

Teach Yourself
Latvian

This Latvian book is designed for the Latvian student studying with a view to the aim of the series (1) to give a general knowledge of the language and (2) to help the student to read and understand practical Latvian.

Uniform with this volume
and in the same
series

- Teach Yourself Afrikaans
- Teach Yourself Arabic
- Teach Yourself Colloquial Arabic
- Teach Yourself Bengali
- Teach Yourself Chinese
- Teach Yourself Czech
- Teach Yourself Comparative Linguistics
- Teach Yourself Danish
- Teach Yourself Dutch
- Teach Yourself English for Swahili-Speaking People
- Teach Yourself English Grammar
- Teach Yourself Esperanto
- Teach Yourself Finnish
- Teach Yourself French
- Teach Yourself Everyday French
- Teach Yourself French Grammar
- Teach Yourself German
- Teach Yourself More German
- Teach Yourself German Grammar
- Teach Yourself Good English
- Teach Yourself Greek
- Teach Yourself Modern Greek
- Teach Yourself New Testament Greek
- Teach Yourself Hebrew
- Teach Yourself Icelandic
- Teach Yourself Indonesian
- Teach Yourself Irish
- Teach Yourself Italian
- Teach Yourself Japanese
- Teach Yourself Latin
- Teach Yourself to Learn a Language
- Teach Yourself Malay
- Teach Yourself Maltese
- Teach Yourself Modern Persian
- Teach Yourself Norwegian
- Teach Yourself Old English
- Teach Yourself Polish
- Teach Yourself Portuguese
- Teach Yourself Russian
- Teach Yourself Serbo-Croat
- Teach Yourself Spanish
- Teach Yourself Everyday Spanish
- Teach Yourself Swahili
- Teach Yourself Swedish
- Teach Yourself Turkish
- Teach Yourself Urdu
- Teach Yourself Welsh

TEACH YOURSELF
LATVIAN

by

TEREZA BUDIŅA LAZDIŅA
M.Ph.

THE ENGLISH UNIVERSITIES PRESS LTD
ST PAUL'S HOUSE WARWICK LANE
LONDON · E.C.4

BIBLIOTECA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

0701123824

**Teach
Latvian**

This Latvian book is designed for the Latvian student studying in the U.S.A. The aim of the book is (1) to give the student a general knowledge of the Latvian language and (2) to help him to read and understand Latvian practical knowledge of the language.

First Printed 1966

TEACH
LATVIAN

TERESA BUDIŅA JASDIŅA

Copyright © 1966
The English Universities Press Ltd

This volume is published in the U.S.A. by David McKay
Company Inc., 750 Third Avenue, New York, N.Y. 10017

THE ENGLISH UNIVERSITIES PRESS LTD

Made and printed in Great Britain for the English Universities Press Ltd
by Butler and Tanner Ltd, Frome and London

Veltis manam dēlam
Kārlim

Teach
Latvian

This Latvian course is designed to give the learner a general knowledge of the spoken language and to help him to acquire a practical knowledge of the language.

PREFACE

This Latvian course is chiefly designed for adults interested in the Latvian language and studying without a teacher. The aim of the course is dual: (1) to give the English learner a general knowledge of the language and to teach him to read and understand written Latvian, and (2) to help him to acquire a practical knowledge of the spoken language.

The course consists of 32 lessons. The main core of the course—the basic Latvian grammar—is graded as regards the difficulties from the viewpoint of the English learner. The reading passages are closely interwoven with the exercises which follow the section of the grammar. They provide sufficient lexical material for the practical application of the grammatical rules. The course includes also a large number of conversations, set phrases and idioms. The vocabularies—a Latvian-English including all the Latvian words used in the reading passages and an English-Latvian vocabulary with the words used in the English passages for translation—contain about 1,000 to 1,600 words. A key to the exercises is provided.

The examples to illustrate a particular point of the grammar and the exercises are mainly composed by the author. The reading passages which are connected with the subject-matter of the section on grammar and are arranged in order of difficulty, are selected and adapted either from a Latvian school reader 'Tēvu Valoda' (publ. UNRRA, 1946-7), or from the literary magazine 'Ceļa Zīmes' (publ. The Society of Latvians in Great Britain), or from the works of individual authors.

The dates given with the names of the authors indicate that the selection covers a period of 80 to 90 years in the development of the language; it covers also different styles: from colloquial conversation and critical essays to fiction and poetry.

The rural character of the vocabulary in the first part (1-20) of the book is intentional because it presents the Latvian language in its purest and most typical form; the urban life on the other hand introduces into the language more and more a vocabulary of a foreign and international origin.

The last lesson presents a selection from the examination papers for Latvian at O level to enable the learner to test his progress and to give him an idea of the requirements of some Examination Boards.

All the translations are the entire and sole responsibility of the author.

ACKNOWLEDGMENTS

I wish to thank the following Boards for allowing me to print extracts from their papers:

Oxford Local Examination Board
University of London University Entrance and Schools
Examination Board

I also would like to express my very sincere thanks to Dr V. Rūke-Dravīņa (lecturer in the University of Lund, Sweden) for reading through my manuscript, discussing some controversial points, and providing the latest research material on the Latvian language; and to Mr Peter Henry (Lecturer in the University of Hull) for checking the English of the manuscript and for the many useful suggestions he has made.

My thanks are due also to the authors whose work has been used as adapted reading passages.

CONTENTS

INTRODUCTION	1
THE LATVIAN ALPHABET	3
NOTES ON PRONUNCIATION	5
LESSON 1. §§ 1-7	7
Absence of article. Gender of nouns. The adjective. The nominative. The locative. Word order. Pronunciation	
LESSON 2. §§ 8-12	11
The personal pronoun. The possessive pronoun. The verb 'būt'. The question	
LESSON 3. §§ 13-22	15
The nominative plural. The possessive pronoun. The adjective in plural. The locative plural. The locative of time. The accusative. The verb 'iet'. The infinitive. The simple present tense. The verb 'gaidīt'	
LESSON 4. §§ 23-33	20
The dative. Nouns with the ending -is. Verbs with the dative of person. Rendering of the verb 'to have'. Permutation of consonants and vowels. Conjugation of 'nākt, bēgt'. Interchange of the stem vowel -e-, -ē-. The negative. The conjunctions 'un, bet'. The accusative of time	
LESSON 5. §§ 34-43	26
The dative of the personal pronouns. The dative of the person with the verbs 'garšot, patikt'. The genitive after 'nav'. The partitive genitive. The genitive of substance. The permutation of the vowels in the stem of the verb. The verb 'prast'. The palatalization of -k-, -g-	

LESSON 6. §§ 44-53	31
'Viesis'. The possessive pronoun. The verb 'gribēt'. The verb 'ēst'. The definite and indefinite adjectives. Use of the definite adjective. Declension of adjective. The adjective as a noun. The question 'vai ne?'	
LESSON 7. §§ 54-62	37
The instrumental case. Use of the instrumental. Instrumental plural with prepositions. Stems of noun. The consonant stem. Prepositions 'pie, no'. The verbs 'sēdēt, braukt'. Idiomatic expressions	
LESSON 8. §§ 63-72	42
The demonstrative pronouns 'sis, tas'. Declension of 'sis, fem. šī, tas, fem. tā'. The reflexive possessive pronoun 'savs'. Declension of 'suns'. The verbs of communication: 'sacīt, runāt'. The verb with a prefix. 'pilns' with genitive or instrumental. The object clause	
LESSON 9. §§ 73-83	48
The diminutive. Changes of -g-, -k-. Diminutive of 'tēvs, māte'. Diminutives of other parts of speech. Adverbs derived from adjective. The u-stem nouns. The i-stem nouns. i-stem nouns without palataliza- tion. Greetings and idiomatic expressions. The verb 'klausīt'	
LESSON 10. §§ 84-90	55
The i-stem nouns with palatalization. Closed -e-, -ē- in the i-stem nouns. The personal pronoun. The palatalization of -b-, -p-, -l-, -r- in the verb. The verb 'cept'. Aspects. Capital letters	
LESSON 11. §§ 91-101	60
Masculine nouns with the ending -a. The vocative case. Word building: abstract nouns. The relative clause. The relative pronouns and their use. De- clension of 'kas'. The verbs 'iet, būt' (irregular). The imperative	

LESSON 12. §§ 102-115	67
Word building: nouns indicating agents and per- sons. Reflexive verbs. Conjugation of reflexive verbs. Imperative. First, second and third conjuga- tion of the verb. The simple past tense. The past tense of the verbs 'augt, vest'. The stem vowel -e-, -ē- in the past tense. The verb 'ņemt/ĵemt'. The compound perfective verb. The conjugation of 'kļūt'	
LESSON 13. §§ 116-125	75
The comparison of the adjective. The comparative degree. The superlative. Comparison of adverbs. The second conjugation of the verb. List of verbs. The plural nouns. The negative particle 'ne'	
LESSON 14. §§ 126-136	83
The verbs 'tikt, tapt, kļūt'. The noun with the verbs 'tikt, tapt, kļūt'. The third conjugation of the verb. Palatalization of the consonants. The verbs 'mācēt; jāt'. Adverbs with the ending -iski. Nega- tive verb in the question.	
LESSON 15. §§ 137-154	90
Word building: nouns of action with the suffix -šan-; result of action—with the suffix -um-. The verbs of motion: 'iet, braukt, doties'. Their use and conju- gation. The adverb. List of adverbs of place, time, manner	
LESSON 16. §§ 155-164	97
The first conjugation of the verb: first, second, third, fourth and fifth groups. The verbs 'lauzt' and 'lūzt'. Use and meaning of 'pats, fem. pati'	
LESSON 17. §§ 165-176	106
The numerals 'Viens, divi, trīs'. Declinable and un- declinable forms of the numerals. Indefinite number. Compound numerals. Age. Time on clock. 'Puse', 'no . . . līdz'	

**Teach
Latvia**

This Latvian course is designed to help the student studying Latvian (1) to gain a general knowledge of the language and (2) to help him read and understand Latvian practical language.

LESSON 18. §§ 177-185	114
Ordinal numerals. Compound ordinal numerals. Months of the year. Days of the week. The date. Numbers with full stop. Roman numbers. The verb 'dabūt'	
LESSON 19. §§ 186-196	120
The fractions. Noun in genitive after fractions. Collective numerals. Adjective and adverb with the suffix -ād-. Equations. Equal distribution with preposition 'pa'. 'Otrs'. Use and meaning of 'viens'. Compound nouns. Proper names of foreign origin.	
LESSON 20. §§ 197-207	127
The simple future. Future with suffix -ī-. The conjugation of the verbs 'likt, kļūt, nest, vest' in future. Future of the reflexive verb. Meaning of reflexive verbs. Dative of the person with the third person of the verb. Use of the dative of the noun or personal pronoun with parts of the body. Sequence of tenses. Adjectives with the suffix -ig-	
LESSON 21. §§ 208-222	135
Adjective of colour with the suffix -gan- and prefix ie-. The first active present participle. The second active present participle. Subordinate clause of the participle. Spelling. Idiomatic expressions with the active present participle. The indeclinable present participle. Dative absolute. The reflexive endings of the present participles. Derivative verbs with the suffix -ina-. Reflexive verbs	
LESSON 22. §§ 223-230	144
The active past participle. Declension and use of the past participle. The active past participle of the reflexive verbs. Adjectives with the suffix -ain-. Verbs of knowing. Expressions	
LESSON 23. §§ 231-243	152
The passive present participle. Use and meaning of the passive participle. Compounds formed with	

the passive participle. The indeclinable passive participle. Accusative absolute after the verbs of hearing, seeing, etc. Reflexive forms. Word building: nouns with suffix -tava, -tuve; -um-. 'arvien, aizvien' with the adjective.	
LESSON 24. §§ 244-255	160
Word building: nouns with the suffix -ekl-, -el-. Conjugation of the verb '(at)sēsties'. The passive past participle. Its use and meaning in the sentence. The passive voice. The rendering of the English passive impersonal expressions.	
LESSON 25. §§ 256-265	169
The use of the infinitive. Prefix with the verb. The prefixes at-, ie-, sa-. Geographical names and nationalities.	
LESSON 26. §§ 266-281	176
Compound tenses. Formation of the imperfective aspect of the compound verbs. Use of the simple and compound tenses. Word building: names of young persons or animals with the suffix -ēn-. How to address people. Rendering of the English verb 'to get'	
LESSON 27. §§ 282-294	187
Prepositions. Prepositions with the genitive: aiz, apakš, zem, bez, dēļ, iekš, lab, labad, no, pie, pēc, pirms, priekš, virs	
LESSON 28. §§ 295-306	196
Prepositions governing the accusative (instrumental) case: ap, ar, gar, par, pār, pret, caur, starp. Word building: nouns with the suffix -ien-. The verb 'piedurties'. Rendering of the English verb 'to look'.	
LESSON 29. §§ 307-318	206
Preposition 'pa' with the dative and accusative. Preposition 'līdz' with the dative. Preposition 'uz' with the genitive and accusative. Moods of the	

verb: infinitive, indicative, imperative, relative, conditional, debitive. Formation and meaning of the debitive. Change of cases in the debitive mood. Means to express necessity. Double datives	
LESSON 30. §§ 319-332	215
The relative mood. Formation of the tenses of the relative mood. Use of the relative mood. Verbs with the suffix -ā- or -i- for frequent action (<i>verba iterativa</i>). Loanwords. Conjunctions. Rendering of the English verb 'to put'	
LESSON 31. §§ 333-348	223
The conditional mood. Formation and use of the conditional mood. Conjunctions. Set expressions. Interjections. Rendering of the English 'can'	
LESSON 32. §§ 349-358	232
List of current suffixes of nouns. Division of words by syllables	
VOCABULARIES:	
English-Latvian	241
Latvian-English	259
TABLES OF DECLENSION	292
SOURCES CONSULTED	294
ABBREVIATIONS	296
INDEX	297
KEY TO EXERCISES	301

INTRODUCTION

The Latvian (or Lettish) language (Germ. *Lettische Sprache*; Russ. латышский язык) is related to the majority of European languages. It belongs to the Baltic group of languages which also includes Lithuanian and Old Prussian (now extinct). Baltic group is one of the distinct branches of the Indo-European languages, others being Slavonic, Teutonic (Germanic), Greek, Latin, Celtic, etc.

Owing to their long association with their Slav neighbours the language of the Balts has more affinities with the Slavonic languages than with the others in the lexical, morphological and syntactical fields. Latvian and Lithuanian have changed less than other languages and modern Latvian and Lithuanian present philologists with an early stage in the development of Indo-European languages.

Latvian is spoken by about 1,500,000 Latvians in Latvia, where it was the official language of the state during the Independence (1918-45). Since 1945, when Latvia was incorporated in the Soviet Union, Latvian has been used besides Russian in offices, schools, university, radio and television. It is spoken also by several hundred thousand Latvians in other Soviet Republics and by several hundred thousand refugees scattered all over the world, largely as a consequence of the Second World War. Outside Latvia the language is preserved not only within the family, but also in Latvian-speaking congregations, and it is taught in Latvian Sunday and week-end schools. Latvian newspapers and books are published by Latvian publishers in Great Britain, Sweden, Denmark, Canada, U.S.A., and Australia. Latvian is also included in the curricula of some universities (e.g. in Sweden and the U.S.A.), sometimes in connection with Slavonic or Comparative Linguistics.

The earliest surviving documents and books date from the sixteenth century, written in Gothic script. In the twentieth

century the Latin alphabet was adopted, with changes in some letters. The new Latin alphabet is based on phonetic principles to a greater extent than the old Gothic one was. It also introduced diacritic symbols (ā, ģ).

During the years of Independence under the guidance of the distinguished philologist, Professor Jānis Endzelīns, unnecessary loanwords and foreign influence on the language generally were eliminated. It was largely enriched by many new and partly forgotten ancient Latvian words, and grammatical syntactical rules of the modern literary language were established. Some further changes in the language have occurred in the last decades in Soviet Latvia where following the natural development of the colloquial speech alternative and dialectic forms have been accepted in the literary language.

THE LATVIAN ALPHABET

To illustrate the pronunciation of the Latvian sounds an approximate English equivalent sound is given in the right hand column. The scope of this book makes it impossible to give charts with precise description of the position of the organs of speech in every instance.

Printed	Written	Example	Approximate Pronunciation
A a	А а	galds (<i>table</i>)	u in but (open like French 'la')
Ā ā	Ā ā	māja (<i>house</i>)	a in car
B b	В в	balts (<i>white</i>)	b in cab, bad
C c	С с	citi (<i>others</i>)	ts in cats
Č č	Č č	četri (<i>four</i>)	ch in chain, much
Ch ch	Ch ch	šahs (<i>chess</i>)	ch in Scottish 'loch'
D d	Д д	diena (<i>day</i>)	d in date, bad
Dz dz	Dz dz	dzert (<i>to drink</i>)	ds in buds
Dž dž	Dž dž	dadži (<i>thistles</i>)	j in job or g in ginger
E e	Е е	te (<i>here</i>)	(1) e in pet, bet (closed -e-)
		e smu (<i>I am</i>)	(2) a in patch, bad (open-e-)
Ē ē	Ē ē	ēst (<i>to eat</i>)	(1) a in baby (long closed)
		tēvs (<i>father</i>)	(2) a in bare or ea in bear (long open-e-)
F f	F f	fizika (<i>physics</i>)	f in fun, off
G g	G g	galds (<i>table</i>)	g in give, beg
Ģ ģ	Ģ ģ	ģimene (<i>family</i>)	d in due, dew
H h	H h	Holande (<i>Holland</i>)	h in half
I i	I i	silts (<i>warm</i>)	i in mitten
Ī ī	Ī ī	īsts (<i>true</i>)	ee in meet or ea in meat
J j	J, ģ, j	jūs (<i>you</i>)	y in yes, year

Printed	Written	Example	Approximate Pronunciation
K k	К к	kāja (<i>leg</i>)	k in kitten or c in cat
Ķ ķ	Ķ ķ	kaķis (<i>cat</i>)	qu in queue or t in tune
L l	Л л	labs (<i>good</i>)	l in look , small
Ļ ļ	Ļ ļ	ļaudis (<i>people</i>)	l in lewd
M m	М м	māte (<i>mother</i>)	m in milk , ham
N n	Н н	nazis (<i>knife</i>)	n in nut , can
Ņ ņ	Ņ ņ	ņemt (<i>to take</i>)	n in new
O o	О о	ola (<i>egg</i>)	(1) wa in wallet
		politika (<i>politics</i>)	(2) o in politics
		opera (<i>opera</i>)	(3) o (long) in opera
P p	Р р	putns (<i>bird</i>)	p in pen , stop
R r	Р р	roka (<i>arm</i>)	r in rat (rolled and always pronounced)
R r	Р р	karš (<i>war</i>)	rh in rheumatic
S s	С с	seja (<i>face</i>)	s in sit , dress
Š š	Ш ш	šeit (<i>here</i>)	sh in ship , cash
T t	Т т	tur (<i>there</i>)	t in tap , cat
U u	У у	uguns (<i>fire</i>)	oo in book
Ū ū	Ū ū	ūdens (<i>water</i>)	oo (long) in boot
V v	В в	visi (<i>all</i>)	v in van , invite
Z z	З з	zeme (<i>earth</i>)	z in zebra
Ž ž	Ж ж	daži (<i>several</i>)	s in pleasure

Diphthongs:

ai	ai	baiļes (<i>fear</i>)	y in my
au	au	jauks (<i>fine</i>)	ow in how
ei	ei	meita (<i>daughter</i>)	ey in prey
ie	ie	iet (<i>to go</i>)	ea in ear
ui	ui	puika (<i>boy</i>)	like French 'oui'
oi	oi	boikots (<i>boycott</i>)	oy in boy

NOTES ON PRONUNCIATION

Note that each vowel has two quantities—short and long. The length is marked by a bar over the vowel (ā, ē, ī, ū).

There are four kinds of 'e' sound: short and long open 'e' (which is rendered in special grammars as 'ĕ, ě' or 'ae, ac:') and short and long closed 'e'.

The letter 'o' is a diphthong in words of Latvian origin (spelled 'uo' in special grammars), but monophthong in words of foreign origin.

The stress of the word which is generally on the first syllable does not change the quality of the vowel as in Russian: e.g. mājā (the first stressed long 'ā' is the same as the unstressed vowel at the end).

There are voiced (produced with the help of the vibrations of the vocal cords) and unvoiced consonants.

Voiced: b, d, g, ģ, z, ž, dz, j.

Unvoiced: p, t, k, ķ, s, š, c, ch.

Note that the voiced consonant becomes unvoiced before an unvoiced consonant and an unvoiced consonant becomes voiced before a voiced one *only in pronunciation* but not in spelling.

galds is pronounced *galts (*table*)
atdot ,, ,, *addot (*to give back*)

Several consonants can be soft or palatalized (l, ķ, ņ, ģ). To soften the consonant the middle of the tongue should approach the roof of the mouth. The 'j' usually palatalizes the preceding consonant:

n + j = ņ
l + j = ļ

e.g. brāja (*brother's*) < *brālja

'f, h, ch', monophthong 'o' and diphthong 'oi' are not Latvian sounds and occur only in loanwords.

e.g.: firma (*firm*), himna (*hymn*), chaoss (*chaos*), opera (*opera*)

In the last decades the letter 'ch' has been eliminated from the alphabet in Soviet Latvia but still occurs in books published outside Latvia.

Latvian is one of the few Indo-European languages which has preserved the pitch or vowel intonations. The Central dialect (on which the literary language is based) has three vowel intonations, but these are not indicated in the ordinary print.

Word stress is not indicated either as it is usually on the first syllable of the word. For the benefit of the student in this grammar a stress mark (') is put on syllables other than the first.

PIRMĀ lekcija · Lesson ONE

1. Tas ir tēvs. 2. Tēvs ir vecs. 3. Tā ir māte. 4. Māte ir veca. 5. Māsa ir maza. 6. Te ir pļava. 7. Pļavā ir zāle.
8. Zālē ir puķe. 9. Puķe ir zila. 10. Puķe ir pļavā. 11. Tēvs ir mājā. 12. Galds ir te. 13. Zāle ir tur. 14. Tur ir balta puķe.
15. Te ir zaļa zāle. 16. Tas ir galds. 17. Galds ir mazs.
18. Tā ir māja. 19. Māja ir veca. 20. Māte ir mājā. 21. Kas ir mājā? Tēvs. 22. Kas ir pļavā? Māte. 23. Māte ir laba.
24. Puķe ir balta. 25. Tas galds ir balts.

VOCABULARY

balts, <i>fem.</i> balta—white	māsa—sister
galds—table	māte—mother
ir (<i>3rd pers. sg. and pl.</i>)—is, are	pļava—meadow
... ir puķe—There is a flower . . .	puķe—flower
... ir zāle—There is grass . . .	tas (<i>masc.</i>)—that
kas?—who, what?	tā (<i>fem.</i>)—that
kur—where?	te—here
labs, <i>fem.</i> laba—good	tēvs(<i>ae:</i>)—father
mazs, <i>fem.</i> maza—little, small	tur—there
māja—house	vecs, <i>fem.</i> veca(<i>ae:</i>)—old
mājā—in the house, at home	zaļš, <i>fem.</i> zaļa—green
	zāle—grass
	zils, <i>fem.</i> zila—blue

Note: an 'ae' or 'ae:' after a word denotes that the -e- or -ē- in the stem is open (*bad, bare*).

GRAMMAR

§ 1. There is no article in Latvian.

galds (*table, a table, the table*)

§ 2. *Gender of the Noun*

Latvian nouns are either masculine or feminine. They are distinguished by the gender endings. The gender endings are important as the adjectives in Latvian always agree with the noun in gender, number and case.

Masculine nouns in the nominative singular have the endings:

-s, -š, -is, -us

Feminine nouns have the endings:

-a, -c, -s

Note that the ending -s is common to both genders but there are more masculine nouns with this ending than feminine nouns.

§ 3. *The Adjective*

The adjective always agrees with the noun and has the endings:

-s or -š (masc.) and -a (fem.)

The adjective has the same ending whether attributive or predicative.

Māte ir **laba**. *Mother is good.*

Tā ir **laba** māte. *This is a good mother.*

Tēvs ir **labs**. *Father is good.*

Tas ir **labs** tēvs. *This is a good father.*

If the adjective is used as an attribute it precedes the noun.

labs tēvs (*a good father*), balts galds (*a white table*), veca māte (*an old mother*), maza māja (*a little house*).

The Cases

§ 4. The nominative is the subject case and answers the question 'kas?'—who, what?

Kas tur ir? Tēvs. *Who is there? Father.*

Kas tur ir? Galds. *What is there? A table.*

§ 5. The locative case indicates position or place, the whereabouts of a person or thing or the place where an action takes place, and answers the question 'kur?'—where?

Kur ir tēvs? Mājā. *Where is father? At home.*

The locative ending is a long vowel:

N. māja (<i>house</i>)	Locative: mājā (<i>in the house</i>)
zāle (<i>grass</i>)	zālē (<i>in the grass</i>)
galds (<i>table</i>)	galdā (<i>in the table</i>)

'mājā' means 'in the house' or 'at home'.

Word Order

§ 6. Word order in Latvian is quite free. The subject may appear at the beginning, at the end or in the middle of the sentence. The end position puts more emphasis on the word.

Puķe ir pļavā. *The flower is in the meadow.*

Pļavā ir **puķe**. *There is a flower in the meadow.*

Pronunciation

§ 7. For the pronunciation of certain Latvian vowels and consonants see 'The Alphabet'.

Note the pronunciation of long and short vowels:

māsa//maza tēvs//vecs

EXERCISES

I. *Supply the endings in the following:*

1. Vec- tēvs. 2. Maz- māsa. 3. Zāle ir pļav-. 4. Māte ir māj-. 5. Māte ir lab-. 6. Māja ir vec-. 7. Tēvs ir vec-. 8. Zāle ir zaļ-. 9. Māja ir balt-. 10. Galds ir maz-.

II. *Arrange the nouns of the first lesson with an appropriate adjective in two columns according to gender.*

III. *Give the locative case of the following:*

zaļa pļava; zila puķe; veca māja; labs galds.

IV. Translate into Latvian.

1. Father is old. 2. Mother is good. 3. Here is sister.
4. There is green grass. 5. That flower is blue. 6. Sister is at home. 7. That is a house. 8. The table is here. 9. Father is in the meadow. 10. The flower is in the grass. 11. The house is old. 12. That is an old house. 13. That is a table. 14. The table is small. 15. Who is there? 16. Father is there. 17. Who is good? 18. Mother is good. 19. Where is sister? 20. Sister is at home.

OTRA lekcija · Lesson TWO

1. Tas ir mans tēvs. 2. Viņš ir vecs. 3. Tā ir mana māte.
4. Viņa ir laba. 5. Vai māte laba? 6. Mana māsa ir laba.
7. Vai māsa ir maza? 8. Pļavā ir zaļa zāle. 9. Mēs esam tur.
10. Mēs esam manā mājā. 11. Vai māte mājā? 12. Jā, viņa ir mājā. 13. Viņa ir tur. 14. Mēs esam te. 15. Vai jūs esat mājā? 16. Jā, mēs esam mājā. 17. Tas ir mans galds. 18. Galds ir mazs. 19. Tā ir tava māja. 20. Māja ir veca. 21. Tā ir tava istaba. 22. Istabā ir galds un krēsls. 23. Krēsls ir balts. 24. Vai tas ir galds? 25. Jā, tas ir galds. 26. Vai krēsls ir vecs? Jā. 27. Kur ir galds? Istabā. 28. Kas ir mājā? Tēvs ir mājā. 29. Kas ir istabā? Māsa. 30. Jūs esat pļavā.

VOCABULARY

būt (<i>irr.</i>)—to be	tavs, <i>fem.</i> tava—your, yours
istaba—room	(<i>sg.</i>)
jā—yes	un—and
jūs esat—you are	vai . . . ?—interrogative particle
krēsls—chair	viņa—she
mans, <i>fem.</i> mana—my, mine	viņš—he
mēs esam—we are	

GRAMMAR

The Pronoun

§ 8. The personal pronouns:

es (<i>I</i>)	mēs (<i>we</i>)
tu (<i>you, thou</i>)	jūs (<i>you</i>)
viņš (<i>he</i>)	viņi (<i>masc.</i>) (<i>they</i>)
viņa (<i>she</i>)	viņas (<i>fem.</i>) (<i>they</i>)

§ 9. As there is no neuter gender in Latvian the English 'it' should be translated either by 'viņš, fem. viņa' or 'tas, fem.

tā' according to the gender of the noun referred to. Usually 'viņš, viņa' refer to animate nouns, 'tas, tā' to inanimate ones.

Putns ir mazs. (*The bird is small.*) **Viņš** ir mazs. (*It is small.*)

Māja ir veca. (*The house is old.*) **Tā** ir veca. (*It is old.*)

Galds ir mazs. (*The table is small.*) **Tas** ir mazs. (*It is small.*)

§ 10. The possessive pronouns for the 1st and 2nd persons are:

mans, fem. mana (*my, mine*)

tavs, fem. tava (*your, yours; thy, thine*)

The pronouns 'tu, tavs, tava' are used when addressing members of the family, children and intimate friends (in singular). The possessive pronouns are declined like adjectives:

mans—labs, mana—laba

The possessive pronoun changes in gender according to the thing possessed and not according to the possessor. So both a boy and a girl would say:

Tas ir **mans** tēvs. *This is my father.*

Tā ir **mana** māte. *This is my mother.*

§ 11. The verb 'būt' (to be) is irregular.

The present tense:

es esmu (ae)	<i>I am</i>	mēs esam (ae)	<i>we are</i>
tu esi	<i>you are</i>	jūs esat (ae)	<i>you are</i>
viņš ir	<i>he is</i>	viņi ir	<i>they are (masc.)</i>
viņa ir	<i>she is</i>	viņas ir	<i>they are (fem.)</i>

The -e- is pronounced open as in 'bad' in the forms **esmu**, **esat**, **esam**, but closed as in 'bet' in **esi** (2nd pers. sg.), the main rule being that an -e- is open if it precedes a syllable containing the vowels **a**, **u**, **au**, but closed when

preceding syllables that contain **i**, **ie**, **e** (closed) at the present or used to contain them previously.

Note that the verb in the 3rd person sg. and pl. are alike (ir).

§ 12. A question is formed by:

(1) maintaining the word order of a statement but raising the pitch of the voice towards the end of the sentence.

Māte mājā? *Is mother at home?*

(2) With an interrogative pronoun or particle and a rising intonation towards the end of the sentence.

Kur ir māte? *Where is mother?*

Kas ir mājā? *Who is at home?*

Vai māte mājā? *Is mother at home?*

Note that in short questions it is possible to omit the verb 'ir'.

EXERCISES

I. Supply the endings:

1. Man- tēvs. 2. Man- māsa. 3. Zāle ir pļav-. 4. Mēs es-- māj-.
5. Viņa ir lab-.
6. Māte ir vec-.
7. Pļav- ir zaļ- zāle.
8. Man- māja ir vec-.
9. Tav- tēvs ir vec-.
10. Tav- māsa ir lab-.
11. Vai viņš ir lab-?
12. Man- krēsls ir istab-.
13. Vai tā ir tav- istaba?
14. Tas galds ir tav-.
15. Tav- krēsls ir maz-.
16. Kur ir man- mate?
17. Kas ir tav- istabā?
18. Kur ir tav- tēvs?
19. Kas ir man- māj-?
20. Vai tu esi māj-?

II. Supply the possessive pronoun '**mans**, **mana**, **tavs**, **tava**' for all the nouns of the first and second lesson.

III. Translate into Latvian.

1. My father is old. 2. My mother is good. 3. Here is my sister. 4. Is my sister at home? 5. Yes, she is at home. 6. That is my home. 7. It is here. 8. Is that your house? 9. Yes, that is my house. 10. It is old. 11. Who is there? 12. My father.

13. Where is my mother? 14. She is in the room. 15. Is your house old? 16. Yes, it is old. 17. Where are we? 18. We are at home. 19. Are you in the room? 20. Yes, we are there. 21. Where is my chair? 22. It is in my room. 23. Is the house white? 24. Yes, it is white. 25. Where are you?

TREŠĀ lekcija · Lesson THREE

1. Laiks ir jauks. 2. Ārā ir liela gaisma. 3. Dienā saule silda zemi. 4. Ārā ir liels vējš. 5. Mēs ejam laukā. 6. Pļavā zied puķes. 7. Mēs lasām skaistas puķes. 8. Es gaidu draugus. 9. Mani draugi ir labi. 10. Arī māte gaida mūsu draugus. 11. Vai jūs gaidāt draugus? 12. Vai puķes ir skaistas? 13. Jā, tās ir skaistas. 14. Kur zied puķes? 15. Puķes zied pļavā. 16. Tās ir lielas un skaistas. 17. Kāds ir tavs draugs? 18. Viņš ir labs. 19. Vai saule ir silta? 20. Jā, saule ir silta. 21. Kāds ir galds? Galds ir liels. 22. Kas dzied istabā? Mana māsa. 23. Kur ir krēslī? Tie ir manā istabā. 24. Vai krēslī ir jauni? Jā, tie ir jauni. 25. Vai jūs lasāt manas grāmatas? Jā, mēs tās lasām.

VOCABULARY

ārā— <i>outdoors</i>	(mēs) lasām— <i>we read, we are reading; we pick, etc.</i>
arī— <i>also</i>	laukā— <i>in the field; outdoors</i>
arī ir— <i>so is</i>	lauks— <i>field</i>
diena— <i>day</i>	liels, -a— <i>big, large</i>
draugs— <i>friend</i>	mūsu— <i>our, ours</i>
dziedāt— <i>to sing</i>	saule— <i>sun</i>
dzied— <i>sings, is singing, sing, are singing</i>	silda— <i>is making warm</i>
(mēs) ejam— <i>(we) are going</i>	sildīt— <i>to warm, to make warm</i>
gaidīt— <i>to wait (for)</i>	silts, -a— <i>warm</i>
gaisma— <i>light</i>	skaists, -a— <i>beautiful</i>
grāmata— <i>book</i>	smaidīt— <i>to smile</i>
iet (irr.)— <i>to go</i>	spidēt— <i>to shine</i>
jauks, -a— <i>nice, fine</i>	tic, fem. tās— <i>they, these, those</i>
jauns, -a— <i>new; young</i>	vējš— <i>wind</i>
kāds ir . . . ?— <i>how is . . . ?</i>	zeme— <i>earth, soil</i>
laiks— <i>weather</i>	zied— <i>blossoms, blossom; flowers, flower</i>
lasīt— <i>to read; to pick; to gather</i>	ziedēt— <i>to blossom, to flower</i>

GRAMMAR

The Cases

§ 13. The nominative plural of nouns has the endings:

-i (masc.); -as, -es, -is (fem.)

The corresponding adjectival endings are: -i (masc.); -as (fem.).

Masc.	Fem.
nom. pl. tēvi (ae:) (fathers)	māsas (sisters)
vēji (winds)	mātes (mothers)
zili (blue ones)	zilas (blue ones)

§ 14. The possessive pronoun changes in number with the noun it qualifies.

nom. sg. mans, fem. mana (my, mine)
nom. pl. mani, fem. manas (my, mine)

Tas ir **mans** draugs (sg.). *That is my friend.*

Tie ir **mani** draugi (pl.). *These are my friends.*

Tā ir **mana** māsa (sg.). *This is my sister.*

Tās ir **manas** māšas (pl.). *These are my sisters.*

§ 15. The adjective is in the plural if it refers to two singular nouns and is masculine if one of the nouns is masculine.

Tēvs un māte ir **labi**. *Father and mother are good.*

§ 16. The locative plural of nouns has the endings:

-os (masc.); -ās, -ēs, -is (fem.)

The adjectival endings are: -os (masc.); -ās (fem.).

Masc.	
loc. sg. vējā (in the wind)	loc. pl. vējos (in the winds)
krēslā (in the chair)	krēslos (in the chairs)
mazā (in a small one)	mazos (in small ones)

Fem.

loc. sg. istabā (in the room)	loc. pl. istabās (in rooms)
zālē (in the grass)	zālēs (in the grasses)
mazā (in a small one)	mazās (in small ones)

§ 17. The locative indicates duration and point of time in answer to the question 'kad?'—when?

Kad spīd saule? **Dienā**. *When does the sun shine? During the day.*

§ 18. The accusative is the object case, it follows a transitive verb and answers the question 'ko?'—whom, what?

The accusative endings are:

sg. -u, -i (masc.); -u, -i (fem.)
pl. -us (masc.); -as, -es, -is (fem.)

The adjectival endings are:

sg. -u (masc. and fem.)
pl. -us (masc.); -as (fem.)

Es redzu **tēvu**, **māsu** un **māti**. *I see father, sister and mother.*

Mēs gaidām **tēvus**, **mātes** un **māšas**. *We are waiting for fathers, mothers and sisters.*

The accusative of the personal pronouns 'viņš, viņa' is:

acc. sg. viņu (him); viņu (her)
acc. pl. viņus (them—masc.); viņas (them—fem.)

§ 19. The verb 'iet' (to go) is irregular.

Present Tense

es eju (I go, I am going)	mēs ejam (we go, we are going)
tu ej	jūs ejat
viņš iet	viņi iet
viņa iet	viņas iet

§ 20. *The Infinitive*

The infinitive ending is: **-t**.

darīt (to do), gaidīt (to wait), dziedāt (to sing), ziedēt (to blossom)
iet (to go)

§ 21. *The simple present tense* is translated by both the English simple and continuous present tenses. The conjugation of the regular verb has the endings:

Sg.	Pl.
-u	-ām or am
-i or -	-at or -at
-a or -	-a or -

If the verb in the 3rd person has the ending -a the vowel in the endings of the pl. is long (-ām, -āt); if the verb in the 3rd person sg. has no ending the endings of the pl. are short (-am, at).

§ 22. *gaidīt—to wait (for)*

Present Tense	
es gaid <u>u</u> (I wait, I am waiting)	mēs gaid <u>ām</u> (we wait, we are waiting)
tu gaid <u>i</u>	jūs gaid <u>āt</u>
viņš gaid <u>a</u>	viņi gaid <u>a</u>
viņa gaid <u>a</u>	viņas gaid <u>a</u>

Note that the 3rd person masc. and fem. in sg. and pl. are alike. This pattern also applies to:

sildīt (to make warm); darīt (to do); lasīt (to read)

Verbs 'dziedāt' and 'ziedēt' have the 3rd person without the ending -a:

viņš dzied, viņa dzied, viņi dzied (he sings, she sings, they sing)

therefore the 1st and 2nd person pl. have a short vowel in the ending:

mēs dziedam (we are singing), jūs dziedat (you are singing)

EXERCISES

I. Give all the nouns of the first, second and third lesson in the plural.

II. Supply the endings of the following:

1. Saule sild--zem-. 2. Mēs sild-- istab-. 3. Vai jūs viņ-gaid--? 4. Pļav-zied puķ--. 5. Viņas las-balt--(pl.) puķ--. 6. Tās ir skaist--. 7. Diena ir jauk-. 8. Mēs dzied--. 9. Jūs las--grāmat- (sg.) 10. Vai viņi las-grāmat--(pl.)? 11. Kur jūs ej--? 12. Mēs ej-- māj--. 13. Tur iet man-draug-(pl.). 14. Tās ir man-- mās--. 15. Tie ir tav- draug-. 16. Mēs es-- istab-. 17. Kur tu es-? 18. Māte gaid- tev-. 19. Tās ir lab-- grāmat--. 20. Ko es gaid-? 21. Ko viņi gaid-? 22. Kur mēs es--? 23. Kur jūs ej--? 24. Ko tu gaid-?

III. Answer the questions in Latvian using the following words in the correct form:

māja; istaba; māte; lauks; tēvs; pļava; zāle; lasīt; grāmata; māte

1. Kur ir tēvs? 2. Kur ir māsa? 3. Kas ir māja? 4. Kur mēs esam? 5. Ko tu gaidi? 6. Kur zied puķes. 7. Kas ir pļava? 8. Ko tu dari? 9. Ko tu lasi? 10. Ko māsa gaida?

IV. Translate into Latvian.

1. I am going out. 2. You are waiting for a friend. 3. Do you pick flowers? 4. We are reading a good book. 5. Are the flowers in bloom? 6. My friend is good. 7. Is the sun warming the soil? 8. Your (jūsu) friends are in the meadows. 9. Your (tav-) sister is small. 10. My father and my mother are going home. 11. My room is warm. 12. The wind is also warm. 13. Where are your friends going? 14. Our sister is beautiful. 15. Mother is waiting for sister in our room. 16. Your (jūsu) house is big. 17. Our friends are singing. 18. I am reading your (tav-) book.

Words not included in the vocabularies of the lesson will be found in the alphabetical vocabulary at the end of the volume.

GRAMMAR

The Dative

§ 23. *The dative is the case of the indirect object.* Generally it follows verbs denoting the idea of giving ('dot'—to give), and answers the question 'kam?'—to whom?

The dative endings for the nouns used up to now are:

dat. sg.: -am, -im (masc.); -ai, -ei (fem.)
dat. pl.: -iem (masc.); -ām, -ēm (fem.)

The adjectival endings are:

dat. sg.: -am (masc.); -ai (fem.)
dat. pl.: -iem (masc.); -ām (fem.)

e.g.

Dative sg.

tēvam (to father)
brālim (to brother)
māsai (to sister)
mātei (to mother)

Dative pl.

tēviem (to fathers)
brāliem (to brothers)
māsām (to sisters)
mātēm (to mothers)

§ 24. *Nouns which have the ending -is in the nominative singular have a palatalization in several cases with either a -j- after the consonant at the end of the stem or the -j- merged with the preceding consonant.* The labials **v, b, p** never merge with the -j- of the ending.

e.g. cirvis (axe) nom. pl. cirvji (axes)
gulbis (swan) gulbji (swans)
but: brālis (brother) brā-ļi < *brālji (brothers)
spainis (bucket) spaini < *spainji (buckets)

Masculine nouns with the nom. sg. ending -is are declined as follows:

Sg.	Pl.
nom. brālis, cirvis	brāli, cirvji
acc. brāli, cirvi	brāļus, cirvjus

CETURTĀ lekcija · Lesson FOUR

1. Mans brālis dod tēvam vēstuli. 2. Māte un tēvs lasa vēstuli. 3. Viņi dod vēstuli dēlam un meitai. 4. Dēls lasa grāmatu, bet māte tin dzijas. 5. Arī es tinu dzijas. 6. Mātei ir baltas un melnas dzijas. 7. Vakarā mūsu māte lasa skaistas pasakas. 8. Pasakā zēns sauc gulbi palīgā, un gulbis ved viņu mājās. 9. Dienu tēvs strādā. 10. Vakarā viņš nāk mājās. 11. Kad tu nāc mājās? 12. Kur ir bērni? 13. Vai viņi ir ārā? 14. Kam māte lasa pasaku? 15. Viņa to lasa bērniem. 16. Vai brālis dod mātei vēstuli? 17. Nē, brālis viņai vēstuli nedod. 18. Tēvs nelasa vēstuli. 19. Māte nestāsta bērniem pasakas. 20. Kur ir mans spainis un cirvis? Istabā.

VOCABULARY

ass—sharp	nāk—comes, is coming, come
bet—but	nākt—to come
bērns (ae:)—child, baby	nē—no
brālis—brother	palīgā—for help
cirvis—axe	pasaka—fairy-tale
dēls (ae:)—son	pasaka—fairy-tale
dienu (acc.)—during the day	rakstīt—to write
dod—gives, is giving	sauc—calls, is calling, call
dot—to give	saukt—to call
dzija—yarn	spainis—bucket
gulbis—swan	(viņš) strādā—(he) works, is working
kad?—when?	strādāt—to work
kam?—to whom? to what?	tin—winds, is winding
maize—bread	tīt—to wind
mātei ir . . . —mother has	vakarā—at night, in the evening
meita—daughter	ved (ae)—conveys, leads, takes
melns (ae)—black	vest—to convey, to lead, to take
(tu) nāc—you come, are coming	vēstule (ae:)—letter
	zēns (ae:)—boy, lad

	Sg.		Pl.
dat.	brālim, cirvim		brāļiem, cirvjiem
loc.	brālī, cirvī		brāļos, cirvjos

§ 25. The verbs **dot** (to give), **stāstīt** (to tell, to relate), **rakstīt** (to write) are followed by a *dative of the person* (indirect object) and the *accusative of the thing* (direct object).

Māte stāsta **meitai** (dat.) **pasaku** (acc.). *Mother is telling (her) daughter a fairy-tale.*

Viņa dod **bērniem** (dat.) **maizi** (acc.). *She is giving (some) bread to the children.*

Dēls raksta **tēvam** (dat.) **vēstuli** (acc.). *The son is writing a letter to (his) father.*

§ 26. There is no verb in Latvian for 'to have' but the *dative of the person with the verb 'būt'* (to be) is used:

Mātei ir grāmata. *Mother has a book.*

Tēvam ir māja. *Father has a house.*

Bērniem ir maize. *The children have (some) bread.*

Note that in Latvian the 'thing' is the subject of the sentence and therefore is in the nominative; in English it is the direct object and in the accusative.

§ 27. *Permutation of Consonants and Vowels.*

The permutation or interchange of consonants and vowels plays a very important part in the Latvian language. A knowledge of these permutations helps in the understanding of word building, explains some irregularities in declension and conjugation and helps to recognize cognate words of the same root.

Permutations:

g : dz	draugs (friend)	:	draudzība (friendship)
k : c	saukt (to call)	:	sauciens (a call)
	nāku (I come)	:	nācu (I came)
t : š	bite (bee)	:	bišu (of bees)
d : ž	bilde (picture)	:	bilžu (of pictures)

The permutation of -t- (or -d-) into -s- occurs before the infinitive ending -t:

Infinitive: vest (to lead)	*vedt	Pres. es vedu(ac)
sist (to hit)	*sitt	Pres. es situ

The permutation of -k- (or -g-) into -c- (or -dz-) occurs in the 2nd person sg. of the present tense: tu nāc, tu bēdz.

§ 28. *Conjugation of 'nākt'* (to come) and '**bēgt'** (to flee)

Present Tense

es nāku (I come, I am coming)	mēs nākam (we come, are coming)
tu nāc	jūs nākat
viņš nāk	viņi nāk
es bēgu(ac): (I flee, I am fleeing)	mēs bēgam(ac): (we flee, we are fleeing)
tu bēdz	jūs bēgat(ac):
viņš bēg(ac):	viņi bēg(ac):

§ 29. A verb with the vowel -e- or -ē- in the root has an interchange of the open -e- or -ē- with the closed -e- or -ē- (as Engl. 'bad' against 'bet' or 'bare' against 'baby').

Inf. **nest** (to carry)

Present Tense

es nesu(ac)	with open -e- (I carry, I am carrying)
tu nes	with closed -e-
viņš nes(ac)	with open -e-
mēs nesam(ac)	„ „ -e-
jūs nesat(ac)	„ „ -e-
viņi nes(ac)	„ „ -e-

Note that the closed -e- occurs in the infinitive and the 2nd person sg. of the present tense.

For the permutation of other vowels see Lesson 5.

§ 30. *The Negative*

The negative is expressed by the negative particle 'ne'

preceding the verb. Note that the negative particle is *joined to the verb*.

Tēvs **ne**strādā. *Father does not work.*
Māsa **nelasa** grāmatu. *Sister is not reading a book.*

Two negations do not make a positive statement in Latvian but maintain the negative meaning.

Neviens **ne**strādā. *Nobody works.*
Viņš **nekā nelasa**. *He does not read anything.*

§ 31. Conjunctions

'**un**' (and) is a co-ordinating conjunction; if it joins two independent (main) clauses it is preceded by a comma:

Māte **un** meita lasa. *Mother and daughter are reading.*
Māte lasa, **un** meita raksta vēstuli. *Mother is reading and daughter is writing a letter.*

'**bet**' (but) is a separating conjunction denoting opposition and is always preceded by a comma.

Māte nelasa, **bet** raksta. *Mother is not reading but she is writing.*

§ 32. The accusative of time answering the question 'kad?'—when? usually denotes the duration of time.

dienu (kad?) *(during the day)*

It is often used in expressions:

visu dienu *or* cauru dienu *(all day)*
visu vakaru *(all evening)*
Brālis raksta visu nakti. *Brother writes all night.*

§ 33. To denote the *point of time* (answering the question 'kad?') the *locative case* is used.

Vakarā viņš nāk mājās. *He comes home in the evening.*

EXERCISES

I. Give the dative case of the following nouns and adjectives:
vecs tēvs; laba māte; maza māsa; balta puķe; melns galds; labs brālis; ass cirvis; liels spainis; zaļa zāle; silta istaba.

II. Give the correct endings.

1. Māte dod bērniem— (sg.) maiz-. 2. Brālītim— sauc māsu.
3. Brālītim— ir as— cirvis-. 4. Es las— skaist— pasak— (pl.).
5. Tēvam— ir lab— draugs— (pl.). 6. Dēlam dod māti— vēstul-. 7. Māsai— ir lab— grāmat-. 8. Mēs ej— lauk-. 9. Mūsu pļav— zied puķ— (pl.). 10. Tēvam— ir liel— māji-. 11. Viņš dod dēlam— gald-. 12. Meitai dod māti— maiz-. 13. Es nelas— grāmat-. 14. Kad jūs nāc— māj—? 15. Mēs nāc— māj— vakar-. 16. Tēvs un māte strād— caur— dien-. 17. Kur tēvs strād—? Pļav-. 18. Kam viņš nes spain—? Māt—-. 19. Kam māte dod maiz—? Bērniem— (pl.). 20. Vai dēlam rakst— māti— vēstul—? Jā.

III. Translate into Latvian.

1. He gives (is giving) a book to a friend. 2. Mother gives (is giving) (some) bread to the child. 3. Brother and sister are reading a fairy-tale. 4. Father is working in the meadow. 5. Mother works (is working) in the house. 6. My brother has a sharp axe, but he does not work. 7. We are coming home. 8. Where is father working? 9. Your brother writes (is writing) a letter to my mother. 10. I am not giving the book to our friend.

PIEKTĀ lekcija · Lesson FIVE

1. Mana tēva māja ir liela. 2. Tēvs man dod darbu. 3. To darbu es protu. 4. Es roku dobes un vēlāk tur stādu skaistas puķes. 5. Puķu krāsa ir dažāda. 6. Dobes malā ir baltas puķes. 7. Citas ir sarkanas un zilas. 8. Mātes dobē zied dzeltenas puķes. 9. Vai tu roc dobes? 10. Man patik tā koka lapas. 11. Te nāk brāļa draugi. 12. Viņi iet dārzā. 13. Tur koku zarus ir sarkani āboli. 14. Tie ir gatavi un krit zālē. 15. Vai jūs jūtat ābolu smaržu? 16. Gatavi āboli labi garšo. 17. Vai tu gribi ābolu? Jā, es gribu. 18. Vai māsa lasa dārzā ābolus? 19. Nē, viņa istabā lasa grāmatu. 20. Vai tu proti rakstīt? Jā, protu.

VOCABULARY

ābols—apple	kāts—stalk, handle
cits—other, different	klaips, kukulis—loaf
darbs—work	koks—tree
dažāds—various	krāsa—colour
dārzs—garden	krist—to fall
dobe—flower-bed	krit—falls, is falling
drēbe—cloth, dress material	lapa—leaf
drēbes (pl.)—dress, clothing	mala—edge, side
dzeltens—yellow	nauda—money
garšo—tastes	(man) patik—I like
garšot—to taste (intr.)	prast—to know how
(man) garšo—I like the taste, lit. it tastes to me	(es) protu—I know (how to . . .)
gatavs—ripe, ready	rakt—to dig
gredzens—ring	es roku—I dig, I am digging
grib—wants, is wanting	sarkans—red
gribēt—to want, to desire	smarža—odour, smell
just—to feel	(viņš) stāda—(he) plants, is planting
(es) jūtu—I feel, I am feeling	

stādīt—to plant
vēlāk—later
zars—branch

zelts(ae)—gold
zīds—silk

GRAMMAR

§ 34. The dative of the personal pronoun:

Nominative	Dative
es (I)	man (to me)
tu (you, thou)	tev (to you)
viņš (he)	viņam (to him)
viņa (she)	viņai (to her)
mēs (we)	mums (to us)
jūs (you)	jums (to you)
viņi (they—masc.)	viņiem (to them—masc.)
viņas (they—fem.)	viņām (to them—fem.)

§ 35. By the dative of the person and the 3rd person of the verb 'patikt, garšot' the following expressions are formed:

man patik (I like)
tev patik (you like)
viņam garšo (he likes the taste, lit.: it tastes good to him)
Mātei patik mana grāmata. Mother likes my book.
Vai tev garšo āboli? Do you like the taste of apples?

§ 36. The Genitive

The genitive case generally denotes possession. The equivalent English forms are '-s and -s' or forms with the preposition 'of'. In Latvian, the possessive genitive precedes the noun it refers to:

tēva (gen.) māja (father's house)
koka zars (branch of a tree)

§ 37. The genitive endings (for nouns used up to now) are:

Nominative	Genitive sg.	Genitive pl.
-s	-a	-u
-is	-ja	-ju
-a	-as	-u
-e	-es	-ju

The same applies to the adjective. e.g.

tēvs	tēva (<i>father's</i>)	tēvu (<i>fathers'</i>)
koks	koka (<i>of the tree</i>)	koku (<i>of the trees</i>)
cirvis	cirvja (<i>of the axe</i>)	cirvju (<i>of the axes</i>)
brālis	brāļa (<i>brother's</i>)	brāļu (<i>brothers'</i>)
māsa	māsas (<i>sister's</i>)	māsu (<i>sisters'</i>)
dobe	dobes	dobju
	(<i>of the flower-bed</i>)	(<i>of the flower-beds</i>)
labs (masc.)	laba (<i>of a good one</i>)	labu (<i>of good ones</i>)
laba (fem.)	labas (<i>of a good one</i>)	labu (<i>of good ones</i>)

Dobes malā ir baltas puķes. *There are white flowers at the edge of the flower-bed.*

Puķu kāti ir gara. *The stalks of the flowers are long.*

§ 38. The object is in the genitive after 'nav' (is not, are not, has no(t), have no(t)) in expressions with the dative of person:

Man (*dat.*) nav naudas (*gen.*). *I have no money.*

Tēvam nav **darba**. *Father has no work.*

Brālim nav **cirvja**. *Brother has no axe.*

§ 39. The partitive genitive follows a noun denoting measure, a numeral or an adverb denoting indefinite number:

kukulis maizes (*a loaf of bread*)

desmit bērnu (*ten children*)

daudz brāļu (*many brothers*)

Maz naudas, maz bēdu. (*Proverb.*) *Little money, little worries.*

§ 40. A noun in the genitive may denote the substance of

which a thing is made. It is translated by an appropriate adjective or noun in English.

koka galds (*a wooden table, lit. a table of wood*)

zīda drēbes (*a silk dress*)

zelta gredzens (*a gold ring*)

The Verb

§ 41. There is a large group of verbs where the permutation of vowels take place in the present tense, so that the stem of the present tense is different from the stem of the infinitive or the past tense.

Infinitive	Present Tense
tapt (<i>to become</i>)	es topu
prast (<i>to know how</i>)	es protu
rast (<i>to find</i>)	es rodu
rakt (<i>to dig</i>)	es roku
tikt (<i>to get</i>)	es tieku
krist (<i>to fall</i>)	es kritu

Note that in some verbs the last consonant of the stem changes in the infinitive before the unvoiced ending -t. (See Lesson 4.)

prast < *pratt
rast < *radt

Verbs belonging to the group mentioned above with the stem ending in consonants **t**, **d** or **p** have the ending **-i** in the second person sg.

§ 42. Infinitive: **prast** (to know how)

Present Tense	
es protu (<i>I know how</i>)	mēs protam (<i>we know how</i>)
tu protī	jūs protat
viņš prot	viņi prot

§ 43. Verbs whose stem ends with the consonant **k** or **g** have a palatalization in the 2nd person sg. (See Lesson 4.)

Infinitive: *rakt* (to dig).

Present Tense

es roku (<i>I dig, I am digging</i>)	mēs rokam (<i>we dig, we are digging</i>)
tu roc	jūs rokat
viņš rok	viņi rok

EXERCISES

I. Add nouns in the genitive to denote the possessor or substance of the following:

... dārzs, ... grāmata, ... cirvis, ... galds, ... gredzens,
... drēbe, ... spainis, ... draugs, ... smarža, ... lapa,
... zars, ... mala.

II. Give the following sentences in the negative.

1. Man ir māte.
2. Tēvam ir māja.
3. Brālim ir draugs.
4. Dēlam ir cirvis.
5. Māsai ir grāmata.
6. Māsām ir brāļi.
7. Man ir nauda.
8. Tev ir dārzs.
9. Viņam ir spainis.
10. Istabā ir galdi.

III. Supply the endings.

1. Man- draugi nāk dārz-.
2. Kok-- (loc. pl.) ir gatavi ābol-.
3. Tie krit zāl-.
4. Tēv- māja ir liel-.
5. Māt-- dārzs ir skaist-.
6. Tur nāk brāl- draug- (pl.).
7. Maiz-- smarža ir lab-.
8. Man- zelt- gredzens ir skaist-.
9. Mums ir daudz naud-.
10. Māte nes klaip- maiz--.

IV. Translate into Latvian.

1. My father has a big house.
2. I know how to work.
3. You are digging in the garden.
4. He is planting white flowers.
5. I like red flowers.
6. The apples taste good (labi).
7. Do you like the smell of flowers?
8. I am calling (my) friend for help.
9. My mother likes your garden.
10. The leaves of the tree are green.
11. That wooden table is small.
12. My brother has no money.

SESTĀ lekcija · Lesson SIX

1. Māte nes lielu kukuli maizes. 2. Šo gardo maizi viņa dod bērniem. 3. Mazie bērni grib ēst. 4. Tavs brālis gaida viesus. 5. Tu arī gaidi viesus, vai ne? 6. Dārzā aug daudz lielu koku. 7. Lielajos kokos ir sarkani āboli. 8. Vasarā kokiem lapas ir zaļas. 9. Ziemā kokiem lapu nav. 10. Mūsu vecākiem maz naudas. 11. Vai tev patik šī baltā zīda drēbe? Nē, nepatik. 12. Ko tu ēd? Es ēdu saldu ābolu. 13. Šis kreklis ir netīrs, bet kur ir mans tīrais kreklis? 14. Mūsu vecajā ābelē āboli ir saldi. 15. Saldie āboli man ļoti garšo. 16. Kur ir tavi viesi? Lielajā istabā. 17. Mans biedrs ir stiprs. 18. Tavs zelta gredzens ir spožs. 19. Jūsu jaunā māja ir liela. 20. Šai lielajā mājā daudz istabu.

VOCABULARY

aug—grows; is, are growing	salds—sweet
ābele—apple tree	spožs—shiny
biedrs—comrade, companion	stiprs—strong
cepure—cap, hat	tīrs—clean
ēst—to eat	vai ne?—isn't it? aren't you?
gards—tasty	don't you? etc.
garš—long	vasarā—in the summer
kreklis(ac)—shirt	vecāki(ac) (pl.)—parents
mīļš—dear	viesis—visitor, guest
netīrs—dirty	ziemā—in the winter

GRAMMAR

§ 44. The declension of the noun 'viesis' (visitor, guest) is irregular—without palatalization of the consonant in the genitive singular and all cases in the plural.

	Sg.	Pl.
N.	viesis (visitor, guest)	viesi
G.	viesa	viesu
D.	viesim	viesiem
A.	viesi	viesus
L.	viesī	viesos

'iet viesos' means 'to visit somebody, to pay a visit'.

§ 45. *The Possessive Pronoun*

The possessive pronoun of the 3rd person is the genitive of the personal pronoun 'viņš, fem. viņa'.

Tā ir **viņa** grāmata. *It is his book.*

Tas ir **viņas** galds. *This is her table.*

Tā ir **viņu** māja. *This is their house.*

The possessive pronoun of the 1st and 2nd person plural is the genitive of the personal pronouns 'mēs, jūs'.

Kur ir **mūsu** vēstule? *Where is our letter?*

Jūsu vēstule ir te. *Your letter is here.*

§ 46. *The conjugation of the verb 'gribēt' (to wish (intr.), to want).*

Present Tense	
es gribu (<i>I wish, I am wishing</i>)	mēs gribam (<i>we wish, we are wishing</i>)
tu gribi	jūs gribat
viņš grib	viņi grib

The verb 'gribēt' (to want) may be followed by an infinitive as a direct object.

Es gribu ēst. *I want to eat.*

Tu negribi strādāt. *You don't want to work.*

§ 47. *The conjugation of 'ēst' (to eat)*

Present Tense

es ēdu(ac:) (<i>I am eating</i>)	mēs ēdam(ac:) (<i>we are eating</i>)
tu ēd	jūs ēdat(ac:)
viņš ēd(ac:)	viņi ēd(ac:)

Note that all forms but the 2nd pers. sg. and the infinitive have an open ē (ae:) as in Engl. 'bare'.

§ 48. In Latvian adjectives have two different endings: an indefinite and a definite one.

Indef.:	balts suns (<i>a white dog</i>)
	balta puķe (<i>a white flower</i>)
Def.:	baltais suns (<i>the white dog</i>)
	baltā puķe (<i>the white flower</i>)

The definite endings in nom. sg. are: **-ais** (masc.), **-ā** (fem.). The indefinite ending is used when speaking about a quality in general.

§ 49. *The definite ending is used:*

(1) Speaking about something definite, something that is known or mentioned previously:

Vai tev ir **jaunā** grāmata? *Have you the new book?*
Dārzā auga liels koks. **Lielo** koku nolauza vējš. *There was a big tree in the garden. The big tree was broken by the wind.*

(2) After demonstrative pronouns 'tas, fem. tā, šis, fem. šī':

Vai tev patik **šīs baltās** puķes? *Do you like these white flowers?*

Tas lielais koks ir vecs. *That big tree is old.*

(3) After possessive pronouns and nouns in genitive denoting possession:

Tur nāk **mūsu mīļā** māte. *There comes our dear mother.*

Kur ir **māsas jaunā** grāmata? *Where is sister's new book?*

§ 50. Declension of Adjective

		Indefinite	
		Masc.	Fem.
N. sg.	liels	liela	(a big one)
G.	liela	lielas	
D.	lielam	lielai	
A.	lielu	lielu	
L.	lielā	lielā	

		Definite	
		Masc.	Fem.
N. sg.	lielais	lielā	(the big one)
G.	lielā	lielās	
D.	lielajam	lielajai	
A.	lielo	lielo	
L.	lielajā	lielajā	

		Indefinite	
		Masc.	Fem.
N. pl.	lieli	lielas	(big ones)
G.	lielu	lielu	
D.	lieliem	lielām	
A.	lielus	lielas	
L.	lielos	lielās	

		Definite	
		Masc.	Fem.
N. pl.	lielie	lielās	(the big ones)
G.	lielo	lielo	
D.	lielajiem	lielajām	
A.	lielios	lielās	
L.	lielajos	lielajās	

§ 51. For reasons of euphony the extended endings in the dative and locative are not used if the definite adjective has more than three syllables:

- N. smaržīgākā puķe (the most fragrant flower)
D. smaržīgākai puķei (not *smaržīgākajai puķei)

§ 52. If an adjective is used in the sentence as a noun it takes the definite ending:

Mazie jau istabā. The children (lit. the little ones) are already in the room.

A permanent noun developed from an adjective has an indefinite ending:

vecāki (pl.)—parents (older ones)
nabags—beggar (a poor one)

§ 53. The question 'vai ne?' is used after a statement expecting an affirmation of the notion expressed. It is rendered in English by 'isn't it, aren't they?' etc.

Šie āboli ir garšīgi, vai ne? These apples are tasty, aren't they?
Jūsu māja ir jauna, vai ne? Your house is new, isn't it?
Māte ir istabā, vai ne? Mother is in the room, isn't she?

EXERCISES

I. Give all the cases of the following:

liels koks, saldaiss ābols; zaļa zāle, vecā māja.

II. Use the definite adjective after the demonstrative and possessive pronouns.

mans (labs) tēvs; tavi (jauns) galdi; šis (vecs) koks; tas (gards) ābols; mūsu (mazs) zēns; mana (mīļa) māte; tava (liela) māja; tās (zila) puķes; šī (zaļa) zāle; viņas (maza) grāmata.

III. Give the definite adjective after nouns denoting possessor.

1. Kur ir tēva (jauns) cepure? 2. Tas ir mātes (vecs) krēsls. 3. Es lasu māšas (jauns) grāmatu. 4. Māsa nes brāļa (tīrs) kreklus. 5. Tur nāk mūsu drauga (mīļš) dēls.

IV. Supply the correct definite endings.

1. Tas ir mans liel--- brālis. 2. Vai tava maz- māsa ir mājā? 3. Viesiem garšo šī gard- maize. 4. Tie sarkan- āboli ir saldi. 5. Māsa lasa manu jaun- grāmatu. 6. Kur ir

jūsu maz-- bērni? 7. Te ir tavs tīr--- kreklis. 8. Mēs lasām brāļa gaŗ- vēstuli.

V. Translate.

1. There is no table in this (šai) big (def.) room. 2. This is our old (def.) table. 3. My dear (def.) mother is at home. 4. We are eating some (no transl.!) sweet apples. 5. I like your gold ring. 6. It (ring) is very (loti) shiny. 7. The yellow (def.) leaves of the tree are falling on the grass (use loc.). 8. I am waiting for visitors. 9. My dear (def.) visitors are not coming. 10. You (Jums) like my house, don't you?

EXERCISES

SEPTĪTĀ lekcija · Lesson SEVEN

1. Mēs gaidām mana brāļa biedrus. 2. Mūsu viesi nāk kājam. 3. Tēvs ar viesiem runā par laiku. 4. Viesiem patik tēva jaunais suns. 5. Brālis ar draugiem staigā dārzā. 6. Mūsu dārzā ir liels, pelēks akmens. 7. Kas tur sēž uz pelēkā akmens? 8. Tas ir jaunais, melnais suns. 9. Rudens dienas ir isas, tad mēs neejam ārā. 10. Mēs sēžam istabā pie galda un lasām grāmatas. 11. Man nepatīk rudens mēneši. 12. Tad nedēļām list lietus. 13. Tumšās naktīs pie debesīm nespīd mēness. 14. Vai tev patīk ziema? 15. Ziemā visur daudz sniega. 16. Ziemā bērni brauc ar kamanām. 17. Māte gaida bērnus mājās ar labu launagu. 18. Uz galda ir maize un āboli. 19. Bērni ēd launagu ar steigu. 20. Viņi grib iet ārā braukt ar kamanām.

VOCABULARY

akmens—stone	nespīd—does not shine
ar kamanām—on the sledge	pa ceļu—along the road
ar steigu—in a hurry	par (+ acc.)—about
braukt—to go; to ride; to drive	pelēks—grey
daudz—much	pie (+ gen.)—at, in
debess (fem.)—sky	pie debesīm—in the sky
īss—short	rudens—autumn
kamanas (pl.)—sledge	runā—speaks, is speaking
launags—afternoon tea (meal)	sēdēt—to sit
lāpsta—spade	sēž—sits, is sitting
list lietus—it rains, is raining	sniegs—snow
mēnesis—month	staigā—walks, is walking, are walking
mēness—moon	suns—dog
nākt—to come	tad—then
nākt kājām—to come on foot	tumšs—dark
nedēļa—week	uz (+ gen.)—on
nedēļām—for weeks	visur—everywhere
neejam ārā—we are not going out	ziema—winter

§ 54. The instrumental case answers the questions 'ar ko? par ko?'—with whom? by whom? with what? by what?

The endings of the instrumental are similar to those of the accusative in the singular and the dative in the plural.

Nominative	Instrumental Sg.	Instrumental Pl.
draugs	ar draugu (with a friend)	ar draugiem (with friends)
brālis	ar brāli (with a brother)	ar brāļiem (with brothers)
meita	ar meitu (with a daughter)	ar meitām (with daughters)
māte	ar māti (with mother)	ar mātēm (with mothers)

Sometimes the instrumental is found without a preposition. This is typical of folk-poetry, but also occurs in the modern Latvian literary language.

§ 55. The Use of the Instrumental Case

(1) In the first place the instrumental case indicates means and instrument.

Viņš rok zemi **ar lāpstu**. He is digging the soil with a spade.
Labs nāk **ar gaidīšanu**, silts **ar sildīšanu**. (Proverb.)
Everything good comes by waiting for it, everything is made warm by heating.

(2) The instrumental of manner indicates the manner of an action.

Skaties **abām acīm!** Look very carefully (lit. Look with both eyes).

Mēs **ar steigu** paēdām. We finished our meal in a hurry.

This kind of the instrumental is very often without a preposition.

(3) The instrumental of time denotes the protracted duration of an action:

Brālis mācījās dienām un nedēļām. Brother was learning for days and weeks.
gadiem . . . (for years)

(4) The instrumental of companion:

Brālis ar draugiem staigā dārzā. Brother and his friends walk in the garden (lit. Brother with his friends . . .).

§ 56. The instrumental in plural is taken by all prepositions:

Sg.	pie galda (gen.) (at the table)
	uz krēsla (gen.) (on the chair)
	pa ceļu (acc.) (along the road)
Pl.	pie galdiem (instr.) (at the tables)
	uz krēsliem (instr.) (on the chairs)
	pa ceļiem (instr.) (along the roads)

§ 57. The Stem

Latvian nouns are divided into seven stems according to their endings. The names of the stems may vary in different grammars, but the characteristics of their declension are as follows:

Stem	Nom. Sg.	Examples
a-	-s, -š	galds (table), vējš (wind)
ja-	-is	brālis (brother)
ā-	-a	māja (house)
ē-	-c	saulē (sun)
i-	-s	sirds (heart)
u-	-us	lietus (rain)
consonant st	-ns, -ss	akmens (stone), mēness (moon)

§ 58. The main characteristics of the consonant stem declension is that the genitive is similar to the nominative. The other cases in the singular and plural are like those of the ja-stem declension.

The most common nouns belonging to the consonant stem are:

akmens (stone)	ūdens (water)
asmens (blade)	zibens (lightning)
rudens (autumn)	mēness (moon)

	Sg.	Pl.
N.	akmens (<i>stone</i>)	akmeņi (<i>stones</i>)
G.	akmens (<i>of a stone</i>)	akmeņu
D.	akmenim	akmeņiem
A.	akmeni	akmeņus
L.	akmeņi	akmeņos

§ 59. The prepositions '**pie**, **uz**' take the genitive:

Es sēžu **pie** galda. *I am sitting at the table.*

Bērns sēž **uz** krēsla. *The child is sitting on the chair.*

'**uz**' takes the accusative with verbs of motion:

Es eju uz māju. *I am going home (lit. towards home).*

Note: pa ceļu (pa + acc.) *along the road*
pa logu *through the window*

§ 60. The verb '**sēdēt**' (to sit) has a permutation of consonant (see Lesson 4 and 5) in all persons but the 2nd pers. sg.:

Present Tense

es sēžu	mēs sēžam
(<i>I sit, I am sitting</i>)	(<i>we sit, we are sitting</i>)
tu sēd	jūs sēžat
viņš sēž	viņi sēž

§ 61. The verb '**braukt**' (to go by vehicle, to ride, to drive) has a palatalization in all persons:

Present Tense

es braucu (<i>I go, I am going</i>)	mēs braucam
tu brauc	jūs braucat
viņš brauc	viņi brauc

§ 62. Idiomatic expressions are:

mēs ar tēvu (*my father and I*) (lit. *we with father*)

Mēs ar brāli braucām ar kamanām. *My brother and I rode on the sledge.*

EXERCISES

I. Give all the cases in singular and plural of the following:
spožs mēness; pelēks akmens; tumšs rudens.

II. Give the endings of the definite and indefinite adjective.

1. Mūsu dārzā ir liel- koki. 2. Šie liel- koki ir vec-
3. Mana lab- māte dod gard- maizi. 4. Mūsu miļ- māsa iet
dārzā. 5. No koka krīt dzelten- āboli. 6. Šie dzelten- āboli
ir gatav-, bet tie zaļ- vēl (yet) nav gatav-. 7. Māsa lasa
tavu jaun- grāmatu. 8. Jūsu viesi brauc skaist- kamanās.
9. Šī vec- koka zaros daudz ābolu. 10. Mēs ar māsu dodam
mātei viņas jaun- grāmatu.

III. Use the correct form of the verb.

1. Mēs ar māti (gaidīt) viesus. 2. Brālis dārzā (rakt) zemi
ar lāpstu. 3. Vai jūs ziemā (braukt) ar kamanām? 4. Mana
mazā māsa (sēdēt) pie galda un (lasīt) grāmatu. 5. Tavi viesi
(nākt) pa ceļu.

IV. Translate into Latvian.

1. I am riding on the sledge. 2. They are walking home.
3. I am digging the soil in the garden. 4. There is the moon
in (pie) the sky (pl.). 5. The weather is not fine in the
autumn. 6. You are writing with a new pen (spalva).
7. Which (kuŗš) month is it now? 8. This stone is grey.
9. I am giving the new book to your sister. 10. My sister and
I are reading that book.

ASTOTĀ lekcija · Lesson EIGHT

Kalpa zēna vasara
(Adapted passage)

Jānis Akuraters (1876–1937)

Ir svētdiena. Šīs vasaras siens nopļauts. Visur smaržo pēc vītušiem ziediem. Pa logu es redzu dārzu. Vējš šalko ābelēs un loka augstos, platos zarus. Debesis ir baltu mākoņu pilnas.

Āboli krīt no kokiem. Es varu dzirdēt, ka tie atsitas pret zemi ar mikstu, smagu troksni.

Es redzu, ka Alma lēni iet caur dārzu. Viņai ir tās pašas melnās, vieglās drēbes, kas bija pavasari. Viņa ir skaista. Viņa iet, pieliecas, paņem ābolu un atkal nomet. Vai viņa domā par mani? Miļā Alma! . . . Tu esi tik laba . . . Tu esi vienīgā, kas domā par mani. Bet es esmu tikai kalpa zēns. Man nav vairāk nekā kā manas darbā uztūkušās rokas un pelēkie svārkī, ko ikdienā valkāju.

Vakarā es eju gar dārzu. Mani pārtrauc viegla balss: 'Jāni, pagaidiet!' Tā ir Alma. Viņa stāv un nezina, ko teikt. Tad viņa lasa ābolus, pienāk pie sētas un dod man lielus, smaržīgus, sārtus un baltus. Viņai ir pilns priekšauts, un viņa dod man visus. Es klusām saku: 'Paldies!'

VOCABULARY and NOTES

Alma—Alma	krīt—falls, fall; is, are falling
atkal—again	lēni—slowly
augsts—high	logs—window
balss—voice	loka—bends, is bending
caur (+ acc.)—through	mākonis—cloud
dzirdēt—to hear	mīksts—soft
ikdienā—every day	paldie(v)s—thank you
klusām—softly, in a low voice	pilns—full

plats—broad, large	stāvēt—to stand
priekšauts—apron	svētdiena—Sunday
redzēt—to see	troksnis—thud; noise, sound
sārts—pink	valkāt—to wear
sēta—hedge, fence	visi—all
siens—hay	visur—everywhere
smags—heavy	vienīgais—the only one
smaržīgs—fragrant	zieds—blossom, flower

1. kalpa zēns—a young farmhand
2. (ir) nopļauts—is mown
3. visur smaržo pēc vītušiem ziediem—there is the smell of withered blossoms everywhere
4. es redzu—I see, I am seeing
5. vējš šalko—the wind rustles
6. es varu—I can
7. ka tie atsitas pret zemi—that they hit the ground
8. viņai ir . . .—she has
9. tās pašas—the same
10. vieglās drēbes—the light dress
11. . . . kas bija pavasari—which (she) had in the spring
12. viņa pieliecas, paņem . . . nomet—she stoops, takes . . . throws away
13. vai viņa domā par mani?—is she thinking about me?
14. man nav vairāk nekā kā—I have nothing else than
15. darbā uztūkušās rokas—hands swollen from work
16. mani pārtrauc viegla balss—a soft voice interrupts me
17. Jāni, pagaidiet!—Jani, wait for me
18. viņa nezina, ko teikt—she does not know what to say
19. pienākt pie sētas—to come to the hedge
20. viņai ir pilns priekšauts—she has her apron full
21. es saku—I am saying

GRAMMAR

§ 63. The demonstrative pronoun 'šis, fem. šī' points to the nearest thing, the pronoun 'tas, fem. tā' to the more distant thing.

Šī puķe ir balta, bet tā ir zila. This flower is white but that one is blue.

Šis priekšauts ir jauns, bet tas ir vecs. *This apron is new but that one is old.*

§ 64. The Declension of the Demonstrative Pronoun

Masc.		Fem.	
Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N. tas (<i>that</i>)	tie (<i>those</i>)	tā	tās
G. tā	to	tās	to
D. tam	tiem	tai	tām
A. to	tos	to	tās
I. ar to	ar tiem	ar to	ar tām
L. { tai	{ tais	{ tai	{ tais
{ tanī	{ tanīs	{ tanī	{ tanīs
{ tajā	{ tajos	{ tajā	{ tajās
N. šis (<i>this</i>)	šie (<i>these</i>)	ši	šīs
G. šī, šā	šo	šīs, šās	šo
D. šim	šiem	šai	šīm
A. šo	šos	šo	šīs
I. ar šo	ar šiem	ar šo	ar šīm
L. { šai	{ šais	{ šai	{ šais
{ šinī	{ šinīs	{ šinī	{ šinīs
{ šajā	{ šajos	{ šajā	{ šajās

The forms 'šini, šinīs, tanī, tanīs' are used in a colloquial style.

§ 65. The reflexive possessive pronoun 'savs, fem. sava' refers to all persons. It is the possessive pronoun of the subject and agrees with the object it qualifies in number and gender. It is declined like an indefinite adjective.

Es lasu savu grāmatu (fem. sg.). *I am reading my book.*
 Es lasu savas grāmatas (fem. pl.). *I am reading my books.*
 Tu gaidi savus brāļus (masc. pl.). *You are waiting for your brothers.*
 Mēs gaidām savu brāli (masc. sg.). *We are waiting for our brother.*

If the subject is not the possessor use the ordinary possessive pronoun.

Es lasu **tavu** grāmatu. *I am reading your book.*
 Tu lasi **manu** grāmatu. *You are reading my book.*

The possessive pronouns 'mans, fem. mana, tavs, fem. tava, savs, fem. sava' are declined like masculine and feminine adjectives. The possessive pronouns for the plural 'mūsu, jūsu' and for the 3rd pers. sg. and pl. 'viņa, fem. viņas, viņu' are actually the genitive forms of the personal pronoun and as such are indeclinable.

mūsu māja (*our house*) viņa galds (*his table*)
 mūsu mājai (*to our house*) viņa galdam (*to his table*)
 mūsu mājā (*in our house*) uz viņa galdiem (*on his tables*)

§ 66. Irregular Declensions

The noun 'suns' (*dog*) is declined irregularly, the nominative being of the a- stem but the other cases following the ja- stem declension

Sg.	Pl.
N. suns (<i>dog</i>)	suņi (<i>dogs</i>)
G. suņa	suņu
D. sunim	suņiem
A. suni	suņus
I. ar suni	ar suņiem
L. suni	suņos

§ 67. The verbs of communication are:

teikt (*to say, to tell*) runāt (*to speak, to talk*)
 sacīt (*to say*) stāstīt (*to tell, to relate*)
 sarunāties (*to converse*)

The verb 'teikt' is seldom used meaning 'to say' in the present tense but more often in the past tense; in the pres. t. it has acquired a different meaning—'to praise'.

Teici to Kungu! *The Lord be praised!*

§ 68. Conjugation

sacīt (to say)	runāt (to speak)
Present Tense	
es saku (I say, I am saying)	es runāju (I speak, I am speaking)
tu saki	tu runā
viņš saka	viņš runā
mēs sakām	mēs runājam
jūs sakāt	jūs runājat
viņi saka	viņi runā

Note that there is no palatalization of the consonant *-k-* in the present tense of the verb 'sacīt'. Note the long vowel at the end of the verb 'runāt' in the 2nd and 3rd pers. sg.

§ 69. A prefix may change the meaning of a verb.

nākt (to come)

pienākt (to come near, to come to)

uznākt (to come up; to arrive suddenly, to appear unexpectedly (often referring to weather conditions))

krist (to fall)

nokrist (to fall down)

liet (to pour)

izliet (to pour out)

§ 70. Expressions

Uznāca nakts. Night fell.

Uznāk liels sals. Suddenly there is a severe frost.

§ 71. The genitive case may be used with the adjective '**pilns**' but colloquially more common are forms with the preposition 'ar' (+ instrumental case).

Ābele ir ābolu (gen.) pilna. The apple tree is full of apples.

Debesis ir pilnas mākoņu (gen.). The sky is full of clouds.

Or: Ābele ir pilna ar āboliem.

§ 72. Object clauses answer the question 'ko?'—what?—and are introduced by the conjunction 'ka' and separated by a comma. The object clauses follow verbs like 'redzēt, dzirdēt':

Es dzirdu, ka āboli krīt no koka. I hear that the apples are falling from the tree.

Viņš redz, ka Alma iet caur dārzu. He sees that Alma is walking through the garden.

EXERCISES

I. Give all cases of the sg. and pl. of the following:

melns suns; tirs ūdens; balts mākonis.

II. Supply the correct endings.

- Brāl-- gaid-- sav-- draug-- (sg.).
- Tur nāk viņ-- draug-- (pl.).
- Māsa gaid-- sav-- draug-- (pl.).
- Tur nāk viņ-- draug-- (pl.).
- Tēvs sauc sav-- vies-- (sg.).
- Es redzu viņ-- (fem. sg.) vies-- (pl.).
- Šis ir man-- jaun-- suns.
- Tu sauc sav-- suņ-- (pl.).
- Jūs runāj-- ar mūs-- māti par bērn--.
- Brālis run-- ar mās--.

III. Use the appropriate possessive pronoun.

- Vai tu lasi (my) grāmatu?
- Nē, es lasu (my) grāmatu.
- Tā ir (your) vēstule.
- Vai tu lasi šo (your--sg.) vēstuli?
- (Our) māte ir istabā.
- Tēvs dod dēlam (his father's) cirvi.
- Dēls cērt (is hewing) ar (his=father's) cirvi.
- Vai viņš rok ar (my) lāpstu?
- Es pats (I myself) gribu rakt ar (my) lāpstu.
- Kur ir (my) lāpsta?

IV. Supply the correct verb forms.

- Es (runāt) ar savu draugu.
- Viņa (sacīt) mātei paldies.
- Māte (stāstīt) bērniem pasakas.
- Es (stāstīt) draugiem par savu jauno suni.
- Mēs (runāt) par laiku.

V. Translate.

- We are talking about the weather.
- I am saying thank you to my mother.
- I am telling a fairy-tale to my sister.
- The apple trees are full of apples.
- I see that our visitors are coming.

kā—as, like	pārnākt—to come back, to return
klausīt—to obey	pirmais—the first
krēslīnā—on the chair	pusdienas (pl.)—dinner
krēslīņš (dim.)—little chair	salds—sweet
labdien—good day, how do you do	saruna—conversation
labrīt, labrītīn—good morning	sarunāties—to converse
ledus—ice	spīd—is shining
līdz (+ dat.)—until, as far as	tad—then
(es) lieku—I am putting on	tautas dziesma—folk-song
ļoti—very	tālu—far, in the distance
māmiņa (dim.)—dear mother	tirgus—market
māsiņa (dim.)—dear sister, little sister	upe—river
medus—honey	valoda, valodiņa (dim.)—talk, speech
meitene—girl	varēt—to be able
nakts—night	vesels(ac)—well, healthy, whole
padoms, padomiņš—wisdom	vēls(ac)—late
par maz—too little, not enough	zirgs—horse

1. balsis var dzirdēt—one can hear the voices
2. kā jums iet?—how are you?
3. man iet labi—I am all right, I am getting on very well
4. kas jums kaiš?—what is wrong with you?
5. nu tad—well, then
6. palieciēt vesels—good health to you

GRAMMAR

§ 73. The Diminutive

The diminutive in Latvian indicates not only smallness but more often expresses *tenderness, endearment*. Diminutives are very often found in nursery rhymes, children's speech, folklore. In the Latvian folk-song the abundance of diminutives is a rather striking feature and can be considered an element of style. The most popular diminutive endings (suffixes) are:

masc.: -īņš, -tiņš, -ītis; fem.: -īņa, -tiņa, -īte
galds (table) galdīņš (little table)

DEVĪTĀ lekcija · Lesson NINE

1. Tēvs bieži strādā līdz vēlai naktij. 2. Tad viņš nakti nāk mājās. 3. Nakts ir gaiša, jo pie debesīm spīd spožs mēness. 4. Pa ceļu iet meitenes un sarunājas. 5. Viņu balsis var dzirdēt tālu. 6. Manai māsiņai ir ļoti laba balss. 7. Mūsu māmiņa pārnāk no tirgus. 8. Viņa dod tēvam un bērniem pusdienas. 9. Uz galda ir maize, medus un alus. 10. Maziem bērniem medus labi garšo. 11. Man patik tumšais alus. 12. Auksts kā ledus, salds kā medus, kas par labu alutiņai! (Tautas dziesma.) 13. Sežu tēva krēslīnā, lieku tēva cepurīti; liela tēva cepurīte, nav man tēva padomiņa. (Tautas dziesma.) 14. Labrītīn, Dievs palīdz, tā pirmā valodiņa. (T. dz.)

Saruna

- Labdien!
- Labdien, labdien! Kā jums iet?
- Paldies, man iet labi. Un jums?
- Man neiet labi.
- Kas jums kaiš?
- Necsmu vesels.
- Ko saka ārsts?
- Ārsts saka, ka man par maz darba.
- Nu tad klausiet ārstam! Palieciēt vesels!
- Ardievu!

VOCABULARY and NOTES

alus—beer, ale	cepurīte (dim.)—hat
alutiņš—diminutive of 'alus'	Dievs palīdz—God help
auksts—cold	dzirdēt—to hear
ārsts—doctor	gaišs—light, bright
balsis—voice	jo—because, of, for
bieži—often	kas par...!—what a...!

mēness (<i>moon</i>)	mēnestīņš (<i>dear little moon</i>)
alus (<i>beer</i>)	alutiņš
brālis (<i>brother</i>)	brālītis (<i>little brother or dear brother</i>)
māsa (<i>sister</i>)	māsiņa (<i>dear, little sister</i>)
zoss (<i>goose</i>)	zostiņa (<i>little goose</i>)
puķe (<i>flower</i>)	puķīte (<i>little flower</i>)

§ 74. Note that the stem consonants -k- and -g- are changed into -c- and -dz- before the suffixes 'iņš, iņa'.

draugs (<i>friend</i>):	draudzīņš (<i>dear friend</i>)
roka (<i>hand</i>):	rociņa (<i>little hand</i>)

§ 75. The diminutive of 'tēvs' is 'tētiņš', the dim. of 'māte' is 'māmiņa' or 'māmulīņa'. The regular forms 'tēviņš, mātiņa' in the literary language have acquired the meaning of the male or female (he, she) species of animals or birds.

The dim. of 'sirds' is 'sirsniņa'.

§ 76. In an affectionate and emotional style the adjective or any other part of speech may have a diminutive form.

mazs, dim. maziņš (<i>little one</i>)
jauns, dim. jauniņš (<i>young one</i>)
labrīt, dim. labrītiņ (<i>how do you do</i>)

§ 77. The adverb can be derived from different cases of nouns, adjectives, from verbs, numerals, pronouns. (See Lesson 14.)

The most common endings of the adverb which have been derived from adjectives are: **-i, -u, ām**.

Adjective	Adverb
labs (<i>good</i>)	labi (<i>well</i>)
stiprs (<i>strong</i>)	stipri (<i>strongly</i>)
tuvu (<i>near</i>)	tuvu (<i>near, close by</i>)
lēns (<i>slow</i>)	lēnām (<i>slowly</i>)
jauks (<i>nice</i>)	jauki (<i>nice</i>)
tāls (<i>distant</i>)	tālu (<i>distantly</i>)
zems (<i>low</i>)	zemu (<i>low</i>)

Adjective	Adverb
kluss (<i>silent</i>)	klusām (<i>silently</i>)
	or: klusu; klusiņām
	klusītiņām

§ 78. To the u- stem belong about a dozen masculine and a few feminine nouns. The latter are used only in the plural. The plural of masculine nouns have lost their original inflections and are inflected like nouns of the a- stem. To the u- stem belong:

tirgus (<i>market</i>)	medus (<i>honey</i>)
ledus (<i>ice</i>)	alus (<i>beer</i>)
krogus (<i>pub, inn</i>)	vidus (<i>middle</i>)
lietus (<i>rain</i>)	viltus (<i>fraud</i>)

§ 79. Declension

	Sg.	Pl.
N.	tirgus (<i>market</i>)	tirgi
G.	tirgus	tirgu
D.	tirgum	tirgiem
A.	tirgu	tirgus
I.	ar tirgu	ar tirgiem
L.	tirgū	tirgos

§ 80. The i- stem nouns

Some feminine nouns have the ending -s in the nominative sg. The genitive of an -i stem noun is identical with the nominative and the vowel -i- dominates the other case endings.

Declension

	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	acs (<i>eye</i>)	acis	sirds (<i>heart</i>)	sirdis
G.	acs	acu	sirds	siržu
D.	acij	acīm	sirdij	sirdīm
A.	aci	acis	sirdi	sirdis
I.	ar aci	ar acīm	ar sirdi	ar sirdīm
L.	aci	acīs	sirdī	sirdīs

Some of the *i*-stem nouns have a *palatalization of the consonant in genitive plural*:

sirds G. pl. **siržu** <*sirdju
nakts G. pl. **nakšu** <*naktju

§ 81. *Nouns of the i-stem without palatalization in the gen. pl.:*

auss (ear)	G. pl. ausu
acs (eye)	acu
debess (sky)	debesu (ae, ae)
dzelzs (iron)	dzelzu (ae)
balss (voice)	balsu
zoss (goose)	zosu

§ 82. *Greetings and idiomatical expressions*

Labrīt! *Good morning!*
Labdien! *How do you do!* (lit. *good day*)
Labvakar! *Good evening!*
Ardievu! *Good-bye!*

Note that the stress is on the 2nd syllable.

Ar labu nakti! *Good night!*
Sveiki! *Good-bye! Hello!*
Uz redzēšanos! *Bye-bye! See you later. Cheerio!*
Dievs svētī! *God bless!*
Dievs palīdz! *God help!*

Note: the answer to 'Dievs svētī' and 'Dievs palīdz' is 'Paldies'.

Kā tev (or: jums) iet? } *How are you? How are you getting on?*
Kā tev klājas? }

§ 83. *Conjugation of the verb 'klausīt' (to obey).*

	<i>Present Tense</i>	
	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
	es klausu	mēs klausām
	(<i>I obey, I am obeying</i>)	(<i>we obey, we are obeying</i>)
	tu klausī	jūs klausāt
	viņš klausu	viņi klausu

The verb 'klausīt' can have the object in the dative or the accusative: the acc. indicating habitual, frequent or intensive action, the dative an occasional action. The same refers to some other verbs, e.g. 'lūgt (to beg), sist (to hit)', etc.

Acc. 1. Es klausu **savus vecākus** (arvien). *I obey my parents (always).*

Dat. 2. Es klausu **saviem vecākiem**. *I am obeying my parents (on this particular occasion).*

Imperative: 2nd pers. sg.: klausī!
2nd pers. pl.: klausiet! or: klausait!

EXERCISES

I. *Give the correct endings.*

1. Es sauc- sav- maz- brāl- (dim.). 2. Mēs ar mās-
ej- staigāt. 3. Ziem- var braukt ar kaman- . 4. Jūs sauc-
man- meit- istab- . 5. Vai bērni klaus- vecāk- ? 6. Mēs
klaus- sav- tēv- . 7. Nakt- pie debes- spīd mēnes- .
8. Vasaras mēneš- (pl.) ir silts. 9. Tumšā nakt- nekā nevar
redzēt. 10. Man- māsiņ- (dim.) ir gaiši mati- (dim.-
hair). 11. Tu strād- lab- . 12. Alma run- klus- .

II. *Give all the cases of the sg. and pl. of the following:*

liels tirgus; auksts ledus; laba balss; balta zoss.

III. *Form the diminutives of the following nouns:*

galds, darzs, krēsls, bērns;
istaba, māja, pļava, vasara;
upe, puķe, saule, zeme;
akmens, ūdens, mēness, acs.

IV. *Form the diminutives of the nouns in brackets.*

1. (Brālis) ir istabā. 2. Mūsu (māsa) ļoti skaista. 3. (māte)
daudz darba. 4. Kur ir mazais (krēsls)? 5. Ziemā jauki
braukt ar (kamanām). 6. Šī (istaba) ir maza, bet silta.
7. Tu raksti īsu (short) (vēstuli). 8. Ai (bērni), ai (bērni),
klausait tēvu, (māte). 9. Es dodu savam (sunim) maizi.
10. (Maize) ar medu visiem labi garšo.

V. Translate.

1. The boy works at home. 2. I like honey. 3. The sky is blue today (šodien). 4. He is taking his new horse. 5. The moon is shining on the water. 6. I see that my mother is in the garden. 7. My dear friends are far away. 8. In the evening the sun is low. 9. Our father likes beer. 10. This old black dog is mine.

DESMITĀ lekcija · Lesson TEN

1. Pavardā deg gaiša uguns. 2. Es sēžu pie uguns un gaidu launagu. 3. Māte cep launagam zivis. 4. Azidā mēs dzeļam kafiju. 5. Mana māsiņa izdzer krūzi karsta piena. 6. Tēvs izdzer veselu kausu alus. 7. Mūsu mātei daudz negulētu nakšu. 8. Mazais brālītis ir slims. 9. Māte raud: acis viņai pilnas asaru. 10. Viņa saka: 'Es raudu tevis dēļ.' 11. Vecāki sauc pie viņa ārstu. 12. Ārsts atbrauc no Rīgas. 13. Kad ārsts ienāk istabā, viņš noņem cepuri. 14. Viņš saka: 'Labdien'. 15. Mēs viņu vedam brāliša istabā. 16. Tur viņš runā ar slimo bērnu.

VOCABULARY

asara—tear	karsts—hot
atbrauc—comes, arrives	kauss—mug
atbraukt—to come, to arrive	krūze—jug
azaids—breakfast	launagam—for tea
cept—to bake, to fry, to roast	noņem—takes off, away
daudz negulētu nakšu— many sleepless nights	noņemt—to take off
dzert—to drink	pavards—stove; fireplace
dēļ—because of	piens—milk
izdzer—drinks	raud—is crying, cries
izdzert—to drink	raudāt—to cry
ienāk—comes in	Rīga—Riga, capital of Latvia
ienākt—to come in	sēžu—I am sitting
kad—when	uguns—fire
kafija—coffee	veselu kausu—a whole mug/ful
	zivs—fish

GRAMMAR

§ 84. Some of the nouns belonging to the i- stem declension

(see Lesson 9) with consonant palatalization in the genitive plural are:

Nom. Sg.	Gen. Pl.	Nom. Sg.	Gen. Pl.
asins (<i>blood</i>)	asiņ <u>u</u>	pils (<i>castle</i>)	piļ <u>u</u>
klēts (<i>granary</i>)	klēš <u>u</u>	sirds (<i>heart</i>)	sirž <u>u</u>
klints (<i>cliff, rock</i>)	klinš <u>u</u>	telts (<i>tent</i>)	telš <u>u</u>
govs (<i>cow</i>)	govj <u>u</u>	uguns (<i>fire</i>)	ugun <u>u</u>
nakts (<i>night</i>)	nakš <u>u</u>	zivs (<i>fish</i>)	zivj <u>u</u>

Note that words with the labial **-v** at the end of the stem have in the genitive plural the ending **-vju**.

§ 85. Nouns of the *i*-stem declension never have an open *-e-* in the stem. The rule is: *-e-* is closed if there is a palatalized consonant between *-e-* and the following syllable or if the next syllable contains or has contained *-i-*, *-ie-*.

Gen. pl. **telšu** (closed *-e-*) from older ***teltju**
Nom. sg. **telts** (closed *-e-*) from older ***teltis**

§ 86. The Pronoun

The oblique cases of the personal pronoun have a *different stem* than the *nominative*.

Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N. es (<i>I</i>)	mēs (<i>we</i>)	tu (<i>thou, you</i>)	jūs (<i>you</i>)
G. manis	mūsu	tevis	jūsu
D. man	mums	tev	jums
A. mani	mūs	tevi	jūs
I. ar mani, manim	ar mums	ar tevi, tevīm	ar jums
L. manī	mūsos	tevi	jūsos

In modern Latvian the old regular forms for the instrumental 'ar manim, ar tevīm' are increasingly replaced by the forms 'ar mani, ar tevi'.

§ 87. The palatalization of **-b-**, **-p-**, **-l-**, **-r-** in the verb

If the infinitive of a verb consists of one syllable (primary verb) and the consonant before the infinitive ending is **-b-**,

-p-, **-l-**, **-r-** there is a *palatalization* in all persons of the present tense *except* the 2nd person singular. Recently there has been a tendency to omit the palatalization of **-r-** both in speech and in writing.

Infinitive

celt (*to lift, to raise, to awaken; to build*)
dzert (*to drink*)
kāpt (*to climb*)

Present Tense

es ceļ <u>u</u> (<i>I am lifting, I lift</i>)	mēs ceļam (<i>we are lifting, we lift</i>)
tu cel	jūs ceļat
viņš ceļ	viņi ceļ
es dzer <u>u</u> (<i>I am drinking, I drink</i>)	mēs dzeram (<i>we are drinking, we drink</i>)
tu dzer	jūs dzerat
viņš dzer	viņi dzer
es kāpj <u>u</u> (<i>I am climbing, I climb</i>)	mēs kāpjam (<i>we are climbing, we climb</i>)
tu kāp	jūs kāpjat
viņš kāpj	viņi kāpj

The vowel *-e-* or *-ē-* in verbs like 'celt, dzert' is closed in all persons.

§ 88. The verb '**cept**' (to bake) forms the present tense without palatalization and therefore has a closed *-e-* only in the 2nd pers. sg.

Present Tense

es cepu(ac) (<i>I am baking, I bake</i>)	mēs cepam(ac) (<i>we are baking, we bake</i>)
tu cep	jūs cepat(ac)
viņš cep(ac)	viņi ccp(ac)

§ 89. Aspects

Each verb has two aspects: *the imperfective and the perfective*

aspect. The *imperfective verb* (that is, the verb in the imperfective aspect) is one which describes

- (a) an action of an incomplete or indefinite nature or
(b) the general idea of the action.

The *perfective verb* is one which describes an action that has been or will definitely be completed. The perfective aspect is usually formed from the imperfective verb by means of a prefix.

Imperfective Aspect
(incomplete action)

ņemt (to take)

likt (to put)

Perfective Aspect
(complete action)

paņemt (to take away)

izņemt (to take out)

noņemt (to take off)

uzlikt (to put on)

nolikt (to put down)

I. Es **lasu** jaunu grāmatu. *I am reading a good book.*

P. Jaunu grāmatu es **izlasu** vienā dienā. *I read (and finish the reading) a new book in one day.*

I. Ārsts **brauc** no Rīgas. *The doctor is coming from Riga.*

P. Ārsts **atbrauc** pie mums. *The doctor arrives at our house.*

§ 90. Capital Letter

The names of countries, states, mountains, rivers, towns, lakes and persons are written with the capital letter. The names of nationalities are written with a small letter.

Pār **Daugavu** divi dzelzs tilti. *There are two steel bridges over the Daugava.*

Mēs esam **Anglijā**. *We are in England.*

Viņš ir **latvietis**. *He is a Latvian.*

Jūs neesat **amerikāņi**. *You are not Americans.*

EXERCISES

I. Give the correct endings.

1. Klusā nakt- (loc.) bals-- (pl.) tālu dzird. 2. Ābeļziedi skaisti. 3. Mēs dzer-- karst- kafij-. 4. Es nes- krūz-

aukst- ūden-. 5. Mēs las-- pasak- par led-- (gen.) pil- (acc.). 6. Ziemā ūden- sasalis (is frozen) led- (loc.). 7. Zelts ugun- (loc.) nedeg (does not burn). 8. Pil-- apkārt (around) liels mežs (forest). 9. Mūsu māte iet uz tirg-. 10. Viņa atnes maiz- launag-- (dat.).

II. Give all cases in the sg. and pl. of the following:

salds medus; karsta uguns; augsta klints.

III. Use the right form of the verb.

1. Es labprāt (dzert) aukstu ūdeni. 2. Viņš (celt) jaunu māju. 3. Bērni (vest) kamanīņas kalnā. 4. Kādēļ jūs (raudāt)? 5. Es (dzirdēt), ka tu klusi (runāt). 6. Dēls (pacelt) tēva smago (heavy) lāpstu. 7. Vai tu (dzert) alu vai pienu? 8. Mazais bērns (kāpt) uz krēsla.

IV. Translate.

1. The weather is fine today. 2. There is much work in the garden during the summer. 3. This bread tastes good. 4. The night is very dark. 5. Our friends are far away. 6. The boy works slowly. 7. There are coming our little sisters (dim.). 8. The children gladly (labprāt) eat bread with honey. 9. I know (es zinu) that you have a lovely voice. 10. How are you? Thank you, very well.

VIENPADSMITĀ lekcija · Lesson ELEVEN

1. Ko tas nerātnais puika tur dara? 2. Tēvs tādām tiepšam par palaidnībām dod pērienu. 3. Jankam par paklausību māte sola ābolu. 4. Māt, dod man ēst! 5. Miļo dēliņ, nāc pusdienās! 6. Miļā māsiņ, raksti man driz! 7. Draugs, es tevi gaidu! 8. Miļie draugi, nāciet palīgā! 9. Nepateicība ir pasaules alga. (Proverb.) 10. Gudriība ir vairāk vērts nekā bagātība. (Proverb.) 11. Vakar Daugavā gāja ledus. 12. Vai jūs vakar bijāt Daugavmalā? Nē, mēs tur nebijām.

Jāņu nakts

(Adapted passage)

Kārlis Skalbe (1879-1945)

Jāņu nakti mēs ejam ligot. Mēs gribam dziedāt. Es esmu mazs puika, bet man ir laba balsis. No vainaga, kas man galvā, sejā krit ziedi. Bet kalējs Pičs, kam ir visplatākā mugura, nevar padziedāt. Viņš mani nes uz muguras. Visi dzied, bet mana balsis skan vislabāk. Mēs ejam no mājas uz māju. Siltajās istabās, kur smaržo svetku karašas un vist Jāņu vainagi, mūs sveicina Jāņu tēvs. Es šūpojos cauru nakti uz Piča muguras. Es nevaru to aizmirst arī tagad, kad pasaulē tik maz prieka un dzie smu.

VOCABULARY

aizmirst—to forget	driz—soon
alga—payment, salary, wage	dziesma—song
bagātība—wealth	galva—head
biju—(I) was	gāju—(I) went, was going
Daugava—Daugava, the largest river in Latvia	gudriība—wisdom
Daugavmala—the embankment of the river Daugava	Janka—boy's name, dim. from Jānis
	Jāņi—the summer solstice festi-

vīties celebrated on the night of 23rd of June; or:	pēriens—thrashing
Jāņu nakts—Midsummer night	Pičs—Pich (dim. from Peteris)
Jāņu tēvs—Janis' Father—every host on Midsummer night	prieks—pleasure, joy, delight
kalējs—blacksmith	puika (masc.)—boy, lad
kam ir—who has	seja—face
karaša—flat cake, bun, roll, home-made sweet bread	skan—sounds
ligot—to sing special 'ligo' songs on the night of 'Jāņi'	skanēt—to sound, to resound
mugura—back	skola—school
nāc(iet) palīgā—come to help	sola—promises
nebijām—we were not	solīt—to promise
nepateicība—ingratitude	(es) šūpojos—I am swinging
nerātns—naughty	šūpoties—to rock, to swing
no mājas uz māju—from one (farm)house to another	svēcināt—to greet
padziedāt—to sing	svētki (pl.)—festival, feast
paklausība—obedience	tāds—such a (one)
palaidnība—naughtiness	tik maz—so little
pasaule—world	tiepša (masc. and fem.)—a stubborn person
pasaules alga—repayment by the world	vainags—garland, wreath
	vairāk—more
	vērts—(is) worth
	vislabāk—best
	visplatākā—the widest
	vist—to wither
	vist—(it) withers

GRAMMAR

§ 91. Masculine nouns with the nominative ending -a are declined like the ā- stem declension except for the dative sg. which has -am (not -ai!), the ending of the a- stem declension. The same applies to common nouns with the ending -a.

Nom. Sg.	Gen. Sg.	Dat. Sg.	Dat. Pl.
puika (boy)	puikas	puikam	puikām
lauva (lion)	lauvas	lauvam	lauvām
Janka (Janka)	Jankas	Jankam	Jankām
auša (masc.) (windbag)	aušas	aušam	aušām
auša (fem.) (windbag)	aušas	aušai	aušām

Nom. Sg.	Gen. Sg.	Dat. Sg.	Dat. Pl.
tiepša (masc.)			
(a stubborn person)	tiepšas	tiepšam	tiepšām
tiepša (fem.)	tiepšas	tiepšai	tiepšām

§ 92. *The Vocative*

The vocative is the case used when addressing persons and animate beings or inanimate things used figuratively. It is usually *similar to the nominative or else has no ending*. As a rule in a-stem words like 'tēvs, cilvēks' and all nouns with the suffixes -ējs, -tājs, -nieks, -iņš and all proper names, the vocative has the stem form (no ending!); in all other a-stem words the nominative and the vocative are identical.

tēv! (*father!*), cilvēk! (*man!*), braucēj! (*driver*), skolotāj!
(*teacher*), kaimiņ! (*neighbour*)

But: dēls! (*son*), draugs! (*friend*).

In ā- and ē- stem words there are sometimes parallel forms with and without endings.

mās! or māsa! (*sister*) Ilz! or Ilze! (*Ilse*)
māt! or māte! (*mother*)

The ja-stem nouns have the ending -i in the vocative, but forms without ending occur occasionally.

brāli! (*brother*) Jāni! (*Janis*)

But: Pēter! (*Peter*)

In the plural the vocative of all nouns has the same ending as the nominative.

§ 93. *An adjective preceding the noun in the vocative has the definite ending either in the nominative or the accusative.*

Mīļais brālīt! *My dear brother!*

Or: Mīļo brālīt!

§ 94. The vocative is separated by a comma.

Ko tu dari, māmiņ? *What are you doing, dear mother?*
Tu, brāl, esi labs! *You are good, brother!*

Word Building

§ 95. Abstract nouns can be formed from adjectives by suffix -ība.

bagāts (<i>wealthy</i>)	bagātība (<i>wealth</i>)
gudrs (<i>wise</i>)	gudrība (<i>wisdom</i>)
pateicīgs (<i>grateful</i>)	pateicība (<i>gratitude</i>)
slimš (<i>ill</i>)	slimība (<i>illness</i>)

The Relative Clause

§ 96. The *relative clause* is introduced by the relative pronouns **kas**, **kuŗš**, **kuŗa**, **kāds**, **kāda** and adverbs **kur**, **kad**.

The pronouns 'kuŗš, fem. kuŗa' (who, which) 'kāds, fem. kāda' (of what kind) are declined like adjectives and agree with the antecedent in gender and number. The adverbs 'kur, kad' are unchangeable. The pronoun 'kas' changes only in case. The case of the relative pronoun depends on the function of the relative pronoun in its own (subordinate) clause.

Labs tas darbs (N. sg.), **kas** padarīts. (Antecedent 'darbs'.) *The work that has been done is good.*

Labs tas darbs (N. sg.), **ko** (Acc.) es vakar padariju. *The work (which) I did yesterday is good.*

In the last example 'ko' is the accusative as an object of the verb 'padariju' in the subordinate clause.

The relative pronoun 'kas' which has no plural forms is used also when referring to an antecedent in the plural.

Es saucu **vecākus**, **kas** ir istabā. *I call my parents who are in the room.*

§ 97. Preference is given to the relative pronoun 'kas'. The pronouns 'kuŗš, fem. kuŗa' are used only if the relative

pronoun is in genitive or locative or if the use of 'kas' could cause a misunderstanding.

Jānis, **kuŗa** (gen.) bals visiem patīk, labprāt dzied. *Jānis whose voice is liked by everybody sings with pleasure.*

Māja, kuŗā (loc.) es dzīvoju, ir veca. *The house where I live is old.*

§ 98. Declension of 'kas' (relative and interrogative)

Sg. N. kas	(who, what, which)
G. kā	(whose)—never used as a relative pronoun
D. kam	(to whom)
A. ko	(whom, what)
I. ar ko	(with whom, with what)
L. —	replaced by the adverb 'kur'

The verbs 'iet' and 'būt' have irregular past tense.

§ 99. 'būt' (to be)

Past Tense	
Sg.	Pl.
es biju (I was)	mēs bijām (we were)
tu biji (you were)	jūs bijāt (you were)
viņš bija (he was)	viņi bija (they were)

§ 100. 'iet' (to go)

Past Tense	
Sg.	Pl.
es gāju (I was going, I went)	mēs gājām (we were going, we went)
tu gāji (you were going, you went)	jūs gājāt (you were going, you went)
viņš gāja (he was going, he went)	viņi gāja (they were going, they went)

§ 101. *The Imperative.* The personal pronoun is not used with the imperative. The 2nd pers. sg. of the imperative is like the 2nd pers. sg. of the present tense. The ending of the 2nd pers. pl. is **-iet** or **-ait**.

If there is a palatalization or permutation of the consonant in the indicative (jūs ceļat, jūs sēžat) no palatalization or permutation occurs in the 2nd pers. pl. of the imperative: (celiet, sēdiet). If the verb has the ending -a in the 3rd pers. (lasa) there are two imperative forms for the 2nd pers. pl.: lasiet! / lasait!

Infinitive	Indicative Pres. T.	Imperative
dot (to give)	tu dod	dod!
	jūs dodat	dodiet!
dziedāt (to sing)	tu dzied	dziedi!
	jūs dziedat	dziediet!
nākt (to come)	tu nāc	nāc!
	jūs nākat	nāciet!
sēdēt (to sit)	tu sēdi	sēdi!
	jūs sēžat	sēdiet!
celt (to lift)	tu cel	cel!
	jūs ceļat	celiet!
lasīt (to read)	tu lasi	lasi!
	jūs lasāt	lasiet! / lasait!

EXERCISES

I. Give all cases of the following:

stiprais puika; lielā tiepša.

II. Give the past tense of the following:

1. Es esmu mazs puika. 2. Tēvam ir jauna māja. 3. Vai tu esi slims? 4. Mēs ejam uz tirgu. 5. Jūs esat dārzā. 6. Viņi ir krogū. 7. Jūs ejat pa ceļu. 8. Māsa iet uz Daugavmalu. 9. Brālis iet (here: attends) skolā. 10. Mēs esam istabā.

III. Supply the correct endings.

1. Tēvs dod puik— pērienu. 2. Liec (put) malku (firewood) ugun—. 3. Es dzied— pilnā bals— (loc.). 4. Dod ābolu maza— tiepš— (masc.). 5. Šai maz— (def., loc.) maji— (dim., loc.) mazas istab— (dim.). 6. Noliec (put) šo lielgrāmatu uz mazā gald— (dim.). 7. Šī pils ir uz augstas klin—. 8. Neraud— par izlietu (spilled) pien—. 9. Tas ir

bagāts, k-- daudz naud--. 10. Tam ir vislielākā bagātība, k-- čaklas (industrious) rok--.

IV. Translate.

1. He has a good voice. 2. He likes to sing. 3. Your garland is pretty. 4. We are little boys. 5. A blacksmith has black hands. 6. We are singing on Midsummer night. 7. Sing a lullaby (acc. šūpuļa dziesmu) for the child (use dat.). 8. Dear brother (dim.), write me a letter! 9. My child is my wealth. 10. Mother, give me a cake! 11. Yesterday the children were not at home. 12. Mother went to the market. 13. Put this branch of the tree in the fire! 14. I like the smell of the little festive cakes. 15. Father, give me your spade!

DIVPADSMITĀ lekcija · Lesson TWELVE

Ziema

(Adapted passage)

Jānis Jaunsudrabiņš (1877-1961)

Bargo ziemu es redzēju tikai vai nu pa logu, vai uz britiņu sētsvidū izskrējis. Oh, kā dažu brīdi krita sniegs! Neilgā laikā visiem stabiem bija apaļas cepures galvā, un visi koku žuburi kļuva resni un balti. Un tad piepeši sniegs mitējās. Debesis kļuva dzeltenī sārtas. Mākoņi aizslidēja. Norima vējš. Sniegs pārvērtās pavisam. Drīz vien satumsa. Aukstums pieņēmās. Kad mēs vēlā vakarā abi ar māti izgājām ārā, tad pie debesīm kā zilas uguntiņas mirdzēja neskaitāmas zvaigznes. Arī sniegā zibēja mazas zvaigznītes. Es noliecos, meklēju, ņemu . . . nekā!

Sals dažreiz turējās ļoti ilgi. Logi aizsala no apakšas līdz augšai. Tie pārvilkās ar likumainām puķēm, un puķes pārvērtās par sniegu.

Vakarā sagriezās briesmīgs sniega putenis. Visu nakti tas svilpa un kauca ap mūsu māju . . .

VOCABULARY

abi—both	dažreiz—sometimes, occasion-
aizsala—were covered with ice	ally
aizsalt—to freeze up	dārznieks—gardener
aizslidēt—to glide away	drīz—soon
ap—around	gudrs—wise, clever
apakša—bottom	ilgi—for a long time
apaļš—round	izskrējis—having run outside
augša—top	jāt—to ride on horseback
bargs—severe, rough, hard	jatnieks—rider
brīdis, dim. britiņš—moment	kauca (past)—howled, roared
briesmīgs—dreadful, terrible	kaukt—to howl, to roar

kļuva (<i>past</i>)—became	putenis—blizzard
krita (<i>past</i>)—fell, was falling	redzēju (<i>past</i>)—I saw
līdz—as far as	resns(ae)—thick
likumains—curved	sagriezās (<i>past</i>)—whirled
meklēju—I was searching, I searched	sagriezties (<i>intr.</i>)—to whirl (<i>intr.</i>)
meklēt—to look for, to search	saimnieks—host
mirdzēja (<i>past</i>)—sparkled, glittered	sals—frost
mirdzēt—to sparkle, to glitter	sals turējās ilgi—the frost persisted for a long time
mitēties (<i>intr.</i>)—to cease, to stop	satumsa (<i>past</i>)—it grew dark
neilgā laikā—in a short while	sārts—pink, rosy
nekā—nothing	sētšvidus(ae)—courtyard
neskaitāmas (<i>pl.</i>)—countless, innumerable	skola—school
nikns—fierce	skolnieks—pupil
norimt (<i>intr.</i>)—to cease, to become quiet	skolotājs—teacher
pavisam—completely	stabs—pole
pārvērties (<i>par</i>) (<i>intr.</i>)—to change (into), to transform	tad—then
pārvērtās—changed, transformed	tikai—only
(tic) pārviļkās—they were covered	uguntiņa—little light, fire
pieņemties (<i>intr.</i>)—to increase	vai nu . . . vai—either . . . or
pieņēmās (<i>past</i>)—increased, grew	vien—emphatic particle
	zibēja (<i>past</i>)—flashed, glittered
	zibēt—to flash, to glitter
	zirgs—horse
	zvaigzne, <i>dim.</i> zvaigznīte—star
	žuburis—forked branch

GRAMMAR

Word Building

§ 102. Nouns indicating the agent of an action are formed from the verb by suffixes **-ājs, -ējs, -tājs**, fem. -āja, ēja, -tāja.

<i>Verb</i>	<i>Noun</i>
dzert (<i>to drink</i>)	dzērāja(ae:) (<i>drunkard</i>)
	dzērējs(-ē- closed!) (<i>drinker</i>)

<i>Verb</i>	<i>Noun</i>
mācīt (<i>to teach</i>)	mācītājs (<i>pastor, minister</i>)
skolot (<i>to teach, to educate</i>)	skolotājs (<i>teacher</i>)
dziedāt (<i>to sing</i>)	dziedātājs (<i>singer</i>)
kalt (<i>to forge</i>)	kalējs (<i>blacksmith</i>)
iet (<i>to go</i>)	gājējs (<i>walker</i>)
braukt (<i>to go . . .</i>)	braucējs (<i>driver</i>)
jāt (<i>to ride on horseback</i>)	jājējs (<i>rider</i>)
vest (<i>to convey</i>)	vedējs (<i>driver</i>)

§ 103. The nouns indicating a person connected with some place or occupation are formed by the suffix **-nieks**, fem. **-niece**.

dārzs (<i>garden</i>)	dārznieks (<i>gardener</i>)
saima (<i>household</i>)	saimnieks (<i>host, landlord</i>)
veikals (<i>shop, business</i>)	veikalnieks (<i>businessman</i>)
zeme (<i>earth, soil</i>)	zemnieks (<i>farmer</i>)
skola (<i>school</i>)	skolnieks (<i>pupil</i>)
pilsēta (<i>town</i>)	pilsētnieks (<i>townsman</i>)

§ 104. Reflexive Verb

A shortened version of the dative and accusative of the reflexive pronoun 'sev, sevi' is used to form the reflexive verb. The ending of the reflexive infinitive is **-ties**.

Inf. mazgāt (<i>to wash</i>)	Refl. inf. mazgāties (<i>to wash oneself</i>)
turēt	turēties
(<i>to keep, to hold</i>)	(<i>to keep oneself, to hold on</i>)

Rītos es **mazgājos** aukstā ūdenī. I wash myself in cold water in the morning.

§ 105. The reflexive ending can also transform a transitive verb into an intransitive one.

piecelt (<i>to awaken, to raise</i>)	piecēties (<i>to get up, to rise</i>)
noliekt (<i>to bend</i>)	noliekties (<i>to bend, intr.</i>)
pieņemt (<i>to accept</i>)	pieņemties (<i>to increase, intr.</i>)

Aukstums pieņemas. The cold is increasing.

Sals dažreiz turas ilgi. Sometimes the frost persists for a long time.

§ 106. *The Conjugation of the Reflexive Verb*

A

turēties (*to hold on, to keep oneself*)*Present Tense*

es turošs (<i>I am holding on, I hold on</i>)	mēs turamies (<i>we are holding on, we hold on</i>)
tu turies	jūs turaties
viņš turas	viņi turas

celties (*to get up, to rise*)*Present Tense*

es ceļos (<i>I am getting up, I get up</i>)	mēs ceļamies (<i>we are getting up, we get up</i>)
tu ceļies	jūs ceļaties
viņš ceļas	viņi ceļas

B

mācīties (*to learn*)*Present Tense*

es mācos (<i>I am learning, I learn</i>)	mēs mācāmies (<i>we are learning, we learn</i>)
tu mācies	jūs mācāties
viņš mācās	viņi mācās

skatīties (*to look at*)*Present Tense*

es skatos (<i>I am looking at, I look at</i>)	mēs skatāmies (<i>we are looking at, we look at</i>)
tu skaties	jūs skatāties
viņš skatās	viņi skatās

Note: if the 3rd pers. of the present tense has the ending **-a**, the reflexive forms have a long **-ā-** in the 1st and 2nd pers. pl. and the 3rd pers. sg. and pl.:

viņš **māca**: viņš **mācās**, mēs **mācāmies**, jūs **mācāties**
 viņš **skata**: viņš **skatās**, mēs **skatāmies**, jūs **skatāties**

§ 107. *The Imperative*

turies!	turieties!
celies!	celieties!
mācies!	mācieties! or mācaities!
skaties!	skatieties! or skataities!

The General Outline of the Conjugations of the Latvian Verb

The verbs in Latvian are divided into three conjugations.

§ 108. To the *first conjugation* belong all *primary verbs* consisting of *two syllables* in the *present and past tenses* and having a *monosyllabic infinitive*.

<i>Infinitive</i>	<i>Present Tense</i>	<i>Past Tense</i>
augt (<i>to grow</i>)	es augu	es augu
	mēs augam	mēs augām
bēgt (<i>to flee</i>)	es bēgu(ac:)	es bēgu
nest (<i>to carry</i>)	es nesu(ac)	es nesu
	mēs nesam(ac)	mēs nesām
nākt (<i>to come</i>)	es nāku	es nācu
	mēs nākam	mēs nācām
likt (<i>to put</i>)	es lieku	es liku
	mēs liekam	mēs likām
tapt (<i>to become</i>)	es topu	es tapu

§ 109. To the *second conjugation* belong *derivative verbs* with at least *two syllables* in the *infinitive* and having the *same number of syllables* in the *present tense* as in the *past tense* for the 1st person plural.

<i>Infinitive</i>	<i>Present Tense</i>	<i>Past Tense</i>
domāt (<i>to think</i>)	mēs domājam	mēs domājām
meklēt (<i>to look for</i>)	mēs meklējam	mēs meklējām
runāt (<i>to speak</i>)	mēs runājam	mēs runājām

§ 110. To the third conjugation belong derivative verbs which have at least two syllables in the infinitive, but one syllable more in the past tense than in the present tense.

Infinitive	Present Tense	Past Tense
lasīt (to read)	es lasu mēs lasām	es lasīju mēs lasījām
gulēt (to sleep)	es guļu	es gulēju
zināt (to know)	es zinu	es zināju

§ 111. The Simple Past Tense

The endings of the simple past tense of the first conjugation are:

Singular	Plural
-u	-ām
-i	-āt
-a	-a

The conjugation of the verbs 'augt' (to grow) and 'vest' (to convey)

	Past Tense
es augu (I was growing, I grew)	mēs augām (we were growing, we grew)
tu augi	jūs augāt
viņš auga	viņi auga
es vedu (I was conveying, I conveyed)	mēs vedām (we were conveying, we conveyed)
tu vedi	jūs vedāt
viņš veda	viņi veda

Note the long vowel in the ending of the 1st and 2nd pers. plural.

§ 112. The vowel -e- or -ē- in the stem of the past tense (vedu, nesu, bēgu) becomes closed (short as in 'bed' or long as in 'bare') in all persons in the past tense.

§ 113. The verb—'to take'—has two legal forms: **nemt** and **jemt**. In the past tense the vowel is lengthened:

Past T.: es nēmu, tu nēmi, viņš nēma, mēs nēmām, etc.
The same applies to 'jemt': es jēmu, tu jēmi, etc.

§ 114. The compound perfective verb should not be translated by the English continuous past tense:

es paņēmu (perfective past tense)—I took or I have taken, but never *I was taking*.

§ 115. Conjugation of the verb 'kļūt' (to become).

	Present Tense	Past Tense
es kļūstu (I become, I am becoming)	mēs kļūstam jūs kļūstat viņš kļūst	es kļuvu mēs kļuvām (I became)
tu kļūsti	viņi kļūst	tu kļuvi viņš kļuva
viņš kļūst		jūs kļuvāt viņi kļuva

EXERCISES

I. Form nouns denoting the agent by using suffixes -ājs, -ējs, -tājs, -nieks and their feminine forms.

1. Mums ir jauns (skolot-), kas ļoti labi māca. 2. Šinī dārzā strādā vecs (darz-). 3. Viši (skol-) skolā mācās lasīt un rakstīt. 4. (Saim-, masc.) un (saim-, fem.) gaida savus viesus. 5. Pa ceļu aizjāja (jāt-) baltā zirgā. 6. Mana māsa ir iela (dziedāt-). 7. Es mācos pie labas (skolot-, fem.).

II. Use the appropriate forms of the reflexive verb.

1. Mazais bērns (turēties) pie mātes rokas. 2. Kāpjot (while climbing) kalnā, mēs (turēties) viens pie otra (to each other). 3. Skolā mēs (mācīties) lasīt un rakstīt. 4. Vakarā aukstums (pieņemties). 5. Sals dažreiz (turēties) ļoti ilgi. 6. Es (klausīties—to listen to) tavu jauko dziedāšanu (singing). 7. Naktī (sacelties—to rise) sniega putenis. 8. Es (piecelties) agri no rīta. 9. Vai tu rītos agri (celties)? 10. Kalns ir augsts, (turēties) pie manis!

III. Give the past tense of all the verbs in the following passage:

1. Jāņu naktī mēs (iet) līgot. 2. Es (būt) mazs puika.
3. Man (būt) laba bals. 4. No vainaga man sejā (krist) ziedi. 5. Kalējs mani (nest) uz muguras. 6. Mēs (iet) no mājas uz māju. 7. Siltajās istabas (vist) vainagi. 8. Ceļa malā (augt) lieli koki. 9. Māsa (vest) brālīti pie rokas. 10. Es (bēgt) no nikna (fierce) suņa.

IV. Translate, using the relative pronoun.

1. The man (vīrs) who works in the garden is the gardener.
2. Mother gives the child bread and honey which it likes.
3. I pick the apples which are ripe. 4. The little lights (uguntiņas) which shine in (pie) the sky are stars. 5. I like the garden where the old apple trees are growing. 6. Mother whose child is ill is crying. 7. Sister who is sitting in her room is reading a book. 8. Children who went to school are clever.

TRĪSPADSMITĀ lekcija · Lesson THIRTEEN

Rīgas zēns uz laukiem¹

Juris dzīvo Rīgā, kas ir Latvijas galvas pilsēta. Viņš bieži staigā pa pilsētas ielām, apskata veikalu skatlogus² un novēro ļaudis. Dažreiz viņš redz vīrus, kas ir laucinieki. Juris nekad uz laukiem nav bijis.³ Viņa tēvs un māte ir pilsētnieki. Bet vecāki grib, lai zēns iepazīstas⁴ arī ar lauku dzīvi.⁵ Pavasarī, kad beidzas skola,⁶ Juris aizbrauc uz laukiem. Tas ir daudz labāk,⁷ nekā dzīvot pilsētas dūmos un putekļos.

Uz laukiem jau dzīvo Jānis. Juris un Jānis ir vienos gados.⁸ Zēni drīz top labi draugi.⁹ Uz laukiem ir pavisam sveša, jauna pasaule. Te ir svešas darba lietas, mašīnas, ierīces. Te ir lopī: govīs, zirgi, aitas, cūkas. Te ir labība: rudzi, mieži, kvieši, auzas. Dažādi ir arī lauku darbi. Jurim uz laukiem patīk.¹⁰ Viņš domā, ka te daudz kas labāks nekā pilsētā.¹¹

(Adapted from 'Tēvu Valoda')

*

Vai zināt, kur skaistākā princese,
Kam vismazākās kājiņas pasaulē?
Ne asnu galiņi neliecās,¹²
Kur staigā šīs mazās kājiņas.
Un puķes skaistāk un skaistāk zied,
Kad viņa smaidot¹³ tām gaļām iet¹⁴ . . .
(Aspazija)

NOTES

The vocabulary for this and the remaining lessons will be found at the end of this volume.

1. uz laukiem—in the country
2. apskatīt veikalu skatlogus—to window shop

3. nekad nav bijis—*has never been*
4. lai zēns iepazīstas—*the boy might get to know*
5. lauku dzīve—*country life*
6. pavasarī, kad beidzas skola—*in the spring when school is over*
7. tas ir daudz labāk—*that is much better*
8. ir vienos gados—*(they) are of the same age*
9. top labi draugi—*(they) become good friends*
10. Jurim uz laukiem patik.—*Juris likes being in the country*
11. ka te daudz kas labāks nekā pilsētā—*that here many things are better than in the town or that life here is in many ways better than in the town*
12. neliecas—*does not bend, do not bend*
13. smaidot—*smiling*
14. garām iet—*is passing*

GRAMMAR

Comparison of Adjectives

§ 116. The qualitative adjectives indicate a quality which can be present in an object to a greater or lesser extent.

Mana grāmata ir **liela**, bet tava daudz **lielāka**. *My book is large but yours is much larger.*

Some adjectives which denote time or space cannot be graded.

vakarējā diena (*the previous day*)
augšējais stāvs (*the upper floor*)

The qualitative adjective has three degrees of comparison: the positive, the comparative and the superlative degrees.

§ 117. The comparative degree is formed from the positive degree by the suffix **-āk-**, and the endings of the comparative are:

	-āks, fem. -āka; -ākais, fem. -ākā.	
Positive	Comparative indef.	Comparative def.
labs	labāks	labākais
(good)	(a better one)	(the better one)
mazs	mazāks	mazākais
(small)	(a smaller one)	(the smaller one)

Note the long vowel before **-k-** (**-āks**)!

§ 118. The comparative degree can be used both *attributively* and *predicatively*.

Tava istaba ir maza, bet mana **ir vēl mazāka**. *Your room is small but mine is smaller.*

Dod man **lielāku** un **labāku** grāmatu. *Give me a larger and better book.*

§ 119. When the object of comparison is mentioned the comparative is followed either by (1) the preposition '**par**' and the *accusative*:

Brālis **vecāks par** māsu. *Brother is older than sister.*

or (2) by '**nekā**' and the *same case as the positive*:

Brālis **vecāks nekā** māsa.

If the sentence is *negative* the comparison is expressed by '**kā**'.

Viņš **nav vecāks kā** viņa. *He is not older than she.*

By comparing *two qualities of the same thing* the comparative is formed by adding '**vairāk . . . nekā**' to the *positive*.

Grāvis **vairāk plats nekā** dziļš. *The ditch is wider than it is deep.*

§ 120. *The Superlative*

The superlative degree is formed by:

(1) Adding a prefix '**vis-**' to the *comparative degree* of the adjective. The definite ending is more frequently used.

vislabākais (*the best*)
vismazākais (*the smallest*)

Tas bija mans **vissaldākais** ābols. *It was my sweetest apple.*

Avota ūdens **visaukstāks**. *The water of the spring is the coldest.*

(2) By the *comparative degree* preceded by the pronoun '**pats, fem. pati**' (same or self), the adjective having the definite ending.

pats labākais (*the very best*)
pats lielākais (*the biggest*)

(3) Less frequently *forms of the comparative* may be used with the meaning of the superlative, followed by the prepositions 'par, no'.

Es **skaistākā par** visu. (Rainis.). *I am the most beautiful of all.*

Tu **tas gudrākais no** cilvēkiem. (Rainis.). *You are the cleverest of all men.*

In the latter form the adjective is preceded by the demonstrative pronoun 'tas'.

§ 121. *Some adverbs have the degrees of comparison:*

Un puķes **skaistāk un skaistāk** zied. (Aspazija.) *And the flowers blossom more and more beautifully.*

Labāk zile rokā, nekā mednis kokā. (Proverb.). *A bird in the hand is worth two in the bush (lit. a titmouse in the hand is better than a grouse in the tree).*

Irregular:

daudz (*much*) vairāk (*more*) visvairāk (*most*)

The Verb

§ 122. To the *second conjugation* belong derivative verbs that have two syllables in the infinitive and the present and past tenses have an equal number of syllables. There are four groups according to their infinitive ending with: -āt, -ēt, -īt, -ot.

mazgāt (*to wash*) cienīt (*to respect*)
meklēt (*to look for*) klepot (*to cough*)

*The Conjugation**Present Tense**Sg.*

es mazgāju
(*I am washing*)
tu mazgā
viņš mazgā

Pl.

mēs mazgājam
jūs mazgājat
viņi mazgā

Sg.

es meklēju
(*I am looking for*)
tu meklē
viņš meklē

Pl.

mēs meklējam
jūs meklējat
viņi meklē

Sg.

es cienīju
(*I am respecting*)
tu cienī
viņš cienī

*Past Tense**Sg.*

es mazgāju
(*I was washing*)
tu mazgāji
viņš mazgāja

Pl.

mēs mazgājām
jūs mazgājāt
viņi mazgāja

Sg.

es meklēju
(*I was looking for*)
tu meklēji
viņš meklēja

Pl.

mēs meklējām
jūs meklējāt
viņi meklēja

Sg.

es cienīju
(*I was respecting*)
tu cienīji
viņš cienīja

<i>Pl.</i>	<i>Pl.</i>
mēs cienījam	mēs cienījam
jūs cienījat	jūs cienījat
viņi cienī	viņi cienīja
<i>Sg.</i>	<i>Sg.</i>
es klepoju	es klepoju
(<i>I am coughing</i>)	(<i>I was coughing</i>)
tu klepo, etc.	tu klepojī, etc.
<i>Pl.</i>	<i>Pl.</i>
mēs klepojam	mēs klepojām

Note that the vowel that precedes the ending -t in the infinitive occurs as the ending of the 2nd pers. sg. and the 3rd pers. sg. and pl. in the present tense: tu mazgā, viņš meklē, tu cienī, viņa klepo.

Imperative

Sg. mazgā! meklē! cienī! klepo!
Pl. mazgājiet! meklējiet! cienījiet! klepojiet!

§ 123. List of the more common verbs of the second conjugation:

domāt (<i>to think</i>)	ceļot (<i>to travel</i>)
dāvāt (<i>to give a present</i>)	dzīvot (<i>to live</i>)
jautāt (<i>to ask questions</i>)	klepot (<i>to cough</i>)
maksāt (<i>to pay</i>)	novērot (<i>to observe</i>)
mazgāt (<i>to wash</i>)	sapņot (<i>to dream</i>)
priecāties (<i>to enjoy oneself</i>)	cienīt (<i>to respect</i>)
runāt (<i>to speak</i>)	medīt (<i>to hunt</i>)
staigāt (<i>to walk</i>)	veltīt (<i>to dedicate, to devote</i>)
strādāt (<i>to work</i>)	meklēt (<i>to look for</i>)
vaicāt (<i>to ask</i>)	precēt (<i>to marry</i>)
zaudēt (<i>to lose</i>)	slavēt (<i>to praise</i>)

also: dabūt (*to get, to obtain*)

§ 124. *The Plural*

Some nouns in Latvian are used in the plural only. They are:

(1) Names of various festivities and mealtimes:

Jāņi, Ziemsvētki (*Christmas*), Lieldienas (*Easter*), Vasaras-svētki (*Whitsun*), brokastis (*breakfast*), pusdienas (*dinner*), vakariņas (*supper*).

(2) Some nouns denoting emotions and illness:

skumjas (*sadness*), bēdas (*sorrow*), iesnas (*catarrh*), masalas (*measles*).

(3) Names of things or substances consisting of several parts or particles:

rati (*cart*), kamanas (*sledge*), vārti (*gates*), svārki (*skirt, jacket*), putraimi (*ground barley*), milti (*flour*), dūmi (*smoke*), putekļi (*dust*).

§ 125. The vowel -e- in the negative particle 'ne' is always closed, also in compounds:

viņi nelasa (*they do not read*)
nekad (*never*)

EXERCISES

I. Form the comparative and superlative (masculine and feminine) from the following adjectives:

labs, skaists, tīrs, jauns, mazs, vecs, silts, auksts.

II. Write short sentences expressing comparison in two ways, also in the negative.

As: Brālis, māsa, liels.

- (1) Brālis lielāks nekā māsa.
- (2) Brālis lielāks par māsu.
- (3) Brālis nav lielāks kā māsa.

1. Tēvs, māte, vecs. 2. Saule, mēness, silts. 3. Diena, nakts, gaišs. 4. Šis koks, tas koks, liels. 5. Baltā puķe, zilā puķe, skaists.

III. Answer the questions in Latvian.

1. Kur dzīvo Juris? 2. Kas ir Rīga? 3. Ko Juris redz uz ielas? 4. Kas ir Juŗa vecāki? 5. Kur Juris staigā? 6. Kad Juris aizbrauc uz laukiem? 7. Kas ir Juŗa draugs? 8. Kādi lopi ir uz laukiem? 9. Kāda labība aug uz laukiem? 10. Ko domā Juris?

IV. Use the verb in the past tense.

1. Mēs dažus mēneŗus (dzīvot) Londonā. 2. Tur es daudz (staigāt) pa ielām un (novērot) ļaudis. 3. Vai jūs (runāt) ar lauciniekiem? 4. Mūsu vecāki (būt) pilsētnieki. 5. Abas (both) māsas kādu laiku (dzīvot) un (strādāt) uz laukiem. 6. Skolnieki (cienīt) savus skolotājus. 7. Mēs vasarā (ceļot) pa Angliju. 8. Ko jūs vakar (meklēt) pilsētā? 9. Vai tu jau (already) (nomazgāt) rokas? 10. Slimais bērns daudz (klepot).

ĀETRPADSMITĀ lekcija · Lesson FOURTEEN

Tinte

(Adapted)

Jānis Jaunsudrabiņš (1877-1961)

Anna man iedāvināja burtnīcu ar āetrām lapām. Es gribēju rakstīt, bet man nebija tintes. Uz tāfeles es jau rakstīju visus lielos un mazos burtus, bet balts uz melna nav tik skaisti kā melns uz balta.

Kādā rītā¹ saimniece stāvēja pie plīts un maisīja katlā ūķidrumu, melnu kā tinte. 'Kas tas ir?' es vaicāju. 'Es vāru tev tinti', saimniece atbildēja. Nu viņa sāka celt no katla ārā melnus dzijas gabalus. Es skrēju pie mātes, lai dod man² kādu traucīpu, kur ieliet tinti.

Māte man iedeva pudelīti. Saimniece man pielēja pudelīti gandrīz pilnu. Es viņai par to palīdzēju³ katlu iznest ārā. Katlu mēs izgāzām, un melna straume aiztecēja. Es gāju straumei līdz,⁴ un man bija žēl,⁵ ka tik daudz⁶ tintes iet zudumā.⁷

Pie vītola es apstājos. Nolauga tievu vītola zariņu, iemērcēju to savā tintē un uzrakstīju uz koka mizas A. Tinte bija melna kā ogle.

Te jāja garām⁸ mans krusttēvs. Viņš veda otru zirgu un teica: 'Vai tu negribi jāt?'⁹ Es iebāzu tintes pudelīti kabatā. Krusttēvs mani uzcēla uz zirga,¹⁰ un mēs jājām. Kad tikām galā,¹¹ es ūļūcu gar zirga sāniem lejā.¹² Uzreiz jutu aukstumu gar kājām. Kad paskatījos,¹³ uz savām biksēm, redzēju melnu stripu . . . Es gāju uz mājām. Izvilku no kabatas savu nelaimīgo pudelīti. Vēl tik maza lāsite tur bija.¹⁴

NOTES

1. kādā rītā—some day in the morning
2. lai (viņa) dod man—(she) should give me

3. es viņai par to palīdzēju—*for this I helped her*
 4. es gāju straumei līdz—*I went along with the stream*
 5. man bij žēl—*I was sorry*
 6. tik daudz—*so much*
 7. iet zudumā—*is wasted*
 8. jāja gaŗām—*passed on horseback*
 9. vai tu negribi jāt?—*will you not ride?*
 10. uzcēla uz zirga—*lifted on the horse*
 11. kad tikām galā—*when we got there* (here: 'galā' means the fulfilment of the task)
 12. šļūkt lejā—*to glide down, to slip down*
 13. kad paskatījos—*when I looked at*
 14. vēl tik . . . tur bija—*there was only a . . .*

GRAMMAR

§ 126. The verbs '**tikt, tapt, kļūt**' have the meaning 'to become' and are used in the sentence like the verb 'to be' together with the adjective (in the nominative) to form a predicate.

Es esmu bagāts. *I am rich.*

Es kļūstu bagāts. *I become rich.*

Es topu bagāts. " " "

Es tieku bagāts. " " "

More popular are forms with the verb 'kļūt':

Debesis kļuva gaišākas. *The sky became brighter.*

Žuburi kļuva resni un balti. *The forked branches became thick and white.* (See reading passage Lesson 12).

§ 127. If a noun is used in this way with the verb 'tikt, tapt, kļūt' it is in the instrumental/accusative case and takes the preposition 'par'.

Viņš kļuva par skolotāju. *He became a teacher.*

Colloquially the verb 'palikt' (to remain) which has acquired the meaning 'to become' is used instead of 'kļūt', but it is better to avoid such forms for they may cause some misunderstanding.

'Viņš palika slimš' (*he became ill*) can mean also 'he remained ill'.

The Verb

§ 128. To the third conjugation belong all derivative verbs with at least two syllables in the infinitive and one syllable more in the past tense than in the present tense.

e.g. prasīt (*to ask*) prasu (*I ask*) prasīju (*I asked*)

The endings of the present tense of the third conjugation are:

A		B	
Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
-u	-am	-u	-ām
-i	-at	-i	-āt
—	—	-a	-a

The endings of the past tense:

(1) Sg.	Pl.	(2) Sg.	Pl.
-ēju	-ējām	-āju	-ājām
-ēji	-ējāt	-āji	-ājāt
-ēja	-ēja	-āja	-āja
(3) Sg.	Pl.		
-iju	-ijām		
-iji	-ijāt		
-ija	-ija		

§ 129. List of the more common verbs belonging to the third conjugation.

(1) atbildēt (<i>to answer</i>)	stāvēt (<i>to stand</i>)
dzirdēt (<i>to hear</i>)	sēdēt (<i>to sit</i>)
gulēt (<i>to sleep</i>)	turēt (<i>to hold</i>)
mācēt (<i>to know how</i>)	varēt (<i>to be able</i>)
mīlēt (<i>to love</i>)	vajadzēt (<i>to need</i>)
redzēt (<i>to see</i>)	
(2) adīt (<i>to knit</i>)	mācīt (<i>to teach</i>)
cīnīties (<i>to fight</i>)	maisīt (<i>to stir</i>)
grozīt (<i>to turn</i>)	mocīt (<i>to torment</i>)

lasīt (to read)	sacīt (to say)
pelnīt (to earn)	slaucīt (to sweep)
pildīt (to fill)	valdīt (to rule)
prasīt (to ask)	vārit (to cook, to boil)
rakstīt (to write)	virzīt (to direct)
rādīt (to show)	
(3) dziedāt (to sing)	zināt (to know)
raudāt (to cry)	audzināt (to bring up)
sargāt (to protect)	

To the third group belong all verbs ending in -ināt (aicināt, mierināt).

§ 130. The Conjugation

A			
dzirdēt (to hear)			
Present Tense		Past Tense	
Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
es dzirdu	mēs dzirdam	es dzirdēju	mēs dzirdējām
tu dzirdi	jūs dzirdat	tu dzirdēji	jūs dzirdējāt
viņš dzird	viņi dzird	viņš dzirdēja	viņi dzirdēja
atbildēt (to answer, to reply)			
Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
es atbildu	mēs atbildam	es atbildēju	mēs atbildējām
tu atbildi	jūs atbildat	tu atbildēji	jūs atbildējāt
viņš atbild	viņi atbild	viņš atbildēja	viņi atbildēja

The verbs with the infinitive in -ēt are conjugated according to pattern A in the present tense: they have no ending in the 3rd person and the 1st and 2nd person plural have a short vowel in the ending.

B			
aicināt (to invite)			
Present Tense		Past Tense	
Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
es aicinu	mēs aicinām	es aicināju	mēs aicinājām
tu aicini	jūs aicināt	tu aicināji	jūs aicinājāt
viņš aicina	viņi aicina	viņš aicināja	viņi aicināja

Verbs with the infinitive in -īt are conjugated according to the pattern B. Note that all verbs of the third conjugation have an -i in the 2nd person singular.

§ 131. Some verbs with the infinitive -ēt have palatalization in all persons of the present tense except for the 2nd pers. sg. (see Lesson 7).

sēdēt (to sit)	Pres.: es sēžu, viņš sēž, mēs sēžam, etc. but: tu sēdi
gulēt (to sleep)	Pres.: es guļu, viņš guļ, mēs guļam, etc. but: tu guli

§ 132. Verbs whose infinitive ends in -dzīt, -cīt keep the unpalatalized consonants -g, -k in the present tense.

sacīt (to say)	Pres.: es saku, tu saki, viņš saka, etc.
mocīt (to torment)	es moku, tu moki, viņš moka, etc.
raudzīt (to try)	es raugu, tu raugi, viņš rauga, etc.

§ 133. The conjugation of 'mācīt' is an exception, which distinguishes it from the 'normal' verb 'mācēt':

mācīt (to teach)	mācēt (to know how)
Pres.: es mācu tu māci viņš māca, etc.	Pres.: es māku tu māki viņš māc, etc.

§ 134. Conjugation of 'jāt' (to ride on horseback) (1st conj.)

Present Tense		Past Tense	
Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
es jāju	mēs jājam	es jāju	mēs jājam
tu jāji	jūs jājat	tu jāji	jūs jājat
viņš jāji	viņi jāji	viņš jāja	viņi jāja

§ 135. To denote the command or use of a certain language the adverb with the suffix -iski is used:

Es runāju latviski. I speak Latvian.
Mēs mācāmies krieviski. We learn Russian.

Vai jūs protat rakstīt angļiski? *Can you write English?* (lit. *do you know how to write English?*).

Note that 'latviski, krieviski, angļiski' are written with a small letter.

But: 'Latvian language' is 'latviešu valoda'.
Russian ,, ,, krievu valoda

§ 136. A negative verb in an interrogative sentence generally indicates that the speaker expects an affirmative answer.

Vai tu negribi jāt? Jā, es gribu. *Will you not ride? Yes, I will.*

EXERCISES

I. Rewrite the exercise in the present tense.

1. Es aicināju viesus. 2. Daži (some) man atbildēja ar vēstuli. 3. Mēs meklējam savas grāmatas. 4. Veikalnieks pelnīja lielu naudu. 5. Skolā mēs runājam angļiski. 6. Vai tu dzirdēji, ko māte sacīja? 7. Ko tu man prasīji? 8. Vai slimie bērni klepoja? 9. Mazais zēns no rītiem mazgājās. 10. Mēs strādājām līdz vēlam vakaram. 11. Vīps rakstīja uz tāfeles visus burtus. 12. Jānis redzēja uz kājām melnu svītru. 13. Saimniece vārīja mums pusdienas. 14. Mēs ar brāli jājam uz pilsētu.

II. Give the adjective in the comparative degree.

1. Mana grāmata ir (liels) par tavu. 2. Šodien ir (silts) nekā vakar (yesterday). 3. Suns ir (liels) nekā kaķis (cat). 4. Tava māja ir (labs) nekā mana. 5. Viņa māte ir (vecs) par manu māti. 6. Gatavs ābols ir daudz (gards) par negatavu. 7. Sarkanā roze ir (skaists) nekā baltā. 8. Dzeltenā roze (rose) ir vis (skaists). 9. Kam ir vis (mazs) kājiņas pasaulē? 10. Šī bija vis (labs) diena.

III. Give the verb in the present tense.

1. Es (mācīt) savus skolniekus lasīt latviski. 2. Vai tu (mācēt) runāt angļiski? 3. Krusttēvs (aicināt) Jāni uz laukiem. 4. Ārsts (sacīt), ka slimnieks (kļūt) vesels. 5. Mēs

(prasīt) padomu saviem vecākiem. 6. Jānis labprāt (jāt) krusttēvam līdz. 7. Vai jūs rītos ilgi (gulēt)? 8. Cik ilgi (how long) tu te (sēdēt) un (gaidīt)? 9. Es (palīdzēt) saimniecei izņest katlu no istabas. 10. Ko lai mēs tev (dāvināt)?

IV. Translate.

1. This book is better than that. 2. The summer is warmer than the winter. 3. Juris speaks English better than Jānis. 4. I am eating the sweetest apple. 5. You climb the highest mountain.

PIECPADSMITĀ lekcija · Lesson FIFTEEN

Kā ļaudis senāk ceļoja

Krišjānis Barons (1835-1923)

Vecos laikos¹ ļaudīm nebija ne dzelzceļu, ne autobusu, ne tvaikoņu, ne lidmašīnu. Ceļoja pa zemes ceļiem² gan kājām,³ gan zirgā-jāšus⁴ un braukšus.⁴ Laivu pa upēm, jūru un ezeriem dzina arī un buņas.

Tāda ceļošana gāja gausi.⁵ Tie, kam nebija⁶ sava zirga, garākiem ceļojumiem sāka izlietot tā saucamo zirgu pastu.⁷ Ceļa malās vēl tagad redz⁸ mūža namus-piestātnes. Te apmainīja zirgus.⁹ Vedēji un ceļotāji reizēm pārgulēja, iēda un tad atkal svaigiem spēkiem turpināja ceļu.

Šādā veidā¹⁰ es rudenī braucu uz Tērbatu, jo studēju Tērbatas augstskolā. Dažreiz, kad man nebija daudz naudas, es sēdēju blakus vedējam uz augstās bukas.¹¹ Siltā vasaras laikā¹² tāda braukšana bija ļoti patīkama. Bet citādi tas bija¹³ vēsā, lietainā rudenī. Brauciens ilga¹⁴ divas nakts un vienu dienu. Stacijās stāvējām tikai tik ilgi,¹⁵ kamēr pārjūdza zirgus.¹⁶ Auksts rudens lietus lija visu laiku.¹⁷ Mans vieglais mētelis¹⁸ lietū laida ūdeni cauri.¹⁹ No cepures platajām malām ūdens lija man aiz kakla.²⁰ Tērbatā es nonācu gluži slapjš.²¹

(Adapted from "Tēvu Valoda")

Mūžam zili ir Latvijas kalni,
Mūžam nav miera zem Latvijas bērziem,
Mūžam raud taure pār Latvijas kalniem . . .
(Kārlis Skalbe)

NOTES

1. vecos laikos—in olden days
2. pa zemes ceļu—by road
3. kājām—on foot, by walking

90

4. jāšus, braukšus—riding on horseback, going by cart, car or train
5. ceļošana gāja gausi—the travelling was slow
6. tie, kam nebija—those (people) who had not
7. tā saucamo zirgu pastu—the so-called stage-coach
8. vēl tagad redz (Impersonal)—one can see still today
9. te apmainīja zirgus—here the horses were changed
10. šādā veidā—thus, in this way, in this manner
11. uz augstās bukas—on the high driver's box
12. siltā vasaras laikā—in the warm summer weather
13. bet citādi tas bija—but it was different
14. brauciens ilga—the journey lasted
15. tikai tik ilgi—only so long
16. kamēr pārjūdza zirgus—until the horses were changed
17. visu laiku—all the time
18. vieglais mētelis—the lightweight coat
19. laida ūdeni cauri—let the water through
20. ūdens lija man aiz kakla—the water was pouring down my neck
21. Tērbatā es nonācu—I arrived in Terbata

GRAMMAR

Word Building

§ 137. Nouns conveying the idea of an action are formed from the verb with the suffix **-šana**.

Verb	Noun
iet (to go)	iešana (going)
braukt (to go, to travel)	braukšana (travelling)
jāt (to ride)	jāšana (riding)
dot (to give)	došana (giving)
lasīt (to read)	lasīšana (reading)

§ 138. Nouns with the suffix **-ums** indicate the result of an action and are formed from the past tense of the verb.

Infinitive	Past Tense	Noun
ceļot (to travel)	ceļoju	ceļojums (the travel)
plaut (to mow)	plāvu	plāvums (cutting)

iegūt (to acquire) ieguvu ieguvums (the acquirement)
 trūkt (to lack) trūku trūkums (the lack)

Verbs of Motion

§ 139. In Latvian a distinction is made between 'going on foot' and any other way, i.e. by vehicle, boat, train, etc.

iet (to go by foot)

braukt (to go (not on foot), to ride, to travel)

When having in mind larger distance the verb 'braukt' is used on the assumption that a vehicle is used even if not mentioned.

Es eju kājām. *I walk.*

Es eju uz mežu pastaigāties. *I am going to the forest for a walk.*

Es braucu uz pilsētu ar mašīnu. *I went to the town by car.*

Mēs braucam uz Londonu. *We are going to London (by train or car).*

The verb 'iet' applies also to vehicles which move under their own power, like trains, buses.

Vilciens iet pulksten piecos. *The train goes at five o'clock.*

Vai autobuss šodien iet? *Is the bus due (or: going) today?*

Also: pulkstenis iet (*the clock goes*).

§ 140. The verb 'iet' with the locative may denote Purpose.

Mēs ejam ogās. *We are going (in order) to pick the berries.*

§ 141. Used idiomatically:

Kā jums iet (/Kā jums klājas)? *How are you?*

iet skolā (*to attend school*)

iet zudumā (*to be wasted*)

iet bojā (*to perish*)

§ 142. The verb of motion 'doties', rendered by English: to go, to set out, to start for, is used mostly in set expressions:

doties uz pilsētu (*to go, to set out for town*)

doties uz laukiem (*to set out for the country*)
 doties ceļā (*to set out for a journey*)
 doties pie miera (*to go to bed, lit. to go to peace*)
 doties projām (*to go away*)
 doties laulībā (*to marry*)
 Vai jums patik vasarā doties uz laukiem? *Do you like to go to the country in summer?*

§ 143. Past Tense of 'braukt'

Sg.	Pl.
es braucu (<i>I was going</i>)	mēs braucām (<i>we were going</i>)
tu brauci	jūs braucāt
viņš brauca	viņi brauca

§ 144. Conjugation of the verb 'doties' (to go, to set out, to start for).

Present Tense		Past Tense	
Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
es dodos	mēs dodamies	es devos	mēs devāmies
tu dodies	jūs dodaties	tu devies	jūs devāties
viņš dodas	viņi dodas	viņš devās	viņi devās

§ 145. Adverb

Many adverbs are formed from the adjective (see Lesson 9). Adverbs are also often formed from nouns. Most of these adverbs are in fact various cases of nouns.

Noun	Adverb
mūžs (<i>lifetime, age</i>)	mūžam (<i>for ever</i>)
laiks (<i>time</i>)	laikam (<i>perhaps</i>)
augša (<i>top</i>)	augšā (<i>at the top, upstairs</i>)
kopa (<i>group</i>)	kopā (<i>together</i>)

§ 146. The accusative of a pronoun forms a compound adverb:

nom. šis, acc. šo (<i>this</i>)	šogad (<i>this year</i>), šodien (<i>today</i>)
nom. dažs, acc. dažu (<i>some</i>)	daž(u)reiz (<i>sometimes</i>)

Note that the second part of the compound is a noun without an ending.

§ 147. Adverbs of manner are formed from the verb with the endings **-us, -šus, -in**.

Viņš palika **guļus**. He remained prostrate, or in a lying position.

Es ceļoju **jāšus**. I travel on horseback, ride.

§ 148. Adverbs with the endings **-šus** and **-tin** (derived from a verb) can be used to emphasize the idea of the same verb.

lūgšus lūgt (to beg very sincerely)

Māte mani **rātīn rāja**. Mother was scolding me very severely.

§ 149. For adverbs with the suffix **-iski** see Lesson 14, § 135.

§ 150. The indeclinable participle with the ending **-ot** is used as an adverb of manner.

Raudot bērns aizmiga. While crying the child fell asleep.

§ 151. Some adverbs have degrees of comparison (see Lesson 13, § 121).

§ 152. The Adverbs of Place

še	here	apkārt	around
te	„	ārā	out(side)
tur	there	iekšā	inside, indoors
kur	where	laukā	out(doors)
turp	there (thither)	priekšā	in front of
kurp	where (whither)	projām	away, off
atpakaļ	back	visur	everywhere
lejup	downward	tālu	aloof, far away
mājup	homeward	šurpu turpu	up and down

§ 153. The Adverbs of Time

agri	early	šoreiz	this time
vēlu(ac:)	late	pašlaik	at the present
kad	when	tūlīn	at once, immediately

tad	then	brīžam/	
šad tad	sometimes	brīžiem	occasionally
nekād	never	citreiz	another time
atkāl	again	turpmāk	further, henceforth
sen	long ago	rīt	tomorrow
senāk(ac)	earlier, formerly	parīt	on the day after tomorrow
tagad	now, at present	vakar	yesterday
pirms	before	aizvakar	day before yesterday
kopš	since	pērn(ac:)	last year
kamēr(ac:)	while, when	mūžam	for ever
jau	already	mūžīgi	eternally
vēl	still		
šobrīd	at the moment		

§ 154. The Adverbs of Manner

tā	thus, so	itin	quite, rather
kā	how, as, like	ļoti	very
nekā	anyhow, thus	visai	very, particularly
citādi	otherwise	ātri	quickly
visādi	in many ways	reti(ac)	seldom
aplām	wrongly	guļus	lying
bieži	often, frequently	rāpus	crawling
lēnām(ac:)	slowly	sēdus(ac:)	sitting
klusu	silently	diezgan	enough
klusām	„	tīri	neatly
klusīnām	„	gluži	entirely, completely
klusītiņām	„		

EXERCISES

I. Answer the questions (see previous lesson).

1. Ko Anna zēnam iedāvināja? 2. Vai zēns prata rakstīt?
3. Ko saimniece darija pie plīts? 4. Kas zēnam icdeva pudelīti? 5. Kur saimniece ielēja tinti? 6. Ko zēns darija pie vitola? 7. Kāda bija tinte? 8. Kas jāja gažām? 9. Kur zēns icbāza tintes pudeli? 10. Vai visa tinte izlija?

II. Choose the appropriate adverb of time.

1. Laiks (šodien, nekad, vasarā) ir ļoti slikts. 2. Es (naktī, pērn, šorīt) no rīta uzcēlos ļoti agri. 3. (Šoreiz, atkal, mūžam) manā burtnīcā ir daudz kļūdu (mistakes), bet (vakar, agri, turpmāk) es rakstīšu (will write) daudz labāk. 4. Es nevaru iet ārā, jo (citreiz, rīt, pašlaik) lietus. 5. Es šorīt ilgi guļu, jo (because) es (pērn, vakar, citreiz) aizgāju vēlu gulēt.

III. Rewrite the exercise in the past tense.

1. Mēs braucam ar autobusu. 2. Viņš bieži ceļo. 3. Viesi brauc pa lielo ceļu. 4. Tāda ceļošana iet gausi. 5. Piestātnēs apmaina zirgus. 6. Tur vedēji un ceļotāji pārguļ pa nakti. 7. Mēs svaigiem spēkiem turpinām ceļu. 8. Jūs braucat uz pilsētu pa dzelzceļu. 9. Viņas studē Londonas augstskolā. 10. Lietus dēļ (because of the rain) es nonāku pilsētā gluži slapjš.

IV. Translate.

1. The day before yesterday we were reading and writing Latvian. 2. Nobody spoke English. 3. Are these people living in the town? 4. They were walking along the streets. 5. Were they at home yesterday? 6. Who was standing in the room? 7. Your sister was speaking quickly. 8. Did you see my book on the table this morning? 9. Don't speak English now! 10. It is spring again! 11. It rains frequently in the autumn. 12. Where are you going?

SEŠPADMINĀ lekcija · Lesson SIXTEEN

Mēs esam tam pāri¹

Bruno Jirgensons (1904-)

Katrā pilsētā tagad ir ūdensvads, kas ūdeni pa caurulēm piegādā tieši mājās, dzīvokli. Ūdensvadus tagad ierīko² pat lauku mājās.

Ikkatrs no mums patērē caurmērā ap desmit spaiņu³ ūdens dienā. Vecos laikos⁴ turpretim pilsētas iedzīvotājiem pietika ar vienu spaini dienā. No tā var spriest,⁵ cik bieži un kā mazgājās seno pilsētu iedzīvotāji paši, kā mazgāja veļu un dzīvokli. Ūdensvadu toreiz nebija. Kaut kur pilsētas laukumā⁶ bija aka, no kuņas ūdeni vajadzēja nest lielu gabalu.⁷ Akas bija atklātas, un tanīs bieži bija visādi slimību dīgļi. Labāk nebija arī tur, kur ūdeni smēla no upēm.⁸

Kanalizācija ir jaunāko laiku ieguvums.⁹ Agrāk visas samazgas izlēja pa logiem uz ielas vai pagalmā, kā tas notiek vēl tagad dažās nekulturālās zemēs. Netīrais ūdens notecēja ielas vidū, grāvī. Tādēļ nav brīnums, ka senos laikos, sevišķi pilsētās, cilvēki slimoja daudz vairāk nekā tagad. Visādas sērgas bieži vien iznīcināja veselas pilsētas.¹⁰ Ka netīrumos ir slimību dīgļi¹¹ un ka slimības izplata sīkbūtnes un kukaiņi,¹² par to tais laikos¹³ neviens nekā nezināja.¹⁴ Ar slimībām neprata cīnīties, un neviens nezināja, ka tīrība ir vislabākais līdzeklis pret saslimšanu ar lipīgām slimībām.¹⁵

Mēs esam visam tam tagad laimīgi pāri.¹⁶

(Adapted from 'Tēvu Valoda')

Saruna

- Labdien, draugs! Kur steigdzies?¹⁷
- Eju uz aptieku pēc zālēm.¹⁸
- Vai kāds slimš?
- Mans vectēvs.

- Vai viņš jau ilgāku laiku slimo?¹⁹
 — Nē viņš tikai vakar vakarā²⁰ saslima. Viņam ir lielas
 iesnas,²¹ iekaisis kakls²² un stipri sāp galva.²³
 — Ko ārsts saka? Vai kāda nopietna slimība?
 — Ārsts domā, ka tā ir saaukstēšanās (sasaldēšanās). Šādā
 aukstā laikā ļoti ātri var saaukstēties.
 — Jā, arī es mokes ar galvas sāpēm²⁴ un stipri klepoju. Bet
 ceru, ka tas pāries.²⁵ Novēlu tavam vectēvam drīzu
 izveseļošanos.²⁶

*

Neteic mani, māmuliņa,
 Pa ciemiem staigādama;²⁷
 Pats darbiņš mani teic,²⁸
 Pats gudrais padomņš.²⁹
 (Tautas dziesma)

NOTES

- mēs esam tam pāri—we have passed this stage
- ūdensvadus ierīko—the water main is (has been) installed
- ap desmit spaiņu—about ten bucketfuls
- vecos laikos—in the olden days
- no tā var spriest—one can judge from it
- pilsētas laukumā—in the town square
- lielu gabalu (acc. of space)—for a long distance
- kur ūdeni smēla no upēm—where the water was drawn
from the river
- jaunāko laiku ieguvums—the achievement of recent times
- iznīcināja veselas pilsētas—destroyed whole towns
- ka netīrumos ir slimību dīgļi—that dirt contains germs
- ka slimības izplata sīkbūtnes un kukaiņi—that the diseases
are spread by infusoria and insects.
- tais laikos—in olden days (lit. in those times)
- par to neviens nekā nezina—nobody knew anything about
it
- pret saslimšanu ar lipīgām slimībām—for protection from
infectious diseases, lit.: against falling ill with infectious
diseases

- mēs esam visam tam laimīgi pāri—fortunately we have
passed all this now
- kur (tu) steigies?—where are you going in such a hurry?
- es eju pēc zālēm—I am going to fetch the medicine
- ilgāku laiku slimo—is ailing (is ill) for a long time
- vakar vakarā—last night, lit.: yesterday in the evening
- viņam ir lielas iesnas—he has a severe cold (catarrh)
- viņam ir iekaisis kakls—he has a sore throat
- viņam sāp galva—he has a headache
- es mokes ar galvassāpēm—I suffer from headache
- tas pāries—it will pass
- novēlu drīzu izveseļošanos—I wish (him) a speedy re-
covery
- pa ciemiem staigādama—calling on the neighbours
- pats darbiņš mani teic—lit. the work itself praises me; my
work testifies that I am diligent
- pats gudrais padomiņš (mani teic)—lit. my wisdom
(praises me), my wisdom alone testifies that I am an able
person

Note the cognate words:

slims—slimība—slimot—saslimt
 auksts—aukstums—saaukstēties—saaukstēšanās

GRAMMAR

The verbs of the first conjugation are divided into five groups.

§ 155. (1) To the first group belong verbs which form the present tense with the suffix *-a-* (met-a-m, nāk-a-t) and the stem vowel remains unchanged.

Infinitive	Present Tense	Past Tense
augt (to grow)	es augu tu audz	es augu tu augi (see Lesson 12)
bēgt (to flee)	es bēgu(ac:) tu bēdz viņš bēg(ac:)	es bēgu tu bēgi viņš bēga
nākt (to come)	es nāku tu nāc	es nācu tu nāci

If the stem vowel is -e- or -ē- it is closed (as in 'bed' or 'baby') in the past tense (all persons) and in the 2nd pers. sg. of the present tense. -e- or -ē- is open (as in 'bad' or 'bare') in the 1st and 3rd pers. sg. and 1st, 2nd and 3rd pers. pl. of the present tense.

§ 156. (2) To the second group belong verbs which are formed with the suffix -a- in the present tense and change the stem vowel -i- to -e-, -ē- or -ie- in the present tense.

Infinitive	Present Tense	Past Tense
cirst (to chop)	es cērtu(ac): tu cērt	es cirtu tu cirti
likt (to put)	es lieku tu liec	es liku tu liki
vilkt (to pull, to drag)	viņš liek	viņš lika
	es velku(ac)	es vilku
	tu velc	tu vilki
	viņš velk(ac)	viņš vilka
	mēs velkam(ac)	mēs vilkām

The alternation of the -i- against the vowels -e-, -ē-, or -ie- is a remainder of the Indo-European vowel alternation. The alternation of the open and closed -e- or -ē- in the second group is the same as in the first group.

§ 157. (3) To the third group belong the verbs which are formed with the suffix -a- or -an- and have a changed vowel in the stem of the present tense as a result of -n- merging with the preceding vowel (-an- > o; -in- > ī-) (see Lesson 5).

Infinitive	Present Tense	Past Tense
rakt (to dig)	es roku tu roc	es raku tu raki
skriet (to run)	es skrienu tu skrien	es skrēju tu skrēji
krist (to fall)	es kritu tu kriti	es kritu tu kriti
prast (to know how)	es protu	es pratu
tapt (to become)	es topu	es tapu

§ 158. (4) To the fourth group belong verbs which form the present tense with the suffix -ja- (glāb-ja-m). This -j- causes the palatalization of the preceding consonant in all persons except the 2nd pers. sg. (see Lesson 10).

Infinitive	Present Tense	Past Tense
glābt (to save)	es glābju	es glābu
	tu glāb	tu glābi
	viņš glābj	viņš glāba
	mēs glābjam	mēs glābām
	jūs glābjat	jūs glābāt
kost (to bite)	viņi glābj	viņi glāba
	es kožu	es kodu
	tu kod	tu kodi
lauzt (to break, trans.)	viņš kož	viņš koda
	es laužu	es lauzu
	tu lauz	tu lauzi
	viņš lauž	viņš lauzā
ciest (to suffer)	es ciešu	es cietu
	tu ciet	tu cieti
	viņš cieš	viņš cieta

Note the permutation of the consonant!

Consonants -k- and -g- turn into -c- and -dz- respectively.

teikt (to say)	es teicu	es teicu (see Lesson 14)
braukt (to go)	es braucu	es braucu (see Lesson 7)
beigt (to finish)	es beidzu	es beidzu
	tu beidz	tu beidzi
	viņš beidz	viņš beidza, etc.

§ 159. Verbs ending in a vowel or diphthong have -j- in all persons of the present and past tense.

Infinitive	Present Tense	Past Tense
krāt (to collect, to save)	es krāju tu krāj viņš krāj	es krāju tu krāji viņš krāja, etc.
spēt (to be able)	es spēju tu spēji viņš spēj	es spēju tu spēji viņš spēja, etc.

§ 160. The more common verbs of the fourth group.

kāpt (to climb)	lūgt (to beg)
slēpt (to hide)	segt (to cover)
kopt (to nurse)	sniegt (to hand)
glābt (to save)	plēst (to tear)
ģērbt (to dress)	bāzt (to thrust)
ciest (to suffer)	gazit (to overturn)
grūst (to push)	lauzt (to break, trans.)
kost (to bite)	bērt (to strew)
sēsties (to sit down)	dzert (to drink)
spriest (to judge)	ķert (to catch)
sviest (to throw)	smelt (to scoop)
braukt (to go)	velt (to roll)
jaukt (to mix)	celt (to lift)
lēkt (to jump)	skūt (to shave)
saukt (to call)	jāt (to ride)
teikt (to tell)	krāt (to keep, to save)
veikt (to accomplish)	rāt (to scold)
beigt (to finish)	spēt (to be able)
kliegt (to shout)	

§ 161. (5) To the fifth group belong verbs which form the present tense by adding the suffix **-st-**. All verbs of the fifth group have the 2nd pers. sg. with the ending **-i**. They are intransitive and denote a change in state or position.

Infinitive	Present Tense	Past Tense
lūzt (to break, intr.)	es lūstu tu lūsti viņš lūst	es lūzu tu lūzi viņš lūza, etc.
salt (to freeze)	mēs lūstam	mēs lūzām, etc.
kļūt (to become)	es salstu es kļūstu	es salu es kļuvu
lit (to rain, to pour)	list (it rains)	lija (it rained)
mirt (to die)	es mirstu	es miru

Es salstu. *I am freezing.*

Man salst. *I am cold.* (Note the dative of the person!)

Salst. *It is cold.*

§ 162. 'to break' is rendered by two verbs in Latvian: **lauzt** (trans.) and **lūzt** (intrans.).

Es **laužu** koka zaru. *I am breaking the branch of a tree.*

Koka zars **lūst**. *The branch of a tree breaks.*

Tu **lauz** manu sirdi. *You break my heart.*

Mana sirds **lūst**. *My heart breaks.*

§ 163. **Pats**, fem. **pati**.

'Pats, pati' was originally a noun meaning 'host, master, landlord', or 'hostess, mistress, landlady'. It is now an emphatic pronoun.

(1) **pats** indicates that a person carries out an action independently and unaided or that the action is spontaneous.

Direktors **pats** parādījās. *The director appeared in person.*

Skolotājs **pats** tā teica. *The teacher himself said so.*

Or: **Pats** skolotājs tā teica. *The teacher himself said so.*

Durvis **pašas** atvēras. *The door opens (by itself).*

viens pats (only one)

'pats, pati' agrees with the subject or object in number, gender and case.

(2) It is used with the pronoun 'tas, fem. tā' and 'šis, fem. šī' in the sense 'the same' or 'precisely this or that'.

To pašu dienu viņš atbrauca, to pašu dienu aizbrauc.
Lit. (Precisely) the same day he comes, the same day (he) goes.

Tās pašas ragaviņas arī tev gaidāmas. (Proverb.) You will be in the same boat (lit. You have to expect the same sledges for yourself).

(3) With nouns denoting place or time to indicate the extreme limit 'pats, fem. pati' is used like adjective and precedes the noun.

Mēs strādājām līdz pašam vakaram. We worked right until the evening.

Viņi stāvēja uz paša upes krasta. They stood right on the river bank.

Pašā laikā! Just in time!

(4) With adjectives it forms the (compound) superlative (see Lesson 13).

Tas ir pats labākais ābols. This is the (very) best apple.

§ 164. Declension

Masc.		Fem.	
Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N. pats	paši	pati	pašas
G. paša	pašu	pašas	pašu
D. pašam	pašiem	pašai	pašām
A. pašu	pašus	pašu	pašas
I. ar pašu	ar pašiem	ar pašu	ar pašām
L. pašā	pašos	pašā	pašās

EXERCISES

I. Give the correct form of the verb in the present tense.

1. Mūsu dārzā (augt) lielas ābeles. 2. Es (redzēt), kas tur (nākt). 3. Vai tev (nesalt)? 4. Saimniece (likt) katlu uz plīts.

5. Zēns (vilkt) ragaviņas (little sledges) kalnā. 6. Vētra (storm) (lauzt) koku zarus. 7. Šodien (līt) lietus. 8. Mātes sirds aiz bēdām (lūzt). 9. Ziemā visas upes (aizsalt). 10. Daudz cilvēku (nomirt) sērgās.

II. Give the present tense of the verbs in brackets.

1. Mēs (patērēt) daudz ūdens. 2. Ūdeni pa caurulēm (piegādāt) mājās. 3. Ziemā ļaudis bieži (slimot). 4. Mēs tagad (prast) cīnīties ar slimībām. 5. Neviens ārsts (nezināt) līdzekli pret vēzi (cancer). 6. Es (kost) saldā ābolā. 7. Māte (kopt) savu slimo bērnu. 8. Slimnieks (ciest) lielas sāpes (pain). 9. Es (sēsties) pie pusdienas galda. 10. Vai jūs (krāt) naudu nebaltām dienām (for a rainy day)?

III. Translate using 'pats, pati' where necessary.

1. The town itself is very beautiful. 2. He has been working (use the simple past + 'jau') right from the morning. 3. We spoke with the teacher himself (in person). 4. You live in the very centre (use 'vidus' or 'centrs') of the town. 5. Both (abas) sisters attend the same school. 6. You are my very best friend. 7. We went on horseback as far (līdz) as the very end of the road. 8. The travellers arrived (ieradās) at the station (use loc.) at the last moment.

IV. Translate.

1. My little brother goes to school. 2. We did not go abroad (uz ārzemēm) this year (šogad). 3. I always go to London in winter. 4. We are going to the theatre by ('ar + acc.) bus. 5. Do you often go to France (uz Franciju)? 6. The grass becomes wet (slapja) in the rain. 7. The boys climb on a very high mountain. 8. The branches full with apples are breaking. 9. We are freezing in this cold winter. 10. My dog bites.

Miklas

1. Četri taisa gultu, viens pats apguļas.
2. Vecam tēvam divpadsmit dēli, katram dēlam trīsdesmit meitas, pa pusei²⁸ melnas, pa pusei²⁸ baltas.
3. Vienam strazdam septiņi bērni, katram bērnam savāds vārds.
(Suns. 2. Gads, mēneši, dienas. 3. Nedēļas, dienas.)

NOTES

1. tēvu sauc Jānis—*father's name is Janis*
2. četrdesmit gadu vecs—*forty years old*
3. viņai ir . . . gadi—*she is . . . years old*
4. atbraukt viesos—to come for a visit, to visit
5. pa retam—*rarely*
6. gadu sešdesmit—*about sixty*
7. mati abiem jau gluži sirmi—*both of them already have grey hair*
8. cik pulkstenis?—*what time is it?*
9. pēc mana pulksteņa—*by (according to) my watch*
10. pirms vienpadsmitiem—to eleven
11. tik daudz!—*so late!*
12. mans rāda tikai—*mine is only*
13. ceturksni pirms—*quarter to*
14. mans pulkstenis ir ātrāks—*my watch is fast*
15. mums laika diezgan—*we have plenty of time*
16. cikos atiet vilciens?—*what time does the train depart?*
17. vai tālu līdz stacijai—is it a long way to the station, is the station far away?
18. desmit minūšu gājiens—*ten minutes' walk*
19. nokavēt vilcienu—to be late for the train
20. nākošais (vilciens) iet—the next (train) is due . . .
21. pulksten vienos—at one o'clock
22. vai tev viss sakārtots?—*are your things packed? lit. have you everything ready?*
23. (ir) kārtībā—is in order
24. vai ejam?—*are we going?*
25. esam klāt—*here we are! we have arrived!*

SEPTIŅPADSMITĀ lekcija · Lesson SEVENTEEN

Mūsu ģimene

Mēs ģimenē esam pieci cilvēki: tēvs, māte un trīs bērni—divi dēli un viena meita. Mūsu tēvu sauc Jānis,¹ un viņš ir četrdesmit gadu vecs.² Mūsu māti sauc Ausma, un viņai ir trīsdesmit divi gadi.³ Mani sauc Pēteris. Es esmu vecākais ar saviem trīspadsmit gadiem. Par mani jaunāks ir Valdis, viņš ir desmit gadu vecs. Māsiņa Lienīte ir pati jaunākā, viņai ir tikai septiņi gadiņi. Mums ir arī vectētiņš un vecmāmiņa, kas ir mūsu tēva vecaki, bet viņi dzīvo tālu un pie mums atbrauc viesos⁴ tikai pa retam.⁵ Viņi abi ir diezgan veci, varbūt gadu sešdesmit,⁶ jo mati abiem jau gluži sirmi.⁷

Saruna

- Cik pulkstenis?⁸
- Pēc mana pulksteņa⁹ astoņas minūtes pirms vienpadsmitiem.¹⁰
- Tik daudz!¹¹ Mans rāda tikai¹² ceturksni pirms¹³ vienpadsmitiem.
- Varbūt mans pulkstenis ir ātrāks.¹⁴ Bet mums vēl laika diezgan.¹⁵
- Cikos atiet vilciens?¹⁶
- Pusdivpadsmitos.
- Vai tālu līdz stacijai?¹⁷
- Nē, tikai desmit minūšu gājiens.¹⁸
- Un ja mēs nokavējam šo vilcienu?¹⁹
- Nākošais (vilciens) iet²⁰ tieši pulksten vienos.²¹ Vai tev viss sakārtots?²²
- Jā, koferis kārtībā.²³ Vai ejam?²⁴
- Jā, laiks iet.
- Esam klāt!²⁵ Un pašā laikā, jo stacijas pulkstenis²⁶ ir tikai divdesmit minūtes pāri²⁷ vienpadsmitiem.

26. stacijas pulkstenis—the station clock
 27 . . . minūtes pāri—is . . . minutes past . . .
 28. pa pusei—half

GRAMMAR

§ 165. Numerals

Cardinal numerals indicate the number of persons or things and answer the question 'cik?'—how much, how many?

viens, fem. viena	(1)	vienpadsmit	(11)
divi, fem. divas	(2)	divpadsmit	(12)
trīs, fem. trīs	(3)	trīspadsmit	(13)
četri, fem. četras	(4)	četrpadsmit	(14)
pieci, fem. piecas	(5)	piecpadsmit	(15)
seši, fem. sešas	(6)	sešpadsmit	(16)
septiņi, fem. septiņas	(7)	septiņpadsmit	(17)
astoņi, fem. astoņas	(8)	astoppadsmit	(18)
deviņi, fem. deviņas	(9)	deviņpadsmit	(19)
desmit	(10)	divdesmit	(20)

divdesmit viens, -a	(21)
divdesmit divi, -as	(22)
trīsdesmit trīs	(33)
četrdesmit četri	(44)
piecdesmit	(50)
sešdesmit	(60)
septiņdesmit	(70)
astoņdesmit	(80)
deviņdesmit	(90)
simt(s) or simtu	(100)
divisimt or divi simti	(200)
četrisimt or četri simti	(400)
tūkstoš or tūkstoš	(1000)

§ 166. 'viens' is declined as an adjective with the ending -s, 'viens' like fem. adj. with the ending -a.

§ 167. Declension of 'divi, fem. divas'.

Masc.	Fem.
N. divi (two)	divas
G. divu	divu
D. diviem	divām
A. divus	divas
I. ar diviem	ar divām
L. divos	divās

Still current are the indeclinable forms 'divi' (obsolete dual) and 'trīs' for all cases.

Viņš brauc **ar divi zirgiem**. He travels (drives) with two horses.

Pa divi lāgi. Twice, two times.

Es tur biju **divi** dienas. I was there two days.

§ 168. Expressions

viens divi (quickly)

divi trīs (a couple, a few)

Zēns aizskrēja uz veikalu un **viens divi** bija atpakaļ. The boy ran to the shop and was back very quickly.

Virš pagāja **divi trīs** soļus un tad apstājās. The man took a few steps and then stopped.

§ 169. Declension of 'trīs' (three).

Masc.	Fem.
N. trīs	trīs
G. triju	triju
D. trim or trijiem	trim or trijām
A. trīs	trīs
I. ar trim or trijiem	ar trim or trijām
L. trijos or trīs	trijās or trīs

Numbers 4–9 (inclusive) are declined like adjectives.

G. piecu brāļu (of five brothers)

D. četrām māsām (to four sisters)

A. sešus zirgus (six horses)

§ 170. Numbers in *tens, hundreds and thousands* have two forms—one *declinable* and one *indeclinable*, the latter without any ending.

(a) The numeral is *inflected* when it is used *without a noun* or to indicate time by the clock.

Ciņā krita **tūkstoši**. *Thousands fell in the battle.*

Es strādāju līdz **desmitiem** (dat. pl.). *I worked until ten o'clock.*

(b) The *indeclinable* form is used when the numeral *precedes a noun*.

Es izdevu **divsimt** mārciņas. *I spent two hundred pounds.*

Māte nopirka jaunu cepuri par **trīsdesmit** rubļiem. *Mother bought a new hat for thirty roubles.*

(c) If the noun preceded by an uninflected numeral is the *subject or object* of the sentence it may be in the *genitive case* besides the *nominative or accusative case*.

Desmit spaiņu (gen.) ūdens dienā ir vidējais daudzums.

Ten buckets of water daily is the average amount. (Subject.)

Mēs izlietojam dienā **desmit spaiņu** (gen.) ūdens.

(Object!) We use ten buckets of water daily.

Or:

Desmit spaiņi (nom.) ūdens ir vidējais daudzums.

Mēs izlietojam **desmit spaiņus** (acc.) ūdens dienā.

(d) If the numeral is *preceded by a pronoun as an attribute* the following noun is *generally in the nominative* (not in the *genitive!*).

Šie desmit āboli (nom.) būs tev. *These ten apples will be for you.*

Tie trīs simt vīri (nom.) uzvarēja tūkstošus. *Those three hundred men conquered thousands.*

§ 171. An *indefinite number* can be expressed either by the *inversion of noun and numeral* or by using either the preceding pronouns '**kāds, savs**' or the prepositions '**ap, līdz**'.

Tur bija **cilvēku desmit**. *There were about ten people.*

Kurvī bija **kādas piecas** mārciņas maizes. *There were about five pounds of bread in the basket.*

Viņš ir **ap trīsdesmit** gadu vecs. *He is about thirty years old.*

§ 172. The *compound numerals* with **desmit** and **simt** are written together if they are *indeclinable* but the units are separate.

divdesmit gadu (20 years) **divdesmit pieci** gadi

(25 years)

septiņsimt mārciņas (700 pounds) septiņsimt astoņas mārc (708 pounds)

They are written separate if inflected.

Tie bija mani pēdējie **septiņi simti**. *These were my last seven hundred.*

In a *compound numeral* only the last number is declined.

nom. tūkstoš deviņsimt sešdesmit trīs

gen. tūkstoš deviņsimt sešdesmit triju, etc.

§ 173. Age is expressed in two ways:

(1) Man ir trīsdesmit gadu (gen.) (/gadi—nom.). *I am thirty years old.*

(2) Es esmu trīsdesmit gadu (gen.) (/gadus—acc.) vecs. *I am thirty years old.*

§ 174. Time on/by the clock.

Pulkstenis ir divi. *It is two o'clock.*

Es iešu **pulksten** divos. *I am going at two o'clock.*

Cik pulkstenis?—Divi. *What is the time? Two o'clock.*

Pašlaik ir piecas minūtes pāri diviem. *It is now five minutes past two (2.05).*

Or:

Pulkstenis ir piecas minūtes uz trim. *It is five past two.*

Bez divdesmit (minūtēm) pieci. *It is twenty to five (4.40).*

Saule lec četros četrdesmit. *The sun rises at twenty to five (4.40).*

Ceturksnis (*a quarter of an hour*).

Ir ceturksnis pāri septiņiem. *It is quarter past seven.*

§ 175. Puse (*half*); in compounds appears as 'pus-':

pusnakts (*midnight*) pusdiēna (*noon*)

Note: pusdienas (*pl.*)—*dinner*; pēcpusdiēna (*afternoon*).

Vilciens atiet pusšos. *The train departs at half past five.*

Note: pusvienos—at *half past twelve*, lit. *halfway towards one o'clock*

pusdivos—at *half past one*

pustrijos—at *half past two*, etc.

§ 176. 'no . . . līdz' (*from . . . till*).

Lietus lija no plkst. (pulksten) astoņiem līdz desmitiem.
It rained from eight till ten.

EXERCISES

I. Give the numbers in words.

1. Mēs uzcēlāmieš pulksten (7). 2. Es apģērbos (dressed myself) (5) minūtēs. 3. Pēc ($\frac{1}{2}$) stundas atiet mūsu vilciens. 4. Tavim draugiem ir (2) lieli suņi. 5. Es eju uz veikalu un būšu atpakaļ (and shall be back) pēc (3) minūtēm. 6. Zēns krita uz ledus (8) reizes (times). 7. Manā bibliotēkā (library) ir (75) latviešu, (20) krievu un (39) angļu grāmatas. 8. Šai grāmatai ir 295 lappuses (/lappuses—pages). 9. Vēstules uz Ameriku iet (10) dienas. 10. Pa gaisa pastu (by air mail) tās aiziet (5) dienās.

II. Answer the questions referring to 'Mūsu ģimene'.

1. Cik cilvēku ģimenē? 2. Kā sauc tēvu? 3. Cik veca māte?
4. Cik gadu vecākajam dēlam? 5. Cik vecs ir jaunākais dēls?

6. Kas ir pats jaunākais bērns ģimenē? 7. Kā sauc māsiņu?
8. Cik veci vectētiņš un vecmāmiņa?

III. Express the time on the clock by words.

7.05; 8.10; 9.15; 9.30; 12.00; 12.30; 12.15; 2.40; 9.55; 7.20.

IV. Pārtulko latviski (Translate into Latvian).

1. There are twenty-five girls in our class (klasē). 2. My father gave me seven English books. 3. How many (cik + gen.) houses have you? 4. There are thirteen apples on the small apple tree. 5. My new exercise book has eighteen pages. 6. Our friends have five small children. 7. Please (lūdzu) give me one pound (mārciņu) of white bread. 8. Your mother is fifty-five years old. 9. Are there seven days in a week? 10. When we go to London we set out for the station at eight o'clock. 11. His brother works in a factory (fabrikā) until five o'clock. 12. She reads Latvian three hours a day (use loc.). 13. At what time do you dine (to dine—ēst vakariņas) when you are in town? 14. My weight (svars) is about 140 pounds. 15. It is cold today outdoors, don't catch a cold!

ASTOŅPADSMITĀ lekcija

Lesson EIGHTEEN

Krišjānis Barons

(Saisināts apcerējums)

Zenta Mauriņa (1897-)

I

Krišjānis Barons dzimis¹ tūkstoš astoņsimt trīsdesmit piektā gada (1835) trīsdesmit pirmajā (31.) oktobrī Kurzemē.² Ģimenē auga astoņi bērni, un Krišjānis bija jaunākais.

Kad tēvs mirst, Krišjānim tikai septiņi gadi. Lasīt viņš jau bija iemācījies³ piecu gadu vecumā.⁴ Toreiz uz laukiem skolu vēl nebija. Mazais Krišjānis iet kājām no Īles uz Dobeli, kur mācās vācu valodu. Beidzot Baronam izdevās iekļūt⁵ Jelgavas ģimnazijā. Par gultas vietu⁶ viņam brīvā laikā⁷ jāauklē dzīvokļa saimnieces bērns.⁸ Bet viņš to labprāt dara, ja tik var mācīties. Ģimnaziju viņš beidz⁹ ar ļoti labām sekmēm.¹⁰ Tērbatā viņš studē matemātiku,¹¹ sev maizi nopelnīdams¹² ar dažādiem rakstiem,¹³ kā arī strādādams par mājskolotāju.

Kad Krišjānim Baronam četrdesmit pieci gadi, viņš uzņemas lielo darbu savakt un sakopot tautas dziesmas. Šodien mēs visi zinām tautas dziesmu nozīmi, zinām, ka tās ir¹⁴ visas latviešu kultūras pamats,¹⁵ bet toreiz Barons bija vientuļš ticētājs. Krāšanas darbu¹⁶ viņš sāka tūkstoš astoņsimt astoņdesmitajā gadā un šim darbam veltīja¹⁷ trīsdesmit piecus gadus.

Pēdējais dainu sējums iznāca¹⁸ tūkstoš deviņsimt piecpadsmitajā gadā, kārtotāja astoņdesmitajā dzimšanas dienā. Par dainu pirmo sējumu, tāpat arī par otru, viņš kā vienīgo¹⁹ honorāru dabūja tikai zināmu skaitu²⁰ eksemplāru. Viņš atsacījās no visām ienesīgām vietām un goda amatiem.²¹

Viņš zināja, ka lielu darbu var veikt tikai tas, kas²² visus savus spēkus pievērš vienam mērķim.

(From 'Tēvu Valoda')

Anekdotes

Ģeografijas stundā

Skolotājs: Kas zina, cik pavisam ir²³ pasaules daļu?

Skolnieks: Es zinu—piecas.

Skolotājs: Tad noskaiti man tās!

Skolnieks: Viena, divas, trīs, četras, piecas.

Dabzinātņu stundā

Skolotājs: Kāpēc dzērve stāv uz vienas kājas?

Skolnieks: Ja viņa arī otru paceltu,²⁴ tad viņa nokristu.²⁵

NOTES

1. (ir) dzimis—*was born*
2. Kurzeme—*one of the four counties of Latvia*
3. bija iemācījies—*had learned*
4. piecu gadu vecumā—*at the age of five*
5. viņam izdevās iekļūt—*he succeeded in getting into*
6. par gultas vietu—*for his lodgings*
7. brīvā laikā—*in his free time*
8. viņam jāauklē dzīvokļa saimnieces bērns—*he had to baby-sit for his landlady*
9. viņš beidza ģimnaziju—*he graduated from the grammar school*
10. ar ļoti labām sekmēm—*with great success, with distinction*
11. studēt matemātiku—*to read mathematics*
12. nopelnīt sev maizi—*to earn one's living*
13. ar dažādiem rakstiem—*by writing various essays*
14. mēs zinām, ka tās ir—*we know that they are*
15. kultūras pamats—*the foundation of culture*
16. krāšanas darbs—*the work of collecting*
17. šim darbam veltīja—*dedicated to this work*
18. (grāmata) iznāca—*(the book) was published*
19. kā vienīgo—*as the only (one)*

20. zināms skaits—*a certain number, a certain amount*
 21. goda amats—*post of honour, honorary office*
 22. tikai tas, kas—*only the one who*
 23. cik pavisam ir—*how many are there altogether*
 24. ja viņa paceltu—*if she would lift*
 25. viņa nokristu—*she would fall down*

GRAMMAR

§ 177. Ordinal numerals answer the question 'kurš?, cikais?'
 —*which, which one?*

pirmais	(1st)	vienpadsmitais	(11th)
otrs	(2nd)	divpadsmitais	(12th)
trešais	(3rd)	trīspadsmitais	(13th)
ceturtais	(4th)	četrpadsmitais	(14th)
piektais	(5th)	piecpadsmitais	(15th)
sestais	(6th)	divdesmitais	(20th)
septītais	(7th)	divdesmit pirmais	(21st)
astotais	(8th)	trīdesmitais	(30th)
devītais	(9th)	trīdesmit trešais	(33rd)
desmitais	(10th)	četrdesmitais	(40th)
	simtais	(100th)	
	divsimtais	(200th)	
	tūkstošais	(1000th), etc.	

All the ordinal numerals have feminine forms like adjectives:

pirmais, fem. pirmā
 otrs, fem. otra

§ 178. The ordinal numerals except for 'otrs' are declined like definite adjective:

nom. pirmais—labais
 dat. pirmajam—labajam
 acc. pirmo—labo, etc.

The ordinal numeral 'otrs' (2nd) has an indefinite ending and is declined like the indefinite adjective, although the definite form may occur quite frequently.

§ 179. In a compound ordinal numeral only the last numeral is declined and acquires the definite ending:

tūkstoš deviņsimt trīdesmit **trešais** gads (*year 1933*)
 tūkstoš deviņsimt trīdesmit **trešajā** gadā (*in 1933*)

§ 180. *The months*

janvāris	January	jūlijs	July
februāris	February	augusts	August
marts	March	septembris	September
aprīlis	April	oktobris	October
maijs	May	novembris	November
jūnijs	June	decembris	December

§ 181. *Days of the Week*

pirmdiena	Monday	piektdiena	Friday
otrdiena	Tuesday	sestdiena	Saturday
trešdiena	Wednesday	svētdiena	Sunday
ceturtdiena	Thursday		
	darbdiena	weekday	
	atvaļinājums	holiday	

Note that both the day of the week and the month are written with a small letter.

§ 182. *The date is expressed by an ordinal numeral.*

Šogad ir tūkstoš deviņsimt **trešais** gads. *It is (the year) 1903.*

Rīga dibināta tūkstoš divsimt pirmajā gadā. *Riga was founded in 1201.*

If the date includes the month and the day *the year is in the genitive case.*

Es esmu dzimis tūkstoš deviņsimt **astotā** gada (*gen.*)
 piektajā martā. *I was born on the 5th of March, 1908.*

Šodien ir tūkstoš deviņsimt **sešdesmitā** gada (*gen.*)
 sestais jūlijs. *Today is the 6th of July 1960.*

If the day of the week is mentioned together with the date it is separated by a comma; in such cases the name of the day is indeclinable (without an ending).

Koncerts notika svētdien, piektajā augustā. *The concert took place on Sunday, the 5th of August.*

Usually it is written: '... svētdien, 5. augustā'.

§ 183. The full stop after a number indicates an ordinal numeral.

3. (3rd); 5. (5th); 9. (9th)

§ 184. The ordinal numeral is also expressed by Roman numbers:

I (1st); II (2nd); III (3rd)

§ 185. *Conjugation of the verb 'dabūt' (to get, to receive, to obtain).*

<i>Present Tense</i>		<i>Past Tense</i>	
es dabūju	mēs dabūjam	es dabūju	mēs dabūjām
tu dabū	jūs dabūjat	tu dabūji	jūs dabūjāt
viņš dabū	viņi dabū	viņš dabūja	viņi dabūja

EXERCISES

I. *Use the appropriate form of the verb in the present tense.*

1. Barons krāšanas darbam (veltīt) trīsdesmit piecus gadus. 2. Pēdējais dainu sējums (iznākt) 1915. gadā. 3. Kā honorāru viņš (dabūt) tikai zināmu eksemplāru skaitu. 4. Mēs (zināt), ka lielu darbu var veikt tikai ar lielu enerģiju. 5. Krišjānis Barons visus spēkus (pievērst) vienam mērķim.

II. *Substitute the numbers by words and give the correct endings.*

1. Pirmais Pasaules karš (the First World War) sākās 1914. gad- august-. 2. Kristus (Christ) dzimšanasdienu mēs svētījam 25. decembr-. 3. Otrs Pasaules karš beidzās 1945. gad- maij-. 4. Latvija dibināta (established) 1918. gad- 18.

novembr-. 5. Anglijas karalieni (queen) kronēja (kronēt—to crown) 1953. gad-.

III. *Atbildi uz jautājumiem (Answer the questions).*

1. Kad dzimis Krišjānis Barons. 2. Cik bērnu bija ģimenē? 3. Kad viņš iemācījās lasīt? (/Kādā vecumā viņš iemācījās ...?) 4. Kā (ar kādām sekmēm) viņš beidza ģimnaziju? 5. Ko viņš studēja Tērbatas augstskolā? 6. Kādā vecumā Barons sāka dainu krāšanu? 7. Kurā gadā viņš šo darbu iesāka? 8. Cik gadus viņš veltīja šim darbam? 9. Kad iznāca (was published) pēdējais dainu sējums? 10. No kā Kr. Barons atsacījās?

IV. *Pārtulko.*

1. The old writer (rakstnieks) died at the age of 88. 2. The first day of spring is the 21st of March. 3. I have eaten (apēdu) three apples. 4. This is the fourth apple. 5. The fifth day of the week is Friday. 6. Armistice day (Pamiera noslēgšanas diena) is the 11th November. 7. The famous (slavenais) English writer Dickens was born (ir dzimis) in 1811. 8. The Latvian poetess (dzejniece) Aspazija was born in 1868. 9. I am going (es braukšu) to London on Monday the 13th July to see (lai satiktu) my sister. 10. Today is Tuesday, the 7th of May.

V. *Pārtulko.*

1. We always dine (ēdam pusdienas) at seven o'clock on weekdays (darbdienās) and at one o'clock on Sundays. 2. Where did you go on Saturday night? 3. I used to see (parasti redzēju) him every Thursday in the theatre (teātrī). 4. At what time do you get up? 5. I always get up at six o'clock.

DEVIŅPADSMITĀ lekcija

Lesson NINETEEN

Krišjānis Barons

Zenta Mauriņa

II

Dainu krāšanas darbu viņš strādāja jau būdams par skolotāju,¹ bet vislabāk šis darbs viņam veicās mazajā, klusajā mājiņā, Dārtas ielā, divdesmit trešajā nummurā (23. n—rā). Tik maza un niecīga šī mājiņa, bet tik liels darbs tajā veikts.

Divas mazas istabiņas, katrā pa vienam tik zemam² lodziņam,³ ka gaŗāmgājēji skaidri redzēja Barontēvu pie pulsta stāvam un strādājam.⁴ Viņa sieva Dārta gādāja par mazās mājiņas tīrību, kārtību un lielajam darbam nepieciešamo klusumu. Vēl ar septiņdesmit gadiem viņa viena pati⁵ darīja visus mājsaimniecības darbus.

Barons jau četros no rīta sāka strādāt. Parasti viņš rakstīja, stāvēt pie pulsta... Par visu vairāk⁶ viņš cienīja kārtību. Viņa dzīve bija kā slavenais dainu skapis ar astoņdesmit atvilktnēm, ko bija pagatavojis galdnieks⁷ saskaņā ar Barontēva⁸ zīmējumiem.⁹

Viņa astoņdesmit astoņu gadu gaŗā dzīve bija stingri un rūpīgi iekārtota. Noteiktu laiku¹⁰ nostrādājis pie dainām,¹¹ viņš mēdza¹² iziet ārā svaigā gaisā¹³ un labprāt strādāja fizisku darbu:¹⁴ nesa ūdeni, aplēja krūmus, palīdzēja Baronmātei¹⁵ veļu izžaut, vai arī rūpīgi sazāģēja, saskaldīja un salika malku. Labprāt viņš arī strādāja galdnieka darbus. Katru dienu viņš gāja mežā pastaigāties.

Barontēvs mira tuvinieku vidū tūkstoš deviņsimt divdesmit trešā gada (1923) astotajā martā (8th March). Viņu ar lielu godu¹⁶ apglabāja Rīgā. Viņa šķirstam sekoja vai visa latviešu tauta.¹⁷

Ja nebūtu Barontēva, mums nebūtu¹⁸ mūsu tautas

dziesmu astoņu sējumu ar seštūkstoš divsimt (6,200) lapaspusēm, kur iespiestas trīsdesmit pieci tūkstoši septiņsimt astoņdesmit deviņas (35,789) dziesmas. No šiem astoņiem sējumiem izauguši visi pārējie izdevumi.

Krišjānis Barons ar dainām pats sev¹⁹ uzcēlis pieminekli. (From 'Tēvu Valoda')

Anekdote

Ārsts: Vai jūs izlietojāt manu padomu pret bezmiegu?

Pacients: Jā, noskaitīju līdz 37,677.

Ārsts: Un aizmigāt?

Pacients: Nepaspēju, jo laiks bija celties.²⁰

NOTES

1. dainu krāšanas darbu viņš strādāja jau būdams par skolotāju—he collected the folk-songs already while he was working as a teacher
2. katrā (istabā) pa vienam lodziņam—with one window in each (room)
3. tik zemam . . . , ka—so small that
4. (viņi) redzēja B. stāvam un strādājam—(they) saw B. standing and working
5. viena pati—on her own, alone
6. par visu vairāk—more than anything
7. ko bija pagatavojis galdnieks—which was made by a joiner
8. Barontēvs—'Father Barons' as B. was called in his old age
9. saskaņā ar zīmējumiem—in accordance with the drawings (blueprint)
10. noteiktu laiku—for a fixed time
11. nostrādājis pie dainām—having worked on the folk-songs
12. viņš mēdza—he used to
13. svaigā gaisā—in the fresh air
14. fizisku darbu—manual work
15. Baronmāte—'Mother Barons' as the wife of B. was called in her old age
16. ar lielu godu—with great honour

17. vai visa tauta—almost the whole nation
 18. ja nebūtu Bārontēva, mums nebūtu—if B. had not been we would not have
 19. pats sev—for himself
 20. laiks bija celties—it was time to get up

GRAMMAR

§ 186. Fractions are formed as a compound of ordinal numeral and a feminine noun 'daļa' (part) in two ways:

(a) as a complete compound written together, in which case the numeral has no ending: viena **trešdaļa** (one third).
 (b) written separate: viena **trešā daļa** (one third).

Note: pusotra (one and a half)

§ 187. Fractions are inflected in all cases.

Sg.	Pl.
N. viena trešdaļa ($\frac{1}{3}$)	divas ceturtdaļas ($\frac{2}{4}$)
G. vienas trešdaļas	divu ceturtdaļu
D. vienai trešdaļai	divām ceturtdaļām
A. vienu trešdaļu	divas ceturtdaļas
L. vienā trešdaļā	divās ceturtdaļās

§ 188. The noun following the fraction is in the genitive.

Es apēdu vienu **trešdaļu kukuļa** (gen.). I ate one-third of the loaf.

Dodiet man trīs **ceturtdaļas mārciņas** (gen.) maizes. Give me three-quarters of a pound of bread.

§ 189. Collective numerals formed with the suffix **-ēj-** (**-ej-**) are used with plural nouns (pluralia tanta).

vienēji, divēji, treji, četrēji, piecēji, etc.

Note that the suffix has a long **-ē-**, except for number 3 (treji).

Istabai ir **divējas durvis**. The room has two doors.

Mūsu dārzam ir **treji vārti**. Our garden has three gates.

§ 190. There are adjectives and adverbs with the suffix **-ād-** derived from collective numerals:

divējāds (two kinds of)

Mums šodiem atnāca **trejādi** viesi. We had three kinds (lots) of visitors today.

Šo uzdevumu var atrisināt **divejādi**. There are two kinds of solution to this problem.

§ 191. Equations

$2 \times 2 = 4$ Divi reiz divi ir četri. (reiz—times)

$2 + 2 = 4$ Divi un divi ir četri. Or: divi plus divi ir četri.

$8 - 3 = 5$ No astoņi atņemt trīs ir pieci. Or: astoņi atņemt trīs ir . . .

$9 : 3 = 3$ Deviņi dalīts ar (/uz) trīs ir trīs.

§ 192. The preposition '**pa**' with numerals expresses the idea of equal distribution; it requires the dative case.

Katrā istabiņā ir **pa vienam logam**. There is one window in each room.

Skolotājs iedeva katram bērnam **pa trim zīmuļiem**. Teacher gave each child three pencils.

§ 193. The ordinal numeral '**otrs**' (second) also has the meaning 'other'.

Otrā pusē žogam auga liela ābele. On the other side of the fence there was a big apple tree.

Note: 'the other day'—pirms dažām dienām.

Es redzēju viņu pirms dažām dienām. I saw him the other day.

§ 194. Viens

Besides being a numeral 'viens' has various other meanings.

(1) **Viens** (the same), (tas pats, viens un tas pats).

Mēs dzīvojam **vienā** mājā. We live in the same house.

Mēs runājam **vienu (un to pašu)** valodu. *We speak the same language.*

(2) '**Viens**' emphasizes the continuation of some state, action or position.

Vīņi dzīvo **viens priekos**. *They live in sheer delight.*
Cept vienā sviestā. *To fry in plenty of butter.*

Vīņa runā vienā gabalā. *She speaks without interruption*
(lit. *She speaks in one piece*).

(3) '**Viens**' (only—tikai).

Bērns izskrēja laukā **viņā** kreklīnā. *The child ran outdoors*
(dressed) *only in his shirt.*

(4) '**Viens otrs . . .**' (some, a few), both numerals in the same case, is used to single out a few individuals in a crowd.

Viens otrs domā . . . *Some (people) think . . .*

(5) '**Viens otru, viens otram, viens otrā**' (each other). This combination where '**otrs**' is in the oblique case indicates a reciprocal action.

Vīņi spieda **viens otram** roku. *They shook hands with each other.*

Vīņi **viens otru** mīlēja. *They loved each other.*

(6) '**Viens**' (a, an = kāds) is used as an indefinite article or indefinite pronoun.

Reiz dzīvoja **viens** ķēniņš. *Once upon a time there was a king.*
Es tur aiziešu **vienu** (/kādu) dienu. *I shall go there some day.*

§ 195. Compound Nouns

The gender and declension of a compound noun is always that of its last component.

(1) Compounds can be made up of *two nouns without any changes*; the first component may be in either the nominative or some other case. Genitive, shortened or full, is very common.

ūdensvads (*water pipe, water main*)
sētsvidus (*courtyard, lit. middle of the yard*)

skatulogs (*shop window, lit. window to look at*)
galvaspilsēta (*capital, lit. head town*)

(2) Compound nouns can be made up of a noun as the second component and an adjective, numeral, adverb, preposition, participle or negation as the first component.

pirmdienā (*Monday*)
līdzbraucējs (*fellow traveller*)
saruna (*conversation*)
sīkbūtne (*infusoria, lit. minute creature*)

(3) The second component can be a **derivative noun** which is never used on its own as a current word (noun).

aproce (ap + roka) (*bracelet, lit. around the arm*)
tālrunis (tālu + runāt) (*telephone*)
samazgas (sa + mazgāt) (*dishwater*)
labdaris (labu + darīt) (*benefactor*)

§ 196. Proper names of foreign origin are spelt in Latvian according to their pronunciation and take Latvian gender endings (-s for masc., -a or -e for fem.).

Berline (<i>Berlin</i>)	Tomass (<i>Thomas</i>)
Dablina (<i>Dublin</i>)	Mūrs (<i>Moor</i>)
Valters (<i>Walter</i>)	Skots (<i>Scot</i>)

EXERCISES

I. Uzraksti vārdiem.

2 × 4 = 8	10 : 2 = 5	13 - 5 = 8
3 × 5 = 15	20 : 5 = 4	77 - 7 = 70
7 + 8 = 15	36 : 6 = 6	80 - 9 = 71

II. Atbildi uz jautājumiem.

1. Cikos no rīta Barons sāka strādāt? 2. Cik atvilktņu ir slavenajam dainu skapim? 3. Kādu fizisku darbu Barons labprāt strādāja? 4. Cik gadu Barons nodzīvoja? 5. Cik sējumos izdots Latvju Dainas? 6. Cik dainu (/tautas dziesmu) šais sējumos? 7. Kuņā gadā B. mira? 8. Ko Barons pats sev uzcēlis ar dainām (tautas dziesmām)?

III. Put the verb in the past tense.

1. Dainu krāšanas darbu viņš **strādā** ilgu gadus. 2. Gaŗāmgājēji **redz** Baronu pie pults. 3. Viņa sieva **gādā** par mazās mājas tīrību. 4. Viņa viena pati **kārto** visus mājsaimniecības darbus. 5. Katru dienu viņš **iet** mežā pastaigāties.

IV. Pārtulko latviski.

1. We were there a quarter of an hour. 2. It is half past four. 3. Your friends have a house on the other side of the street. 4. My eldest sister is twice (two times) as old as I am. 5. I have (my) Latvian lessons four times a week. 6. Thomas Moore was born in Dublin on the 28th of May 1780. 7. He died at the age of 71. 8. The famous Latvian linguist (valodnieks) Jānis Endzelīns was born on the 22nd of February 1873. 9. My father who went abroad on the 6th of June returned (atgriezās) on the 23rd of July. 10. Please come to us on Saturday at about four o'clock.

DIVDESMITĀ lekcija · Lesson TWENTY

Ko es darišu, kad būšu liels

Kad es pabeigšu skolu¹ un būšu pieaudzis, es darišu visu to, ko pats gribēšu.

Vispirms es meklēšu tādu darbu, kas būs patikams un dos lielus ienākumus. Es uzcelšu sev skaistu māju, ierīkošu plašu dārzu, kur ziedēs daudz dažādu puķu un košuma krūmu. Bez tam es dārzā audzēšu augļu kokus un ogulājus. Tā man nekad netrūks² svaigu augļu un ogu, kad gribēšu tos ēst.

Kad man apniks³ dzīvot mājās, un es dabūšu atvaļinājumu, es daudz ceļošu. Es braukšu ar visādiem satiksmes līdzekļiem:⁴ gan ar auto, gan (ar) vilcienu, gan (ar) kuģi.⁵ Uz attālakam vietām⁶ lidošu ar lidmašīnu.

Kad nonākšu skaistā apvidū, tad daudz staigāšu kājām. Ja nokļūšu Šveicē, tad kāpšu kalnos. Tur kalnu ezera krastā gulēšu saulē⁷ un sapņošu vaļējām acīm.⁸ Varbūt es arī peldēšu kalnu ezera tīrajā ūdenī. Kalnos es redzēšu zilas debesis pār sevi un zaļas ielejas sev pie kājām, un domāšu, ka⁹ pasaule tomēr ir skaista un dzīve jauka.¹⁰

*

... 'Es kāpt gribu kalnā visaugstākā,
Ne spēka man pietrūks,¹² ne bail man¹¹ no kā,¹³
Lai putenis plosās,¹⁴ lai ziemelis elš,
Uz augšu, uz augšu tik ies man ceļš.¹⁵
Es laidīšos jūras dziļumos,¹⁶
Un meklēšu, pētīšu, vandišu tos,¹⁷
Līdz pērli būšu tur atradis,¹⁸
Par visām skaistāk kas mirgo un viz.¹⁹
Es tīrišu viņu un spodrināšu,
Līdz staros tā spulgāk par dimantu.
Kaut nāves miegā²⁰ man vaj(a)dzētu²¹ migt,
Šai pili, šai pili gribu es tikt²²...

Vilis Plūdons (1874-1940)
(Passage from the poem 'Atraitnes dēls'²³)

NOTES

1. pabeigt solu—to finish (to graduate) school
2. man netrūks—I shall not lack in
3. man apincis—I am sick of (it), I am bored by
4. satiksmes līdzeklis—means of conveyance
5. ar auto, ar vilcienu, ar kuģi—by car, by train, by ship
6. uz attālākām vietām—to more distant places
7. (es) gulēšu saulē—I shall bask in the sun
8. es sapņošu vaļējām acīm—I shall daydream. lit. I shall dream with open eyes
9. es domāšu, ka—I shall think that
10. dzīve (ir) jauka—life is pleasant
11. man bail—I am afraid
12. man pietrūkst (pres.)—I am short of, I am lacking
13. ne spēka man pietrūks, ne bail man no kā—I shall neither lack any strength, nor shall I fear anything
14. lai putenis plosās—although the blizzard is raging, or: let the blizzard rage
15. uz augšu . . . ceļš—Read: (tomēr) mans ceļš ies uz augšu . . . —nevertheless, my road will go up and up
16. es laidīšos jūras dziļumos—I shall dive into the depths of the sea
17. tos (acc.)—referring to 'dziļumos'—them
18. būšu atradis—I shall have found
19. par visām viz—Read: kas margo un viz par visām skai-stāk
20. nāves miegs—sleep of death
21. kaut . . . vajadzētu—even if . . . it would be necessary, even if . . . had to
22. šai pili es gribu tikt—I will get into this castle
23. atraitnes dēls—the widow's son

GRAMMAR

§ 197. The Simple Future

The simple future is formed from the infinitive stem with the suffix **-si-**.

The endings of the future tense are:

	Sg.		Pl.
	-šu (< *siu); -si; -s		-sim; -sit; -s
	Inf.	Stem	Future
	iet (to go)	ie-	ie-sim; ie-sit, etc.

In the colloquial style current there is also the ending **-siet** for the 2nd pers. pl. (jūs iesiet—you will go).

§ 198. The primary verbs which have consonants **-s-**, **-z-** preceding the ending of the infinitive (verbs with the infinitive in **-st**, **-zt**) insert an **-ī-** between the stem and the suffix **-si-**.

	Infinitive	Future
vest (to convey, to take)		ved-ī-sim (we shall convey)
nest (to carry)		nes-ī-sim (we shall carry)
lauzt (to break)		lauz-ī-sim (we shall break)
mest (to throw)		met-ī-sim (we shall throw)

§ 199. The first person plural in the future tense can have the meaning of the imperative (Exhortation):

Iesim mājās! Let us go home!

§ 200. Conjugation.

I. likt (to put)	kļūt (to become)
Future Tense	
es likšu (I shall put)	es kļūšu (I shall become)
tu liksi	tu kļūsi
viņš tiks	viņš kļūs
mēs liksim	mēs kļūsim
jūs liksit	jūs kļūsit
viņi tiks	viņi kļūs
II. nest (to carry)	
es nesīšu (I shall carry)	es vedīšu (I shall convey)
tu nesīsi	tu vedīsi
viņš nesīs	viņš vedīs

genitive of the noun or the possessive pronoun when referring to *parts of the body*.

Man sāp galva. (*Not 'mana galva sāp!'*) *My head aches, I have a headache.*

Māte sukā **man** matus. *Mother combs my hair.*

Tev netīras rokas. *Your hands are dirty.*

Ūdens lija **man** aiz kakla. *The water poured down my neck.*

Māte mazgā **bērnam** rokas. *Mother washes the child's hands.*

§ 206. Sequence of Tenses

There is *no sequence of tenses in Latvian*, i.e. the past tense need not be followed by the past tense in the subordinate clause as it is in English.

Es **nezināju** (*past*), ka jūs **esat** (*pres.*) šeit. *I did not know that you were here.*

The same applies to the future.

Viņš **sacīja** (*past*), ka viņš **ies** (*fut.*), *He said that he would go.*

§ 207. Adjectives with the suffix **-īgs** derived from a noun or another adjective indicate a quality present either permanently or in excess.

(a) vesels	veselīgs
(well, healthy)	(healthy, of a healthy constitution)
tīrs	tīrīgs
(clean)	(clean; loving, preferring cleanliness)
slims	slimīgs
(ill)	(ailing, disposed to have bad health)
(b) māja	mājīgs
(house)	(cosy, homely)
darbs	darbīgs
(work)	(active, laborious)
bailes	bailīgs
(fear)	(timid)

EXERCISES

I. Use the verb in the future tense.

- Kad tu (būt) bagāts, tu daudz (ceļot).
- Rīt mēs (iet) uz ezeru.
- Šovakar kaimiņi pie mums (skatīties) televīzijā (television) jauno lugu (play).
- Strādnieks (saņemt) atalgojumu par savu darbu.
- Vai jūs rīt (braukt) uz pilsētu?
- Kad tu (izlasīt) grāmatu, ko es tev iedevu?
- Māte grib zināt, vai es (iztīrīt) istabas, kamēr viņa (aiziet) uz veikalu.
- Es nezinu, cikos brālis ar saviem draugiem (pārnākt) no futbola sacīkstes (football match).
- Kad (atnākt) mūsu viesi, mēs (svētīt—to celebrate) manu dzimšanas dienu.
- Ja tu daudz (mācīties), tad tu daudz (zināt).

II. Use the reflexive verbs in the present tense.

- Kā tev (klāties)?
- Puikas uz ielas (kauties).
- Es (brīnīties) par tavu gudrību.
- Mūsu viesi (steigties) uz vilcienu.
- Es zinu, ka mazas meitenes (strīdēties).
- Kad es satieku savus draugus, mēs sirsniņi (sasveicināties).
- Abi skolotāji ilgi (sarunāties).
- Latvijā ziemā bieži (plosīties) putenis.
- Mūsu vectēvs ikdienas (pastaigāties) svaigā gaisā.
- Saimniecē pati (celties) no rīta ļoti agri.

III. Give the adjectives or adverbs with the suffix **-īgs**.

- Šī bālā (pale) meitene izskatās slim---
- Zaķis ir bail--- dzīvnieks (animal).
- Mūsu jaunākais dēls ir darb---, bet vecākais diezgan (rather) slinks.
- Šī mazā istabiņa ir māj---
- Es esmu priec--- (masc.), ka tu atnāci.
- Vai jūsu jaunā kalpone (maid) ir tīr---?
- Mans draugs nopirka vērt--- (valuable) īpašumu (property).
- Pasmaidi (smile), neesi tik bēd--- (masc.)!

IV. Pārtulko latviski.

- I shall see you tomorrow.
- He will pay (maksāt) you a good salary.
- We shall call the doctor.
- He will be here at half past five.
- I shall go to London at (pa) Christmas.
- In March we shall go to Scotland (uz Skotiju).
- I shall be at the station at a quarter to three.
- We shall come on Saturday, the 3rd of April at 5 o'clock.
- Let us write a

long letter to our dear mother. 10. My eldest sister used to comb my hair (used to comb—parasti sukāja, mēdza sukāt).

V. Pārtulko latviski.

1. I have a headache today. 2. I have no money. 3. I am cold because the room is cold. 4. Do you need this book? 5. On a sunny (saulainā) day I like to go for a walk. 6. The child is afraid to stay in a dark room. 7. I can't lift this, I lack the strength. 8. It is hot today, I am very thirsty. 9. Are you thirsty? 10. I am afraid to go into the forest.

DIVDESMIT PIRMĀ lekcija
Lesson TWENTY-ONE

Rīga

(Saisināts izvilkums no romāna 'Rožu gaitenis'¹)

Teodors Zeltiņš (1914-)

Ielās bija zilgana krēsla, kad Augusts un Ausma iznāca no studentu virtuves² un iejuka biežajā cilvēku straumē,³ kas lēni kustējās no ielas ielā,⁴ no skatloga pie skatloga⁵, apbrīnojot svētku rotājumus.⁶

Gandrīz ik logā⁷ bija redzama⁸ kāda valstsvīra ģimete.⁹ Lielākie veikali rādīja pat veselas vēsturiskas ainavas:¹⁰ Lāčplēsis¹¹ cīnījās ar Melno Bruņinieku,¹² strēlnieki¹³ baltos mēteļos¹⁴ gāja Ziemsvētku kaujās, Rīgas aizstāvji sargāja tiltus. Bet pāri gājēju galvām¹⁵ pie namu fasādēm¹⁶ siku spuldziņu veidojumā¹⁷ mirdzēja Latvijas ģerbonis¹⁸ un zvaigznes. Gar ietvju malām¹⁹ plīvinājās spalgu²⁰ liesmiņas, smaržodamas pēc degošiem taukiem.²¹ Un visur plīvoja karogi, sarkanbaltsarkanie²² karogi.

Savāda, vārdos neizsakāma²³ pacilātība pārņēma Ausmu un Augustu. Viņi aizmirsta to, ka ir studenti,²⁴ saplūzdami kopā ar strādniekiem, zemniekiem, ierēdņiem un tirgotājiem, kaut kādas lielākas kopības kustībā ierauti.²⁵ Šai brīdī viņi izjuta sevi kā tautas daļu.²⁶

Augusts satvēra ciešāk Ausmas elkoni: 'Vai tas nav savādi,²⁷ ka mēs esam dzimuši gandrīz reizē ar Latviju?'²⁸

'Mēs toreiz vēl bijām Krievijā,' stāstīja Ausma. 'Bet atceros, ka Latvijas robežu pārbraucot,²⁹ mums visiem acis kļuva mitras.'³⁰

Viņi bija uzgājuši³¹ uz vecā dzelzs tilta, lai pārļautu skatu³² ugunotajai Rīgai³³ no Daugavas vidus. Auksti novembra vēji, tilta sijās svilpodami³⁴ un melnus vilņus upē veldami,³⁵ lika vēl ciešāk sakļauties kopā³⁶ un rokai stingrāk

saspiest roku. Neredzamu starmešu apgaismoti, pret debesīm pacēlās smailie dievnamu torņi.³⁷

'Mūsu Rīga', čukstēja Ausma, tuvu pie Augusta pleca noliekdamās. 'Vai pasaulē maz var būt³⁸ kāda skaistāka pilsēta?'³⁹

'Mums nebūs',⁴⁰ atbildēja Augusts.

*

Rīga, Rīga, skaista Rīga,
Kas to skaistu darināja?⁴¹
Vidzemnieku sūri darbi,⁴²
Pakavoti kumeliņi.⁴³

(Tautas dziesma)

NOTES

1. 'Rožu gaitenis'—'Corridor of Roses'—name given by the undergraduates to a corridor in the Faculty of Philology
2. studentu virtuve—a restaurant for students, lit. students' kitchen
3. cilvēku straume—stream of people
4. no ielas ielā—from one street into another
5. no skatloga pie skatloga—from one shop window to another
6. apbrīnojot svētku rotājumu—admiring the festive decorations
7. ik logā—in every window
8. bija redzama—was to be seen
9. kāda valstsvīra ģimete—a photograph of some member of the government
10. veselas vēsturiskas ainavas—whole historical sceneries
11. Lāčplēsis—lit. Bearslayer—a legendary hero with supernatural strength
12. Melnais Bruņinieks—a symbolic figure of the Enemies of Latvia
13. strēlnieks—here: a Latvian soldier of the First World War
14. baltos mēteļos—in white coats (for camouflage in snow)
15. pāri pār gājēju galvām—over the heads of the walkers, pedestrians
16. nama fasāde—the front part of a building, frontage

17. sīku spuldžu veidojumā—formed by the arrangement of little electric bulbs
18. Latvijas ģerbonis—Latvian coat of arms
19. gar ietvju malām—along the kerb
20. spulga—a thick candle in the form of a small bowl
21. smaržodamas pēc degošiem taukiem—with the smell of burning fat, lit. smelling of burning fat
22. sarkanbaltsarkans—red-white-red (the national colours of independent Latvia)
23. vārdos neizsakāms—inexpressible (in words)
24. aizmirsta to, ka ir studenti—(they) forgot that they were undergraduates
25. ierauti (pass. part.)—drawn in, included (referring to 'viņi')
26. kā tautas daļu—as a part of the nation
27. vai tas nav savādi?—is it not strange?
28. gandrīz reizē ar Latviju—about the same time as Latvia
29. robežu pārbraucot—while crossing the frontier
30. mums visiem acis kļuva mitras—we all cried, lit. we all got wet eyes
31. viņi bija uzgājuši—they had climbed
32. lai pārļautu skatu—in order to have a look over
33. ugunotā Rīga—illuminated Riga
34. tilta sijās svilpodami—whistling through the girders of the bridge
35. vilņus veldami—rolling the waves ('svilpodami, veldami' ref. to 'novembra vēji')
36. sakļauties kopā—to lean on each other
37. dievnamu torņi—the spires of churches
38. vai pasaulē maz var būt?—could it be in the world? (part. 'maz' here emphasizes the expectation of a negative answer)
39. kāda skaistāka pilsēta—a town more beautiful
40. mums nebūs—not for us, lit. we shall not have
41. kas to skaistu darināja—who made it so beautiful, lit. who made it to be beautiful
42. sūrs darbs—hard work
43. pakavoti kumeliņi—shod horses ('kumeliņš'—colt, foal; used poetically in folk-song for 'horse')

GRAMMAR

§ 208. The suffix **-gan-** in adjectives of colour indicates that the colour is present to a lesser degree.

zils (blue)	zilgans (bluish)
brūns (brown)	brūngans (brownish)
zaļš (green)	zaļgans (greenish)
balts (white)	bālgans (pale)

The other colours render the same meaning by the prefix **ie-**.

pelēks (grey)	iepelēks (greyish)
dzeltens (yellow)	iedzeltens (yellowish)

Or: with the suffix **-īgs**:

sarkanīgs (reddish), pelēcīgs (greyish), dzeltenīgs (yellowish)

The Participle

§ 209. I. The active present participle is formed from the present stem with the ending **-ošs**, fem. **-oša**, and is used in the sentence more attributively than predicatively. As an attribute it usually precedes the noun. This participle is declined like an adjective and has both definite and indefinite endings. It agrees with the noun in gender, number and case.

gulēt (to sleep)	gulošs, fem. guloša (sleeping)
ziedēt (to blossom)	ziedošs, fem. ziedoša (blossoming)
raudāt (to cry)	raudošs bērns (crying child)
degt (to burn)	degoša svece (burning candle)
tecēt (to run, to flow)	tekošs ūdens (running water)

This participle is usually formed from an intransitive verb.

Rejošs suns nekož. (Proverb.) *A barking dog does not bite.*

§ 210. II. The second present participle is formed with **-dams**, fem. **-dama** from the infinitive stem and is used in the sentence adverbially. It may be formed from both transitive and intransitive verbs, refers to the subject and agrees with it in number and gender. It has only the nominative form.

gulēt (to sleep)	gulēdams, fem. gulēdama (while sleeping)
dziedāt (to sing)	dziedādams, fem. dziedādama (singing)

Gulēdams slimnieks vaidēja. *While sleeping the patient groaned.*

Meitas gāja pa ceļu dziedādamas. *The girls went along the road singing.*

§ 211. For the reflexive verb the ending is **-damies**, fem. **-damās**.

noliekties (to bend down)	noliekdamies
sasveicināt (to say 'how do you do')	sasveicinādamies

Sasveicinādamies viņi viens otram spieda roku. *They shook hands saying how do you do to each other.*

§ 212. This participle can have its own object (if it is formed from a transitive verb); they both together form a clause indicating either time or manner, and as such should be separated by a comma.

Pūta auksti vēji, melnus viļņus upē **veldami**. *A cold wind blew (lit. cold winds) rolling black waves in the river.*
Svece dega, **smaržodama** pēc degošiem tautiem.
Ausma kaut ko čukstēja, **noliekdamās** pie Augusta pleca.

§ 213. Note the spelling of the participle from verbs which have the ending **-st** in the infinitive (vest, sist, vīst, klist, etc.). If the stem in past tense has **-t-** or **-d-** it is converted into **-z-**.

Infinitive	Past	Participle
vest (to convey)	vedu	vezdams < *veddams
sist (to hit)	situ	sīzdams < *siddams
klist (to stroll)	klīdu	klīzdams
vīst (to wither)	vītu	vīzdams

If the verb stem ends in **-s** it is maintained in the participle:

nest (to carry)	nesu	nesdams
-----------------	------	----------------

§ 214. Common are expressions where the participle with -dams, -dama is used to emphasize the same verb:

Šuj ko **šūdams**, aizmet mezglu; **dari** ko **darīdams**, apdomā galu. (Proverb.) *Whatever you sew, tie the knot; whatever you do, consider the end.*

Lai **nāk** kas **nākdams** . . . *Whatever may come . . .*

§ 215. *Set Expressions*

klupdams krīzdams (*stumbling and falling*)

kliedgams brēkdams (*shouting and crying*)

§ 216. III. The indeclinable active participle is formed with the ending -ot and is used adverbially.

Guļot bērns smaidīja. *The child smiled in its sleep, lit. while sleeping the child smiled.*

Meitene strādāja **dziedot**. *The girl sang as she worked, lit. the girl worked singing.*

If this indeclinable participle has its own object or adverb it is separated by a comma:

Latvijas robežu pārbraucot, mums acis bija asaras. *While crossing the frontier of Latvia we had tears in our eyes.*

Apbrīnojot svētku rotājumus, viņi staigāja pa ielām. *Admiring the festive decorations they walked along the streets.*

§ 217. If this participle does not refer to the subject of the main clause its agent is in the dative (Dative Absolute).

Bērns (*subj.*) aizmīga, **mātei** (*dat.*) garu pasaku **stāstot**. *The child fell asleep while mother was telling a long story.*

Bērnām (*dat.*) **guļot**, māte izgāja no istabas. *While the child was sleeping mother went out of the room.*

§ 218. The indeclinable present participle from 'iet' (to go) is '**ejot**' (while going).

§ 219. This indeclinable participle with -ot may be inter-

changed with the participle with -dams if referring to the subject.

Meitenes gāja **dziedot**./Meitenes gāja **dziedādamas**.

§ 220. The reflexive ending of this participle is -oties.

Klausoties mātes balsī, bērns aizmīga. *As it listened to the voice of his mother the child fell asleep.*

Sasveicinoties viņi spieda viens otram roku. *They shook hands saying how do you do to each other.*

§ 221. Verbs are derived with the suffix -ina-.

(1) From nouns and adjectives:

miers (*peace*) mierināt (*to pacify, to comfort*)
iss (*short*) (sa)īsināt (*to shorten*)

(2) Causative verbs from intransitive primary verbs.

augt (*to grow*) audzināt (*to make to grow, to educate*)
gul(ē)t (*to sleep*) guldināt (*to put to bed, to make sleep*)
dzert (*to drink*) dzirdināt (*to let someone drink, to make someone drink*)

Note that there may be an alternation of root vowel or consonant and a -d- may be inserted before the suffix:

augt : audzināt
dzert : dzirdināt

Verbs with the suffix -ināt belong to the third conjugation (III).

§ 222. There are many *Latvian reflexive verbs* which are not reflexive in English:

apsēsties (<i>to sit down</i>)	rūpēties (<i>to care</i>)
atcerēties (<i>to remember</i>)	saaukstēties (<i>to catch a cold</i>)
atpūsties (<i>to rest</i>)	satikties(ar) (<i>to meet</i>)
bities (<i>to be afraid of</i>)	smieties (par) (<i>to laugh (at)</i>)
brīnīties (<i>to wonder</i>)	steigties (<i>to hasten, to hurry</i>)
iedomāties (<i>to fancy</i>)	uzmanīties (<i>to take care of oneself</i>)

justies (*to feel*)piecēties (*to get up*)uzvesties (*to behave*)Note: Mēs satiekamies. *We meet.*

EXERCISES

I. Form the participles with **-ošs, fem. -oša.**

1. Meitenes (mirdzēt) acis bija skaistas. 2. Ir veselīgi mazgāties (tecēt) ūdenī. 3. Vectēvs paņēma karoti (drebēt) rokās. 4. Nekad nekāp (iet) vilcienā! 5. Vai tev ir bankā (in the bank) (tecēt) rēķins (account)? 6. Cik skaisti pavasari izskatās (ziedēt) augļu koki. 7. Logā parādījās (appeared) meitenes (smaidīt) sejiņa. 8. Istabu apgaismoja (the room was lighted by) vairākas (degt) sveces. 9. Visus ceļus klāja (to cover) dzeltenas (čaukstēt—to rustle) lapas. 10. Šo dienu atcerēsies visas (nākt) paaudzes (generations).

II. Form the participles with **-dams, fem. -dama.**

1. Draugi aizgāja pa ielu (runāt). 2. (Iet) pa ielu, viņi apskatīja skatlogus. 3. (Smaržot) gar ietvēm dega spulgas. 4. (Saplūst) kopā ar stradniekiem un ierēdņiem, viņi aizmirsa, ka ir studenti. 5. (Redzēt) ilumināciju (illumination), Augusts jutās pacilāts. 6. (Iznākt) no mājas, viņi iejuka cilvēku straumē. 7. Augusts apņēma ciešāk mēteli, (sajust) auksto novembra vēju. 8. Pie debesīm spīdēja mēness, (apliet) pasauli ar zilganu gaismu. 9. 'Mūsu Rīga', čukstēja Ausma, (noliekties) pie Augusta pleca. 10. Augusts smaidīja, (atbildēt) Ausmai.

III. Atbildi uz jautājumiem.

1. Kad Augusts un Ausma iznāca no studentu virtuves? 2. Kādā straumē viņi iejuka? 3. Kas bija redzams logos (/Ko viņi redzēja logos?) 4. Kur mirdzēja valsts ģerbonis? 5. Kas pārņēma Ausmu un Augustu? 6. Ko viņi aizmirsa? 7. Ko viņi juta? 8. Ko viņi darīja uz dzelzs tilta? 9. Kas apgaismoja baznīcu torņus? 10. Ko Ausma un Augusts domāja par Rīgu?

IV. Pārtulko latviski.

1. Do you remember the day when we met for the first time (time—reize; use acc.)? 2. We wondered where we should be (fut.) a year later. 3. I sat down beside you (dat.). 4. What are you laughing at? 5. The little girl is laughing at herself. 6. What school does your brother attend (iet)? 7. I caught a cold in the rain yesterday. 8. He behaves badly. 9. I am resting after a day's work. 10. Mother always cares for her child.

V. Give all cases of the following participles and nouns:

degoša svece; ziedošā ābele; rejošs suns; gulošais bērns. (a burning candle; the flowering apple tree; a barking dog; the sleeping child).

DIVDESMIT OTRA lekcija
Lesson TWENTY-TWO

Mežs deg¹

(Izvilks no noveles 'Andriksons')

Rūdolfs Blaumanis (1863-1908)

I

... Pa tam Andriksons bija atstājis² barona ēdamistabu, paņēmis savu cepuri un izgājis ārā. Viņš bija tik pilns sāpīgu dusmu, ka nemaz neievēroja,³ kurp gāja. Tikai kad viņa apņēma spēcīga sveķu smarža,⁴ viņš atjēdzās, ka bija Baltezeru muižas silā⁵ un ceļā uz mājām.⁶

Saule pa zaru starpām⁷ spīdēja uz ceļa, sveķi smaržoja. Tālu izplatījās sils. Tas aptvēra sūnainas, purvainas vietas, vairākus avotus, šauru ezeru, lielus izcirtumus.

Andriksons silu pazina ļoti labi. Puika būdams,⁸ viņš ogu laikā⁹ gandrīz ik svētdienas te bija nācis.

Andriksona saigums auga. Apspiestas nožēlošanas jūtas¹⁰ urbtin urbās¹¹ viņa dvēselē un viņa domas tapa aizvien netaisnākas pret baronu. Uzreiz viņa sirdī iedegās vēlēšanās: kaut es viņam varētu atriebties!¹²

Lielam, platam izcirtumam¹³ ceļa kreisajā pusē¹⁴ gandrīz jau garām ticis, Andriksons apstājās... Kas tas? Piepeši pacēlās dūmu mākonis... Andriksons dzirdēja liesmu kļusu švirkstēšanu un redzēja, ka kāds vīrs stāvus uzlēca, pie lazdām pieskrēja, vienu nogrieza, atskrēja atpakaļ un sāka pērt zemi. Dūmi izplatījās tālāk, un vīrs sita ātrāk. Likās it kā¹⁵ uguns ar viņu jokotos.¹⁶ Drīz tā uzliesmoja pie viņa kājām, drīz vairāku soļu attālumā,¹⁷ drīz viņa priekšā, drīz viņam aiz muguras.¹⁸ Vīrs skraidīja šurpu turpu,¹⁹ krustām šķērsām²⁰ un pēdīgi pēc lielām pūlēm²¹ likās uzvarējis.²² Sviedriem plūstot,²³ viņš nostājās melnas salas vidū²⁴ un raudzījās apkārt.²⁵ Labu laiku²⁶ tā stāvējis un skatījies,²⁷ viņš aizgāja pa ceļu, pa kuru Andriksons bija atnācis.²⁸

Anekdots

Kāds zēns aizgājis uz skolu un bijis ļoti bāls. Skolotājs prasījis: 'Jēcīt, kas tev kaiš?'²⁹ Zēns atteicis:³⁰ 'Šorit māte man nomazgāja seju.'

*

Māte taisās vest³¹ bērnu ciemā³² un mazgā tam seju. Kad māte grib viņam arī rokas mazgāt, tad bērns saka: 'Māt, rokas nemazgā, es tās aizvien turēšu bikšu kabatās.'

NOTES

1. mežs deg—the forest is on fire, lit. the forest burns
2. bija atstājis—had left
3. . . . , ka nemaz neievēroja—that he did not notice at all
4. sveķu smarža—smell of resin
5. Baltezera muižas silā—in the coniferous forest of the Estate of Baltezers
6. ceļā uz mājām—on his way home
7. pa zaru starpām—through the branches
8. puika būdams—as a boy, lit. being a boy
9. ogu laikā—in the season of wild berries
10. nožēlošanas jūtas (pl.)—the feeling of grievance
11. urbtin urbās—were piercing into
12. kaut es viņam varētu atriebties—if only I could take revenge on him
13. izcirtumam garām ticis—having passed the glade
14. kreisajā pusē—on the left (side)
15. likās it kā—it seemed that
16. itkā uguns ar viņu jokotos—as if the fire was having fun with him
17. vairāku soļu attālumā—at the distance of a few paces
18. viņa priekšā; viņam aiz muguras—in front of him; behind him
19. šurpu turpu—to and fro
20. krustām šķērsām—criss-cross
21. pēc lielām pūlēm—after a lot of trouble

22. vīrs... likās uzvarējis—*it seemed that the man had conquered (had the fire under control)*
 23. sviedriem plūstot—*perspiring heavily (lit. with perspiration flowing)*
 24. melnas salas vidū—*in the middle of a black island*
 25. raudzījās apkārt—*looked around*
 26. labu laiku—*for quite a long time*
 27. tā stāvējis un skatījies—*when he had stood thus and looked around*
 28. pa ceļu, pa kuŗu A. bija atnācis—*along the same road A. came here*
 29. kas tev kaiš?—*what is the matter with you?*
 30. atteicis—*replied*
 31. māte taisās vest—*mother is going to take*
 32. vest bērnu ciemā—*to take the child for a visit*

GRAMMAR

§ 223. The Active Past Participle

The active past participle is formed from the stem of the past tense with the endings:

-is, fem. **-usi** (sg.), **-uši**, fem. **-ušas** (pl.)

Infinitive	Past Tense	Past Participle
iet (to go)	gāj-u	gājis, gājusi, gājuši, gājušas
dot (to give)	dev-u	devis, devusi, devuši, devušas
lasīt (to read)	lasīju	lasījis, lasījusi, lasījuši, etc.
nākt (to come)	nācu	nācis, nākusi, nākuši, nākušas
sākt (to start)	sāku	sācis, sākusi, sākuši, sākušas
braukt (to go)	braucu	braucis, braukusi, braukuši, etc.
bēgt (to flee)	bēgu	bēdzis, bēgusi, bēguši, bēgušas

§ 224. Declension of the Past Participle.

Sg.	Pl.
N. uzplaucis zieds (a blossom that has opened)	uzplaukuši ziedi
G. uzplaukušā zieda	uzplaukušu ziedu

Sg.	Pl.
D. uzplaukušam ziedam	uzplaukušiem ziediem
A. uzplaukušu ziedu	uzplaukušus ziedus
I. ar uzplaukušu ziedu	ar uzplaukušiem ziediem
L. uzplaukušā ziedā	uzplaukušos ziedos
N. nobirusi lapa (a fallen leaf)	nobirušas lapas
G. nobirušas lapas	nobirušu lapu
D. nobirušai lapai	nobirušām lapām
A. nobirušu lapu	nobirušas lapas
I. ar nobirušu lapu	ar nobirušām lapām
L. nobirušā lapā	nobirušās lapās

The past participle may, like adjectives, have the definite ending: **uzplaukušais** zieds (the blossom that has opened), **nobirusī** or nobirušā lapa (the fallen leaf). They are declined like the definite adjectives. Note the definite endings of the feminine form: (-usi/ušā).

§ 225. Use of the Past Participle

(1) The active past participle is used mostly in compound tenses together with the auxiliary verb 'būt' (to be).

Es **esmu gājis** skolā. I have attended school.

Tu **esi lasījis** šo grāmatu. You have read this book.

Pa tam Andriķons **bija atstājis** ēdamistabu. Meanwhile Andriķons had left the dining-room.

Puika būdams, viņš **bija nācis** mežā. As a boy he had come to the forest.

(2) The past participle could be used on its own, particularly in a narrative when the narrator has not been the witness of the event and only relates what he has heard from somebody else (in fairy-tales, etc.).

Jaunākais brālis **gājis, gājis**, līdz **nonācis** pie kādas pils. The youngest brother walked and walked (so they say) until he came upon a castle.

(3) The past participle which denotes a completed action

(in the past), a *result* or a *state* or *condition* that has been achieved could be used also as an *attribute* preceding the noun if formed from a *perfective verb*. It agrees with the noun in gender, number and case.

sasalusi zeme (*frozen soil, ground*)

novītis zieds (*faded flower*)

nokritis ābols (*fallen apple*)

pagājušā nakts (*last night, lit. the night that has gone*)

(4) The *past participle* could be used as a noun taking the place of the *subject* or *object* in the sentence.

Mirušie vairs nepiecielsies. *The dead will not come back to life.*

Izsalkušu viegli paēdināt. *It is easy to feed a hungry man.*

(5) The past participle with *its own object* or *adverb* forms a clause which is separated from the main clause by a comma and denotes an *action previous* to the action of the verb in the main clause.

Izcirtumam gaŗām **ticis**, Andriķsons apstājās. *Having passed the glade Andriķsons stopped.*

Nomazgājis rokas, bērns gāja uz skolu. *Having washed his hands the child went to school.*

§ 226. The past participle of the *reflexive verbs* has the endings: **-ies**, fem. **-usies** (sg.), **-ušies**, fem. **-ušās** (pl.).

Ilgi uz izdegušo vietu **skatījies**, viņš aizgāja. *Having stared at the burned place for a long time he went away.*

Piecēlies pulksten septiņos, Jānis steidzās uz vilcienu. *Having got up at seven o'clock Janis hurried to the station.*

§ 227. An *adjective* with the suffix **-ain-** is formed from the noun to denote a *quality* which is present to a *considerable extent*:

mīgla (*fog*)

sūna (*moss*)

purvs (*swamp*)

mīglains rīts (*a foggy morning*)

sūnains mežs (*a mossy forest*)

purvainā vieta (*a swampy place*)

grumba (*wrinkle*)

saule (*sun*)

lietus (*rain*)

grumbaina seja (*a wrinkled face*)

saulaina diena (*a sunny day*)

lietaina diena (*a rainy day*)

If the gen. pl. of the noun has palatalization there may be palatalization in the adjective as well:

putekļu (*of the dust*)

zāle (*grass*) gen. pl. zāļu

zvaigzne (*star*) gen. pl. zvaigžņu

putekļains (*dusty*)

zāļains/zālains (*grassy*)

zvaigžņains

(*starry, starred*)

§ 228. Verbs of Knowing

There are several Latvian words for 'to know'.

(1) **zināt** (to know, Germ. *wissen*) denotes the knowledge of a fact, of the existence of a thing or place, and is often followed by a subordinate clause answering the question 'ko?'—what?

Es **zinu** labu kafējnicu. *I know a good café.*

Es **zinu**, kur viņš aizgāja. *I know where he has gone.*

(2) **pazīt**: (a) to know a person, Germ. *kennen*; (b) to recognize;

Es viņu **pazīstu**. *I know him.*

Es **pazīnu** to celiņu. *I recognized that path.*

Es viņu uzreiz **pazīnu**. *I recognized him at once.*

This verb is not followed by a subordinate clause.

(3) **mācēt, prast** (to know how, to be able, Germ. *können, verstehen*)—indicates knowledge acquired by learning or practice; 'prast' may also render the idea of dexterity, skill. The verb is usually followed by an infinitive.

Tu **proti** rakstīt latviski. *You can (lit. know how to) write Latvian.*

Mans piecu gadu vecais dēls jau **māk** lasīt. *My son who is five years old can already read.*

Meitene **prot** šūt. *The girl can sew.*

Compounds

saprast (*to understand, to comprehend*)

Bērns **saprot**, ko mēs runājam. *The child understands what we are talking.*

pārprast (*to misunderstand*)

uzzināt (*to get to know, to find out*)

Uzzini, kad iet vilciens! *Find out when the train is due!*

iepazīties (*to become acquainted, to get to know, to meet*)

Nākošo vasaru es gribu **iepazīties** ar Franciju. *Next summer I shall get to know France.*

Iepazīsties ar manu sievu! *Meet my wife!*

§ 229. *Expressions*

Zināms/Protams! (*Of course!*)

Es saprotu. (*I see.*)

Viņš aplaida acis apkārt. *He looked around.*

Viņš uzmeta acis (/skatu). *He cast a glance.*

mest ar acim (*to wink at*)

§ 230. *Set Expressions*

šurpu turpu (*to and fro*)

krustām šķērsām (*criss-cross*)

tupu rāpu (*crouching and crawling*)

EXERCISES

I. *Form past participles from the following verbs:*

uzkāpt; paņemt; iet; pazīt; ievērot; (izdegt) mežs; (nolūzt) koks; (saīgt) cilvēks; (aizmigt) meitene; (pazust) diena.

II. *Form participles with the suffix -is, fem. -usi. (Watch the agreement!)*

1. (Iznākt) no studentu virtuves, Augusts un Ausma iejuka cilvēku straumē. 2. Viņš sen nebija (redzēt) tik daudz ļaužu uz ielas. 3. Veikalnieki bija (izrotāt) savus skatlogus. 4. Augusts, (satvert) ciešāk Ausmas roku, rādīja tai Rīgu. 5. Viņi bija (uziet) uz vecā dzelzs tilta. 6. (Atstāt) barona

ēdamistabu, Andriksone paņēma cepuri. 7. (Paņemt) cepuri, viņš gāja mājās. 8. (Sajust) sveķu smaržu, viņš zināja, ka ir mežā. 9. (Iet) mežā, viņš skatījās apkārt. 10. Izcirtumam gaļām (tik), viņš apstājās.

III. *Atbildi uz jautājumiem.*

1. Ko Andriksone bija atstājusi? 2. Kur viņš bija izgājis? 3. Ko viņš neievēroja? 4. Kad viņš atjēdzās? 5. Kur viņš atradās? 6. Kur spīdēja saule? 7. Ko sils aptvēra? 8. Kādēļ Andriksone pazina silu? 9. Kuņģa ceļa pusē bija izcirtums? 10. Ko Andriksone ieraudzīja?

IV. *Form adjectives with the suffix -ain-.*

1. Šodien ir (saule) diena. 2. (Lietus) dienā es neiešu pastaigāties. 3. Man patīk dzīvot (kalns) apvidū. 4. Šī ir ļoti (purvs) vieta. 5. Vecmāmiņai ir (grumbas) seja. 6. Pilsētas ielas ir (putekļi). 7. Nenāc istabā (dubļi) kājām! 8. Mēs lasām ogas (celms—stump) izcirtumā. 9. Debesis šonakt (zvaigznes). 10. Mūsu pļavas ir (zāle).

V. *Pārtulko latviski.*

1. Do you know Mr Scot? (Skota kungu). 2. Of course I do (use a verb of knowing). 3. I can read Russian. 4. Can she speak Latvian? 5. Do you know this Latvian song? 6. Can you sing it? 7. I know that you are going (use fut.) to England. 8. Who knows those two girls? 9. He did not recognize me. 10. We met yesterday in the town.

VI. *Pārtulko latviski.*

1. Do you speak French fluently (tekoši)? 2. The little girl does not know how to find her way. 3. My youngest sister can speak many languages. 4. She can also make (sew) dresses (drēbes) for herself. 5. Having found my book I could (varēju) continue my work. 6. Knowing that my brother was in London I went there. 7. Knowing Latvian quite well he took (viņš paņēma) a Latvian book from the library. 8. Not knowing the language he could not understand the conversation. 9. These are my school mates (skolas biedri), I recognized them at once. 10. Do you know where my English book is?

DIVDESMIT TREŠĀ lekcija
Lesson TWENTY-THREE

Mežs deg

Rūdolfs Blaumanis

II.

Andriksons savā paslēptuvē stāvēja kā sasalis.¹ Vai tad tiešām ne mazākā dzirkstelīte² nebija palikusi?³ Andriksons gaidīja. Velti, uguns bija nodzēsta.⁴ Sasodītais vecis!⁵ Apdomīgi visapkārt skatīdamies, Andriksons tuvojās ceļam un tad deguma vietai.⁶ Mežam vajadzēja degt!⁷ Nejaus gadījums bija viņam rādījis, kā baronam par viņa cietsirdību⁸ varēja atriebties.⁸

Andriksons aplaida vēlreiz acis apkārt,¹⁰ noliecās, uzrāva trīs sērkokciņus,¹¹ piegrūda tos pie sausās zāles un tad aizsvieda tos tālu projām. Abās vietās liesmas uzšāvās gaisā,¹² un Andriksons atkal pārskrēja pār ceļu¹³ un iebēga mežā. Viņš gribēja skriet tālak, bet itkā magnetisks spēks¹⁴ vilka viņa skatus uz izcirtumu. Viņam vajadzēja redzēt,¹⁵ kā dzeltenais velns dzemdināja¹⁶ arvien vairāk¹⁷ dzeltenu, sarkanu, zilganu velniņu, kas ar lielu un arvien lielāku ātrumu tālāk lēca,¹⁸ lida, lidoja.¹⁹ Taisni uz priekšu,²⁰ uz labo,²¹ uz kreiso pusi viņi drāzās projām, arvien stiprāku rūkoņu saceldami.

Putni bēgdami pacēlās gaisā, vārnas ķērca, viens zaķis lieliem lēcieniem pārskrēja pār ceļu.²² Drīz viss izcirtums kūpēja un dega . . .

Uguns steidzās aiz lielajiem kokiem aiz izcirtuma . . .

Ja viss sils izdegtu!²³ Ar to vēlēšanos viņš uguni bija pielaidis. Lai viss sils izdegtu²⁴ . . . Vai viņš to tiešām bija gribējis?²⁵ Šausmīgi! Kas to varēja panest²⁶ redzēt visu silu degam.²⁷ Nē, nē, to Andriksons nebija gribējis. Viņš tikai baronu bija gribējis pabiedēt, viņu pamācīt . . .

Bet uguns izpletās neticamā ātruma²⁸ . . .

*

Laiks

Kārlis Skalbe (1879-1945)

I

Šupojiet mani, Daugavas vilņi.²⁹
Krustā dziļi es ievelku elpu,³⁰
Dzērdams³¹ vēso rudens gaisu.³¹
Vēja sagrieztas, vītušas salnā,³²
Peld man gaŗām³³ ozola lapas.
Daudz, ak daudz ir vītušu lapu,
Kuŗas atrautas dzimtenes kokam.
Tālu klist mūsu dēli un brāļi,
Sūri vergojot³⁴ svešajā zemē.

NOTES

1. kā sasalis—as if he were frozen (stiff)
2. ne mazākā dzirkstelīte—not the smallest spark
3. nebija palikusi—had not remained
4. uguns bija nodzēsta—the fire was put out
5. sasodītais vecis—damned old fool
6. deguma vieta—the place that has been burned out
7. mežam vajadzēja degt—the forest must burn, should burn
(Note the dative with 'vajadzēt')
8. kā baronam atriebties—how to take revenge on the squire
9. par viņa cietsirdību—for his cruelty, hard-heartedness
10. aplaida acis apkārt—looked around, cast a glance around
11. uzrāva sērkokciņus—lighted the matches
12. liesmas uzšāvās gaisā—the flames flared up, lit. shot up in the air
13. pārskrēja pār ceļu—run across the road
14. magnetisks spēks—magnetic force
15. viņam vajadzēja redzēt—he had to see
16. kā . . . velns dzemdināja—how the devil bore
17. arvien vairāk—more and more

18. . . . kas ar lielu un arvien lielāku ātrumu lēca—*which leaped with greater and greater speed*
 19. . . . lēca, . . . lida, lidoja—*leaped, crawled, flew*
 20. taisni uz priekšu—*straight forward*
 21. uz labo (pusi)—*to the right*
 22. zaķis lieliem lēcieniem pārskrēja pār ceļu—*the hare crossed the road by leaps and bounds*
 23. ja viss sils izdegtu—*if the whole forest would burn out*
 24. lai viss sils izdegtu—*the whole forest should burn out*
 25. vai . . . viņš bija gribējis?—*had . . . he wished?*
 26. kas to varēja panest?—*who was able to bear it (/would be able . . .)?*
 27. redzēt visu silu degam—*to see the whole forest burn*
 28. neticamā ātrumā (*loc. of manner*)—*with an unbelievable speed*
 29. Daugavas viļņi—*waves of the river Daugava*
 30. ievilkst elpu—*to draw in one's breath*
 31. dzerdams vēso rudens gaisu—*drinking (breathing in) the cool autumn air*
 32. vēja sagrieztas, vītušas salnā—*whirled by the wind, faded by the frost*
 33. man garām—*past me*
 34. sūri vergojot—*working hard, slaving bitterly*

GRAMMAR

§ 231. *The Declinable Present Passive Participle*

The *present passive participle* is formed from the present stem with the endings **-ams, -āms**, fem. **-ama, -āma**. This participle has also a definite ending and is declined like an adjective.

Infinitive	Present Tense	Present Passive Participle
likt (<i>to put</i>)	mēs liekam	liekams, fem. liekama
dzert (<i>to drink</i>)	dzeram	dzerams, dzerama
dot (<i>to give</i>)	dodam	dodams, dodama
zināt (<i>to know</i>)	zinām	zināms, zināma
rakstīt (<i>to write</i>)	rakstām	rakstāms, rakstāma
nemanīt (<i>not to notice</i>)	nemanām	nemanāms, nemanāma

This participle is translated into English by various means; see the examples below.

Use of the Present Passive Participle

§ 232. I. The present passive participle is mostly used attributively like an adjective preceding the noun and denoting:

(a) *the means of completing an action:*

- dzerams trauks—*trauks, ar ko var dzert*
a drinking vessel, lit. a vessel from which one can drink
 ēdama karote—*karote, ar ko var ēst*
table spoon, lit. a spoon with which one can eat
 šujama mašīna—*mašīna, ar ko var šūt*
sewing machine, lit. a machine with which one can sew

(b) *the present passive participle denotes an object:*

- dzerams ūdens—*ūdens, ko dzer*
drinking water, lit. water for drinking
 lasāma grāmata—*grāmata, ko var lasīt*
reading book, reader, lit. a book suitable for reading
 aņama zeme (*arable land*)

(c) *the time or place of an action:*

- plaujams laiks—*laiks, kad plauj*
mowing season, lit. time for mowing
 ēdamā istaba—*istaba, kur ēd*
dining room, lit. the room where one eats
 mirstamā diena—*diena, kad jāmirst*
dying day, lit. the day when one has to die

§ 233. II. Since the passive participle is frequently an attribute it *merges together* with the noun and *forms a compound noun*.

- ēdam**karote (*tablespoon*)
ēdamistaba (*dining-room*)
rakstāmgalds (*writing-desk*)
rakstāmmašīna (*typewriter*)

rakstāmlietas (*pl.*) (*stationery*)
pildāmspalva (*fountain-pen*)
plaujammašīna (*harvester*)

§ 234. III. The passive participle can be used in the sentence as a predicate.

Apēsta maize grūti **pelnāma**. (Proverb.) *It is difficult to earn bread that has been eaten.*

Viņa balss **nav dzirdama**. *His voice is inaudible.*

Šis ūdens **ir dzerams**. *This water is suitable for drinking.*

§ 235. IV. The present passive participle may convey the idea of necessity.

Labība **plaujama**. *The corn has to be cut.*

Note: the same participle can have different meanings denoted by the context of the sentence:

(a) labība plaujama—*the crop is ripe enough for cutting*

(b) labība plaujama—*it is necessary to cut the crop*

(a) Sodiens pusdienas ir **ēdamas**. *The dinner is eatable (fit to eat, tasty enough to be eaten) today.*

(b) Es nevaru iet, man vēl pusdienas **ēdamas** *I can't go, I have yet (I must) to eat my dinner.*

§ 236. The present passive participle with the definite ending can be used as a noun.

Grozā salikts **ēdamais**. *The food has been put in the hamper.*
 Dod man kādu **sitamo!** *Give me a bat!*

§ 237. The indeclinable form of the passive participle (derived from an accusative of the declinable form) has the ending **-am**. It is mostly used adverbially and having lost its passive meaning can be interchanged with the active indeclinable participle with the ending **-ot**.

Infinitive
 raudāt (*to cry*)
 dziedāt (*to sing*)

Participle
 raudam/raudot
 dziedam/dziedot

§ 238. After the verbs **redzēt** (to see), **dzirdēt** (to hear), **klausīties** (to listen), **šķīst** (to seem), **gribēt** (to wish), **cerēt** (to hope), **gaidīt** (to wait for), **sacīt, teikt** (to say), this participle is used in a combination with the accusative of a noun (Accusative Absolute).

Es redzēju **viņu** (*acc.*) **raudam**. *I saw him crying.*

Viņš gribēja redzēt **visu silu** (*acc.*) **degam**. *He wished to see the whole forest on fire.*

§ 239. This accusative + passive participle is equal to a subordinate clause:

Es redzu **tēvu plaujam** mauriņu. = Es redzu, ka tēvs plauj mauriņu. *I see my father mowing the lawn.*

§ 240. The reflexive forms have the endings **-amies, -āmies** interchangeable with **-oties**.

Redzu putnus **laižamies**. } *I see the birds flying.*

Redzu putnus **laižoties**. }

Es dzirdēju viņus **rājamies** (/rājoties). *I heard that they scolded each other.*

§ 241. Nouns denoting a place of action or a tool are formed from the verb by the suffix **-tuve** or **-tava**.

paslēpties (*to hide*)

virt (*to cook*)

aust (*to weave*)

šaut (*to shoot*)

mazgāt (*to wash*)

šķīlt (*to strike, to sparkle*)

paslēptuve (*hiding place*)

virtuve (*kitchen*)

austuve (*weaver's workshop*)

šautuve (*shooting range, gallery*)

mazgātava (*laundry, scullery*)

šķīltava (*lighter*)

§ 242. Nouns derived from adjectives with the suffix *-um* can be both abstract and concrete.

Adjective	Abstract Noun	Concrete Noun
labs (<i>good</i>)	labums (<i>goodness</i>)	olas baltums (<i>egg-white</i>)
vecs (<i>old</i>)	vecums (<i>old age</i>)	olas dzeltenums (<i>egg-yolk</i>)
balts (<i>white</i>)	baltums (<i>whiteness</i>)	saldumi (<i>pl.</i>) (<i>sweets</i>)
dzetens (<i>yellow</i>)		meža biežums (<i>in thickets</i>)
salds (<i>sweet</i>)	saldums (<i>sweetness</i>)	kafejas biežumi (<i>pl.</i>) (<i>coffee grounds</i>)
biezs (<i>thick, dense</i>)	biežums (<i>thickness, density</i>)	

§ 243. The Latvian expression 'arvien (/aizvien)' + an adjective in the comparative degree is rendered in English as a repetition of the comparative.

- arvien vairāk (*more and more*)
arvien lielāks (*bigger and bigger*)

EXERCISES

I. Form the present passive participle (-ams, -āms, fem. -ama, āma) from the following verbs:

nest; prast; likt; lūgt; saukt; darīt; zināt; aicināt; domāt, meklēt.

II. Give the present passive participle for the infinitive in the brackets, forming a compound where possible.

1. Mūsu (ēst) istaba ir gaiša.
2. Uzliec uz galda tējkarotes un (ēst) karotes.
3. Man pieder (I have) jauna (šūt) mašīna.
4. Vai tev ir (lāpīt—to darn) adata?
5. Uz laukiem ir skaisti siena (pļaut) laikā.
6. Es nopirku jaunu (rakstīt) galdu.
7. Jūsu (gulēt) istabā ir lieli logi.
8. Saimnieks pļauj labību ar (pļaut) mašīnu.
9. Neviens nezina savu (mirt) dienu.
10. Viņš aizgāja (nedzirdēt) soļiem.

III. Give the present passive participle from the verbs in the brackets.

1. Tavs darbs ir ļoti (slavēt).
2. Visiem (zināt), ka akmens ir smagāks par ūdeni.
3. Vecais skolotājs arī ir (lūgt) viesībās (to the party).
4. Šie darbi šodien (padarīt).
5. Viesi uz svētkiem vēl (aicināt).
6. Nākotne mums ir (nezināt).
7. Vīrs tuvojās (nedzirdēt) soļiem.
8. (Nemanīt) vējš virzīja dūmus pa labi.
9. Bija (redzēt), kur uguns sākusies (has started).
10. Katrs bērns ir (mācīt).

IV. Translate by using the participle for the italicized part of the sentence.

1. Put in your suitcase everything *that is necessary*.
2. I saw your children *going* to school.
3. We usually dine in our large *dining-room*.
4. I bought (nopirku) a small *typewriter* for my brother.
5. My *fountain-pen* is new.
6. Take a *tablespoon* of this medicine every four hours.
7. Her smile is hardly *visible*.
8. Of course, these rules are well *known* (rules—likumi).

DIVDESMIT CETURTĀ lekcija
Lesson TWENTY-FOUR

Māmiņas ceļa soma
(Izvilumi no stāsta 'Māmiņas ceļa soma')

Knuts Lesiņš (1909-)

I

... Pēteris gāja sakravāt ceļa somas. Nekā liela viņam nebija,¹ tomēr divi nesekli iznāca. Ar tiem viņš atnāca atvadīties no mātes. Māte izstiepa² no savas istabas trešo. Tā bija veca, brūna lāde, grieztām margarietīņām un rudzu puķēm rotāta.³

Pēteris pacilāja: 'Smaga, māmiņ!'⁴

'Nu dēls,⁵ ja tev mātes lāde par smagu,⁶ kas tad būs dzīvē viegls...'⁷ Pēteris piekāpās...

... Tas bija mazs bēgļu kuģelis, uz kuŗa Pēteris vēl pēdējā brīdī nokļuva.⁸ Brīvu vietu vairs nebija.⁹ Pēteris nolika mātes lādi aiz dūmeņa un atsēdās. Nemaz nebija tik ļauni ar māmiņas ceļa somu,¹⁰ uz tās varēja droši sēdēt.¹¹ Un ar tiem nesamiem viņš jau bija iemanījies:¹² paša nesekli,¹³ ar siksnu sasieti,¹⁴ pār muguru, mātes lāde rokā. Vai tā nevarēja¹⁵ pus pasaules apceļot? Bet smaga tā mātes lāde tomēr bija. Un domādams, kā to drusku atvieglot,¹⁶ viņš taisīja to vaļā¹⁷ un sāka ēst mātes ceptos gardumus.¹⁸ Bet cik tu viens noēdīsi,¹⁹ ja sirds smaga²⁰ un ceļš nezināms...²¹ Bet slepus kaut ko baudīt nebija Pēterī dabā.²² Viņš piedāvāja arī citiem.

Vieta aiz dūmeņa izradījās laba²³ un silta. Kad atklātā jūrā²⁴ viņi sāka apšlakstīt klāju,²⁵ Pēterim nekas nekaitēja...²⁶

*

Laiks

Kārlis Skalbe

II

Kad tos dzimtenē atpakaļ vedīs
Saulē vēsta²⁸ likteņa straume?²⁷ ²⁹
Laika upi³⁰ skrienot es dzirdu,³¹
Minūtes saduŗas gaisā kā smiltis,
Pildot tāles ar sīcošu skaņu.
Laika upe, varena upe,
Aiznes valstis un karaļu tropus...³²
Bet pēc ziemas tā vasaru atved:
Pavasars mājamums ar pūpola zaru.³³

NOTES

1. Nekā liela viņam nebija—*he had not very much (property)*
2. izstiept (I, 4)—*to carry out with difficulty (use of this verb denotes the heavy weight of the case)*
3. grieztām... rotāta—*Read: rotāta (ar) grieztām margarietīņām un rudzu puķēm—adorned with carved daisies and cornflowers*
4. 'Smaga, māmiņ!'⁴—*Read: '(Lāde ir) smaga, māmiņ'—(the case is) heavy, dear mother*
5. Nu, dēls—*well, son*
6. ... ja tev mātes lāde par smagu—*if your mother's case is too heavy for you*
7. kas tad būs dzīvē viegls—*whatever will be easy for you in your life*
8. uz kuŗa viņš nokļuva vēl pēdējā brīdī—*where he got in at the last moment*
9. brīvu vietu vairs nebija—*there were no more vacant seats*
10. nemaz nebija tik ļauni ar māmiņas ceļa somu—*it was not so bad with mother's travelling case*
11. uz tās varēja droši sēdēt—*one could sit on it quite safely*
12. viņš bija iemanījies—*he had acquired some skill*
13. paša nesekli pār muguru—*his own packages on his back*
14. ar siksnu sasieti—*bound together with a strap (referring to 'nesekli'—packages)*

15. Vai tā nevarēja . . . ?—*was it not possible . . . ? (negative question, expected answer positive—'jā, tā varēja . . .')*
16. kā to drusku stvieglot—*how to unburden it, how to make it lighter ('to'—referring to 'mātes lāde')*
17. viņš taisīja to vaļā—*he was opening it*
18. mātes ceptos gardumus (acc.)—*the delicacies baked by his mother*
19. bet cik tu viens noēdīsi, ja . . . —*but how much one could eat if . . . (Note the use of the 2nd pers. for a general statement.)*
20. ja sirds smaga—*if the heart is heavy*
21. un ceļš nezināms—*and the way (road) unknown*
22. nebija Pēterā dabā—*(it) was against Peter's character, lit. it was not according to P. character*
23. vieta izrādījās laba—*the place turned out to be good*
24. atklātā jūrā—*in the open sea*
25. kad viņi sāka apšļakstīt klāju—*when the waves started to splash over the deck*
26. Pēterim nekas nekaitēja—*no harm was done to Peter, Peter was all right*
27. likteņa straume—*fate, destiny, lit. the stream of destiny*
28. saulē vērsta—*(ref. to 'likteņa straume')*—*facing the sun, turned towards the sun*
29. kad tos . . . straume—*Read: kad saulē vērsta liktēja straume (subj.) vedīs tos (ref. to 'dēli un brāļi') atpakaļ—when destiny (lit. stream of destiny), turned (turning) towards the sun, will lead them back to (the native country)*
30. laika upe—*the river of time*
31. laika . . . dzirdu . . . —*Read: es dzirdu laika upi skrienot—I hear the river of time running (acc. + participle)*
32. karaļa tronis—*king's throne*
33. pūpola zars—*branch of willow-catkin*

GRAMMAR

§ 244. Nouns derived mostly from verbs with the suffix **-ekl-**, **-ēkl-** denote the instrument, place, result or agent of an action.

grābt (to rake)	grābeklis (rake)
nest (to carry)	necsklis (package)
sēdēt (to sit)	sēdeklis (seat)

šūt (to sew)	šuveklis (sewing, needlework)
mācīt (to teach)	māceklis (apprentice, disciple)
mocīt (to torment)	moceklis (martyr)
kavēt (to hinder)	kavēklis (hindrance)
nāvēt (to kill)	nāvēklis (venom)

Note: if the verb in the 3rd person of the present tense has the ending '-ē' the suffix of the noun is **-ēklis** (viņš kavē: kavēklis). Nouns with this suffix denoting an agent (person) have both masculine and feminine forms:

māceklis, fem. mācekle
moceklis, fem. mocekle

§ 245. Nouns with the suffix **-ēklis** may be derived from adjectives:

jauns (young)	jaunēklis (youth, young man)
---------------	------------------------------

§ 246. Diminutive nouns with suffix **-ēlis** express contempt. The consonant preceding the suffix is frequently palatalized.

draugs (friend)	drauģēlis (a miserable friend)
roka (hand, arm)	roķēle (a naughty little hand)
māja (house)	mājele (a shabby little house)
kuģis (ship)	kuģēlis (a miserable little ship)

§ 247. Conjugation of the verb '(at)sēsties' (to sit down).

Present Tense

es (at)sēžos (I am sitting down)	mēs (at)sēžamies
tu (at)sēdies	jūs (at)sēžaties
viņš (at)sēžas	viņi (at)sēžas

Past Tense

es (at)sēdos	mēs (at)sēdāmies
tu (at)sēdies	jūs (at)sēdāties
viņš (at)sēdās	viņi (at)sēdās

Future

es (at)sēdišos	mēs (at)sēdisimies, etc.
----------------	--------------------------

§ 248. *The Past Passive Participle*

The past passive participle is derived from the infinitive stem with the endings **-ts**, fem. **-ta**. It is declined like an adjective.

dot (to give)	dots, fem. dota (given)
vest (to convey)	vests(ae), fem. vesta(ae) (conveyed)
likt (to put)	likts, fem. likta
lasīt (to read)	lasīts, fem. lasīta
godāt (to honour)	godāts, fem. godāta
cienīt (to respect)	cienīts, fem. cienīta

§ 249. This participle maintains its passive meaning if formed from transitive verbs. The real agent of the action is expressed by the genitive, the instrument by the instrumental case.

Tas ir **brāļa** (gen.) **pirkts** gredzens. *This is a ring bought by (my) brother.*

Mātes ceptie gardumi. *The delicacies baked by mother.*

Šis koks ir **nocirsts** ar asu cirvi (instr.). *This tree was cut with a sharp axe.*

Ziediem (instr.) **rotātas** pļavas. *Meadows ornate with blossoms.*

§ 250. This past passive participle is used both as an attribute and as a predicate; it agrees with the noun in gender, number and case. As an attribute it precedes the noun.

Izlasīta grāmata. *A book that has been read.*

Grāmata (ir) **izlasīta**. *The book is read.*

Pazaudētā nedēļas nogale. *The lost week-end.*

Ši diena ir pilnīgi **pazaudēta**. *This day is completely lost.*

§ 251. The past passive participle can be used as a noun, usually with the definite ending.

Zaudētais šķita niecīgs. *The loss seemed to be trivial.*

Ievainotos veda uz slimnīcu. *The wounded (men) were taken to the hospital.*

§ 252. If occasionally formed from an intransitive verb the past passive participle has not a passive meaning but can be treated like an active participle: dzimtā zeme (native country). There are no reflexive forms of this participle in the literary language.

§ 253. *The Passive Voice*

The passive voice is formed by the past passive participle and either the verb **'tikl/tapt/kļūt'** (to become) or **'būt'** (to be). The participle agrees with the subject in gender and number.

The passive forms with the verb 'tikl' convey the meaning of the English continuous forms.

Present Tense

es tieku mācīts (mācīta)	(I am being taught)
tu tiec mācīts (mācīta)	(you are being taught)
viņš tiek mācīts	(he is being taught)
viņa tiek mācīta	(she is being taught, etc.)

Past Tense

es tiku mācīts	(I was being taught)
tu tiki mācīts, etc.	(you were being taught)

Future Tense

es tikšu mācīts, etc.	(I shall be taught)
-----------------------	---------------------

These forms are *not very common* in modern Latvian where the active voice is preferred instead.

So 'I am being taught' should be translated by 'mani māca', 'I was being taught' by 'mani macīja', etc., although one could come across the other forms as well.

If the agent of the action is mentioned there certainly should be an active voice, never a passive voice.

I am taught by my mother. Mana māte mani māca.

(Not *es tieku mācīts no mātes!!)

§ 254. Forms with the auxiliary verb 'būt' (to be) are more common.

Present Tense

es esmu mācīts	(I am taught)
tu esi mācīts	(you are taught)
viņa ir mācīta	(she is taught)

Past Tense

es biju mācīts	(I was taught)
viņa bija mācīta	(she was taught)
viņas bija mācītas, etc.	(they were taught—fem.)

Future Tense

es būšu mācīts, etc.	(I shall be taught)
----------------------	---------------------

Only the transitive verbs convey real passive meaning.

§ 255. Most of the English passive impersonal expressions may be translated into Latvian by the active voice.

it is said	saka/tiek sacīts/mēdz sacīt
it is supposed	pieņem/tiek pieņemts
it is thought	domā
I am told	man saka/es esmu dzirdējis
he is feared	viņu bīstas
she was ordered	viņai pavēlēja/viņai tika pavēlēts
you are obeyed	jums paklausa
you are wanted	jūs esat vajadzīgs (vajadzīga)
he is said to	par viņu saka, ka . . .
they were allowed	viņiem atļāva/viņiem tika atļauts

EXERCISES

I. Use the past passive participle with **-ts**, **fem. -ta** from the verbs in the brackets (Watch the agreement!).

1. Mātes ceļa somā bija (sagravāt—to pack) visādas labas lieta. 2. Somas vākā (vāks—lid, cover) bija (izgriezt) margarietiņas. 3. Uz kuģa lāde bija (nolikt) aiz dūmeņa. 4. Abi nesekļi bija (pārlikt) pār plecu. 5. Vienā mirklī (instantly)

saiņi bija (pazaudēt). 6. Drīz visi māmiņas gardumi bija (apēst). 7. Veļa bija labi (izgludināt—to iron). 8. Skaistais kreklis ir māmiņas (šūt). 9. Pēterim garšo viss, kas ir mātes (cept). 10. Pa gaisu lido kokam (atraut) lapas.

II. Atbildi uz jautājumiem.

1. Ko Pēteris darīja? 2. Cik nesekļu viņam bija? 3. No kā viņš nāca atvadīties? 4. Ko māte iznesa no otras istabas? 5. Vai mātes lāde bija viegla? 6. Kā tā bija izrotāta? 7. Ar ko Pēteris brauca? 8. Kā Pēteris nesa savus trīs saiņus? 9. Kur Pēteris sēdēja. būdams uz kuģa? 10. Kā viņš mēģināja (tried) atvieglot mātes lādi?

III. Translate using past passive participle where italicized.

1. My wooden chair is *decorated* with carved flowers. 2. Your book is *put* (nolikt) on the table. 3. I like bread that is *baked* by our mother. 4. This letter is *sent* to you. 5. Much time is *devoted* to this work. 6. A ship *loaded* (piekraut, pielādēt) with corn arrived yesterday. 7. My brother came home *unexpectedly*. 8. The fresh (svaigs) bread is *cut* in slices. 9. Leaves *torn* by the wind float in the stream. 10. Is your case already packed?

IV. Pārtulko latviski.

1. He is said to be a very clever boy. 2. The children are allowed by their mother to play (rotājties) in the garden. 3. You are always obeyed by your pupils. 4. I am told that my beautiful vase (vāze) is broken. 5. That vase was given to me by my godfather.

V. Pārtulko latviski. (From 'Valdis and Velta in England' by J. Hunter-Blair.)

Everyone on (uz) the ship seemed to be busy (nodarbināts). Men ran (skraidīja) here and there, helping to put great pieces of wood into their proper (pareizā, istā) places, for the ship was taking wood (use acc. pl.) from Latvia to England. There was much (liels) noise: men shouted to each other and the children could hardly (tikko) hear their voices.

At last (beidzot) all was ready and it was time for mother to leave the ship . . .

Now mother was standing on the shore and smiling (uzsmaidīt) up to them. Then suddenly the piece (use: svītra) of water between the ship and the shore began to grow wider (palielināties, paplašināties). The children stood on the deck waving (mādami or roku). Mother was waving too, but her figure (figūra, stāvs) was growing smaller and smaller. Now the ship was in the middle of the Daugava, and slowly Riga began to fall behind (attālināties). Then came the turn (pagrieziena) in the river . . . The great journey had begun.

DIVDESMIT PIEKTĀ lekcija
Lesson TWENTY-FIVE

Māmiņas ceļa soma

Knuts Lesiņš

II

Kuģis iebrauca Gdiņā,¹ un pēcpusdienā bēgļus sāka laist krastmalā.² Kad Pēteris bija skrejamaļpaipai pret vidu, saitīte pie siksnas pārtrūka un viens neseklis tieši no pleca³ iekrita ūdenī. Kamēr Pēteris tai vietā gaisu grabstīja, tikmēr otrs aizgāja to pašu ceļu.⁴ Neko nelīdzēja,⁵ ka viņš vēl pēdējā brīdī piemina ar kāju slidošo siksnu: apakšā noplunkšķēja vien.⁶

Visa kustība uz kuģa un krastmalā uz mirkli⁷ apstājās. Simtiem acu⁸ raudzījās nesekļu radītajos⁹ burbuļos. Kad tie izklīda, uzšalca smieklī.¹⁰ Ļaudis smējās locīdamies¹¹ . . . Traki jau tas bija,¹² ka cilvēks tā uzreiz¹³ palika bez abiem nesekļiem,¹⁴ bet ko tu darīsi, ja tas notiek tik jocīgā kārtā.¹⁵ Vienam vīram aiz smiekliem gandrīz gadījās tāpat¹⁶ kā Pēterim. Tas uzreiz kļuva nopietns, bet pārējiem tas bija kā eļļa ugunī.¹⁷ Visa krastmala¹⁸ smējās kā joku lugā.¹⁹ Pēteris paskatījās apkārt, samulsa, nosarka līdz matu saknēm,²⁰ papņēma māmiņas ceļa somu un gāja tālāk . . . Bet mātes lāde nu vairs Pēterim nelikās smaga . . .²¹

Vēlāk, vilcienā braucot, viņš drusku iemeta acis²² mātes somā. Tur bija pa podam medus, sviesta,²³ gabals kumpja, ziepes, apakšā bija veļa, zābaki un vēl daudz kas.²⁴ Šīs lietas ar roku pārbrāukot, Pētera sirds pildījās ar sevišķu maigumu. Katru vīlīti bija mātes rokas iegludinājušas un ielocījušas, par visu viņa bija domājusi.²⁵ No šīm domām un atmiņām viņš tā iesila,²⁶ ka zaudētais²⁷ šķita gluži niecīgs. Nē—viņš nemaz nebija tik nabags.²⁸ Notikums ar abiem nesekļiem arī viņam pašam pēkšņi likās smieklīgs,²⁹ un viņš iesmējās.³⁰

NOTES

1. Gdiņa—Gdynia—port town in Poland
2. bēgļus sāka laist krastmalā—the refugees were allowed to go ashore
3. tieši no pleca—straight from (his) shoulder
4. aizgāja to pašu ceļu—disappeared in the same way, lit. went the same way
5. neko nelīdzēja—it was no help
6. apakšā noplunkšķēja vien—there was a big splash below ('vien'—emphatic particle)
7. uz mirkli—for a moment
8. simtiem acu—hundreds of eyes
9. nesekļu radītajos burbuļos—in the (water) bubbles created by the packages
10. uzšalca smiekli—there was a peal of laughter
11. ļaudis smējās locīdamies—the people rolled with laughter
12. traki jau tas bija—it was really maddening
13. tā uzreiz—thus at once
14. palika bez abiem nesekļiem—was left without either package
15. bet ko darīsi, ja tas notiek tik jocīgā kārtā—but what could one do if it happened in such a funny way. (Note the idiomatic use of the 2nd pers. fut. for rendering a general statement. Compare 'cik tu viens noēdīsi' in Lesson 24.)
16. vienam vīram gandrīz (iz)gadījās tāpat—almost the same happened to another man
17. pārējiem tas bija kā eļļa ugunī—to the rest it was like oil on the flames
18. visa krastmala—everybody on the quay, lit. the whole quay
19. kā joku lugā—as at the performance of a comedy
20. līdz matu saknēm—to the roots of his hair
21. mātes lāde nu vairs nelikās smaga—mother's case did not seem heavy any more
22. iemeta acis—looked in (see Lesson 22)
23. pa podam medus, sviesta—(there was) a pot (jar) of honey, a jar of butter
24. un vēl daudz kas—and many more things

25. par visu viņa bija domājusi—she had thought about everything
26. viņš tā iesila—he was so moved, lit. he was so warmed
27. zaudētais (past pass. part.)—what was lost, loss
28. viņš nemaz nebija tik nabags—he was not so poor after all
29. notikums . . . viņam . . . likās smieklīgs—the incident seemed funny to him
30. viņš iesmējās—he laughed

GRAMMAR

The Use of the Infinitive

§ 256. I. The infinitive is mostly used as an object following verbs:

gribēt (to wish), **varēt** (to be able), **vajadzēt** (to be necessary), **sākt** (to start), **beigt** (to finish), **solīt** (to promise), **pavēlēt** (to command), **mudināt** (to urge), **piespiest** (to compel), **lūgt** (to beg), **censties** (to strive), **mācīt** (to teach), **saprast** (to understand).

Man **gribas ēst**. I am hungry.

Uz ceļa somas **varēja sēdēt**. One could sit on the travelling case.

Jūras viļņi **sākā apšļakstīt** klāju. The sea waves started to splash over the deck.

Mežam **vajadzēja degt**. The forest had to burn.

§ 257. II. When used with verbs of motion the infinitive denotes purpose

Pēteris **gājā sakravāt** ceļa somu. Peter went to pack his travelling case.

Viņš **atnāca atvadīties** no mātes. He came to say good-bye to his mother.

§ 258. III. The infinitive can be used to convey a command or denote the necessity, very often with the auxiliary verb 'būt'. The agent in such cases is in the dative.

Tev (dat.) **būs strādāt!** You have to work!

Tev nebūs slinkot! *You must not be lazy!*
 Priccigam man dzīvot! *I should live cheerfully!*

§ 259. IV. The infinitive is used to *emphasize the same verb* (like the adverb with the ending -in, -tin; see Lesson 15).

No dusmām viņš ne ēst neēda. *He did not eat at all because he was so angry.*

Viņa man to solīt solīja, bet nedeļa. *She promised it me but did not give it to me.*

§ 260. V. The infinitive is used after some nouns and adjectives:

Viņš ir slinks piecerties. *He is lazy to get up.*

Saulīte silta sildīties, māmiņa jauka parunāt. (Tautas dziesma.) *The sun is warm for warming oneself, mother is nice to speak to.*

§ 261. Prefix with Verb

It has already been mentioned (Lessons 8 and 10) that by adding a prefix the verb is as a rule changed from the imperfective to the perfective aspect. In addition to forming the perfective aspect various prefixes also modify the meaning of the verb. Most prefixes were originally prepositions and as such they convey the meaning of the preposition to the verb.

There are three prefixes in Latvian which are not used as prepositions: at-, ie-, sa-.

§ 262. The prefix at- means:

(1) 'further from', departure, separation.

Vilciens atiet no šīs stacijas pulksten piecos. *The train departs from this station at five o'clock.*

Suns atņēma bērnam maizi. *The dog snatched the bread away from the child.*

Pēteris atvēra lādes vāku. *Peter opened the lid of the case.*

(2) returning to previous state, also repetition.

Viņš atrada pazudušo naudu. *He found his lost money.*
 Skolēns atstāsta izlasīto stāstu. *The student (pupil) relates the story that has been read.*

(3) approaching a goal, achievement, fulfilment.

Vai tēvs atnāca? *Did father come (home)?*

Es esmu augļu atēdies. *I am full up with the fruit.*

§ 263. The prefix ie- means:

(1) motion inwards, into (place, time):

Es ienesu krēslu virtuvē. *I brought the chair into the kitchen.*
 Māte bija ielikusi somā gardumus. *Mother had put some tittbits into the case.*

Note that the verb is followed by the locative.

(2) action limited in time or space, or beginning of an action, usually the reflexive verbs denoting vocal effects or sensual feelings:

Gailis iedziedājās. *The cock started to crow; Or: . . . gave a short crow.*

Ļaudis iesmējās. *The people suddenly burst into laughter.*
 Man iesāpējās galva. *I had suddenly a headache.*

(3) change in state:

Viņš iesila no šīm atmiņām. *He was moved by these memories.*

Pēteris iemanījās nest abus saiņus. *Peter acquired a skill to carry both packages.*

§ 264. The prefix sa- means:

(1) joining, adding:

Ceļotājs sasēja siksnu. *The traveller tied the strap.*

Brālis gāja sakravāt ceļa somas. *Brother went to pack the cases.*

(2) action done to many people, by many people, referring to many people or things:

Sabrauca daudz viesu. *Many guests came.*

Ļaudis saskrien to joku skatīties. *Many people run together to look at this funny incident.*

(3) *distribution:*

Sagriez maizi! *Cut the bread!*

Saimniece **sadala** rausi vairāk daļās. *The hostess divides the cake in several parts.*

(4) *achievement, result, abundance, excess:*

Andriksone stāvēja kā **sasalis**. *Andriksone stood as if he were frozen.*

(5) *beginning of an action with reflexive verbs of motion:*

Upē **sakustējās** ledus. *The ice in the river started to move.*

§ 265. *Geographical Names and Nationalities*

Anglija (<i>England</i>)	anglis (<i>Englishman</i>), angliete (<i>an English lady</i>)
Austrija (<i>Austria</i>)	austrietis (<i>Austrian</i>), austriete
Itālija (<i>Italy</i>)	italietis (<i>Italian</i>), italiete
Irija (<i>Ireland</i>)	īrs (<i>Irishman</i>), īriete
Holande (<i>Holland</i>)	holandietis (<i>Dutchman</i>), holandiete
Krievija (<i>Russia</i>)	krievs (<i>Russian</i>), krieviete
Skotija (<i>Scotland</i>)	skots (<i>Scotsman</i>), skotiete
Spānija (<i>Spain</i>)	spānietis (<i>Spaniard</i>), spāniete
Šveice (<i>Switzerland</i>)	šveicietis (<i>Swiss</i>), šveiciete
Vācija (<i>Germany</i>)	vāciētis (<i>German</i>), vaciete

Note that the nationalities are written with a small letter.

EXERCISES

I. *Give the right forms of the verb 'braukt'.*

1. Kuģim brau---, viņi apšakstīja klāju. 2. Brau-dams ar riteni (bicycle), students ātri tuvojās pilsētai. 3. Nobrau-is lielu gabalu, viņš ieraudzīja ezeru. 4. Aiz meža sākās labs brau-amais ceļš. 5. Vai tālu vēl? Nu jau brau-ts veselu stundu. 6. Vai šī vecā laiva vēl brau-ama? 7. Kur tu rīt brau-si? 8. Vai viņš vakar brau-a uz pilsētu?

II. *Use the appropriate prefix (at-, ie-, sa-).*

1. Ausma ---gāja istabā. 2. Visi viesi ---gāja ēdamistabā. 3. Cikos ---ies vilciens uz Londonu? 4. Augusts ---lika visas savas lietas somā. 5. Kabačā viņš ---lika pildāmspalvu. 6. Cik laika vēl ---liek (is left) līdz kuģa atiešanai. 7. Pēteris saipi ---krita ūdenī. 8. Nu gan es ---ēdos garšīgos cepumus! 9. Vilcienam pēkšņi apstājoties, visi braucēji ---krita kopā. 10. Māt, dod man drusku ---ēst!

III. *Form the perfective with the prefixes at-, ie-, sa-*

1. Es ilgi mācos šo dzejoli, bet nevaru ---mācīties. 2. Anniņa tikmēr ēda saldumus, kamēr ---ēdās. 3. Vai tu dārzā krietni ---ēdies ābolu? 4. Vai maize launagam (for tea) jau ---griezta? 5. Vai kāds ābols nav ---kritis tur tai garajā zālē? 6. Pa ielu nāca daudz cilvēku, tos nemaz nevarēja ---skaitīt. 7. Skolotājs ---ņēma skolniekam nazi. 8. Cik lielu algu jūs ---ņemat par savu darbu? 9. Māte ir ---gludinājusi visu veļu. 10. Andris beidzot ---gaidīja savu brāli.

IV. *Translate using compound (perfective) verbs where necessary.*

1. There is a wardrobe, put your clothes in it. 2. Cut the loaf in twelve slices! 3. There are some apples in the dining-room, you can take some of them. 4. They are in a box, take them out. 5. Put the ones (tos) you don't want on the table.

V. *Translate.*

1. How are you getting on at school? 2. I am learning English, German and Latvian at school. 3. Our Latvian teacher (fem.) speaks English well. 4. I know that young lady who teaches in your school. 5. Do you know any stories about Scotsmen? 6. The young Latvian ladies went to England to learn English. 7. Did they go there (turp) via (caur) France or Germany? 8. People speak German not only in Germany but also in parts of Switzerland and in Austria. 9. It is said that an apple does not fall far away from the apple tree. 10. I was told that the ship would (use fut.) arrive tonight.

DIVDESMIT SESTĀ lekcija
Lesson TWENTY-SIX

Balets
(Izvilkumi)

Harijs Plūcis (1900-)

Ja priekš piecpadsmit gadiem¹ kāds būtu pareģojis,² ka Londonā pienāks laiki,³ kad angļu balets⁴ vienā dienā⁵ sniegs izrādes trijos teātros un pulcinās pilnas zāles,⁶ tad to noturētu par fantastu.⁷

Tagad nav nekas neparasts, ja baleta izrādes notiek Koventgardena operā,⁸ Sadlera Velsa teātrī,⁹ Karaliskajā festivala aulā,¹⁰ un visur pietiek skatītāju.

... Tajos gados, kad Anglijā viesojās tikai krievu baleta trupa,¹¹ ja angļi tur vēlējās iekļūt, vajadzēja krieviskot¹² uzvārdus. Tādā kārtā Vaitis¹³ pārvērtās par Petrovu, dejotāja Marks par Markovu¹⁴ u. t. t. Tagad aina ir citāda.¹⁵ Šobrīd baleta māksliniekam angļiskais uzvārds un Londonas kritikas atsauksme ir vislabākā garantija panākumiem.

... Angļu balets ir sasniedzis ļoti augstu līmeni un top atzīts par labāko baletu Eiropā un Amerikas kontinentā.¹⁶ Sadlera Velsa baleta soliste Margote Fonteine¹⁷ ir zvaigzne visas pasaules mērogā,¹⁸ un kuņģa katrā Amerikas Savienoto valstu pilsētā Sadlera Velsa baleta trupas izrādes bija izpārdotas¹⁹ četri mēneši uz priekšu.²⁰

... Aplūkojot tuvāk²¹ tieši Sadlera Velsa baletu, varam saskatīt daudz līdzības ar mūsu Nacionālās operas²² baletu (Latvijā) ... Arī mēs, latvieši, ar savu baletu iemantojām daudz draugu Zviedrijā, Beļģijā, Somijā, Polijā, Ungarijā, kad vien²³ tur viesojāmies.

Man šodien vēl skan ausīs²⁴ Stokholmas operas direktora vārdi, kad viņš pēdējā izrādē²⁵ uz skatuves teica: 'Baleta mākslā mums, zviedriem, vēl daudz jāmacās²⁶ no šīs mazās dzintarjūras²⁷ zemītes.²⁸

Tie ir jauki un glaimojoši vārdi... Līdzīgi varētu²⁹ izteikties kuņģa katras valsts mākslas lietpratējs³⁰ par angļu baletu.

NOTES

1. ja priekš 15 gadiem—*if 15 years ago* . . .
2. kāds būtu (*Cond. M.*) pareģojis—*one would have forecast*
3. ka Londonā pienāks laiki—*that there would be such time in London*
4. angļu balets—*English ballet*
5. vienā dienā—*on one day, on the same day*
6. pulcinās pilnas zāles—*will pack the house*
7. to noturētu par fantastu—*he would be taken for a fantst*
8. Koventgardena opera—*Covent Garden Opera House*
9. Sadlera Velsa teātris—*the theatre of Sadler Wells*
10. Karaliskais festivala auls—*Royal Festival Hall*
11. baleta trupa—*ballet company*
12. krieviskot—*to Russianize*
13. Vaitis—*White*
14. Marks par Markovu—*Read: M. pārvērtās par Markovu —M. turned into Markova*
15. aina ir citāda—*the picture is different*
16. Amerikas kontinents—*the Continent of America*
17. Margote Fonteine—*Margot Fonteyn*
18. visas pasaules mērogā—*on a world scale*
19. bija izpārdotas—*had been sold out*
20. četri mēneši uz priekšu—*four months in advance*
21. aplūkojot tuvāk—*in examining closer*
22. Nacionālā Opera—*The National Opera (in Latvia)*
23. kad vien—*whenever*
24. Man šodien vēl skan ausīs—*I still hear today, lit. it still sounds in my ears today*
25. pēdējā izrādē—*the last performance*
26. mums, zviedriem . . . jāmacās—*we, Swedes, have to learn*
27. dzintarjūra—*the Amber Sea, poetical name for the Baltic Sea*
28. no šīs mazās dzintarjūras zemītes—*from this little country on the Amber Sea*
29. varētu (*Cond. M.*)—*one could*
30. mākslas lietpratējs—*an expert of art*

GRAMMAR

§ 266. Compound Tenses

There are three compound tenses: the compound present, the compound past and the compound future (Perfect, Pluperfect, Second Future, formed by the present, past and future of the verb 'būt' and the past active participle.

Compound Present

es esmu strādājis, fem. strādājusi	I have worked
tu esi strādājis,	you have worked
viņš ir strādājis	he has worked
viņa ir strādājusi	she has worked
mēs esam strādājuši, fem. strādājušas	we have worked
jūs esat strādājuši,	you have worked
viņi ir strādājuši	they have worked (masc.)
viņas ir strādājušas	they have worked (fem.)

Compound Past

es biju strādājis, -usi	I had worked
tu biji strādājis, -usi	you had worked
u. t.	etc.

Compound Future

es būšu strādājis, -usi	I shall have worked
tu būsi strādājis, -usi	you will have worked
u. t. t.	etc.

Use of the Tenses

§ 267. The Simple Present

(1) The simple present tense denotes an action that happens at the present and is not yet completed.

Tālrunis zvana. *The telephone is ringing.*

Mēs patlaban rakstām. *We are writing (at the moment).*

(2) The simple present can also be used in general statements including the past and future in the action.

Ābols no ābeles tālu nekrīt. (Proverb.) *An apple does not fall far from the apple tree.*

Žogam, ko prāts uzceļ, jūtas viegli kāpj pāri. (Blaumanis.)
Emotions easily climb over the fence erected by the mind.

(3) The simple present can be used instead of the past tense to create a more vivid expression in stories, fairy-tales, etc.

Kāds zēns reiz **gana** (pres.) ezermalā govīs. *Once upon a time a boy was grazing (his) cows on the banks of a lake.*

(4) The simple present usually occurs instead of the more normal past tense in literary or critical essays.

Toreiz uz laukiem skolu vēl nebija. Mazais Krišjānis (Barons) **iet** kājām no Iles uz Dobeli, kur **mācās** vācu valodu. *In those times there were no schools in the country. Little Krishjanis (Barons) went (lit. goes) from I. to D. where he was learning (lit. is learning) German.*

(5) A simple present tense is used in Latvian when the action has started in the past and is continuing in the present.

Cik ilgi jūs (jau) še **esat**? *How long have you been here?*

Es **esmu** šeit jau divi stundas. *I have been here for two hours.*
Viņi **gaida** mūs kopš pulksten pieciem. *They have been waiting for us since five o'clock.*

Note: 'kopš' corresponds to English 'since'—denoting the moment of the beginning of the action.

(6) The simple present may be used referring to the future with adverbs denoting time in the future.

Rīt mēs **braucam** uz teātri. *Tomorrow we are going to the theatre.*

§ 268. The simple present tense of a *perfective verb*—a verb compounded with a prefix—may be used also when denoting coincidence of the action and the verbal expression (usually from verbs of communication).

Bet, mīļo mēnešip, to es tev **pasaku** . . . (Aspazija.) *But my dear moon, I tell you that . . .*

§ 269. To form an *Imperfective Aspect* in the present tense

from a compound verb of modified meaning an analytical construction is generally used, consisting of the verb without the prefix, the latter being substituted by an adverb of the most approximate meaning and separated from the verb.

Infinitive	Perfective Aspect	Imperfect Aspect
ienest (to carry in)	es ienesu (I carry in)	es nesu iekšā (I am carrying in)
atraisīt (to release)	es atraisu (I release)	es raisu vaļā (I am releasing)
aiziet (to go away)	es aizēju (I go away)	es eju projām (I am going away)
pieļiet (to fill)	es pieļēju (I fill)	es leju pilnu (I am filling)
uzcelties (to get up)	es uzceļos (I get up)	es ceļos augšā (I am getting up)
atgriezties (to return)	es atgriežos (I return)	es griežos atpakaļ (I am returning)

§ 270. (1) The simple past tense denotes a past action without reference to the present. If formed from a compound (perfective) verb the simple past denotes a completed action.

Vakar **lija** lietus. *It was raining yesterday.*
Vilciens **pienāca** vēlu. *The train arrived late.*

(2) The simple past can be used when there are two simultaneous actions in the past (imperfective if the verb is not a compound).

Māsa **rakstīja**, kad es **ienācu** istabā. *Sister was writing when I came into the room.*

(3) The simple past of a compound (perfective) verb may denote an action preceding another action.

Kad māsa **uzrakstīja** vēstuli, viņa gāja uz pastu. *When sister had written the letter she went to the post office.*

§ 271. (1) The simple future denotes that the action is going to occur in the future.

Rītvakar mēs **iesim** uz baleta izrādi. *Tomorrow night we shall go to the ballet performance.*

(2) The simple future is used in doubtful statements. The same applies to the compound future.

Viņa **būs** laikam slimā. *She may be ill.*
Tu to **būsi** piemirsis. *Perhaps you have forgotten it.*

(3) The simple future may be used in proverbial expressions, general statements without implying a particular time.

Ko **sēsi**, to **pļausi**. (Proverb.) *What you have sown, that you will reap.*

(4) The future tense occasionally occurs in fairy-tales instead of the past tense to enliven the narrative of a past event.

Kādu dienu gans mežā atrod naudas podu. Viņš nu tūlīt **ņemsies** naudā skaitīt. Bet kur tu **saskaitīsi!** Beidzot **ņems** naudas podu un **nesīs** mājās. *One day a shepherd finds a big pot with money. He starts (lit. will start) at once to count the money. But how would (lit. will) it be possible to count it! At last he takes (lit. will take) his pot of money and carries (lit. will carry) it home.*

(5) The simple future may be used instead of the compound future.

Kad **padzēsim** kafiju, tad iesim mājās./Kad **būsim padzēruši** . . . *When we have drunk (our) coffee, we shall go home.*

§ 272. The compound present denotes a completed action in the past whose result is in the present or related to the present.

Vilciens **ir pienācis** (un vēl tagad stāv). *The train has arrived (and is still there).*

Viesi **ir ieradušies**. *The guests have arrived.*

Izrāde **ir izpārdota**. *The performance is sold out.*

The simple past on the contrary denotes the past action without any connection with the present moment.

Vilciens **penāca**. *The train arrived.*

Usually the Latvian compound present corresponds to the English Perfect Tense, but there can be cases of discrepancy. See § 267 (5) in this lesson.

§ 273. The Latvian *compound present* can correspond to the English *Continuous Perfect Tense*.

Es **esmu gaidījis** uz jums divi stundas. *I have been waiting for you for two hours.*
Visu dienu **ir snidzis**. *It has been snowing all day.*

§ 274. The use of the *simple past* and *compound present* coincides in Latvian and English where there is a distinction between a general statement or question and a particular one: simple past in Latvian and Imperfect in English for the latter, compound present and Perfect in the former case.

(a) Vai jūs **vakar bijāt** uz teātri? *Were you yesterday in the theatre?*

Mēs **svētdien klausījāmies** koncertu, ko noraidīja pa radio. *On Sunday we listened to the concert that was broadcast.*

Es skatījos, bet **uz galda** es jūsu grāmatu **neredzēju**. *I was looking for but I did not see your book on the table.*

(b) Vai jūs kādreiz (/jebkad) esat redzējuši baletu? *Have you ever seen the ballet?*

Es nekad **neesmu bijusi** Spānijā. *I have never been in Spain.*

Jūsu grāmatu es **neesmu redzējis** (nekad, nekur). *I have not seen your book (ever, anywhere).*

§ 275. The compound past tense (Pluperfect) denotes that the action in the past has been completed before some other action and is used either in a subordinate clause or in the main clause if it refers to the action previously expressed.

Kad **bijām noskatījušies** izrādi, tad gājām mājās. *When we had seen the performance we went home.*

Kungi atstāja kafējnicu klusēdami: viņi visu **bija izrunājuši**. *The gentlemen left the café in silence: they had said everything.*

§ 276. The compound future (Second Future) denotes that the action will take place *before another action in the future*.

Kad **būsim padzēruši** tēju, **iesim** mājās. *When we have finished (our) tea we shall go home.*

But the simple future can be used instead.

Kad **padzērsim** tēju, tad **iesim** mājās. *When we finish (our) tea, we shall go home.*

§ 277. Nouns denoting *young persons* or *animals* are formed with the suffix **-ēn-** (ac:).

dēls (<i>son</i>)	dēlēns (<i>little son</i>)
puisis (<i>lad</i>)	puisēns (<i>boy</i>)
pīle (<i>duck</i>)	pīlēns (<i>duckling</i>)
zoss (<i>goose</i>)	zoslēns (<i>gosling</i>)
kaķis (<i>cat</i>)	kaķēns (<i>kitten</i>)
kuce (<i>bitch</i>)	kucēns (<i>puppy</i>)

§ 278. To address people in Latvian the following expressions are used:

mans kungs (<i>Sir</i>)	cienītā kundze (<i>Madame</i>)
kungs (<i>Mr</i>)	
kundze (<i>Mrs</i>)	
jaunkundze (<i>Miss</i>)	

Note: *uzvārds* (family name); *kristīts vārds* (Christian name).
As an attribute instead of 'cienītāis' one can use also 'cienījamais, godātais, godājamais' (lit. honourable); they can be emphasized by 'ļoti'.

In a polite form of address the *family name in the genitive* is followed by the noun 'kungs', 'kundze' or 'jaunkundze'.

Cienījamais **Garkalna** kungs!
Ļoti godājamā **Garkalna** kundze!

§ 279. Family names like names of agents (jātnieks: jātniece) have both masculine and feminine endings:

Masc.	Fem.
Jānis Garkalns	Anna Garkalna or Garkalne
Jēkabs Ozols	Aina Ozola
Pēteris Eglītis	Laima Eglīte
Kārlis Budiņš	Viktorija Budiņa

§ 280. The title 'kungs' is used also with the name of profession if the family name is not used.

Lūdzu, inženiera kungs, nāciet te! *Come this way please, engineer!*

Kas man kaiš, ārsta kungs? *What is wrong with me, doctor?*
Paldies, direktora kungs! *Thank you, director!*

§ 281. *Rendering of the English verb 'to get'.*

The meaning of the verb 'to get' changes with the preposition used with it and in Latvian it is rendered by different verbs.

<i>to get</i> —dabūt, saņemt; kļūt
<i>to get up</i> —piecelties, uzcelties; uzkāpt, uznākt, tikt augšā
<i>to get out</i> —iziet; izkāpt; iznākt, izklūt
<i>to get in</i> —iciet, ienākt; iekāpt; iekļūt
<i>to get at</i> —pienākt; piekļūt pie kā
<i>to get down</i> —noiet lejā; nokāpt
<i>to get over</i> —tikt pāri; pārvarēt, pārspēt, tikt galā
<i>to get past</i> —tikt garām
<i>to get on</i> —iet tālāk; tikt uz priekšu (dzīvē); sadzīvot; veikties

Kāpiet vagonā! *Get into the carriage!*

Kad jūs parasti ceļaties? *When do you usually get up?*

Kas tagad izkāpa no mašīnas? *Who got out of the car now?*

Kā jums veicas? *How are you getting on?*

Es vēl neesmu pārvarējis savu slimību. *I have not yet got over my illness.*

Kā jūs tikāt garām tam niknajam sunim? *How did you get past that fierce dog?*

EXERCISES

I. Give all the simple and compound tenses of the following verbs: sniegt (to give); notikt (to happen); iekļūt (to get in); pulcināt (to assemble).

II. Use the compound present of the verbs in brackets.

1. (Pienākt) laiks, kad ļaudis cienī baletu. 2. Baleta izrādes arvien (pulcināt) pilnas zāles skatītāju. 3. Latviešu balets (sasniegt) augstu līmeni. 4. Angļu balets bieži (viesoties) Amerikas Savienotajās valstīs. 5. Pēc izrādes baleta solisti (saņemt) daudz ziedu.

III. *Atbildi uz jautājumiem latviski.*

1. Kur notiek angļu baleta izrādes Londonā? 2. Kādēļ angļi agrāk krieviskoja savus uzvārdus? 3. Kādu līmeni ir sasniedzis angļu balets? 4. Kur šī baleta trupa ir viesojusies? 5. Kā sauc slavenāko angļu baleta solisti? 6. Kādās valstīs sev draugus iemantoja latviešu balets? 7. Ko teikuši zviedri par latviešu baletu? 8. Uz ko vēl var attiecināt šos glaimojošos vārdus?

IV. *Pārtulko latviski.*

1. Did you try to get up the ladder? 2. How did my book get in that library (bibliotēkā). 3. We were invited to Bedford, but got there rather late. 4. Did you get my letter? 5. It is getting colder and colder. 6. Get me some matches please! 7. That man got over all his difficulties. 8. How can we get to town? 9. Get down from that tree! 10. Did you get the tickets (biļetes) for the Russian ballet?

V. *Pārtulko.*

1. Good morning, Mr Williams, where are you going? 2. I am going to the theatre, doctor. 3. Tell me please, does Mr Dickson live in that house? 4. No, Sir, he has not lived there for ten years. 5. He built this house for himself and his

family. 6. Do you know Mrs Dickson? 7. No, I don't know her, but I know her daughter Miss Dickson. 8. Mr Bērziņš is a friend of mine. 9. Is my illness very serious, doctor? 10. No, Mr Kauls, you will be all right (use: vesels) very soon.

VI. *Pārtulko latviski.*

1. Since when have you been taking (ņemt. Use simple present!) Latvian lessons? 2. Did you find the book you promised me? 3. I have not seen (neesmu redzējis) my best friend for a long time. 4. Since Whitsun we have had fine weather. 5. My friend has had this dog for six years. 6. He did not recognize me. 7. Have you ever heard Callas singing?

DIVDESMIT SEPTĪTĀ lekcija
Lesson TWENTY-SEVEN

Glābējs kaķis

(Vienkāršoti izvilkumi¹ no stāsta 'Dzeltenais kaķis')

Anšlavs Eglītis (1906-)

I

Torpēda eksplodēja tik apdullinoši, ka šķita tā izrauj jūrā caurumu līdz pat dibenam.² Mani uzspēra gaisā³ ar tādu sparū,⁴ ka es iekritu ūdenī divdesmit vai trīsdesmit metrus no kuģa.

Es mēģināju peldēt, bet smagie zābaki un ādas svārkī novilkā mani zem ūdens. Ar grūtībām man izdevās⁵ no tiem atbrīvoties.⁶

Kad nākošais vilnis mani atkal pasvieda uz augšu,⁷ es neredzēju vairs nekā. Es kliezdu, cik skaļi spēju,⁸ bet šie vingrinājumi mani nokausēja.⁹ Tikai tagad es sapratu sava stāvokļa pilnīgo necerību.¹⁰ Es biju labs peldētājs, bet šaubījos, vai spēšu izturēt¹¹ stundu, līdz uzlēks mēness.¹²

Pēkšņi caur viļņu šļakstēšanu¹³ saklausīju klusu, nokausētu elsošanu.¹⁴ Paskatījies ieraudzīju¹⁵ siku dzeltenumu, kas kustējās uz manu pusi. Mūsu runcis! Nabaga velns!¹⁶ es domāju, nu mums abiem kakli vienā cilpā!¹⁷

Pēc pāris mirkliem viņa melnais degungals kutinādams piedūrās maniem sāniem, bet tad pēkšņi nolādētais kustonis¹⁸ iccirta savus asos nagus¹⁹ manā kailajā plecā un ar spēcīgu rāvienu uzrausās man uz kakla.

*

Miklas

1. Vecā tēva pīpe aiz loga karājas.
2. Zem vienas cepurītes simtu vīriņu strādnieciņu.

3. **Bez** cirvja, **bez** zāga uztaisa tiltu.²⁰
4. **Pie** viena celma divas lupatiņas.
5. **No** jūriņas izpeldēja divi sirmi kumeliņi;²¹
Vienam bija zvaigžņu sega,²² otram zelta icmauktiņi.

Atminējums: 1. Lāstekā. 2. Bites stropā. 3. Ledus. 4. Ausis.
5. Mēness un saule.

NOTES

1. Vienkāršoti izvilkumi—*simplified excerpts*
2. līdz pat dibenam—*as far as the bottom, ground*
3. mani uzspēra gaisā—*I was blown up, thrown up*
4. ar tādu sparū—*with such a force*
5. man izdevās—*I succeeded, I managed*
6. no tiem atbrīvoties—*to get rid of them*
7. mani . . . pasvieda uz augšu—*I was thrown up*
8. cik skaļi spēju—*as loud as possible, as loud as I could*
9. mani nokausēja—*exhausted me*
10. es sapratu sava stāvokļa pilnīgo necerību—*I understood the despair of my situation*
11. šaubījos, vai spēšu izturēt—*I was doubtful whether I would be able to hold out*
12. līdz uzlēks mēness—*until the moon rises*
13. caur viļņu šļakstēšanu—*through the splashing of the waves*
14. (saklausīju) . . . nokausētu elsošanu—*(I heard) an exhausted panting*
15. paskatījies ieraudzīju—*having cast a glance . . . I saw*
16. nabaga velns—*poor devil*
17. nu mums abiem kakli vienā cilpā—*now we (both of us) have our necks in the same noose*
18. nolādētais kustonis—*the damned beast*
19. iecirta savus asos nagus—*he clawed with his sharp claws in*
20. uztaisa tiltu—*a bridge is constructed, built*
21. sirms kumeliņš—*a grey horse (poetical style)*
22. zvaigžņu sega—*a blanket with a starlike pattern*

GRAMMAR

§ 282. Prepositions

In the singular Latvian prepositions govern different cases, in the plural all prepositions take the dative (or the identical instrumental) case. Most prepositions precede the corresponding noun except 'dēļ, labad'.

Prepositions **aiz**, **ap**, **iz**, **no**, **pa**, **pār**, **pie**, **uz** are used as prefixes to form compound verbs.

§ 283. Prepositions with different cases:

(1) Genitive: aiz, apakš, zem, dēļ (post-pos.), bez, kopš, no, pie, pēc, pirms, priekš, virs
The obsolete prepositions 'iz, iekš, labad' occur in folk-songs and the literature of the nineteenth century.

(2) Dative: līdz

(3) Dative and Accusative: pa

(4) Genitive and Accusative: uz

(5) Accusative: ap, ar, gar, par, pār, pret, caur, starp

Use and Meaning of the Prepositions

§ 284. **aiz** (behind, beyond; across; out of; after) referring to time and place; or (from, through) denoting cause.

Aiz mājas ir dārzs. *Behind the house there is a garden.*

Pagāja diena **aiz** dienas. *Day after day went by.*

Viņa raudāja **aiz** prieka. *She wept for joy.*

§ 285. apakš } —rarely used now, 'zem' is used instead
(below, beneath, under),
zem } —referring to place.

Daļa Holandes atrodas **apakš** jūras līmeņa. *Part of Holland is under sea level.*

Viņu dzīvoklis ir **zem** mums. *Their flat is below ours.*

Smagie zābaki novilka mani **zem** ūdens. *The heavy boots pulled me below the water.*

§ 286. bez (without, except, save) denotes lack, deficiency, scarcity.

Es saprotu šo tekstu **bez** tulkojuma. *I understand this text without any translation.*

Bez krietna cīņiņa nav laime gaidāma. *Without a good fight one can't expect a good fortune.*

Cognate words: bez tām (*besides, apart from, moreover*)
bezmáz (*almost, nearly*)

§ 287. dēļ (because of, on account of, on behalf of, for the sake of) denotes a cause or purpose, and follows the appropriate noun.

Lietus **dēļ** mēs negājām ārā. *Because of the rain we did not go out.*

Dziesmu **dēļ**, labi ļaudis, ienaidiņu neceliet! (Tautas dziesma.) *You good people, don't cause enmity on account of the song!*

Idiomatic: Manis dēļ! *For all I care!*
Dieva dēļ! *For heaven's sake!*

§ 288. iekš (in) denotes place but is used only with indeclinable words of foreign origin:

iekš kino (*in the cinema*)
iekš auto (*in the car*)

§ 289. lab, labad (for the sake of) is obsolete but still found in folksongs and in poetry, sometimes as a compound.

Kālabad šovasar rozes koši neziedēja? *Why did the roses not bloom this year beautifully?*

§ 290. no (from, out of, down, away, by) denotes:

(1) motion down or away:

nokrist no koka (*to fall from a tree*)
iznākt no istabas (*to come out of a room*)

Es iekritu ūdenī trīsdesmit metrus **no** kuģa. *I fell in the water thirty metres from the ship.*

(2) the beginning of an action:

Viņš ir pieradis pie darba **no** bērnu dienām. *He has been used to work from his childhood.*

Dārznieks strādā dārzā **no** agra rīta līdz vēlam vakaram. *The gardener works in the garden from early morning till late at night.*

(3) the substance of a thing:

Tas groziņš **no** meldriem pīts. *This hamper is made (wattled) out of bulrush.*

Šī drēbe ir **no** labākās vilnas. *This dress is made out of the finest wool.*

(4) a cause:

Viņa staroja **no** laimes. *She was radiant with delight.*

(5) symptom or mark to recognize somebody:

Ķīniešus var pazīt **no** viņu šķībajām acīm. *One can recognize the Chinese by their slanting eyes.*

(6) is used after some adjectives:

brīvs **no** (*free from*)
drošs **no** (*safe from*)
noguris **no** (*tired of*)

Tēvs ir noguris **no** darba. *Father is tired of work.*

(7) is used after verbs: **prasīt** (to ask), **lūgt** (to beg), **gaidīt** (to expect), **dzirdēt** (to hear), **dabūt** (to get), **glābt** (to save), **brīdināt** (to warn), and their compounds; also after verbs denoting separation: **atbrīvot** (to liberate), **atšķirt** (to separate), (**iz**)**bēgt** (to escape), **šķirties** (to part), **atturēties** (to abstain).

Note: atšķirt **no** (*to separate from*)
atšķirties **no** (*to differ from*)
šķirties **no** (*to part with*)

Dēls **dabūja** naudu **no** tēva. *The son got the money from his father.*

No vilka bēg, uz lāci krīt. (Proverb.) *From the frying-pan*

into the fire. Lit.: *One flees from the wolf, one falls on the bear.*

Set Expressions

pats no sevis (of one's own account)
no rīta (in the morning)
no otrām rokām (at second hand)
no mazām dienām (from childhood)
no galvas (by heart)

Bērns mācījās dzejoli **no** galvas. *The child learned the poem by heart.*

§ 291. **pie** (by, near, at, about, on, to)—(1) denotes place:

Mēs gaidījām **pie** stacijas. *We were waiting at (or: near) the station.*

Londona atrodas **pie** Temzas. *London lies on the Thames.*

(2) used after verbs with the meaning 'to take, to hold, to bind, etc.':

Māte **ved** bērnu **pie** rokas. *Mother is leading the child by the hand.*

Es piesēju suni **pie** žoga. *I tied my dog to the fence.*

(3) after verbs '**griezties**' (to turn, to apply), '**žēloties**' (to complain):

Māte atnāca uz skolu un griezās **pie** paša direktora. *Mother came to school and applied to the headmaster himself.*

(4) denotes approximate number:

Vecitīm bija **pie** simtu gadu. *The old man was about a hundred years old.*

Idiomatic:

Viņam nav ne penija **pie** dvēseles. *He has not a penny to his name.*

§ 292. **pēc** (after, behind, past, next to, by, according to, in).

(1) relates to place and time:

Viņi nāca viens **pēc** otra. *They came one by one.*

Pagāja diena **pēc** dienas. *Day after day passed.*

Pēc dažām dienām. *A few days later.*

Pēc darba salda dusa. *After work sleep is sound.*

pēc gada (in a year) **pēc** divi stundām (in two hours)

(2) denotes imitation, similarity, equality:

Viņa gērbjas **pēc** jaunākās modes. *She dresses herself after the latest fashion.*

Šis dārzs ir **pēc** mana prāta. *This garden is after my own heart.*

(3) denoting a cause 'pēc' follows the noun or pronoun:

Tēvs norūpējies manis **pēc**. *Father is worried because of me.*

(4) denotes purpose, desire, wish (frequent with verbs of motion):

Es atnācu **pēc** grāmatas. *I came for a book.*

Also: lūgt **pēc** (to beg/ask for)

sūtīt **pēc** (to send for)

tiekties **pēc** (to aim at)

meklējot **pēc** . . . (in search of . . .)

Set Expressions

pēc patikas (at the pleasure)

pēc pavēles (by order)

pēc manām domām (in my opinion)

pēc visām pazīmēm (to all appearance)

pēc paša izdomas (out of one's own head)

pēc kārtas (in turns)

pēc līguma (in accordance with the agreement)

§ 293. **pirms** (agrāk par) (before, prior)—relates to time, generally used with a negative verb.

Es uz Skotiju **pirms** Liendienām nebraukšu. *I shall not go to Scotland before Easter.*

Or: Es uz Skotiju nebraukšu agrāk par Liendienām.

priekš (before, previous to, ago, prior to):

Priekš trim dienām lija lietus. *It was raining three days ago.*

Es biju stacijā pusstundu priekš (/pirms) vilciena atiešanas. *I was at the station half an hour before the departure of the train.*

§ 294. **virs** (above, over)—denotes place:

Pašlaik ir divi grādi **virs** nulles. *It is now two degrees above zero.*

EXERCISES

I. Supply the appropriate prepositions.

1. Es iekritu — kuģa ūdenī. 2. Smagie zābaki novilka mani — ūdens. 3. Es tomēr atbrīvojos — tiem. 4. — zābakiem bija vieglāk peldēt. 5. — kāda laika es dzirdēju troksni. 6. Ar pūlēm es turējos — ūdens. 7. — nespēka es tikko varēju pakustināt rokas. 8. Tumsas — nekā nevarēja redzēt. 9. — ūdens parādījās kaķa galva. 10. Kaķis piedūrās man — sāniem.

II. Rewrite the exercise in the plural.

1. Es stāvu zem koka. 2. Mākoņi pazūd aiz meža. 3. Es tevi saprotu bez vārda. 4. Mēs priecājamies brāļa dēļ. 5. Zēns nokrita no zirga. 6. No rīta es ceļos ļoti agri. 7. Pēc stundas tu būsi še. 8. Aiz tā kalna noriet saule. 9. Skolēns nevar mācīties bez grāmatas. 10. Viņi viesojas pie sava drauga.

III. Translate.

1. Because of me. 2. From grief. 3. To weep for joy. 4. Since Tuesday. 5. From head to feet. 6. To learn by heart. 7. From morning till night. 8. Without a friend. 9. After Sunday. 10. Near the wall.

IV. Pārtulko latviski.

1. I learn my exercise by heart. 2. He warns me of the danger (pl.). 3. In the morning the weather is fine. 4. The boys escaped from the fierce dog. 5. Now he was free from all his worries. 6. Yesterday I went to the doctor's. 7. I can cry for joy. 8. The famous Stratford lies on the Avon.

V. Pārtulko.

1. Read the stories one by one. 2. This book is after my heart. 3. He ran to his friend for help. 4. Mother sends her daughter to the shop for bread. 5. In my opinion you are wrong (jums nav taisnība). 6. We have to make (mums jāvāra) tea in turns. 7. In accordance with the agreement you will pay the money later. 8. There was a thunderstorm (pērkona negaiss) two days ago. 9. Fat floats on the water. 10. The letter arrived after a few days.

Miklas

1. **Ap** kalnu saule lec.
2. **Ar** divi zirņiem visu pasauli apsēj.
3. **Pār** kalnu veļas zelta mucīpa.
4. Četri brāļi skrien **pa** gaisu, cits cita nepanāk.²³
5. **Pret** kalnu iet pats,³⁰ **no** kalna neiet ne dzenams.³¹

Atmiņējums: 1. Katls uz uguns. 2. Acis. 3. Saule. 4. Vēja dzirnavas. 5. Dūmi.

NOTES

1. šausmās—*with horror, in horror*
2. es nepaguvu—I did not have time
3. noskaitīt ne trīs—to count even as far as three
4. kaķis cīnījās par savu dzīvību—the cat fought for its life
5. bija atkal klāt—it was again there
6. ļaunākais bija tas, ka—the worst thing was that
7. riebigais brīdis—the awful moment
8. man uz kakla . . . ; man uz galvas—on my neck . . . ; on my head ('man uz . . .' instead of 'uz manas', see Lesson 20, § 205)
9. nekad nebiju iedomājies—I had never imagined
10. kustonis, neciešami skrāpēdams—the beast, whose scratches were unbearable, lit. . . . scratching unbearably
11. asiņainās vātis—the gory wounds
12. sālsūdens skalotas—washed by the salt water (ref. to 'vātis')
13. kodīgi smeldza—hurt terribly
14. jutu, ka neizturēšu vairs ilgi—I felt that I should not be able to endure it for long
15. gluži negaidot—quite unexpected
16. motorlaivas ritmisko ducināšanu—(I heard) the rhythmical droning of the motor-boat
17. man vairs nebija spēka—I had no more strength left
18. kliedzienu vietā—instead of a shout
19. tikai noburboļoja ūdens—only the water bubbled
20. kas man likās neizturami ilgs—that seemed unbearably long to me

DIVDESMIT ASTOTĀ lekcija
Lesson TWENTY-EIGHT

Glābējs kaķis

A. Eglītis

II

Šausmās¹ es viņu nosviedu, iegremdēdams ūdenī. Bet es nepaguvu² noskaitīt ne trīs,³ kad atkal sajutu kaķa asos nagus. Kaķis cīnījās par savu dzīvību⁴ kā apsēsts. Vairākkārt es viņu nosviedu, bet katru reizi tas ar lielu veiklību bija atkal klāt.⁵ Ļaunākais bija tas,⁶ ka jau ļoti drīz es pilnīgi noguru. Un tad riebigais brīdis⁷ bija klāt—nekrietnais zvērs uzrāpās man uz kakla,⁸ un man nebija vairs spēka viņu nokratīt.

Nekad nebiju iedomājies,⁹ ka kaķis var būt tik smags. Es grimu arvien dziļāk, un kustonis, neciešami skrāpēdams,¹⁰ uzrāpās man uz galvas. Asiņainās vātis,¹¹ sālsūdens skalotas,¹² kodīgi smeldza . . .¹³

Jutu, ka neizturēšu vairs ilgi.¹⁴ Bet tad, gluži negaidot,¹⁵ es dzirdēju motorlaivas ritmisko ducināšanu.¹⁶ Man vairs nebija spēka¹⁷ pacelt galvu, un kliedzienu vietā¹⁸ tikai noburboļoja ūdens . . .¹⁹ Pēc brīža, kas man likās neizturami ilgs,²⁰ es dzirdēju kādu saucam:²¹ 'Tas tak²² ir kaķis!'

Tad mani ievilka laivā.²³

'Tu vari pateikties par savu dzīvību šim kaķim,' teica vīrs, kas vadīja laivu. 'Mēs atgriezāms tūlīt pēc sprādziena, kreisējām kādu stundu,²⁴ bet tumsā nekā neatradām.²⁵ Beidzot nolēmām doties projām,²⁶ bet tad mēness gaismā ievērojām dzeltenu traipu šūpojamies viņos²⁷ un braucām palūkoties,²⁸ kas tas ir . . .'

*

21. es dzirdēju **kādu saucam** (*acc. + indecl. part. after 'dzirdēju'*)—*I heard somebody calling*
22. tak, taču (*emphatic particle*)—*however, yet*
23. mani ievilka laivā (*Active Voice!*)—*I was pulled into the boat*
24. kādu stundu—*about an hour*
25. nekā neatradām—*we did not find anything*
26. nolēmām doties projām—*we decided to go away*
27. ievērojām . . . dzeltenu **traipu šūpojamies** vilņos—*we noticed a yellow spot rocking in the waves (acc. + indecl. part. after 'ievērojām')*
28. braucām palūkoties—*we went to have a look*
29. cits cita nepanāk—*they do not overtake one another*
30. iet pats—*it goes on its own account*
31. neiet ne dzenams—*won't go even when forced*

GRAMMAR

Prepositions governing the accusative (or the identical instrumental) case are:

ap, ar, gar, par, pār, pret, caur, starp

§ 295. ap (about, around, near, close to, at) denotes:
(1) *place*:

Apgabals **ap** Cēsim ir skaists. *The country near Cesis is lovely.*

Rotaļādamies bērni skrēja **ap** māju. *The children ran round the house playing games.*

(2) *approximate (number or) time*:

Ārsts atbrauca **ap** sešiem. *The doctor came at about six o'clock.*

ap pusdienas laiku (*about noon*)

ap pusnakti (*about midnight*)

ap Ziemsvētkiem (*about Christmas time*)

ap Lieldienām (*about Easter*)

Note: never used with the following nouns: rīts, vakars, diena, nakts, ziema, vasara.

§ 296. ar (with, along with, by, in, on, at):
(1) is used with instrument or means of action:

Es rakstu ar pildāmspalvu. *I am writing with a fountain-pen.*

(2) denotes cause:

Tā **ar** savu lepnumu ne ar vienu nerunāja. *Out of pride she did not speak to anybody.*

(3) denotes means of travelling:

ar vilcienu (*by train*) ar autobusu (*by bus*)
ar tramvaju (*by tram-car*) ar riteni/divriteni (*on bicycle*)

(4) is used after some verbs:

tirgoties ar (*to deal in*)
karot ar (*to make war on*)
runāt ar (*to speak to*)

Set Expressions

ar Dievu/ardievu (*good-bye*)

ar visu to (*in spite of*)

ar . . . palīdzību (*by means of*)

ar varu (*by force*)

ar vienu vārdu (*in short*)

ar vienu sitienu (*at one blow*)

ar jūsu atļauju (*with your permission, by your leave*)

ar nolūku (*on purpose*)

ar dzīvības briesmām (*at the peril of one's life*)

saskaņā ar (*according to*)

būt precētam ar . . . (*to be married to . . .*)

§ 297. gar (along, over, past)—denotes place:

Pēteris pastaigājās **gar** upi. *Peter walked along the river.*

Bērni skrēja **gar** veco māju. *The children ran past the old house.*

§ 298. pār (above, over, across)—denotes place:

Es lecu **pār** grāvi. *I am jumping over the ditch.*

Zēni grib pārpeldēt **pār** upi. *The boys want to swim across the river.*

§ 299. **par** (about, for, of, over):

(1) is used *with the comparative degree*:

Brālis lielāks **par** māsu. *Brother is bigger than sister.*

(2) *denotes excess*:

Šie zābaki man **par** lieliem. *These boots are too big for me.*
Laiks ir **par** aukstu, lai ietu pastaigāties. *The weather is too cold to go for a walk.*

(3) used with the object *after verb of telling, relating, etc.*:

stāstīt **par** (to relate of)
runāt **par** laiku (to speak about the weather)
domāt **par** nākotni (to think of the future)
zoboties **par** sevi (to make fun of oneself, to mock at oneself)

(4) after verbs *denoting buying or selling*; also after '**dusmoties, brīnīties, pateikties**' (to be angry with, to wonder, to thank):

Es tev **samaksāšu par** grāmatu. *I will pay you for the book.*

Cik tev **sola par** veco mašīnu? *What is the offer for your old car?*

Tu vari pateikties **par** savu dzīvību šim kaķim. *You have to thank this cat for your life.*

(5) in a construction with the verbs '**būt** (to be), **klūt** (to become)', '**par**' + a noun (see Lesson 14, § 127):

Viņš **kļuva par** dalībnieku mūsu pulciņā (klubā). *He became a member of our club.*

(6) denotes the *purpose of an action*:

Kaķis cīnījās **par savu dzīvību** kā apsēsts. *The cat fought for its life like mad.*

Varonis ir miris **par savu tēviju**. *The hero died for his country.*

(7) used *after some adjective and participle with adjectival meaning*:

dusmīgs **par** (angry at)

pārsteigts **par** (struck with surprise at)

izbrīnījies **par** (amazed at)

sajūsmināts **par** (delighted at)

saniknots **par** (furious at)

(8) used in constructions with pronoun '**kas**':

Kas par skatu! *What a view!* **Kas par** prieku! *What a delight!*

(9) List of other verbs used with '**par**':

atzīt **par** (to consider)

turēt **par** (to consider)

izšķirties **par** (to decide on)

izsamist **par** (to despair of)

dzirdēt **par** (to hear of)

priecāties **par** (to rejoice at)

rūpēties **par** (to take care of)

lielēties **par** (to boast of)

smieties **par** (to laugh at)

spriest **par** (to judge)

§ 300. Set Expressions

reiz **par visām reizēm** (once for all)

par zīmi (in token of)

par velti (gratis; in vain)

par laimi (fortunately)

atlidzībai **par to** (in return of)

§ 301. **pret** (against, contrary to, towards, opposed):

(1) denotes place, 'motion towards':

Kuģis devās **pret** vakariem. *The ship sailed (towards the) west.*

Pils labi izceļā **pret** debesīm. *The castle stands out well against the sky.*

(2) *approximate time*:

Pret vakaru ceļinieks sasniedza pilsētu. *The traveller reached the town towards evening.*

Pret pusnakti lietus nostājās. *The rain stopped towards midnight.*

Generally used with times of day: rīts, vakars, dienas vidus (noon), pusnakts (midnight).

(3) denotes comparison or exchange:

Tavs zirgs **pret** manu ir tīrais nicks. *Compared with mine your horse is worth nothing.*

Es iemainīju savu suni **pret** divriteni. *I exchanged my dog for a bicycle.*

(4) used with an adjective or verb denoting friendly or hostile relations:

Mūsu mācītājs ir laipns **pret** katru. *Our pastor is friendly with everybody.*

Mēs spēlējam futbolu (/kājbumbu) **pret** jūsu skolu. *We are playing football against your school.*

laipns **pret** (kind to)

pieklājīgs **pret** (polite to)

uzmanīgs **pret** (attentive to)

vienaldzīgs **pret** (indifferent to)

Note: par un **pret** (the pros and the cons, for and against).

§ 302. **caur** (through, by)—denotes movement in place, particularly if some obstacles have to be overcome:

Caur sidraba birzi gāju. (Tautas dziesma) *I went through the silver birch grove.*

If the movement is not obstructed the preposition 'pa' is preferred:

Lode izgāja **caur** durvīm. *The bullet went through the door.*

But: Es izgāju **pa** durvīm. *I went through the door.*

(2) Less common is the causal use. It is only found if the cause is a person:

Caur tevi mans mūžs bij daiļš dziedājums. (Ibsens-Akuraters) *Thanks to thee my life has been a lovely song.*

Set Expressions

skatīties **caur** pieri (to peer from under one's brow)
caur un **caur** (completely)

§ 303. **starp** (between, among, amongst, amidst)—denotes place:

Starp debesīm un zemi. *Between earth and sky.*

Nabaga mazais Oliverš pavadīja savu bērnību **starp** kramplaužiem un zagļiem. *Poor little Oliver spent his childhood amongst thieves and pickpockets.*

§ 304. Verbal nouns denoting a single action limited in time are derived from the stem of the past with the suffix **-ien-**.

Infinitive	Past Tense	Noun
iet (to go)	gāju	gājiens (a walk)
šaut (to shoot)	šāvu	šāviens (a shot)
krist (to fall)	kritu	kriens (a fall)
kliegt (to shout)	kliedzu	kliedziens (a shout)
sprāgt (to explode)	sprāga	sprādziens (an explosion)

Note that the -k- and -g- before the suffix are palatalized to -c- and -dz-.

(2) Some nouns are formed with the suffix **-iens** denoting concrete things.

Infinitive	Noun
pilēt (to drop)	piliens (a drop)
ēst (to eat)	ēdiens (food)
dzert (to drink)	dzēriens (a drink)
vilkēt (to pull)	vilciens (a train)

§ 305. The verb '**pie**durties' (to touch) can be used either with the dative case or with the preposition '**pie**' and the genitive (instrumental in plural).

pie durties rokai } (to touch the hand)
Or: pie durties pie rokas }

§ 306. *Rendering of the English verb 'to look'.*

English 'to look' acquires different meanings with different prepositions and is rendered by *different verbs* in Latvian:

to look—izskatīties

to look at—skatīties uz, raudzīties uz, apskatīt

to look on—noskatīties

to look for—meklēt

to look after—uzmanīt, uzraudzīt, rūpēties par

look!—paskaties! lūk!

Jūs šodien **izskatāties** slimis. *You look ill today.*

Mēs **noskatījāmies**, kā bērni rotaļājās. *We looked on as the children played games.*

EXERCISES

I. *Supply the correct prepositions.*

1. Kareivji cīnījās — savu dzimteni. 2. Kas — skaistu skatu! 3. — pusnakti uzlēca mēness. 4. Pēteris aizbrauca — dzimtenes — kuģi. 5. Jūras ūdens ir sāļāks — ezera ūdeni. 6. Jānis brauc ik rītus — skolu — autobusu. 7. Vai var salīdzināt veselību — bagātību? 8. — mūsu māju ir liels dārzs. 9. Vilciens ir ātrāks — autobusu. 10. Vecāki arvien domā — savu bērnu nākotni.

II. *Lieto pareizās prepozīcijas.*

1. Visi smējās — Pēterā nelaimi. 2. — velti Pēteris centās saturēt savus nesamos. 3. Mātes ceļa soma bija Pēterim — smagu. 4. Es aizmigu tikai — pulksten pieciem. 5. Ikviens darbs veicas ātrāk — mašīnu palīdzību. 6. Cik jūs samaksājāt — jauno mašīnu (car)? 7. Es brīnījos — kaķa neatlaidību (persistence, perseverance). 8. — suni viņš solīja lielu naudu (a lot of money). 9. Pieņem šo grāmatu — manas draudzības zīmi. 10. Es aizmigu tikai — rītu.

III. *Lieto pareizās prepozīcijas.*

1. Tēvs atbildēja uz dēla jautājumiem — sirdsapziņas. 2. Angļu balets top atzīts — labāko baletu pasaulē. 3. Angļu baletu mēs varam salīdzināt — latviešu baletu. 4. Kritiķi

raksta atsauksmes — koncertu. 5. Arī mēs, latvieši, — savu baletu iemantojām daudz draugu.

IV. *Pārtulko latviski.*

1. Look, these are the roses and tulips my husband (virs) planted (iestādīja) last year. 2. Look at them, are they not beautiful? 3. They will look wonderful in that vase. 4. My husband looks after our garden. 5. I saw your children last week and they looked very well. 6. Who is looking after them while you are away? 7. What were you looking for yesterday? 8. I was looking for my lost ring. 9. Did you look in that little box? 10. I looked for it everywhere but could not find it.

V. *Pārtulko.*

1. The boy takes after (izskatās pēc) his mother. 2. Have you heard something (ko) about the journey of our friend? 3. About a fortnight (divas nedēļas) ago I heard about Mr Baron's fortune. 4. The dog runs along the fence trying to get into the garden. 5. In the middle of the day it is too hot to go out (lai ietu ārā). 6. He felt that everybody (visi) was against him. 7. On my order the gardener has put a few benches along the path in the garden. 8. He is two years older than his brother. 9. Mother watched (bija nomodā) by the bedside of her sick child. 10. This suitcase is too heavy for me.

VI. *Pārtulko latviski.*

1. What a pleasant journey! 2. Is there a (kāds) teacher amongst your friends? 3. You can go by tram but it is much quicker (to go) by bus. 4. They did not enter the house for fear of the plague. 5. We engaged (pieņēmām) this young man as a guide. 6. You must send for the doctor at once. 7. My dress (tērps) is made of pure silk. 8. We are sitting around a big round table. 9. Bread is made (use: cept) from wheat and rye (use pl.). 10. I always considered him rather clever.

DIVDESMIT DEVĪTĀ lekcija
Lesson TWENTY-NINE

Saruna ar direktoru

(Saisināts izvilums no romāna 'Valmieras puikas')

Pāvils Rozītis (1889-1937)

Kad skolotāja Rita pēc stundām¹ iegāja kancelejā, Osis jau tur sēdēja.

— Gravas jaunkundze, man ar jums jāaprunājas²... Tagad tik nemierīgi laiki,³ ka neko nevar atlikt, viss jādara⁴ tūlī. Citādi var būt par vēlu.⁵

Osis centās runāt mierīgi, bet tomēr noņēma brilles un slaucīja tās kabatas lakatiņā. Tas nozīmēja, ka⁶ viņš uztraucies.⁷ Ritu tas arī uztrauca, un viņa sāka justies kā ģimnaziste, kam jāatbild⁸ par nedarbiem. Osis brilles bija noslaucījis un atkal uzlika tās. Rita nesaprata, ko viņš īsti grib,⁹ un tādēļ iejautājās:

— Jūs varbūt neesat mierā¹⁰ ar manu darbu?

— Nē, pagaidām var iztikt.¹¹ Jūsu centība darbā man patīk. Bet sakait man atklāti, vai jūs arī bijāt tanī meža sapulcē,¹² kurš dalībniekus tagad visur meklē? — Osis pagriezās pret Ritu un skatījās viņai taisni acīs. Rita juta, ka tai ceļi no uztraukuma sāka tricēt, jo tādu jautājumu viņa nemaz nebija gaidījusi.

— Es par tādu meža sapulci nekā nezinu.

— Nepārprotiet mani, bet man jāaizstāv¹³ mūsu skola. Runā,¹⁴ ka daži mūsu skolotāji sapulcē bijuši.

— Es to nezinu un neesmu arī dzirdējis.

— Tomēr jūsu brīvie uzskati¹⁵ un brīvā rīcība¹⁶ nav nekāds noslēpums.

— Kur tad es būtu tik brīvi rīkojusies?

— Kāda vajadzība jums satikties ar skolotāju Lausu?

Nu Rita saprata, ka Smirnovs viņu aprunājis.

— Mēs vienreiz Gaujas malā¹⁷ visi trīs nejausi sastapā-

mies. Smirnovs bija tik valodīgs, ka iztraucēja Lausam gleznošanu un aizbiedēja viņu projām. Tiri negribot,¹⁸ palikām divatā ar Smirnovu.

— Nu, no tā anekdošu stāstītāja jums arī vajadzēja vairities!

— Tad jau man jādzīvo pavisam vienai!

— Kādēļ? Ir jau nopietnāki cilvēki, ar ko var satikties, pastaigāties, parunāties. Es pats esmu liels staigātājs un dabas mīlotājs.¹⁹

— To, Oša kungs, es nezina. Jūs aizvien pret mani bijāt tik bargs.

— Aiz šķietamās bardzības bieži slēpjas laba un jūtīga sirds.

— Tā jau saka, bet es tam nekad neesmu varējusi ticēt.

— Varbūt ka šoreiz būs jānotic. Jaunībai un nopietnībai jāturas kopā.²⁰

— Es domāju, ka viņas nekas nevar saturēt kopā.

— Sirds saites²¹ visu var. Jums mani padomi jāpieņem, tad dzīve būs vieglāka.

— Ne jau katreiz cilvēks cenšas pēc vieglākā... Oša kungs, varbūt es drikstētu²² iet... Jūtos nogurusi.

NOTES

1. pēc stundām—*after school*, lit. *after the lessons*
2. man ar jums jāaprunājas—I must talk to you
3. nemierīgi laiki—*turbulent times*
4. jādara—*must be done*
5. var būt par vēlu—(it) *could be too late*
6. Tas nozīmēja... , ka ("Tas" referring to the action expressed in the previous sentence)—*it was a sign that*
7. ka viņš uztraucies—*that he is excited*
8. kam jāatbild—*who must answer*
9. ko viņš īsti grib—*what he really wants*
10. jūs neesat mierā—you are not satisfied ('būt mierā—to be satisfied)
11. var iztikt—it is all right (lit. *one can manage*)
12. meža sapulce—*meeting in the forest* (here: *illegal, secret political meeting*)

13. man jāaizstāv—I have to defend
 14. runā—it is said
 15. brīvie uzskati—liberal opinions
 16. brīvā rīcība—free conduct
 17. Gaujas malā—on the banks of the river Gauja
 18. tīri negribot—quite unwillingly
 19. dabas mīļotājs—lover of nature
 20. jaunībai un nopietnībai jāturas kopā—youth and seriousness must keep together
 21. siržu saites—bonds of heart
 22. varbūt es drikstētu (Cond. M.)—perhaps I might

GRAMMAR

Preposition with the accusative and dative: pa.

§ 307. 'pa' with the accusative:

(1) (by, during) denotes time:

pa vasaru (during the summer)

pa ziemu (during the winter)

pa to laiku (in the meantime, by this time)

(2) (across, over, along, by) denotes place:

iet pa ielu (to go along the street)

braukt pa ledu (to go over the ice)

iet pa tiltu (to go across the bridge)

pa jūru (by sea) pa cietzemi (by land)

runāt pa tālruni (to speak on the telephone)

(sūtīt vēstuli) pa gaisa pastu (by air mail)

Expression

Pa kaklu, pa galvu. In a hurry.

§ 308. 'pa' with the dative:

(1) denotes distribution (see Lesson 19, § 192):

pa vienam (one by one)

pa mārciņai (by the pound)

(2) is used to express suitability, conformity:

Mēs dzīvojam pa draugam. We live like friends.

Pa prātam arājiņš. The suitor is to (my) taste.

Adi cimdus, tautu meita, pa manam prātiņam. (Tautas dziesma.) Knit the mittens, young maiden, to my liking.

Expressions

Tas nav viņam **pa zobam**. It is not his taste.

Iet **soli pa solim**. To advance slowly (step by step).

Vārds pa vārdam, ienaidis mājās. One word after another leads to a feud (lit. a feud is in the house).

pa miegam (in one's sleep)

pa gabalam (piece by piece)

laiku pa laikam (occasionally)

pa labi, pa kreisi (on (/to) the right, on the left)

Parunāsimies **pa ceļam**. Let us converse as we go along.

Preposition with dative

§ 309. līdz.

(1) (till, until) denotes time:

Es strādāšu līdz sešiem vakarā. I shall work till six o'clock.

līdz tam—(till then, by that time)

līdz šim (till now, up to now)

līdz turpmākam (ad interim, for the meantime)

(2) (as far as, to, up to) denotes place:

līdz šejieni (so far) līdz kurieni (how far)

Aizskriesim līdz mežam. Let us run as far as the woods.

Viņš ir nobridies līdz kaklam. He is covered in mud up to his neck. (Exaggeration!)

Expressions

līdz asarām (to tears) sniegties līdz . . . (to amount to . . .)

noguris līdz nāvei (dead-beat)

Preposition with the genitive and accusative, uz (on, upon, in, to, into, for, forwards)

§ 310. 'uz' with the genitive:

(1) denotes place answering the question 'kur?'— here?

Grāmata ir uz galda. The book is on the table.

Zēns sēž uz sola. The boy is sitting on a bench.

(2) after verbs: **likt** (to put), **sviest** (to throw), **mest** (to throw), **kāpt** (to climb), **krist** (to fall) and others with similar meaning.

Bērns, nekāp uz krēsla! *Don't climb on the chair, child!*
Noliec šo vāzi uz galda. *Put this vase on the table.*

§ 311. 'uz' with accusative:

(1) when denoting movement towards something, answering the question 'kurp, uz kurieni?'—whither, where to?

Bērni **iet uz** skolu. *The children go to school.*
Es **braukšu uz** Rīgu. *I shall go to Riga.*

(2) denoting time:

Viņš aizbrauca atvaļinājumā **uz trim nedēļām**. *He went on holiday for three weeks.*

Es tur aizgāju **uz vienu stundu**. *I went there for an hour.*

(3) after verbs: **sacīt** (to tell), **klausīties** (to listen), **rāties** (to scold), **skatīties** (to look at), etc.

Māsa rājas uz brāli. *Sister was scolding her brother.*
Klausies uz maniem vārdiem, neskaties uz maniem darbiem. *Listen to my words but do not look at my work.*

(4) after several adjectives and nouns:

dusmīgs uz (*angry with*)
lepns uz(/par) (*proud of*)

Expressions

uz labu laimi (<i>at random</i>)	attiekties uz (<i>to refer to</i>)
uz visiem laikiem (<i>for good</i>)	attiecībā uz (<i>concerning</i>)
uz priekšu (<i>in advance</i>)	kas uz mani attiecas
neskatoties uz (<i>notwithstanding</i>)	(<i>as for me</i>)
neraugoties uz (<i>in spite of</i>)	mēs sēdējām kā uz oglēm
pavadīt uz (<i>to see off to</i>)	(<i>we were on tenterhooks</i>)
palaisties uz (<i>to count on</i>)	uzdzert uz veselību (<i>to</i>
pastāvēt uz (<i>to insist on</i>)	<i>drink somebody's health</i>)

There are six moods in Latvian: infinitive, indicative, imperative, relative, conditional and debitive.

§ 312A. The debitive is the mood to denote necessity or obligation. In English it is rendered by 'must' or 'have to'. The debitive is formed from the third person present indicative with the prefix **jā-** by changing the nominative form of the subject to the dative. One form is used for all persons.

Indicative	Debitive
Es (nom.) nesu. <i>I am carrying.</i>	Man (dat.) jānes . <i>I must carry.</i>
Tu (nom.) nes.	Tev (dat.) jānes .
<i>You are carrying.</i>	<i>You must carry.</i>
Viņš nes. <i>He is carrying.</i>	Viņam jānes . <i>He must carry.</i>
Mēs nesam. <i>We are carrying.</i>	Mums jānes . <i>We must carry.</i>
Jūs nesat. <i>You are carrying.</i>	Jums jānes . <i>You must carry.</i>
Viņi nes. <i>They are carrying.</i>	Viņiem jānes . <i>They must carry.</i>

§ 312B. The debitive has three tenses: present, past and future. Present: **jānes** or **ir jānes** (the auxiliary 'ir' usually omitted).

Past: bija jānes (*had to carry*)

Future: būs jānes (*will have to carry*)

Man jānācas. *I have to learn.*

Man bija jānācās. *I had to learn.*

Man būs jānācās. *I shall have to learn.*

Soreiz jums **būs jānotic**. *This time you will have to believe.*

§ 313. The debitive form of the verb '**būt**' is irregular: man jābūt, tev jābūt, viņam jābūt, etc.

§ 314. The accusative object in the debitive is changed into the nominative:

Es lasu grāmatu (*acc.*). *I am reading a book.*

Deb.: Man jālasa **grāmata** (*nom.*). *I have to read a book.*

Tu strādā darbu (*acc.*). *You are doing a job.*

Deb.: Tev jāstrādā **darbs** (*nom.*). *You have to do a job.*

Viņš raksta vēstuli. *He is writing a letter.*

Deb.: Viņam jāraksta **vēstule**. *He has to write a letter.*

§ 315. Exceptions from this rule are the 1st and 2nd person of the personal pronoun (they remain in accusative):

- Es lūdzu **tevi** (*acc.*). *I beg you.*
 Deb.: Man **tevi** (*acc.*) jālūdz. *I must beg you.*
 Tu lūdz **mani** (*acc.*). *You beg me.*
 Deb.: Tev **mani** (*acc.*) jālūdz. *You must beg me.*

§ 316. If the object of the verb is an infinitive with a dependent accusative (object) the latter can be used both in the accusative and the nominative.

- Tu beidz **rakstīt vēstuli** (*acc.*). *You finish writing a letter.*
 Deb.: (1) Tev jābeidz **rakstīt vēstule** (*nom.*). *You have to finish writing a letter.*
 (2) Tev jābeidz **rakstīt vēstuli** (*acc.*). *You have to finish, etc.*

§ 317. Necessity or obligation can be also expressed by means of the passive participle with the ending **-ams** (see Lesson 23, § 235) or by the verb '**vajadzēt**':

- (1) Šis darbs **jāpadara.**
 (2) Šis darbs **padarāms.**
 (3) Šo darbu **vajag padarīt.** } *This work has to be done.*

§ 318. The dative of the agent (subject) with the debitive usually precedes the dative of the indirect object:

- Bērnam** jāklausa **tēvam**. *The child has to obey his father.*
Mums jādod **jums** nauda. *We have to give you some money.*
Jums jādod **mums** nauda. *You have to give us some money.*

EXERCISES

I. Form the debitive in the present, past and future:

1. Es braucu: man jābrauc, man bija jābrauc, man būš jābrauc. 2. Tu sēdi. 3. Viņš ēd. 4. Viņa dzer. 5. Mēs strādājam. 6. Jūs gaidāt. 7. Viņi meklē. 8. Es daru. 9. Tu esi. 10. Viņš liek.

II. Use the verb in the debitive mood.

1. Es lasu grāmatu. 2. Tu raksti vēstuli. 3. Kaimiņi brauc uz Rīgu. 4. Mēs pārkam biļetes. 5. Skolēni skolā mācās vēsturi. 6. Agri no rīta māte iztīra istabu. 7. Tu atrodi pazudušo gredzenu. 8. Es iemācos šo gafo dzejoli no galvas. 9. Mēs atbildam skolotājam. 10. Jūs pieņemat manus padomus.

III. Give the correct prepositions.

1. Ceļotāji autobusā sāka runāt — laiku. 2. Zaķis izskrēja — meža un pārskrēja — ceļu. 3. — varu (by force) zirgu nevar piespiest (to compel) dzert. 4. Reiz — visām reizēm izbeidz šo jokošanos. 5. — saviem kaimiņiem mēs dzīvojam — draugam. 6. Jānis bija aizgulējies (overslept) un nu aizkrēja — skolu — kaklu, — galvu. 7. Anna sakaitināja (made angry) savu draudzeni — asarām. 8. — pusdienai māsa vēl nebija pārnākusi.

IV. Lieto pareizās prepozīcijas.

1. Jaunākais brālis sniedzas man — pleciem. 2. Šoreiz es gribu nopirkt drēbi sev — prātam. 3. Mēs ceļosim — Ameriku — jūru. 4. Māte izdalīja bērniem katram — ābolam. 5. Es nogulēju kādu stundu, — šo laiku bija satumsis (satumst—to grow dark). 6. Zagļi bija iekāpuši — logu. 7. Mēs aizbraucām — ārzemēm (abroad) — divi nedēļām. 8. Vai es varu palaisties (/paļauties) — tevi? 9. Visi skatījās — svečnieku, kas parādījās durvīs. 10. Es esmu lepns — tevi, mans dēls!

V. Pārtulko.

1. I have to stay at home until ten o'clock. 2. She had to go to the bank for the money. 3. We have to go away for good. 4. You have to hang this picture (glezna) between the windows. 5. One has to cross the Channel to get to France. 6. Before we start for London we must eat (our) dinner. 7. I had to plant some apple trees in the garden. 8. Will you not have to wait very long for the fruit? 9. Yes, I shall have to wait for many years. 10. Because of the dry (sauss) weather we had to water (laistīt) the flowers very often.

VI. Pārtulko.

1. There was nothing on the wall in the big room. 2. I don't know whether he goes to the theatre. 3. We went to a (kādu) small town on the river Daugava. 4. Why is she going to the bank so early? 5. We went to our brother to celebrate (nosvinēt) his twenty-first birthday. 6. I have a headache and I am going to the doctor's. 7. Is it far from our house to the main post office? 8. This road leads to the station. 9. I came straight (taisni, tieši) home from the church. 10. What fine weather!

TRISDESMITĀ lekcija · Lesson THIRTY

Dzīvība pēc atomkaļa

(Izvilumi no romāna 'Pēdējais raidījums'¹)

Anšlavs Eglītis

I

... Džeks Ohara nu lūdza profesoru atklāt, kas ir šis noslēpumainās būtnes, un izrādījās, ka tās nav nekas cits kā skudras un tarakani.² Jo sevišķi profesors cildināja³ tarakanus—Latīņamerikas kukaraču—visuzticīgāko cilvēku pavadoni no ekvatora līdz arktikas ledājiem, kas pie tam spējot pārtikt no vispieticīgākās barības⁴—papīriem, lupatām, veciem apaviem,⁵ kauliem. Šis visprimitīvākais⁶ no spārnainajiem insektiem patiesībā esot dabas brīnums. Tie esot konstruēti tik vienkārši,⁷ ka nepārgrozītā veidā⁸ eksistējot jau 250 miljonu gadu, kā to norādot viņu pārākmeņotie nospiedumi.⁹ Šos radības patriarchus¹⁰ nespētu iznīcināt nekādi cilvēku pūliņi.¹¹ Kukaračas prēcīgi rušinātos atomkaļa sagrauto metropoļu gruvešos¹² arī tad, ja¹³ tajos nekustētos nekāda cita radība.¹⁴

'Bet sakait mums, dārgais profesors,' atkal iejaucās Džeks Ohara, 'kādas izredzes būtu tarakaniem¹⁵ pārņemt pasauli un attīstīties par¹⁶ inteligentu "radības kroni"?'¹⁷

Šoreiz komentātors, profesors fon Kuchvics, skumji nodūra galvu¹⁸ un nevarīgi noplātīja rokas.¹⁹

*

Bites

(Tautas pasaka)

Vasarā, kad bites laiž bērņus,²⁰ vakaros varot pie stropiem dzirdēt kā abi bišu tēvi²¹ sarunājosies. Jaunās saimes²² tēvs mīlā un smalkā balsi²³ lūdzoties: 'Tētīt, tētīt, tētīt!'

Vecās saimes tēvs atbildot rupjā balsī:²⁴ 'Prom, prom, prom!'

NOTES

1. pēdējais raidījums—the last broadcast (transmission)
2. ka tās nav nekas cits kā skudras un tarakani—that they are just ants (lit. nothing else than) and cockroaches
3. jo sevišķi profesors cildināja—in particular the professor praised
4. vispieticīgākā barība—the most moderate (frugal) food
5. veci apavi (pl.)—old footwear
6. visprimitīvākais—the most primitive
7. tie esot konstruēti tik vienkārši, ka—they were constructed so simple that
8. nepārgrozītā veidā—unchanged
9. viņu pārakmeņotie nospiedumi—their fossils
10. radības patriarchs—the patriarch of the creation (Nature)
11. nekādi cilvēku pūliņi—none of the efforts of men
12. atomkaŗa (gen.) sagrauto metropoļu (gen.) gruŗeŗos (loc.)—in the ruins of the capitals destroyed by the atomic war
13. arī tad, ja—also if
14. ja tajos nekustētos (Cond. M.) nekāda cita radība—if none other creature would move there
15. kādas izredzes būtu tarakaniem—what kind of prospect (chance) would the cockroaches have
16. attīstīties par—to develop into
17. 'radības kronis'—'the Crown of Nature'
18. skumji nodūra galvu—bent his head sadly
19. noplātīja rokas—spread out arms or hands (as a sign of helplessness)
20. bites laiŗ bērņus (spieto)—the bees swarm
21. biŗu tēvs (/trans)—drone
22. (biŗu) saime—swarm of bees
23. smalkā balsī—in a high-pitched voice
24. rupjā balsī—in a low voice

GRAMMAR

§ 319. The *Relative Mood* is used to denote *indirect speech* or to relate about events *without assurance as to the truthfulness of it*.

The relative mood has four forms: the simple present, the simple future, the compound present and the compound future.

§ 320. The simple present is formed from the *present stem* with the ending **-ot**.

Infinitive	Present Stem	Relative Present Tense
mest (to throw)	met-	metot(ac)
pirkt (to buy)	pēr-	pērkot(ac:)
siet (to tie)	sien-	sienot
iet (to go)	ej-	ejot
būt (to be)	es-	esot(ac)

Note that there is only one form for all persons:

es ejot, tu ejot, viņš ejot, etc.
mēs pērkot, jūs pērkot, viņi pērkot, etc.

§ 321. The simple future of the relative mood is formed from the *future stem* with the ending **-ŗot**.

Infinitive	Future Stem	Relative Future Tense
mest (to throw)	meti-	metiŗot
nest (to carry)	nesi-	nesiŗot
pirkt (to buy)	pirk-	pirkŗot
iet (to go)	ie-	ieŗot
būt (to be)	bŗ-	bŗot

There is only one form for all persons:

es ieŗot, tu ieŗot, viņš ieŗot, etc.

§ 322. The *compound tenses* of the relative mood are formed from the *past participle* and the *relative mood of the verb 'būt' (to be)*. In the compound present of the relative mood the auxiliary verb **'esot'** is often omitted if referring to the 3rd person.

The Compound Present

Sg.	Pl.
es esot pircis	mēs esot pirkuši
tu esot pircis	jūs esot pirkuši
viņš esot pircis	viņi esot pirkuši
viņa esot pirkusi	viņas esot pirkušas

The Compound Future

es būšot pircis	mēs būšot pirkuši
tu būšot pircis	jūs būšot pirkuši
viņš būšot pircis	viņi būšot pirkuši
viņa būšot pirkusi	viņas būšot pirkušas

Stāsta, ka meitene **esot bijusi** slima. *They say that the girl was (has been) ill.*

Ļaudis runā, ka viņš **esot bijis** ārzemēs. *People tell that he was (has been) abroad.*

Or: Stāsta, ka meitene **bijusi** slima.

Runā, ka viņš **bijis** ārzemēs.

The compound future is used very seldom.

§ 323. The relative mood of the reflexive verb

Infinitive	Relative Mood		
	Present	Past	Future
mācīties (to learn)	mācoties	mācījies	mācišoties
sākties (to begin)	sākoties	sācies,	sākšoties

§ 324. The debitive forms of the relative mood.

Two alternatives are current in the present tense:

Present:

(1) Man **esot jāmet**. (*I have been told that*) *I have to throw.*

(2) Man **jāmetot**.

Past:

Tev **esot bijis jāmaksā**. (*It is said that*) *you had to pay.*

Future:

Viņam **būšot jāmaksā**. (*It is said that*) *he would have to pay.*

Compound Future:

Viņiem **būšot bijis jāiet**.

§ 325. The passive voice of the relative mood:

Present:

tīkot/topot saukts (saukt—to call)

Past:

ticis/tapis saukts

Future:

tikšot/tapšot saukts

Compound present:

esot saukts

Compound future:

būšot saukts

Tēvs teica, ka vainīgais **tikšot sodīts**. *Father said that the culprit would be punished.*

§ 326. The relative mood is used:

(1) independently to express doubtful statement:

Viņš **esot** bagāts. *He is supposed to be rich.*

Viļciens drīz **pienākšot**. *The train will (would) soon be here (so we are told but we are not sure of it).*

(2) The relative mood is dependent on verbs of saying mostly in indirect speech or in a subordinate clause when doubt is suggested as to the truth or fulfilment of the statement.

Direct Speech:

Tēvs sacīja: 'Rīt līs lietus.' *Father said: 'There will be rain tomorrow.'*

Indirect Speech:

Tēvs sacīja, ka rīt **līšot** lietus. *Father said that it would rain tomorrow.*

Skolotāja apgalvoja, ka zēns **nemācoties** diezgan čakli.

The teacher assured that the boy was not learning hard enough.

Mans draugs rakstīja, ka viņš **apmeklēšot** mūs. *My friend wrote to say that he would visit us.*

But if there is no doubt about the facts or fulfilment of the statement the indicative mood is quite common.

Mans draugs rakstīja, ka viņš **apmeklēs** mūs.

§ 327. Verbs denoting repeated or frequent action (*verba iterativa*) are formed with suffixes -ā- or -i-. A change in the root vowel is very common.

vest (to lead, to take)	vadāt (to take frequently)
bērt (to scatter)	bārstīt (to scatter frequently)
kliegt (to shout)	klaigāt (to shout frequently)
dzīt (to drive)	dzenāt (to drive frequently)
griez (to turn)	grozīt (to turn over frequently)
griez (to cut)	graizīt (to cut frequently)

§ 328. Loanwords in modern Latvian are transformed: they acquire a phonetic spelling, Latvian suffixes and are declined like other Latvian nouns. Only a minority of the latest loanwords, particularly nouns with the ending -o, are not declined.

ekvātors (*equator*), uz **ekvatora** (*on the equator*)
profesors (*professor*), ar **profesoru** (*with the professor*)

But: auto (*car*). Es braucu **ar auto**. *I go by car.*
kino (*cinema*). Mēs ejam **uz kino**. *We are going to the cinema.*

§ 329. The conjunctions join either words or sentences. Some adverbs and pronouns can be used as conjunctions.

Co-ordinating conjunctions which link words or sentences on equal terms can be simple and double.

Simple: un (*and*), arī (*also*), bet (*but*), tomēr (*nevertheless*), vai (*or*);

Double: gan . . . , gan (*both . . . and*); ir . . . , ir (*both . . . and*), ne . . . , ne (*neither . . . nor*), nedz . . . , nedz (*neither . . . nor*), nevien . . . , bet arī (*not only, but also*), tiklab . . . , kā arī (*also*)

§ 330. A single conjunction is preceded by a comma, except for 'un' if it links two words, and 'vai'. In the case of a double conjunction the second one is preceded by the comma.

Ābeles ir lielas **un** vecas. *The apple trees are tall and old.*

Māte vāra pusdienas, **un** meita lasa grāmatu. *Mother is cooking the dinner and daughter is reading a book.*

Vai tu brokastīs dzersi tēju **vai** kafiju? *Will you have tea or coffee for breakfast?*

Ne tēvam, **ne** mātei es neteicu, ka izeju. *I told neither (my) father nor mother that I am going out.*

Es mācos **gan** krievu, **gan** vācu valodu. *I am learning both Russian and German.*

§ 331. Contrast is expressed by conjunctions: turpretim (*whereas*), bet (*but*), tomēr (*and yet, nevertheless*), nevis . . . , bet (*not . . . but*)

Darbam sūras saknes, **bet** saldi augļi. (Proverb.) *The roots of the work are bitter, but the fruits are sweet.*

Zīgam četras kājas, **tomēr** tas krit. (Proverb.) *A horse has four legs, and yet it falls.*

§ 332. Rendering of the English verb 'to put' (**likt**).

to put out—izlikt; izdzēst

to put on—uzlikt; uzvilkt, apvilkt

to put off—atlikt

to put up with—paciest (*acc.*); panest (*acc.*); samierināties ar

to put by—nolikt, sakrāt

Izdzēs spuldzi pirms tu ej gulēt! *Put out the lamp before you go to bed!*

Vai tu vakar **uzvilki** savu jauno mēteli? *Did you put on your new coat yesterday?*

Man **jāsamierinās** ar savu likteni. *I have to put up with my fate.*

EXERCISES

I. Give the three main forms of the relative mood of the following:

e.g. nest: nesot, nesis, nesišot.

lūgt; vilkt; sēdēt; gulēt; redzēt; atrast.

II. Give the relative mood of the following:

1. Viņš **ir gājis** skolā sešus gadus. 2. Rakstnieks **sāk**

rakstīt jaunu romānu. 3. Angļu balets **ir** slavens visā pasaulē. 4. Jauns pasaules karš **nesāksies** šai gadsimtā. 5. Pilsētas veikalos **būs** izpārdošana.

III. *Transform the direct speech into indirect.*

1. Vectēvs stāstīja: 'Senos laikos bija bads.' 2. Ļaudis runāja: 'Vecais saimnieks ir bijis bagāts.' 3. Mans draugs stāstīja: 'Amerikā angļu baleta izrādes bija izpārdotas.' 4. Profesors teica: 'Pēc atomkaŗa dzīvība izniks.' 5. Viņš apgalvoja: 'Daži insekti eksistē jau 250 miljonu gadu.'

IV. *Translate, giving the relative mood of the italicized verb:*

1. Having heard that I *was ill* (use: *slimot*) my friend came to see me (*mani apraudzīt*). 2. We heard that he *would come* soon. 3. Mr Kalns, I have heard that you *are going* (Future!) to Paris. 4. Janis tells us that his friend *has gone* to America. 5. The neighbours told us that Mr and Mrs Beja *have been living* (use simple present!) here for three years.

V. *Pārtulko.*

1. Why don't you put out the lamp? 2. Have you put the money into your pocket? 3. Andrej, put away your things and come to supper (use loc. pl.)! 4. He puts on his coat and goes for a walk. 5. It was necessary for us to put off the journey. 6. The radio (radio) plays all day and I cannot put up with the noise (troksnis). 7. Don't put that heavy case on the table! 8. We had to put by some (drusku) money to buy new furniture.

VI. *Insert commas if necessary.*

1. Es mēģināju peldēt bet smagie zābaki mani novilkā ūdenī. 2. Kaķis uzrāpās man uz kakla un man pietrūka spēka viņu nokratīt. 3. Angļu balets sasniedzis augstu līmeni un top atzīts visā pasaulē. 4. Ārsts izrakstīja labas zāles un slimnieks drīz izveseļojās. 5. Students lasīja angļu grāmatu tomēr no lasītā nekā nesaprata. 6. Saimniece veikalā sapirka gan pārtiku gan augļus. 7. Laucinieki gaida lietu turpretim pilsētnieki cer uz labu laiku.

TRĪSDESMIT PIRMĀ lekcija
Lesson THIRTY-ONE

Dzīvība pēc atomkaŗa

A. Eglitis

II

'Dienžēl, šai ziņā¹ tarakanu izredzes² diezgan bēdīgas.³ Ja pieticīgie kukaračas nav nemaz attīstījušies un mainījušies veselos 200 miljonos gados,⁴ tad tiem nepietīktu laika⁵ piecelties pakāļkājās⁶ un attīstīties par apzinīgām personībām,⁷ jo saule pa tam atdzistu un dzīvība uz zemes lodes⁸ izbeigtos arī bez cilvēku palīdzības.⁹

Drūmais pareģojums satrieca Džeku Oharu. Fon Kuchvics vēl izteica nopietnu brīdinājumu nenodoties vieglprātīgam optimismam, ka pēc cilvēku iznikšanas¹⁰ zaķi katrā ziņā¹¹ ieņemt¹² viņu vietu. Evolūcijas noslēpumi joprojām neesot pietiekami izpētīti.¹³ Esot gluži iespējams,¹⁴ ka zināmos apstākļos¹⁵ visa evolūcija varētu apsviesties otrādi.¹⁶ Zaķi, piemēram, neattīstītos¹⁷ uz augšu, pretim cilvēcībai,¹⁸ bet gan uz leju. Un galējā konsekvencē¹⁹ varot gadīties,²⁰ ka radība atkal pakāpeniski atgriežas pie vienkāršākām formām un slavenais progressa un attīstības loks²¹ varot noslēgties²² ar to pašu, ar ko sācies²³—ar viensūņīgas protoplazmas pilienu²⁴—amēbu. Vērojot tagadējo pasauli,²⁵ fon Kuchvicam nereti liekoties,²⁶ ka šis regresīvās evolūcijas procesi jau esot sākušies,²⁷ jo cilvēku ālēšanās²⁸ politiskā, sociālā un cilvēku tiesību laukā²⁹ uzrādot³⁰ nepārprotamu un nožēlojamu regresu...

*

... Pat tumšā naktī turp ja noietu,³¹
Es katru akmentiņu atrast.
(Aspazija)

... Ja kas³² vārdu uzminētu,³³
Augšā celtos³⁴ vecā pils.

(Auseklis)

NOTES

1. šai ziņā—as to this effect
2. tarakanu izredzes—the prospect for the cockroaches
3. diezgan bēdīgas—rather poor, lit. rather sad
4. veselos . . . gados—in all the . . . years
5. tiem nepietīktu (Cond. M.) laika—they would not have enough time (referring to 'kukaračas').
6. piecelties pakājkājās—to rise on (their) hind legs
7. apzinīga personība—a self-conscious personality
8. uz zemes lodes—on earth, lit. on the ball of earth
9. cilvēku palīdzība—help from men
10. ka pēc cilvēku iznīkšanas—that after men will be extinct, lit. after the extinction of men
11. katrā ziņā—by all means, at any rate
12. zaķi . . . ieņemtu (Cond. M.)—hares would take their (men's) place
13. neesot (Rel. M.) pietiekami izpētīti—were not sufficiently explored
14. esot (Rel. M.) gluži iespējams—it would be quite possible
15. ka zināmos apstākļos—that in certain circumstances
16. apsviesties otrādi—to change suddenly (upside down)
17. zaķi neattīstītos (Cond. M.)—the hares would not develop
18. pretim cilvēcībai—towards mankind (humanity)
19. galējā konsekvencē—as the utmost consequence
20. varot gadīties—it might happen
21. progresa un attīstības loks—the circle of progress and development
22. varot (Rel. M.) noslēgties—could end (finish)
23. ar to pašu ar ko sācies—with the same it started (with)
24. vienšūņīgas protoplazmas piliens—the speck (lit. drop) of the unicellular protoplasm
25. vērojot tagadējo pasauli—while watching the world of today
26. liekoties (Rel. M.)—it seems

27. esot sākušies (Rel. M.)—have had started
28. ālēšanās—the fooling about, the romping
29. cilvēku tiesību laukā—in the field of human rights
30. uzrādot (Rel. M.)—were showing
31. noietu (Cond. M.)—would go as far as
32. kas (kāds)—somebody
33. uzminētu (Cond. M.)—would guess, would unriddle
34. augšā celtos (Cond. M.)—would rise, would get up

GRAMMAR

§ 333. The Latvian *Conditional Mood* is rendered by the English Subjunctive and Conditional. There are only two tenses: present and past.

The present tense of the conditional mood is formed from the infinitive stem with the ending **-tu** for all persons.

Infinitive	Conditional Mood	Present Tense
iet (to go)	ietu	should go, should be going
saukt (to call)	sauktu	should call, should be calling
mācīt (to teach)	mācītu	should teach, should be teaching

The conditional mood of the verb 'būt' (to be) is 'būtu'.

§ 334. The reflexive ending of the conditional is **-tos**.

mācīties (to learn)	mācītos	should learn, should be learning
skatīties (to look)	skatītos	should look, etc.

§ 335. The past tense of the conditional mood is formed by the conditional of the verb 'būt' and the past participle with the ending **-is, fem. -usi**.

iet (to go)	(ja) es būtu gājis, būtu gājusi	(if) (I) went, had been going, should have gone, etc.
-------------	------------------------------------	---

Note that there are several English forms for one Latvian form.

§ 336. If the condition refers to future the form of the present tense is used:

Ja tu **gribētu**, tu **varētu** (Present and Future). *If you wish you would.*

§ 337. Note the formation of the negative verb:

nesaukt (*not to call*) } Pres.: es nesauktu
 } Past: es **nebūtu saucis** (*would not have called*)
 viņa **nebūtu saukusi**

Use of the Conditional Mood

The conditional mood is used:

§ 338. (1) to express wish or admonition (also curse) in a statement or question.

A question in the conditional mood is *more polite* than one in the indicative mood. Sentences expressing a wish may start with the conjunction 'kaut' or 'kad'.

Kaut viņš drīz **atgrieztos!** *May he soon return!*

Kaut es **būtu bagāts!** (*I wish I were rich!*)

Mums **būtu jāsteidzas.** *We should hurry.*

Vai tu **nevarētu** man palīdzēt? *Would you not be able to help me?*

Tu **varētu** manā vietā to izdarīt. *You might do it for me.*

§ 339. (2) To express purpose, generally in a subordinate clause with the conjunction 'lai'.

Viņš atnāca agri, **lai dabūtu** autobusā vietu. *He came early so that he might get a place in the bus.*

Mans draugs daudz strādā, **lai gūtu** sekmes. *My friend works hard so as to succeed.*

Aizver logu, **lai tu nesaukstētos.** *Shut the window so that you should not catch a cold.*

§ 340. (3) To denote doubt or supposition in doubtful statements; The subordinate clause is introduced by conjunctions: **lai, kaut, ja.**

Lai cik stiprs viņš **būtu**, es to **uzvarētu.** *However strong he may be I would defeat him.*

Kaut arī nakti es tur **aizietu**, es **pažītu** katru vietu. *Even if I arrived there at night I should recognize every place.*

Gadījumā **ja** viņš **atnāktu**, tad runā tu ar viņu. *In case he comes speak to him (You should speak to him).*

§ 341. (4) To denote condition and its consequences when we imply that the condition is not or has not been fulfilled; or if we make a distinct supposition that a future case is less likely to be fulfilled.

Ja viņš **būtu** še, tad es **runātu** ar viņu (bet viņš nav še). *If he were here I would speak to him (but he is not here).*

Ja viņš **nāktu**, tad es **varētu** iet. *If he came I could go (but he is not coming).*

Ja viņš **būtu nācis**, tad es **būtu varējis** iet. *If he had come I would have been able to go.*

Ja man **būtu** diezgan naudas, es **pirktu** radio. *If I had money enough I should buy a wireless set.*

§ 342. Conjunctions

Subordinating conjunctions introduce subordinate clauses. They denote:

(1) wish or desire: **kaut, lai**; also in sentences where the main clause is omitted.

Lai Dievs tev palīdz! *God help you!*

Kaut man būtu tā naudiņa, kas guļ jūras dibenā (Tautas dziesma). *(I wish I had all that money that lies at the bottom of the sea.*

(2) concession: **lai, lai gan, jebšu, kaut, kaut gan, kaut arī** (although).

Lai gan biju pīkususi, mājās gāju dziedādama (T. dz.) *Although I was tired I went home singing.*

Kaut gan ir vēls, tomēr es iešu. *Although it is late I shall go.*

(3) *condition*: ja, kad (if).

Ja mēs nestrādāsim, tad mums nebūs naudas. *If we do not work, we shall not have any money.*

Ja es prastu, es runātu ar jums latviski. *If I could I would speak to you in Latvian.*

(4) *subordination*: ka (that).

Man liekas, **ka** šodien līs. *It seems to me that it is going to rain today.*

(5) *cause*: tā kā (as), tāpēc ka, tādēļ ka, jo (because).

The causal conjunction 'tā kā' is used if the causal clause precedes the main clause:

Tā kā lietus līst, es neeju ārā. *As it rains I am not going out.*

Tā kā es esmu slims, tad skolā nevaru ierasties. *As I am ill I am not able to attend school.*

The conjunctions 'jo, tāpēc ka, tādēļ ka' are used if the causal clause follows the main clause:

Es klusēju, **jo** neprotu runāt angliski. *I am silent because I can't speak English.*

Es negāju ārā, **tāpēc ka** lija lietus. *I did not go out because it was raining.*

(6) *consequence*: tā ka, ka (so that); the latter may be preceded by 'tik' in the main clause:

Torpēda eksplodēja **tik** apdullinoši, **ka** es kļuva uz brīdi kurls. *The torpedo exploded with such a force that for a while I became deaf.*

Visu dienu bija saule un vējš, **tā ka** līdz vakaram es biju iedegusi brūna. *There was wind and sunshine all day long, so that by evening I was sun-tanned.*

§ 343. The conjunction '**vai**' (whether) is used to introduce an indirect question.

Es nezinu, **vai** viņš nāks. *I don't know whether he will come.*

§ 344. Note the difference between
(a) the explicative conjunction 'jeb' (or), which links synonyms, and

(b) the disjunctive conjunction '**vai**' (or).

(a) Bibeles **jeb** svētie raksti. *The Bible or the Holy Scripture.*

(b) Vai iesim uz teātri **vai** koncertu? *Are we going to the theatre or the concert?*

§ 345. The correlative '**jo . . . , jo**' is rendered by English 'the . . . the'.

Jo lielāks, **jo** labāks. *The bigger the better.*

Jo dziļāk viņš iebrida upē, **jo** smagāks kļuva bērns. *The deeper he waded into the river the heavier became the child.*

§ 346. *Set Expressions*

Lai būtu kā būdams. *However that may be.*

Lai cik īss tas bija (/būtu). *Brief though it was.*

Visumā . . . *On the whole . . .*

Un tā joprojām. *And so on.*

Tā ir, kā ir. *Hardly, with difficulty.*

§ 347. *Interjections*

The principal Latvian interjections are:

To express surprise: ā! ahā! ak! nu! u jā!

joy: ā! ai!

pain: vai!

indignation: e(ac)! ak! nu!

pointing: re! rau! klau!

Expressions

Ak Dievs! (*Oh dear!*)

Ak tā? (*Oh, I see!*)

Vai Dieviņ! (*My goodness!*)

Nu! (*Come, come!*)

§ 348. *Rendering of the English 'can'.*

(1) can (to know how to)—prast, mācēt (see Lesson 22,

§ 228).

Vai jūs **protat** runāt latviski? *Can you speak Latvian?*

Es nespēlēju šachu (/neprotu spēlēt). *I cannot play chess.*
 (2) can (to be able)—varēt.

Es **nevaru** rīt spēlēt šachu, jo nebūšu mājās. *I cannot play chess tomorrow because I shall not be at home.*

EXERCISES

I. Give the present and past of the conditional mood of the following:

saukt, dot, varēt, ieņemt, atrast; celties, attīstīties, gadīties, atgriezīties, sākties.

II. Put the verb into the conditional mood, introducing the sentence with 'kaut' to express wish.

1. Man ir vairāk naudas. 2. Tu paliksi bagāts. 3. Šodien lietus nelīs. 4. Tu nekļūsi lepns. 5. Viņš atbrauca agrāk. 6. Es viņu satikšu. 7. Mēs paspēsim uz vilcienu. 8. Māte dzirdēja šo labo koncertu. 9. Mēs par to jau agrāk padomājām. 10. Klusē!

III. Use the conditional mood for politeness.

1. Vai tu nevari man iedot šo grāmatu. 2. Tu vari to padarīt manā vietā. 3. Vai jūs svētdien negribat atnākt ciemā? 4. Vai jūs man aizdosit drusku naudas? 5. Vai jūs man nepalīdzēsīt?

IV. Use the present tense of the conditional mood.

1. Ja lietus nelīs, tad mēs iesim pastaigāties. 2. Ja spīdēs saule, tad ogas ātri ienāksies. 3. Ja saule atdzīsies, tad dzīvība uz zemes lodes izbeigsies. 4. Ja kāds uzminēs pils vārdu, tad tā celsies augšā. 5. Ja es aiziešu tur naktī, tad tomēr pazišu katru vietīņu.

V. Use the past tense of the conditional mood.

1. Ja kaķis (neuzrāpties) man uz galvas, glābēji mani (neatrast). 2. Ja mana māsa Anniņa (nemācīties), viņa (neizturēt—not to pass) pārbaudījums. 3. Ja Jānis vairāk (strādāt), tad viņš (būt) bagāts. 4. Ja viesi (atnākt), mēs (būt) ļoti priecīgi. 5. Ja Pēteris (būt) usmanīgāks, tad viņa somas (neiekrist) ūdenī. 6. Ja mēs (nesteigīties), tad (nokavēt)

vilcienu. 7. Ja es (masc.) tevi (pazīt), tad (apstāties). 8. Ja māte (pazīt) manu draugu, viņa to (aicināt) iekšā. 9. Ja viņi (būt) vēl augstāki, laiva (nogrimt). 10. Ja bumba (sprāgt), mēs visi (tikt—to get) ievainoti.

VI. Pārtulko latviski.

1. If father's condition (stāvoklis) becomes worse (pasliktināties—use Cond. M.) we should send for the doctor. 2. If you had been ready we could have gone for a walk together. 3. Although Latvian is a difficult language it is, nevertheless, an interesting one. 4. She is not as ill as it seems although she looks very pale. 5. I have written all the lesson on the blackboard so that you can copy (norakstīt) it. 6. The children ran into the dining-room to see (use final clause) their Christmas presents (dāvana, velte). 7. As his wife (sieva) did not come this man remained (palikt) in the station when the train left. 8. They had to postpone (atlikt) their journey (ceļojums) because the train had not waited for them. 9. My friend asks me to send her (lai es aizsūtītu) a few Latvian books. 10. She told me that she had not received (Rel. M.) a letter from her sister.

TRISDESMIT OTRA lekcija
Lesson THIRTY-TWO

Gājputni

(Saisināts izvilks no trilōģijas 'Dievs, daba, darbs')

Anna Brigadere (1861-1933)

Annele atsit galvu atpakaļ¹ un skatās gaisā. Melns tris-
stūris, viegli griļodamies, aizslid tālā zilumā.

— Kas tie ir, māt?

— Gājputni. Bēg no ziemas.

— Uz kurienu viņi bēg?

— Uz siltām zemēm.²

— Uz siltām zemēm? Uz cik siltām? Vai tā, kā pa
Jāņiem?³

— Laikam gan. Tur jau neesot⁴ ne sniega, ne sala.

— Ne sniega, ne sala? Tad tur arvien zied vizbuļi un
bezdelīgactiņas un kūko dzeguze?

— Nemāku teikt.⁵ Neesmu tur bijusi. Bet kas bijuši, stāsta
brīnumus.

— Stāsta brīnumus? Kāpēc mēs neejam uz siltām zemēm,
māt?

— Mums nav naudas. Kam nav naudas, tam nav ceļa uz
siltām zemēm.

— Vai putniem ir nauda?

— Ej nu,⁶ niekcalbīt!

— Nu jā, nu jā!⁷ Kāpēc putni zina ceļu? Vai viņiem ir
nauda zem spārnēm?

Māte neatbild.

— Kāda tad ir tā nauda?⁸ Un kur viņu ņem? Vai tad mēs
nekur nevaram⁹ dabūt naudu?

— Nevaicā nu tik daudz.¹⁰ Skaties labāk kur tēvs.

— Kur tēvs? Vai tad¹¹ tas vīrs tur, kas baltā kreklā un
baltās biksēs staigā¹² pa lauku?

— Vai tu to nepazīsti?

— Kāpēc viņš ir ataudzis atpakaļ?¹³ Viņš ir tikpat liels
kā es.

— Tas tāpēc, ka mēs stāvam kalnā, bet tēvs lejā. No kalna
viss izskatās¹⁴ mazāks. Bet tas, kas stāv kalnā, izskatās
lielāks.

— Kāpēc tas tā?

— Ko nu tev visu var izstāstīt.¹⁵

(University of London,

'O' Level Examination Paper in Latvian)

NOTES

1. atsit galvu atpakaļ—to bend the head back (with a swift movement)
2. uz siltām zemēm—to southern countries, lit. to warm countries
3. tā, kā pa Jāņiem—as (it is) about Midsummer time
4. tur jau neesot (Rel. M.)—(it is said) that there were not ('jau'—emphatic particle)
5. nemāku teikt—I can't tell you
6. ej nu—don't talk nonsense, don't be a fool
7. nu jā, nu jā—well, yes, well, yes ('nu'—emphatic particle)
8. kāda tad ir tā nauda?—How (of what kind) is the money? ('tad'—emphatic particle used frequently in questions)
9. Vai tad mēs nevaram?—can't we (really)? ('tad'—emphatic particle)
10. Nevaicā nu tik daudz—don't ask so much ('nu'—emphatic particle)
11. Vai tad . . .?—'tad'—emphatic particle
12. baltā kreklā un baltās biksēs . . . staigā—who walks (dressed) in white shirt and trousers
13. ataudzis atpakaļ—has shrunk, lit. has grown back
14. viss izskatās—everything looks
15. ko nu tev visu var izstāstīt—one can't tell (explain) you everything ('nu'—emphatic particle)

GRAMMAR

List of Current Suffixes of Nouns

§ 349. To form nouns denoting agents:

-is	grāmatvedis (<i>accountant</i>)
	labdaris (<i>benefactor</i>)
-ja	nekauna (<i>a shameless person</i>)
	nepraša (<i>ignoramus</i>)
-ējs, -ājs, -tājs	(see Lesson 12, § 102)
-onis	varonis (<i>hero</i>)
	vadonis (<i>leader</i>)
-oņa	muldoņa (<i>masc. and fem.</i>) (<i>blabber</i>)
-ulis	trakulis (<i>mad-cap, dare-devil</i>)
	snaudulis (<i>sleepy head</i>)
-(e)klis	māceklis (<i>apprentice</i>) (see Lesson 24)
-iķis	jumiķis (<i>thatcher</i>)
-nieks	strādnieks (<i>worker</i>)

§ 350. *Feminine nouns:*

-(j)e	strādniece: strādnieks
	snaudule: snaudulis
-ene	biedrene: biedrs (<i>comrade</i>)
-icne	karaliene (<i>queen</i>)

§ 351. *Nouns denoting persons:*

-(i)nieks	rīdnieks (<i>a person living in Riga</i>)
	laucinieks (<i>a person living in the country</i>)
-ietis	romietis (<i>a person living in Rome</i>)
	latvietis (<i>a Latvian</i>)

§ 352. *Nouns denoting tools and instruments:*

-ulis	šūpulis (<i>cradle</i>)
-kl(i)s, -kla,	grābeklis (<i>rake</i>)
-kle	vēdeklis (<i>fan</i>)
-ene	skārdene (<i>tin, tin can</i>)
	mēģene (<i>test tube</i>)

-nīca	sālnīca (<i>salt-cellar</i>)
	burtņīca (<i>exercise book</i>)
-tava, -tuve	šķiltava (<i>lighter</i>) (see Lesson 23, § 241)

§ 353. To form names of places:

-ija	Latvija (<i>Latvia</i>)
	Anglija (<i>England</i>)
-ājs	kalnājs (<i>highlands</i>)
	rugājs (<i>stubble field</i>)
-iena, -iene	maliņa (<i>borderland, province</i>)
	tāliene (<i>distance</i>)
-aine	priedaine (<i>pine forest</i>)
	smiltaine (<i>sandy ground</i>)
-atne	svešatne (<i>foreign country</i>)
-klis, -kla	dzīvoklis (<i>flat</i>)
	mājoklis (<i>dwelling, abode</i>)
-nīca	slimnīca (<i>hospital</i>)
	baznīca (<i>church</i>)
-tava, -tuve	tirgotava (<i>shop</i>) (see Lesson 23, § 241)

§ 354. *Diminutive nouns:*

-iņš, -iņa	galdiņš (<i>little table</i>) (see Lesson 9, § 73-75)
-tiņš, -tiņa	(see Lesson 9, § 73-75)
-ītis, -īte	(see Lesson 9, § 73-75)
-clis, -ele	mučele (<i>shabby little barrel</i>) (see Lesson 24, § 246)
-ēns(ac:)	pilēns (<i>duckling</i>) (see Lesson 26, § 277)
-ene	meitene (<i>girl</i>)
-uks	suņuks (<i>a young dog</i>)
	brāļuks (<i>a young brother</i>)

§ 355. *Names of plants:*

-ene	zemene (<i>strawberry</i>)
	skābene (<i>sorrel</i>)
-ājs	zemenājs (<i>strawberry plant</i>)
	avenājs (<i>raspberry plant</i>)

§ 356. Verbal nouns:

-iens	kliedziens (<i>shout</i>) (see Lesson 28, § 304)
-šana	dziedāšana (<i>singing</i>) (see Lesson 15, § 137)
-oņa	dunoņa (<i>droning</i>)
	dārdoņa (<i>roar, rumbling</i>)
-ums	devums (<i>dose</i>)
	augums (<i>size, growth</i>) (see Lesson 15, § 138)
-ība	cerība (<i>hope</i>)
	mācība (<i>instruction, teaching</i>)

§ 357. Nouns derived from adjectives:

-ums	vecums (<i>age</i>) (see Lesson 23, § 242)
	saldums (<i>sweetness</i>)
-ība	jaunība (<i>youth</i>) (see Lesson 11)

§ 358. Division of Words by Syllables

If a word is to be divided at the end of the line, the following points should be noted:

(1) One consonant between two vowels or diphthongs belongs to the second syllable:

mā-ja (*house*) la-ba (*good*) la-pa (*leaf*)

(2) Two consonants have to be separated:

aug-lis (*fruit*) gal-va (*head*) dur-vis (*door*)

(3) Of the three consonants the first belongs to the first syllable:

kur-vji (*baskets*) kar-stums (*heat*)

Note: the complex sounds 'dz, dž, ch' are not to be divided but treated as a single sound.

va-na-dziņš (*little hawk*) re-dzu (*I see*) da-dži (*thistles*)
čē-chi (*Czechs*)

(4) The suffixes 'nieks, -niece, -nīca, -šana, -šanās, -dams' etc. have to be separated from the preceding syllable:

dārz-nieks (*gardener*) pirk-šana (*buying*)
ģērb-dams (*dressing*)

(5) If the first syllable consists of a vowel or diphthong -o- it should not be separated:

uguns (*fire*) ola (*egg*)

EXERCISES

I. Pārtulko latviski.

It was the birthday of the Infanta. She was just twelve years of age, and the sun was shining brightly in the gardens of the palace.

Although she was a real princess and the Infanta of Spain, she had only one birthday every year, just like the children of quite poor people, so it was naturally a matter of great importance¹ to the whole country that she should have a really fine day for the occasion.² And a really fine day it certainly was. The tall striped tulips stood straight up³ upon their stalks, like long rows of soldiers, and looked defiantly across the grass at the roses, and said: 'We are quite as splendid⁴ as you are now.'

The little Princess herself walked up and down the terrace⁵ with her companions, and played at hide and seek⁶ round the stone vases and the old moss-grown statues.⁷ On ordinary days she was only allowed to play with children of her own rank, so she had to play alone, but her birthday was an exception, and the King had given orders that she was to invite any of her young friends whom she liked to come and amuse themselves with her. There was a stately grace about these slim Spanish children⁸ as they glided about, the boys with their large plumed hats⁹ and short fluttering cloaks,¹⁰ the girls holding up the trains of their long brocaded gowns, and shielding the sun from their eyes with huge fans of

black and silver. But the Infanta was the most graceful of all.¹¹

(University of London,
'O' Level Examination Paper in Latvian)

Notes:

1. *was a matter of great importance*—bija ļoti svarīgi
2. *for the occasion*—šai gadījumā
3. *stood straight up*—stāvēja taisnas (/taisni uz augšu)
4. *quite as splendid*—tikpat greznas
5. *up and down the terrace*—šurpu turpu pa terasi
6. *played at hide and seek*—spēlēja paslēpšanos
7. *moss-grown statues*—apsūņojušas statujas
8. *there was . . . grace about . . . children*—šiem . . . bērniem piemita . . . grācija
9. *plumed hats*—spalvām pušķotajās cepurēs
10. *with . . . short fluttering cloaks*—īšajos plivojošos mēteļos
11. *the most graceful of all*—par visiem graciozākā

II. Pārtulko latviski.

'Who is your grandfather?' he asked. Cedric put his hand in his pocket¹ and carefully drew out a piece of paper, on which something was written in his own round irregular hand.² 'I could not easily remember it,³ so I wrote it down on this,' he said. And he read aloud slowly: 'John Arthur Molyneux Errol, Earl of Dorincourt. That is his name, and he lives in a castle—in two or three castles, I think. And my papa who died, was his youngest son; and I should not have been a lord⁴ or an earl if my papa had not died;⁵ and my papa would not have been an earl if his two brothers had not died. But they all died,⁶ and there is no one but me⁷—no boy—and so I have to be one;⁸ and my grandpapa has sent for me to come to England.'⁹

Mr Hobbs seemed to grow hotter and hotter.¹⁰ He mopped his forehead¹¹ and his bald spot¹² and breathed hard. He began to see¹³ that something very remarkable had happened.

(Oxford Local Examinations, 'O' Level in Latvian)

Notes:

1. *put his hand in his pocket*—iebāza roku kabatā
2. *in his own round irregular hand*—viņa paša apaļajā neregulārajā rokrakstā
3. *I could not easily remember it*—man to bija grūti atcerēties, lit. man to nebija viegli atcerēties
4. *I should not have been a lord*—es nebūtu kļuvis par lordu vai grāfu,
5. *if my papa had not died*—ja mans tēvs nebūtu miris
6. *but they all died*—bet viņi visi ir miruši, lit. . . . visi nomira
7. *and there is no one but me*—un nu nav vairs neviena izņemot mani
8. *and so I have to be one*—un tā man jākjūst par grāfu (lit. vienu)
9. *to come to England*—lai es dotos uz Angliju
10. *hotter and hotter*—arvien karstāk
11. *he mopped his forehead*—viņš susināja (/slaucīja) sev pieri
12. *and his bald spot*—un galvas plikumu (pliko galvu)
13. *he began to see*—viņš sāka saskatīt (/saprast)

III. Pārtulko latviski.

Some were gathering hay for bed; others were reading. There was nothing to do¹ and nothing to say. The word 'hope' came like a silver arrow into his thoughts,² but went away on the wings of its own ineptitude, leaving no trace.³ They had been prisoners for a few hours, yet it seemed as if they had never been anything else but prisoners.⁴ If you die as a prisoner you have always been a prisoner. If only I could do something.⁵ The words were necessary, but useless, like numbered dice against a closed box.⁶ So what was the point in⁷ shaking them around.⁸

The doors opened.⁹ Sunlight and noise came in, followed by two guards with food. He watched some of the others go towards¹⁰ them, excited at the prospect of eating.¹¹ They shared the food,¹² ladling stew into deep tin plates, and when the bucket was empty, the guards went out for more.¹³

Leaning against the bale of hay¹⁴ he lit a cigarette. At four o'clock¹⁵ two armed guards and the officer who had

saved them near the train¹⁶ came to take him¹⁷ to the General's office¹⁸ for interrogation.

(University of London,
'O' Level Examination Paper in Latvian)

Notes:

1. *there was nothing to do*—nebija nekā to darīt
2. *came into his thoughts*—viņam ienāca prātā, iešāvās prātā
(lit. ienāca viņa domās)
3. *leaving no trace*—neatstājot (nekādas) pēdas
4. *as if they had never been anything else but prisoners*—it kā viņi
nekad nebūtu bijuši nekas cits kā gūstekņi
5. *if only I could do something*—ja vien es kaut ko varētu darīt
6. *like numbered dice against a closed box*—kā skaitļiem aplāts
metamais kauliņš slēgtā kastē
7. *what was the the point in*—kāda jēga bija
8. *in shaking them around*—tos kratīt
9. *the doors opened*—durvis atvērās
10. *he watched . . . go towards*—viņš vēroja, ka . . . tuvojās
11. *excited at the prospect of eating*—uzbudināti no izredzēm
paēst
12. *they shared the food*—viņi dalījās ēdienā (/dalija ēdienu)
13. *went out for more*—izgāja, lai dabūtu vēl
14. *bale of hay*—presēta siena sainis
15. *at four o'clock*—pulksten četros
16. *near the train*—vilciena tuvumā
17. *came to take him*—nāca, lai viņu aizvestu
18. *General's office*—ģenerāļa dienesta telpa

VOCABULARIES

The alphabetical vocabularies are no substitute for a full dictionary but contain only the words used in the exercises and reading passages. Neither do they offer the full range of possible translations for every word but give only the meaning appropriate for the particular instances.

The English-Latvian vocabulary consists of 1,034 words, the Latvian-English one of about 1,626. Numerals on the whole are not included in the vocabulary but should be consulted in Lessons 17, 18 and 19. All adjectives are given with the masculine ending. The roman numbers in the Latvian-English vocabulary following a verb indicate the type of conjugation as set out in Lessons 12, 13, 14 and 16. Prefixes in brackets preceding a verb denote the perfective form of the verb. Any irregularities such as the permutation of the stem consonant in the 1st, 2nd or 3rd person are indicated. An (ae) or (ae:) after a word indicates the open pronunciation of the -e-

ENGLISH-LATVIAN

A

<i>a (usually not translated)</i> —kāds	<i>aeroplane</i> —lidmašīna
<i>to be able</i> —varēt	<i>afraid</i> —bailīgs, izbijies
<i>about</i> —ap; par; apmēram;	<i>to be afraid</i> —baidīties
apkārt	<i>after</i> —pēc (+ gen.); aiz; pēc
<i>above</i> —par; virs; virsū	tam
<i>abroad</i> —ārzemēs; uz ār-	<i>afternoon</i> —pēcpusdiena
mēm	<i>again</i> —atkal
<i>accordance</i> —saskaņā	<i>against</i> —pret
<i>ache</i> —sāpe(s)	<i>age</i> —vecums
<i>to ache</i> —sāpēt	. . . <i>years of age</i> — . . . gadus
<i>across</i> —(šķērsām) pāri, cauri	vecs
<i>to admire</i> —apbrīnot	<i>ago</i> —agrāk, atpakaļ

- ... days ago—pirms ... dienām
 agreement—vienoššanās, saprašanās
 to ail—justies nevesels
 to be ailing—slimot
 air—gaiss
 all—viss, visi
 to allow—atļaut
 all right—labi, pareizi
 alone—viens, viens pats; vienīgs; tikai
 along—pa (+ acc.)
 aloud—skaļi, dzirdami
 already—jau
 also—ari, tāpat
 although—lai gan
 always—arvien, vienmēr
 amongst—starp, vidū
 amuse—pakavēt laiku; uzjautrināt(ies)
 and—un
 animal—dzīvnieks
 another—otrs, cits
 to answer—atbildēt
 any—kaut kāds, kaut kuŗš
 anybody—ikviens
 any longer—vairs ilgāk
 (not) any more—vairs (nē)
 anything—kaut kas

B

- back—mugura
 bad—slikts, ļauns
 badly—slikti
 bag—soma
 bake—cept
 bald—kails, pliks

- bale—sainis
 ballet—balets
 bank—banka; krasts
 basket—grozs, kurvis
 to be—būt
 to bear—nest

- to beat—sist
 beautiful—skaists
 to be born—(pie)dzimt
 (was) born—(ir) dzimis
 because—jo; tādēļ ka
 because of—... dēļ
 to become—kļūt, tapt
 bed—gulta
 bee—bitē
 beer—alus
 before—pirms, priekš; agrāk, priekš tam
 to begin—(ie)sākt
 beginning—sākums
 to behave (oneself)—uzvesties, izturēties
 behind—aiz (+ gen.)
 belongings—manta, lietas (pl.)
 bench—sols
 Berlin—Berlīne
 berry—oga
 besides—blakus
 better—labāks
 between—starp (+ acc.); starpā
 to beware—(pie) sargāties
 big—liels
 bird—putns
 birth—dzimšana
 birthday—dzimšanas diena
 to bite—kost
 black—melns

C

- café—kafejnīca
 to call—saukt
 can—varēt, spē

- capital (city)—galvas pilsēta
 capital (letter)—lielais burts
 car—automašīna

care—rūpes (*pl.*)
 to care—rūpēties
 carefully—rūpīgi
 to carry—nest
 to carve—izgriezt
 case—kaste, koferis
 castle—pils
 cat—kaķis
 to catch—ķert, tvert
 to celebrate—svinēt
 centre—centrs
 certainly—(sa)protams
 chair—krēsls
 Channel—kanāls
 charcoal—(koka) ogle
 child—bērns
 to chop—cirst, skaldīt
 Christmas—Ziemsvētki
 church—baznīca
 cigarette—cigarete
 cinema—kino
 city—pilsēta
 class—klase
 clean—tīrs
 clear—skaidrs, gaišs
 clever—gudrs
 to climb—kāpt, rāpties
 cloak—mētelis
 clock—pulkstenis
 to close (no/aiz)slēgt

D

danger—briesmas (*pl.*)
 dark—tumšs
 date—datums, laiks
 daughter—meita
 day—diena
 dear—miļš, dārgs

deck—klājs
 to decorate—(iz)pušķot, (iz)rotāt
 deep—dziļš
 defiantly—izaicinoši, nekautrīgi

closed—(no)slēgts
 cloud—mākonis
 coat—svārki; mētelis; virsdrēbes
 coffee—kafija
 cold—auksts
 collection—krājums, sakopojums; kolekcija
 to comb—sukāt, ķemmēt
 to come—(at)nākt; (at)braukt
 to come in—ienākt
 companion—biedrs, biedrene
 concert—koncerts
 condition—stāvoklis; apstākļi; noteikums
 to consider—pārdomāt; uzskatīt par
 to continue—turpināt
 conversation—saruna
 to cook—vārīt, gatavot
 to copy—norakstīt, kopēt
 corn—labība
 to count—skaitīt
 country—zeme; apvidus; valsts
 in the country—uz laukiem
 to cross—krustot, pāriet, pārbraukt
 to cry—kliegt, raudāt
 to cut—griezt

to desire—vēlēties
 to develop—attīstīties
 to devote—veltīt, ziedot
 dice—spēļu (metamais) kauļiņš
 dictionary—vārdnīca
 to die—(no)mirt
 difficult—grūts, smags
 difficulty—grūtības (*pl.*), šķērslis
 to dig—rakt
 to dine—pusdienot, ēst pusdienas
 dining-room—ēdamistaba
 dinner—pusdienas (*pl.*)
 director—direktors
 disease—slimība

distant—tāls
 to divide—(sa)dalīt
 to do—darīt
 doctor—ārsts
 dog—suns
 door—durvis (*pl.*)
 down—apakšā, lejā, zemē
 dozen—ducis
 draw—vilkt
 draw out—izvilkt
 dress—apģērbs; drēbes (*pl.*)
 to drink—dzert
 drop—piliens
 dry—saus
 Dublin—Dablina
 during—pa (to laiku)

E

each—katrs
 each other—viens otrs
 earl—grāfs
 early—agri
 to earn—peļnīt
 easily—viegli
 easy—viegls
 to eat—ēst
 eating—ēšana
 edge—mala
 Edinburgh—Edinburga
 either... or—vai nu..., vai
 eldest—vecākais
 else—cits; vēl, bez tam
 empty—tukšs
 end—gals, beigas; mērķis
 to engage—pieņemt
 engineer—inženieris
 England—Anglija

English—(runāt) angļiski
 English (language)—angļu (valoda)
 enough—diezgan
 to enter—ieciēt, ienākt (*intr.*); ievest, iesākt (*tr.*)
 equal—līdzīgs
 to escape—izbēgt, izglābties
 even—pat
 evening—vakars
 in the evening—vakarā
 ever—pastāvīgi, vienmēr, jebkad
 every—katrs
 everybody—ikviens, ikkatrs
 everyone—ikviens
 everything—viss
 everywhere—visur
 example—piemērs

exception—izņēmums
to excite—uzbudināt, uz-
traukt
exercise—vingrinājums

exercise book—burtnīca
to expect—gaidīt
expression—izteiciens
eye—acs

F

factory—fabrika
fairy-tale—pasaka
to fall—(no)krist
family—ģimene
famous—slavens
fan—vēdekļis
far—tāls; tālu
far-away—tālu
farm-hand—kalps
fast—ātrs
fat—tauki
fate—liktenis
father—tēvs
fear—bailes
February—februāris
to feel—sajust; justies
fence—sēta, žogs
festive cake—svētku rausis,
karaša
to fetch—dabūt
few—maz
a few—daži
fierce—nikns, negants
to fight—cīnīties
figure—figūra, stāvs
to find—atrast
to find oneself—atrasties
fine—jauks, skaists
fire—uguns
firewood—malka
first—pirmais

flat—dzīvoklis
to float—peldēt
flower—puķe
fluently—tekoši (/labi)
to flutter—plīvot
to fly—lidot
folk-song—tautas dziesma
to follow—sekot; iet pa...
food—barība, ēdiens
foot—pēda, kāja
for—par; aiz; pēc; jo; dēļ;
vietā
forehead—piere
forest—mežs
to forget—aizmirst
to form—veidot
fortnight—divas nedēļas
fortune—laime, bagātība
fountain-pen—pildāmspalva
France—Francija
free—brīvs, svabads
to freeze—salt (intr.), saldēt
(tr.)
I am freezing—man salst
frequently—bieži
fresh—svaigs
Friday—piektdiena
friend—draugs
from—no (+ gen.); aiz (+
gen.)
frontier—robeža

fruit—auglis
fruit tree—augļu koks

full—pilns
furniture—mēbeles (pl.)

G

garden—dārzs
gardener—dārznieks
garland—vainags, vitne, vija
to gather—(sa)vākt, (sa)krāt;
plūkt
gay—jautrs, priecīgs
general—ģenerālis
German (book)—vācu (grā-
mata)
(to speak) German—(runāt)
vāciski
Germany—Vācija
to get—dabūt, saņemt; kļūt
to get into—ieklūt
to get on—tikt uz priekšu;
klāties
to get up—(uz)cēties; uzkāpt
girl—meitene
to give—dot
to give as a present—dāvināt
gladly—labprāt
to glide—slidēt
glove—cimds
to go—iet; braukt; kustēties

to go for a walk—pastaigāties
to go on horseback—jāt
to go out—(iz)iet; iet ārā
godfather—krusttēvs
gold—zelts
golden—zelta (gen.)
good—labs
gown—tērps
grace—daiļums, grācija
graceful—daiļš, graciozs
grandfather, grandpapa—vec-
tēvs
grass—zāle
gratitude—pateicība
great—liels, varens
green—zaļš
grey—pelēks
grief—skumjas (pl.), bēdas
(pl.)
to grow—(intr.) augt; (tr.)
audzināt
guard—sargs
guest—viests
guide—pavadonis, gids

H

he had—viņam bija
hair—mati
half—puse; pus-
hammer—grozs, kurvis
hand—roka; rokkraksts
to hang (tr.)—(pa)kārt
to happen—notikt, gadīties

happy—laimīgs
hard—stiprs; ļoti, ar pūlēm
hardly—tikko; ar pūlēm
(father) has—(tēvam) ir
hat—cepure
to have—(turēt); dat. of person
+ 'ir'

hay—siens
 head—galva
 headache—galvassāpes (pl.)
 health—veselība
 to hear—dzirdēt
 heart—sirds
 heavily—smagi
 heavy—smags, grūts
 help—palīdzība
 for help—palīgā, pēc palīdzības
 to help—palīdzēt
 here—te, šeit
 to hide—(tr.) slēpt; (intr.) slēpties
 high—augsts
 himself—(sevi) pašu (acc.)

his—viņa (gen. sg.); savs
 to hold—turēt; saturēt
 home—māja
 at home—mājā(s)
 honey—medus
 hope—cerība
 horse—zirgs
 hospital—slimnīca
 host—saimnieks; nama tēvs
 hot—karsts; karsti
 hour—stunda; laiks
 house—māja
 huge—milzīgs
 human being—cilvēks
 in a hurry—steigā, ar steigu
 husband—vīrs, laulāts draugs

I

I—es
 I am—es esmu
 I am going—es eju
 if—ja
 ill—slims
 illness—slimība
 importance—svars, nozīme
 in—iekšā, (iekš)
 industrious—čakls, strādīgs
 industry—rūpniecība
 ineptitude—nederīgums, nepējība
 Infanta—infanta, Spānijas karaļa meita
 inhabitant—iedzīvotājs

ink—tinte
 insect—kukaiņis, insekts
 intention—nolūks
 interesting—interesants
 interrogation—izjautāšana, pratināšana
 to invite—aicināt, ielūgt
 irregular—nekārtīgs, neregulārs
 is—ir
 island—sala
 it—tas, fem. tā; viņš, fem. viņa
 itself—pats (no sevis)

J

journey—ceļojums
 joy—prieks, liksmība
 to judge—spriest (par); tiesāt
 July—jūlijs
 June—jūnijs
 just—pareizs, taisns, precīzs
 just (exactly)—ticšām; nupat, tikko

K

key—atslēga
 kitchen—virtuve
 knee—celis
 king—karalis
 knife—nāzis
 to know—zināt
 to know how to—prast
 knowledge—zināšana(s)

L

lack—trūkums
 I lack—man trūkst
 to lack—trūkt
 ladder—trepes, kāpnes
 to ladle—smelt
 lady—dāma, kundze
 lake—ezers
 lamp—lampa, spuldze
 language—valoda
 large—liels
 last—pēdējais
 at last—beidzot
 last night—pagājušā naktī, vakar vakarā
 last year—pērn, pagājušā gadā
 late—vēlu
 later—vēlāk
 a year later—pēc gada
 a Latvian—latvietis
 Latvian (language)—latviešu (valoda)
 (to speak) Latvian—(runāt) latviski
 to laugh—smieties
 lawn—mauriņš, zālājs
 to lead—vadīt; vest
 leaf—lapa
 to lean (against)—atspieties, piesieties, noliekties
 to learn—mācīties
 learning—mācīšanās
 to leave—atstāt
 left—kreisais
 lesson—(mācību) stunda, lekcija
 letter—vēstule
 library—bibliotēka
 to lie—gulēt, atrasties
 to lift—(pa)celt
 lift—lifts
 to light—aizdedzināt
 light—gaisma, uguns
 light (in weight)—viegls
 like (me)—kā(es), līdzīgs (man)
 I like—man patīk
 to like (something)—patīkt

linguist—valodnieks
to listen—klausīties
little—mazs
to live—dzīvot
to load—(ie)kraut; pildīt;
lādēt
loaf—kukulis, klaips
London—Londona
long—garš, ilgs; ilgi
long ago—sen
to look—(iz)skatīties; raud-
zīties; lūkoties

look!—paskaties! lūk!
to look after—rūpēties par,
uzraudzīt
to look for—meklēt
lord—lords; kungs
to lose—zaudēt
loud—skaļš
to love—mīlēt
lovely—skaists, jauks, miļš
low—zems; zemu
lullaby—šūpuļa dziesma

M

machine—mašīna
made of—(iz/pa)gatavots
main—galvenais
to make—darīt, darināt, izga-
tavot
man—cilvēks; vīrs; vīrietis
many—daudzi
March—marts
market—tirgus
match—sērķociņš
mate—biedrs, draugs
school mate—skolas biedrs
matter—priekšmets, viela;
darīšana
to matter—nozīmēt, būt svāri-
gam
May—maijs
may be—varbūt (ir)
meadow—pļava
to meet—satikt, sastapt; satik-
ties, sastapties
middle—vidus
Midsummer night—Jāņu nakts

Mr (mister)—kungs
moment—mirklis
Monday—pirmdiena
money—nauda
month—mēnesis
moon—mēness
to mop—(no)slaucīt, (no)-
susināt
more—vairāk
morning—rīts
in the morning—no rīta
moss-grown—apsūņojis
most—vislielākais, visvairāk
most graceful—visgraciozākā
mother—māte
mountain—kalns
mouth—mute
to mow—pļaut
much—daudz
music—mūzika
must—vajadzēt
my (mine)—mans
myself—es pats

N

name—vārds, nosaukums
narrow—šaurš
naturally—dabīgi
nature—daba
near—tuvš; tuvu, tuvumā;
pie
necessary—nepieciešams
neck—kakls
need—vajadzība, trūkums
I need—man vajag
to need—vajadzēt
neighbour—kaimiņš
neither . . . nor—ne . . . , ne
never—nekad; nekādā ziņā
nevertheless—tomēr

new—jauns
news—ziņas (pl.)
night—nakts; vakars
no—nē; nekāds
nobody—neviens
noise—troksnis
not—ne
nothing—nekas
novel—romāns
November—novembris
now—tagad
number—skaitlis
numbered—numurēts, skait-
ļiem aplāts

O

to obey—(pa)klausīt
occasion—gadījums; vāja-
dzība
occupation—nodarbošanās
o'clock—pulksten (is)
at . . . o'clock—pulksten . . .
of—no (+ gen.); gen. of a
noun
of course—sprotams
office—kantoris, dienesta
telpa
officer—virsnieks
often—bieži
old—vecs
on—uz (+ gen.)
on . . . day—dienā
one—viens
one by one—viens pēc otra

only—tikai, vienīgi
to open—atvērt (tr.); atvērties
(intr.)
opera (house)—opera
opinion—domas (pl.), uzskats
orchard—augļu dārzs
order—rikojums, pavēle; kār-
tība
to order—pavēlēt; kārtot
ordinary—parasts, vienkāršs
other—otrs, cits
our (ours)—mūsu
out—ārā
outdoors—ārā; ārpus mājas
over—pār, pa, vīrs, uz
overtake—mētelis
oven—savs, paša; ista

P

- to pack—(ie)saiņot (sa)kra-
vāt
page—lappuse/laspuse
pain—sāpes (pl.)
painter—gleznotājs
palace—pils
pale—bāls
papa—tēvs
paper—papīrs; laikraksts
Paris—Parīze
part—daļa
past—pēc, gar; garām;
pagājis
path—ceļš, celiņš, taciņa
to pay—maksāt
peasant—zemnieks, lauci-
nieks
pen—spalva
pencil—zīmulis
penny—penss, penijs, (coll.)
peniņš
people—cilvēki, ļaudis (pl.)
performance—izrāde
to pick—raut, plūkt; lasīt
(puķes)
picture—glezna, bilde
piece—gabals
place—vieta
plague—sērga
plant—stāds
to plant—stādīt
plate—šķīvis
to play—spēlēt; rotaļāties
pleasant—patikams, jautrs
(if you) please—lūdzu
to plume—spalvām pušķot
pocket—kabata
poet—dzejnieks
poetess—dzejniece
point—punkts; jautājums;
stāsta kodols, jēga
poor—nabadzīgs, nabags
port—osta
post office—pasts; pasta kan-
toris
to postpone—atlikt
pound—mārciņa
to praise—slavēt
presence—klātbūtne
present—dāvana, velte; ta-
gadne
pretty—skaists
price—cena
princess—princese
prisoner—cietumnieks; gū-
steknis
problem—uzdevums, prob-
lēma
to promise—(ap)solīt
proper—pareizs, īsts
prospect—izredze, skats; pros-
pekts
pupil—skolnieks, skolēns
pure—tīrs
purpose—mērķis, nolūks
to put—likt
to put away—nolikt
to put by—nolikt pie malas,
uzkrāt
to put on—uzlikt, uzvilkt
to put off—atlikt
to put out—izdzēst, nodzēst
to put up—samierināties

Q

- quality—īpašība; kvalitāte
quarter—ceturksnis; cetur-
daļa
question—jautājums
quick—ātrs
quicker—ātrāk
quiet—mierīgs; mierīgi
quite—pavisam; pilnīgi

R

- railway—dzelzeļš
rain—lietus
to rain—līt
rank—šķīra; pakāpe
rather—diezgan
ray—stars
to reach—sasniegt, panākt
(tr.); sniegties, stiepties
(intr.)
to read—lasīt
ready—gatavs, kārtībā
real—reāls, īsts, paties
to receive—saņemt
to recognize—pazīt
record—skaņu plate
red—sarkans
to relate—stāstīt
to remain—palikt
remarkable—ievērojams
to remember—atcerēties
to reply—atbildēt
rest—atpūta
to rest—atpūsties
restaurant—restorāns
to return—atgriezties
rich—bagāts
to ride—jāt; braukt
right—taisns, pareizs
right hand—labā roka
right from the morning—no
paša rīta
ring—gredzens
ripe—gatavs; ienācies, nogā-
tavojušs
river—upe
road—ceļš
room—istaba, telpa; vieta
root—sakne
rose—roze
round—apaļš
(a)round—ap; apkārt
row—rinda, virkne
ruins—drupas
rule—likums
to run—skriet
Russia—Krievija
Russian (language)—krievu
(valoda)
(to speak) Russian—(runāt)
krieviski
a Russian—krievs, fem. krie-
viete
rye—rudzi

S

- sad*—bēdīgs
salary—alga
same—pats; *the same*—tas pats
Saturday—sestdiena
to save—(iz)glābt
to say—sacīt
school—skola
Scotland—Skotija
Scotsman—skots
sea—jūra
to search—meklēt
seat—sols, sēdeklis
to see—redzēt
to seek—meklēt
to seem—likties
it seemed—likās
it seems—liekas
seldom—reti
self—pats; paša
to sell—pārdot
to send (for)—sūtīt (pēc)
September—septembris
serious—nopietns
to set out—iziet; izbraukt
to set up—nolikt; uzstādīt
several—nedaudz, daži
to sew—šūt
to shake—purināt, kratīt
to share—dalīt; dalīties
sharp—ass
she—viņa
to shield—aizsargāt
shilling—šilīņš
to shine—spīdēt
shiny—spožs
ship—kuģis
shirt—krekls
shoe—kurpe
shop—veikals, tirgotava
shore—krasts, krastmala
short—īss
to shout—kliegt
to show—rādīt
shrub—krūms
sick—slims
side—puse; sāni; apgabals
silence—klusums
silk—zīds
silver—sudrabs/sidrabs
to sing—dziedāt
sister—māsa
to sit—sēdēt
to sit down—(ap)sēsties
size—lielums
sky—debesis
sledge—kamanas
slice—šķēle
slim—slaiķis, tievs
slowly—lēni, lēnām
small—mazs
smell—smarža
to smile—(uz)smaidīt, (pa-)smaidīt
smoke—dūmi
to smoke—pīpot
snowflake—sniegpārsla
so—tik; tā, tādā veidā; tādā mērā
soil—zeme
soldier—kaņavīrs, karcevis
solution—atrisinājums
to solve—atrisināt
some—daži; drusku, nedaudz

- somebody*—kāds
something— kaut kas
son—dēls
song—dziesma
soon—drīz; ātri, īsā laikā
to sound—skanēt
south—dienvidi
spade—lāpsta
Spain—Spānija
Spanish—spāņu
to speak—runāt
splendid—grezns, spožs
spoon—karote
spring—pavasaris
stalk—stiebrs, stumbrs, kāts
stamp—marka
to stand—stāvēt
to stand up—stāvēt taini uz augšu, nostāties
star—zvaigzne
to start—(ic)sākt iet; startēt
state—valsts
stately—stalts, krāšņs, grezns
station—stacija, pietārne
statue—statuja
to stay—palikt
steamer—tvaikonis
stew—sautējums
to stew—sautēt, sutināt
stone—akmens
stop—piestātne
story—stāsts
stove—krāsns
straight—taisns, tiešs, pareizs; taisni, tieši
stream—straume
street—iela
strength—stiprums, spēks
striped—svītrains, svitrots
strong—stiprs
student—students
suddenly—pēkšņi, piepeši
sugar—cukurs
suitcase—ceļa soma; koferis, čemodāns
summer—vasara
sun—saule
Sunday—svētdiena
sunlight—sauļais gaisma
sunny—saulains
supper—vakariņas
to suppose—pieņemt, turēt par; domāt
surname—uzvārds
sweet—salds
Switzerland—Šveice

T

- tea*—tēja
to teach—mācīt
teacher—skolotājs
to tear—(no)raut, (sa)plēst
telephone—tālrunis, telefons
to tell—sacīt, stāstīt; pavēlēt
terrace—terase
than—nekā; kā
table—galds
to take—ņemt; vest
to take after—izskatīties pēc
to take out—izņemt; izvest
tall—liels, augsts, garš
task—uzdevums
to taste—garšot
tasty—garšīgs

worry—rūpes (*pl.*), nepatikšanas
 to worry—uztraukties, baiļoties
 worse—sliktāks, jaunāks

to write—rakstīt
 writer—rakstnieks
 wrong—nepareizs, kļūdainš
 you are wrong—jums nav taisnība

Y

year—dzija
 year—gads
 yellow—dzeltens
 yes—jā
 yesterday—vakar
 day before yesterday—aizvakar

yet—vēl, līdz šim; tomēr; bet
 you—tu; jūs
 you are—tu esi; jūs esat
 young—jauns
 your(s)—tavs; jūsu

A

abējādi—both ways
 abi, *fem.* abas—both
 adata—needle
 agrāk—earlier, previously
 agrs—early
 aicināt (III)—to invite, to ask
 aita, *dim.* aitiņa—sheep
 aiz (+ *gen.*)—for; behind
 aizbēgt (I, 1)—to escape, to run away
 (aiz) baidīt (II)/baidīt (III)—to scare (away)
 aizbraukt (I, 4)—to depart, to go away
 (aiz) ceļot (II)—to travel
 aizdot (*irr.*)—to lend; *Pr.* dodu; *Pst.* devu
 aizgulēties (III)—to oversleep
 aiziet—to go away, to depart; *Pr.* eju; *Pst.* gāju
 aizmigt (I, 2)—to fall asleep
 aizmirst (I, 5)—to forget
 aizsald (I, 5)—to freeze up; to become covered with ice
 aizskriet (I, 3)—to run away, to run to; *Pr.* skrienu; *Pst.* skrēju
 aizslidēt (III)—to glide away
 aizstāvis—defender
 aizsviest (I, 4)—to throw away; *Pr.* sviežu, svied, sviež; *Pst.* sviedu
 aiztecēt (III)—to run away, to flow away; *Pr.* teku(*ac*), tec, tek(*ac*)
 aka—well; fountain; draw-well
 akmens (*gen.* -ns)—stone
 alga—wages; salary; remuneration; pay; repayment
 alus (*gen.* -us)—beer, ale
 alutiņš—*dim.* of 'alus'
 amēba—amoeba
 Amerikas Savienotās Valstis—United States of America
 anekdote—anecdote
 angliete—an English lady
 Anglija—England
 anglis—an Englishman
 (runāt) angļiski—(to speak) English
 angļu (valoda)—English (language)
 ap (+ *acc.*)—about; near; close to; at; around
 apakša—bottom, lower part
 apakšā—down (stairs)
 apaļš—round, circular
 apbrīnot (II)—to admire
 apceļot (II)—to travel around
 apcerējums—essay

- apdullināt (III)—to deafen, to stun
 apdullinošs—deafening
 apēst (I, 1)—to finish eating, to eat
 apgaismot (II)—to light, to illuminate
 apglabāt (II)—to bury, to entomb
 apģērbs(ac:)—dress, clothes; clothing
 apģērbties (I, 4)—to dress oneself
 apkārt—around
 apliet (I, 1)—to water (a plant), to pour over
 (ap)lūkot (II)—to view, to inspect, to examine
 (man) apnicis—I am sick of it
 apnikt (I, 5)—to get bored
 apņemt (I, 1)—to surround, to clasp; to embrace
 apraudzīt (III)—to see, to have a look at; Pr. raugu, raugi, rauga
 aprunāt (tr.) (II)—to defame, to slander
 aprunāties—to converse
 apsēsts(ac:)—mad, crazy, obsessed
 apskatīt (III)—to look at, to examine
 apspiest (I, 4)—to oppress, to repress
 apstāties (II)—to stop, to halt, to rest
 (ap)šļakstīt (III)—to splash
 aptieka—chemist's shop, drug-store
 aptvert (I, 4)—to embrace; to include, to contain; to comprehend
 apvidus—site, country, place
 apzinīgs—conscious
 ar (+ acc.)—with, by
 ardievu—good-bye
 ar labunakt (/labu nakti)—good night
 ar labvakar—good night
 arī—also, as well as; too; even
 arktika—arctic
 arvien—always
 asara—tear
 asins (gen. -ns; fem.)—blood
 asmens (gen. -ns)—blade
 asns—shoot, sprout
 ass—sharp
 atalgojums—pay, reward, recompense
 atbildēt (III)—to answer, to reply
 atbraukt (I, 4)—to arrive; to come; Pr. braucu, brauc, brauc; Pst. braucu, brauci
 atbrīvoties (II)—to get free, to liberate oneself
 atcerēties (III)—to remember
 atdzist (I, 4)—to cool down, to grow cold
 atēsties (I, 1)—to satiate (oneself)
 atgriezties (I, 4) to return
 atiešana—departure
 atiet—to depart, to leave
 atjēgties (I, 4)—to recollect oneself
 atkal—again

- atklāt (I, 4)—to uncover; to reveal; to discover
 atklāti—openly; frankly
 atklāts—open, uncovered
 atlikt (I, 2)—to postpone; to remain; Pr. lieku, liec, liek; Pst. liku, liki
 atlikums—rest, remnant
 atminējums—guess, solution
 atmiņa—memory, recollection
 atnākt (I, 1)—to arrive, to come to; Pr. nāku, nāc, nāk; Pst. nācu, nāci
 (at)nest (I, 1)—to bring, to fetch; Pr. nesu(ac), nes, nes(ac); Pst. nesu, nesi
 atņemt (I, 1)—to deprive, to take away; Pr. ņemu(ac), ņem, ņem(ac); Pst. ņēmu, ņēmi
 atoms—atom
 atom(u)kaŗš—nuclear war
 atpakaļ—back
 atraitne—widow
 atrast (I, 3)—to find, to discover; Pr. rodu; Pst. radu
 atrasties—to be (situated)
 atraut (I, 4)—to tear off; Pr. rauju; Pst. rāvu
 attriebies (I, 4)—to revenge
 atsacīties (III)—to give up, to renounce; Pr. -sakos; Pst. -sacijos
 atsauksme—reference, opinion
 atsēsties (I, 4)—to sit down, to take a seat; Pr. sēžos, sēdies, sēžas; Pst. sēdos
 atsist (I, 1)—to throw back
 atsisties—to hit at, to knock against
 atstāt (I, 4)—to leave behind
 atteikt (I, 4)—to reply; to refuse
 atteikties—to resign
 attīstīties (par)—to develop (into)
 attiecināt (III)—to refer to, to attribute to
 atvadīties (III)—to bid farewell
 atvaļinājums—holiday, leave of absence
 atvilktne—drawer
 atvieglot (II)—to unburden, to lighten
 atzīt (I, 5)—to recognize
 top atzīts—is recognized
 audzēt (II)—to grow (tr.), to cultivate
 audzināt (III)—to educate, to bring up
 auglis—fruit
 augļu koks—fruit tree
 augsts—high
 augstskola—university
 augša—top, surface
 augšā—up (stairs); on the top
 augt (I, 1)—to grow, to increase; Pr. augu, audz, aug; Pst. augu, augi
 augusts—August
 auksts—cold, chilly
 aukstums—cold, coldness
 auss (gen. -ss; fem.)—ear
 auša (masc., fem.)—wind-bag
 autobuss—bus
 auto(mašīna)—car

auzas (*pl.*)—oats
avots—spring, source

azajds—breakfast; meal

Ā

ābele—apple tree
ābols—apple
āda—skin, leather
ālšanās—romping, fooling
ālētics (II)—to romp, to fool about

ārā—out of doors
ārsts—doctor
ārzemes—foreign countries
ārzemēs—abroad
ātri—quickly; soon
ātrs—rapid, swift, quick

B

badš—hunger, famine, starvation
bagātība—wealth
bagāts—rich, wealthy
bailes (*pl.*)—fear
bailīgs—timid
balets—ballet
balsš—voice
balts—white
banka—bank
bardzība—harshness, severity
bargs—harsh, stern, severe
barons—squire; baron
baudīt (III)—to eat and drink, to taste, to relish
bāls—pale
(ie)bāzt (I, 4)—to thrust in, to show in; to put in
beidzot—at last, finally
beigties (I, 4)—to cease, to end
Belģija—Belgium
bet—but
bez—without

bezdelīgactīpa—swallow-wort
bezmiegs—insomnia
bēdas (*pl.*)—sorrow, grief
bēdīgs—sad, sorrowful
bēglis—fugitive; refugee
bēgt (I, 1)—to flee
bērnība—childhood
bērns—child
bērzš—birch tree
bibliotēka—library
bikses (*pl.*)—trousers, shorts
bilde—picture
biļete—ticket
birt (I, 5)—to fall, to scatter (*intr.*)
bite—bee
biedrs—mate, companion
biezš—thick, dense
bieži—often, frequently
blakus—beside, at the side
braucējs—driver
brauciens—drive, ride

braucīt (III)—to strike
braukšana—driving, riding
braukt (I, 4)—to go, to travel;
Pr. braucu, brauc, brauc;
Pst. braucu, brauci
brālis—brother
brilles—spectacles
brist (I, 3)—to wade; Pr.
brienu; Pst. bridu
bridinājums—warning
brīdis—moment
brīnītics (III)—to wonder

brīnums—miracle, wonder
brīvdienas (*pl.*)—holidays
brīsmīgs—dreadful, terrible
brūce—wound, injury
bumba—bomb
bura—sail
burbulis—bubble
burtnīca—exercise book
burts—letter
būt (*irr.*)—to be; Pr. esmu,
esi, ir; Pst. biju, biji, bija
būtne—being, creature

C

caur (+ *acc.*)—through, by
caurmērā—on the average
cauru (+ *acc.*)—the whole
caurule—pipe
caurums—hole
celis—knee
celms—stump, stem
ceļa soma—travelling bag, case
ceļojums—travel
ceļošana—travelling
ceļot (II)—to travel
ceļotājs—traveller
ceļš—road, way
censties (I, 4)—to strive, to tend; Pr. cenšos; Pst. centos
centība—ardour, zeal
cepetis—joint, roast
cept (I, 1)—to bake, to roast, to fry
cepums—baking; cooky
cepure—hat, cap
cerēt (III)—to hope
ceturksnis—a quarter
ceturtdiena—Thursday

cik(?)—how many, how much
cikos?—at what time
cildināt—to praise, to glorify
ciltš (*gen. -ts; fem.*)—tribe; origin
cilvēks—person; man; human being
cirst (I, 2)—to fell, to hew;
Pr. cērtu(*ac.*), cērt, cērt-
(*ac.*); Pst. cirtu
cirvis—axe
citādi—otherwise, different
citi (*pl.*)—others
citreiz—another time
cits—another
cīnītics (III)—to fight, to combat
cīņa—fight
cīrulis—skylark
ciemā (*iet/nākt*)—to call on, to pay a visit
cienīt (II)—to respect, to esteem
ciest (I, 4)—to suffer, to endure

ciešāk—more tightly
cieši—close; firmly; tightly

čakls—diligent, industrious, busy

daba—nature
dabzinātnes—natural science
dabūt (II)—to get, to receive, to obtain
daina (tautas dziesma)—folk-song
dalībnieks—participant
darba lieta/riks—tool
darbdiena—weekday
darbīgs—active, busy
darbs—work
darīt (III)—to do, to perform
daudz—many, much
Daugava—river Daugava
Daugavmala—embankment of the river Daugava
dažāds—various, dissimilar
dažreiz—sometimes
dārznieks—gardener
dārzs—garden
dāvana—gift, present
dāvāt/dāvināt—to give as a present
debess (gen. -ss; fem.)—sky
degošs (ae)—burning
degt (I, 1)—to burn; Pr. degu (ae), dedz, deg (ae); Pst. degu, degi

cietsirdība—ferocity, cruelty, hard-heartedness
cūka—pig

Č

čukstēt (III)—to whisper

D

degungals (ae)—tip of the nose
deguns (ae)—nose
dejojātājs—dancer
dēls (ae:)—son
dēļ (+ gen.; postpos.)—because of, for the sake of
dibens—bottom; ground
dimants—diamond
direktors—headmaster; director
divatā—twosome, by twos, in pairs
divritenis (coll. ritenis)—bi-cycle
diemžēl—unfortunately, alas
diena—day
dievnams, baznīca—church
Dievs—God, Lord
Dieva dēļ!—For God's sake!
Dievs palīdz!—God help!
Dievs svētī!—God bless you!
diezgan—rather; enough
dobe—flower-bed
doma—thought, notion, idea
domāt (II)—to think
dot (irr.)—to give; Pr. dodu; Pst. devu
draudzene—(girl) friend
draudzība—friendship
draugs—friend

drāzties (I, 4)—to dart, to bolt
drebēt (III)—to tremble, to shiver
drēbe—cloth, dress material
drēbes (pl.)—dress, clothing
drīz—soon; early; shortly
droši—safely, bravely
drusku—a little, a bit
drūms—gloomy, sad
dublains—muddy
dubļi (pl.)—mud, slime
ducināšana—droning
durt (I, 4)—to prick, to stab
dusmas (pl.)—anger
dūmenis/skurstenis—chimney, funnel
dūmi (pl.)—smoke, fume
dvēsele—soul
dzeģuze—cuckoo
dzejolis—poem, lyric
dzelme—depth
dzeltens—yellow
dzelzceļš—railway
dzelzs (gen. -zs; fem.)—iron, steel
dzenis—woodpecker
dzert (I, 4)—to drink
dzērājs—drunkard

egle—fir tree
Eiropa—Europe
eksamens—examination
eksemplārs—copy, specimen
eksistēt (II)—to exist
eksplozēt—to explode
ekvātors—equator

dzērve—crane
dzidrs—clear
dzija—yarn, wool
dzijas gabals—skein of wool
dziļi—deeply
dziļš—deep
dziļums—depth
ir dzimis—was born
dzimt (I, 5)—to be born
dzimtene—native country
dzimumdiena / dzimšanasdiena—birthday
dzintars—amber
dzirdēt (III)—to hear
dzirnavas—mill
dzīt (I, 2)—to drive, to force; Pr. dzenu (ae), dzen, dzen (ae); Pst. dzinu
dzīve—life (activity)
dzīvība—life (vitality)
dzīvnieks—animal
dzīvoklis—flat, apartment
dzīvokļa saimniece—landlady
dzīvot (II)—to live; to dwell
dziedāt (III)—to sing
dziedātājs—singer
dziedēt (II)—to cure, to heal
dziesma—song

E

elkonis (ae)—elbow
elsāt (ae) (II)—to howl
elsošana (ae)—panting
elst (I, 4)—to pant, to sob
enerģija—energy
es—I
ezers (ae)—lake

ēdamistaba (ac:)—dining-room

fabrika—factory
fantasts—visionary
fizisks—physicalgabals—piece
gadījums—occasion
gadities (III)—to happen
gads—year
gadsimts, gadu simtenis—century
gaidīt (III)—to wait for
gaisma—light
gaisa pasts—air mail
gaiss—air
gaišs—light, pale
galdnieka darbs—carpentry
galdnieks—carpenter
galds, dim. galdinš—table
gals, dim. galiņš—end, top, tip
galva—head
galvenais—main, chief, principal
gan—sure, indeed, yet
gandrīz(vai)—nearly, almost
gans—shepherd
garantija—security, guarantee
gards—tasty, delicious
gardumi (pl.)—delicacies, titbits
garša—taste, relish
garšīgs—tasty, savoury
garšot (II)—to relish (tr.); to have a good tasteēst (I, 1)—to eat; Pr. ēdu(ac:),
ēd, ēd(ac:); Pst. ēdu

F

fizisks darbs—manual work
futbols, kājbumba—football

G

garām—past, by
garāmģājējs—passer-by
garšs—long
gatavs—ready, ripe
gausi—slowly
gauss—slow, tardy
gādāt (II)—to take care of, to see to
gādība—care, trouble
gājējs—walker
gājputns—bird of passage
gāju—(I) went
glaimojošs—flattering
glaimot (II)—to flatter
glābējs—rescuer, saver
glezna(ac)—picture, painting
gleznošana(ac)—painting
gludināt (III)—to iron, to smooth
gluži—completely, entirely
govs (gen. -vs; gen. pl. -vju, fem.)—cow
grābstit (III)—to grope, to feel
grāmata—book
grāvis—ditch, trench
gredzens(ac)—ring
gribēt (III)—to want, to desiregrīļoties (II)—to rock, to sway, to stagger
griez (I, 5)—to cut, to carve
grumba—wrinkle
gruveši (pl.)—ruins, rubblegudriba—wisdom, prudence
gudrs—wise, clever
gulbis—swan
gulēt (III)—to sleep, to lie
guļamistaba—bedroom

Ģ

ģeografija—geography
ģerbonis—coat of arms
ģimene—family
ģimnazija—grammar or high schoolģimnaziste—a high (grammar) school girl, pupil
ģimetne—portrait, photograph

H

honorārs—fee, royalties

I

ik—every
ikdienā—everyday
ikviens—everyone, anybody, each
ilgi—for a long time
ilgs—long
insekts—insect
inteligents—intelligent
ir—is, are; exist
(man) ir—(I) have
istaba—room, apartment; small farmhouse building
(iz)beigt (I, 4)—to end, to finish
(iz)beigties—to cease
izcirtums—glade, clearing
(iz)dalīt (III)—to divide, to distribute
(iz)degt (I, 1)—to burn (out)izdevums(ac)—edition, publication
izdot—to give out, to publish, to issue
izdoties—to succeed
(iz)dzert (I, 4)—to drink, to empty
(iz)gāzt (I, 4)—to pour (out), to spill
(iz)gludināt (III)—to iron
izgriez (I, 4)—to cut out, to carve
iziet—to go out
(iz)just (I, 3)—to feel
(iz)klist (I, 5)—to disperse (intr.)
izlasīt (III)—to read through; to select
izlikties (I, 2)—to pretend

- izliet (I, 1)—to pour out, to spill
 (iz)lietot (II)—to use
 iznākt (I, 1)—to come out, to appear, to be published
 iznest (I, 1)—to carry out, to bring out
 iznīcināt (III)—to destroy, to exterminate, to ruin
 izņemt (I, 1)—to take out
 izpārdošana—clearance, sale
 izpārdot—to sell out, to clear
 izplesties (I, 4)—to extend
 izrāde—performance
 izrādīt (III)—to turn out, to prove true
 izredzes (pl.)—prospect, outlook, chance
 izrotāt (II)—to adorn, to ornament, to decorate

I

- īpašums—possession, property
 īss—short, brief

IE

- iecbāzt (I, 1)—to thrust in, to show in
 iebēgt (I, 1)—to run into, to flee into
 (ie)dāvināt (III)—to give as a gift
 (ie)dot (irr.)—to give; Pr. dodu; Pst. devu
 iedzīvotājs—inhabitant
 (ie)gremdēt (II)—to dip, to immerse
 ieguvums—acquisition, achievement
 iejaukties (I, 4)—to interfere
 iejukt (I, 3)—to get mixed (in)
 iekāpt (I, 4)—to climb in
 (ie)kārtot (II)—to organize, to arrange

- iekļūt (I, 5)—to get in (to)
 iekrist (I, 3)—to fall into
 iekšā—inside
 iela—street, way, road
 ieleja—valley
 ielik (I, 2)—to put into
 ieliet (I, 4)—to pour into, to fill
 ielocīt (III)—to fold, to tuck up; Pr. loku, loki, loka
 iemanities (III)—to acquire skill
 iemantot (II)—to win, to acquire
 iemaukti—bridle
 (ie)mācīties (III)—to learn, to study
 (ie)mērcēt (II)—to dip, to steep, to soak
 (ie)nākt (I, 1)—to come (into)
 ienākties—to ripen
 ienākumi (pl.)—income
 ienesīgs—profitable, useful
 ieņemt (I, 1)—to receive, to take place, to occupy
 iepazīties (I, 5)—to get to know, to become acquainted; to meet
 ieraudzīt (III)—to see, to perceive
 ierēdnis—clerk, official, employee
 ierīce—equipment, outfit, apparatus
 ierīkot (II)—to lay out, to install
 ierunāties (II)—to start speaking, to speak up
 ieskanēties (III)—to resound
 iesmiets (I, 1)—to laugh suddenly; Pr. smejos; Pst. -smējos
 iesnas (pl.)—cold, catarrh
 iet (irr.)—to go
 ietve/ietne—pavement
 ievainot (II)—to injure
 ievērot (II)—to notice, to observe
 ievilk (I, 2)—to draw in, to pull in; Pr. velku(ac), velc, velk(ac); Pst. vilku

J

- ja—if, in case of, provided that
 Janka (dat. -am)—dim. of Janis
 jau—(1) already; (2) used as emphatic particle
 jauks—fine, nice
 jaunība—youth
 jauns—young, new
 jautājums—question
 jā—yes
 Jāņi—summer solstice festivities on 24th of June
 Jāņu bērni—visitors, guests taking part in the Midsummer night festivities
 Jāņu nakts—Midsummer night
 Jāņu tēvs—every host of the Midsummer night festivities
 jāts (I, 4)—to ride on horseback
 jātnieks—rider, horseman

Jelgava—town in Latvia
(Germ. Mitau)
jo—because (of), for
jocīgs—comical, funny,
amusing
jokoties (II)—to make fun, to
have fun
joprojām—henceforth, as be-
fore

K

ka—that
kabata—pocket
kabatas lakatiņš, kabat-
drāna—handkerchief
kad?—when?
kafējnīca—café
kafija—coffee
kails—naked, bare
kaimiņš—neighbour
kaitēt (II)—to hurt, to do
harm
kaitēt (imp.)—(kas tev)kais?
—What is the matter (with
you)?
kakls—neck, throat
kaķis—cat
kalējs—blacksmith
kalns—mountain
kalpa zēns—young farm-hand
kalpone—maid-servant
kalps—farm-hand
kalt (I, 4)—to forge
kam—whom, to whom
kamanas (pl.), dim. kamani-
ņas—sledge, sleigh
kamēr—while, whilst, till,
during

Juris—Juris (George)
just (I, 2)—to feel; Pr. jūtu;
Pst. jutu
justies (intr.)—to feel
jūra—sea
jūs—you
jūsu—yours, your

kanalizācija—drainage
kanāls—canal, channel
kanceleja—office
karalis—king
karaliene—queen
karaša—(flat) cake, home-made
bread
karāties (II)—to hang (intr.)
kareivis—soldier, warrior
karogs—flag, banner, standard
karote—spoon
karsts—hot
kaŗš—war
Pirmais Pasaules kaŗš—the
First World War
kas—who, what
katls—pot, kettle
katrs—every, each
kauja—battle, fight
kaukt (I, 4)—to howl, to roar
kauls—bone
kausēt (II)—to thaw, to dis-
solve
kauss—mug, cup; tumbler
kauties (I, 4)—to fight
kaut kur—somewhere
kā—how, like, as

kā (gen. of 'kas')—whose
kādē—why
kāds—somebody, someone, some;
(what) kind of
kāja—leg, foot
kājām iet—to walk (on foot)
kāpt (I, 4)—to climb, to
ascend
kārtība—tidiness, order
kārtot (II)—to put in order, to
arrange
kārtotājs—compiler
kāts—stalk; handle
klaips—loaf
klausīt (III; dat. and acc.)—
to obey
kā klājas?—how are you?
tas neklājas!—it is not proper!
klājs—board, deck
klāt (I, 4)—to cover, to spread
klāties—to be (imp.)
klepot (II)—to cough
klints (gen. -ts; fem.)—cliff,
rock
klist (I, 5)—to rove
kļiedziens—shout, yell
klusām—softly, in a low voice
klusēt (II)—to be silent, to
keep one's tongue
kluss—silent, calm
klusums—silence
kļūda—mistake, error
kļūt (I, 5)—to become
kodīgs—biting, sharp
koferis—suitcase
koks—tree
komentātors—commentator
koncerts—concert
konstruēt (II)—to construct

kopā—together, jointly
kopība—unity, community,
public spirit
kopt (I, 4)—to take care of
kost (I, 4)—to bite
košuma krūms—shrub
krastmala—quay, landing
place; shore
krasts—(river)bank
krāsa—colour
krāsns (gen. -ns; fem.)—stove,
oven
krāšana—collecting, saving
krāšņs—magnificent, splendid
krāt (I, 4)—to save, to keep, to
collect
kreklis(ac)—shirt
krēsla(ac)—twilight, dawn,
dusk
krēsls(ac)—chair
krist (I, 3)—to fall
kritika—critique, review
kritiķis—critic, reviewer
krietns—fit, able, excellent
krietni—thoroughly
Krievija—Russia
krieviski (runāt)—(to speak)
Russian
krieviskot (II)—to Russianize
krievs—a Russian
krievu (valoda)—Russian
(language)
krogus (gen. -us)—pub, inn,
tavern
krustām šķērsām—criss-cross
krusts—cross
krusttēvs—godfather
krūze—jug

- kuģis—*ship; boat; dim.*
 kuģelis—*shabby little ship, boat*
 kukainis—*insects*
 kukarača—*cucaracha*
 kukulis—*loaf*
 ciema kukulis—*gift, present*
 kumeļš, *dim.* kumeliņš—*colt, foal*
 kumpis/šķinķis—*ham; bacon*
 kur?—*where?*
 kur—*where*

L

- labāk—*better*
 labdien—*good day!, how do you do!*
 labi—*well, good*
 pa labi—*to the right*
 labība—*corn, grain, crop*
 labprāt—*with pleasure, willingly*
 labrīt—*good morning*
 labs—*good*
 labvakar—*good evening*
 lai—*that, in order that, so that*
 lai gan—*although, though*
 laikam—*probably, perhaps, very likely*
 laikraksts—*newspaper*
 laiks—*weather; time*
 kādu laiku—*for a while, for some time*
 laime—*happiness, luck; fortune*
 laimīgi—*fortunately*
 laimīgs—*happy*
 laist (I, 4)—*to let, to let go*
 laiva—*boat*

- kurp/uz kurieni—*where to?*
 kurpe—*shoe*
 kuŗš—*that, which*
 kuŗš?—*which one*
 kust (I, 5)—*to thaw (intr.)*
 kustēties (III)—*to move*
 kustība—*movement, motion*
 kūkot (II)—*to cuckoo*
 kutināt (III)—*to tickle*
 kvieši (*pl.*)—*wheat*
 ķērkt (I, 4)—*to croak; Pr. ķērcu (ac.); Pst. ķērcu*

- lāpāmadata—*darning needle*
 lāpīt (III)—*to mend, to darn*
 lāpsta—*spade*
 lāse—*drop*
 lāsteka—*icicle*
 ledājs(ac)—*ice (large areas covered with ice); glacier*
 ledus(ac) (*gen. -us*)—*ice*
 lepns(ac)—*proud*
 lēcieni—*jump, leap, bound*
 lēnām(ac:)—*slowly*
 lēni(ac:)—*slowly*
 lēns(ac:)—*slow*
 likt (I, 2)—*to put; to force, to make to; to command*
 likties—*to seem; liekas—it seems*
 lipīga slimība—*contagious illness*
 lipīgs—*sticky*
 līdz (+ *dat.*)—*until, till; as far as*
 līdzeklis—*remedy, means*
 līdzība—*similarity, likeness*
 līgot (II)—*to sing 'ligo' songs in the Midsummer night*
 likumains—*curved*
 limenis—*level*

- list (I, 2)—*to crawl; Pr. lienu; Pst. lidu*
 lit (I, 5)—*to rain, to pour (intr.)*
 liecība—*report*
 lielisks—*grand, magnificent*
 liels—*big, large, great*
 Lielupe—*river in Latvia*
 liepa—*linden tree*
 liesma—*flame, blaze*
 liet (I, 4)—*to pour (tr.)*
 lieta—*thing, subject, matter*
 lietais—*rainy*
 lietot (II)—*to use*
 lietpratējs—*expert, specialist*
 lietus—*rain*
 locīt (III)—*to bend; Pr. loku, loki, loka*
 lode—*ball, bullet*
 logs—*window*
 Londona—*London*
 lopi (*pl.*)—*cattle*
 lops—*animal, beast*
 luga—*play*
 lupata—*rag*
 lūgt (I, 4)—*to ask, to invite; to beg; to pray*

I,

- ļaudis (*pl.*)—*people*
 ļauns—*wicked*

joti—*very*

M

- maigums—*gentleness, softness, mildness*

mainīt (III)—*to change, to alter (tr.)*

- mainities—to change (intr.),
to vary
maisīt (III)—to stir
maize—bread
mala—edge
(cepures) mala—brim
malka—logs, firewood
manīt (III)—to notice, to
observe
mans—my, mine
margot (II)—to glitter, to
glister
margrietīņa—daisy
mašīna—engine, machine
mašīna (coll.)—car
mats—hair
maz—little, few
par maz—too little
mazgāt (II)—to wash (tr.)
mazgāties—to wash oneself
mazs—small, little
mācēt (III)—to know how to;
Pr. māku, māki, māk;
Pst. mācēju
mācīt (III)—to teach; Pr.
mācu, māci, māca; Pst.
mācīju
mācītājs—pastor, minister
mācīties—to learn
māja—house
mājā—at home, in the house
mājīgs—comfortable, cosy
mājsaimniecība—household
mākonis—cloud
māksla—art
māmiņa, māmulīņa (dim. of
māte)—dear mother
māsa—sister
māt (I, 4)—to wave, to wink
- māt ar roku—to beckon
māte—mother
medus (gen. -us) (ae)—honey
meita—daughter
meitene—girl
meklēt (II)—to look for
melns (ae)—black
metrs—metre
mežs—wood, forest
mēdza—used to
mēģināt (III)—to try, to
attempt
mēnesis—month
mēness—moon
mērķis—aim, purpose; goal
mēs—we
mēteliš—coat
mētopole—metropolis
migt (I, 2)—to fall asleep
milti (pl.)—flour
minūte—minute
mirdzēt (III)—to shine, to
sparkle
mirdzošs—shining, sparkling
mirklis—instant, moment
mirt (I, 5)—to die
mitēties (III)—to stop (intr.),
to cease
miza—bark
mīksts—soft
mīļš—dear
miegs—sleep
miers—peace, repose
mieži (pl.)—barley
mocīt (III)—to torment; Pr.
moku, moki, moka
mocīties (intr.)—to suffer,
to endure, to torment one-
self

- modināt (III)—to awaken
(tr.)
motorlaiva—motor-boat
mugura—back
- mūsu—our, ours
mūžam—for ever
mūžīgi—eternally
mūžs—life (long); age

N

- nabags—a beggar
nabags—poor
nakts (gen. -ts; fem.)—night
nams—building, house
nasta—burden, load; bundle
nauda—money
nazis—knife
nākotne—future
nākt (I, 1)—to come; Pr.
nāku, nāc, nāk; Pst. nācu
ne—not
ne . . . , ne—neither . . . nor
neatmaidība—perseverence, per-
sistence
necerība/bezcerība—despair,
hopelessness
neciešams—unbearable
nedarbs—mischief
nedēļa—week
negudrs—imprudent
neilgā laikā—in a short while
neilgs—short (of time)
nejaušs—unexpected, sudden
nekad—never
nekas—nothing
nekā—than; in no way
nekriets—mean, wretched
nekulturāls—undeveloped, un-
cultured
nelaime—misfortune, ill-luck
nelaimīgs—unfortunate, un-
lucky, unhappy
- nemierīgs—restless; turbulent
neparasts—unusual
nepārprotams—intelligible,
clear
nepieciešams—necessary
nerātns—naughty
neredzams—invisible
nereti (ae)—now and then, quite
often
neseklis—bundle, package
nesen—recently
neskaitāmi (pl.)—innumera-
ble, countless
nespēks—weakness, feebleness,
powerlessness
nest (I, 1)—to carry; Pr.
nesu (ac), nes, nes (ae);
Pst. nesu
netaisns—unjust, wrong
netīrumi (pl.)—dirt, filth
nevarīgi—helplessly
nevien . . . , bet arī—not only
but also
neviens—nobody
nē—no
nikns—fierce, grim
nīkt (I, 5)—to languish
niecīgs—tiny, minute; trivial
niekkalbīte—little blabber
no (+ gen.)—from, off
nobraukt (pic)—to arrive
(at)

- nobraukt (no)—to come down, to drive off
 nobristies (I, 3)—to become wet (muddy) while walking
 (no)brīst (I, 5)—to ripen
 nobriedis—ripe
 nocelt (I, 4)—to take (lift) off
 nodoties (+ dat.)—to indulge (in), to devote oneself to
 nodzēst (I, 4)—to extinguish, to put out
 noēst—*to eat up, to consume*
 nogrimt (I, 5)—to sink
 nogurt (I, 5)—to tire, to exhaust
 noiet—*to go down; to set; to go as far as*
 nokaustēt (II; trans.)—to tire out; to exhaust (tr.)
 nokļūt (I, 5)—to get, to arrive
 nokratīt (III)—to shake off
 nokrist (I, 3)—to fall down
 nolauzt (I, 4)—to break off (tr.)
 nolemt (I, 4)—to decide, to determine
 nolikt (I, 2)—to put down
 noliekt (I, 4; tr.)—to bend down
 noliekties—*to bend oneself down, to stoop*
 nolūzt (I, 5; intr.)—to break off
 nomest (I, 1)—to throw off, to drop, to let fall
 nomirt (I, 5)—to die
 nonākt (I, 1)—to arrive, to reach the end
 noņemt (I, 1)—to take off

- (no)pirkt (I, 2)—to buy; Pr. pārku(ac:), pērc, pārku(ac:); Pst. pirku
 nopietnība—seriousness
 nopietns—serious, grave
 (no)plaut (I, 4)—to mow, to cut
 nopļauts—cut, mowed
 noraudzīties (III)—to look at
 norādīt (III)—to point out
 norimt (I, 5)—to cease, to become quiet
 nosarkt (I, 5)—to flash, to blush
 noskaitīt (III)—to count, to recite
 noslēpumains—mysterious, secret
 noslēpums—secret
 nostāties (I, 4)—to stand, to stop
 notecēt (III)—to flow (run) down
 notikt (I, 2)—to happen, to occur
 noturēt par—*to take for*
 novele—short story
 novembris—November
 novērot (II)—to observe, to watch
 novilkēt (I, 2)—to pull down, to drag down, to take off
 nozīme—significance, importance
 nožēlojams—deplorable, regrettable
 nu—now; well
 ņemt/jemt (I, 1)—to take

O

- oga—berry
 ogulājs—berry bush, shrub
 opera—opera
 optimisms—optimism
 otrdienā—Tuesday
 otrs—second (2nd); other
 ozols—oak

P

- pa—during; across; over; along
 paaudze—generation
 pabiedēt/pabaidīt—to frighten (a little)
 pacilāt (II)—to inspire, to thrill; to weigh in the hand
 pacilātība—enthusiasm, ecstasy
 pacients—patient
 padarīt (III)—to make, to do, to finish
 padomāt (II)—to reflect upon, to ponder, to think over
 padoms—advice; wisdom
 pagaidām—meanwhile, for the present
 pagaidīt (III)—to wait for (for a short while)
 pagale—log, firewood
 pagalms—back yard
 pagatavot (II)—to make, to construct
 pagūt (I, 5)—to find time, to succeed
 pakāļkāja—hind leg
 pakāpeniski—gradually, by degrees
 paklausība—obedience
 pakustināt (III)—to move (tr.)
 palaistics (I, 4; -uz + acc.)—to rely upon, to count upon
 paldies—thank you
 palikt (I, 2)—to stay, to remain; to become
 palīdzēt (III)—to help
 palīdzība—help, aid, assistance
 palīgā—for help
 pamats—foundation, basis
 pamācīt (III)—to advise, to teach, to instruct
 panākumi (pl.)—success
 panest (I, 1)—to carry (for a while); to bear, to endure
 (pa)ņemt (I, 1)—to take
 papīrs—paper
 par (+ acc.)—about, for
 parādīties—to appear, to show oneself
 pareģot (II)—to foretell, to forecast
 pareizs—right, correct, exact
 pasaka—fairy-tale
 pasaule—world
 pasaules daļa—continent
 paskaidrojums—explanation, comment
 paslēptuve—hiding place
 paspēt (I, 4)—to manage, to be in time

- pastaigāties (II; intr.)—*to go for a walk, to walk for pleasure*
 pasta kantoris—*post office*
 pasts—*post, mail*
 gaisa pasts—*air mail*
 pašlaik—*now, just*
 pa tam—*meanwhile*
 pat—even
 pateicība—*gratitude*
 pateikties (I, 4)—*to thank*
 patērēt (II)—*to use, to consume*
 patikt (+ dat.)—*to like*
 man patik—I like
 patikams—*pleasant*
 patiesība—*truth, reality*
 patiesībā—*really, indeed, in fact*
 pats—*self*
 patriarchs—*patriarch*
 paturēt (III)—*to keep, to hold (for a while)*
 pavadonis—*companion; guide*
 pavards—*stove*
 pavasaris—*spring*
 pavisam—*completely, entirely*
 pazaudēt (II)—*to lose*
 pazīt (I, 5)—*to know; to distinguish; to recognize*
 pazust (I, 3)—*to disappear, to vanish*
 pār—*over, across*
 pārbaudījums—*examination, test*
 pārgulēt (III)—*to sleep overnight, to spend a night*
 pāri—*over, across; beyond; past*
 pārlikt (I, 2)—*to put over; to place differently; to think over*
 pārnākt (I, 1)—*to come home, to return*
 pārņemt (I, 1)—*to take possession of, to take over*
 pārprast (I, 5)—*to misunderstand; Pr. -protu; Pst. -pratu*
 pārskriet (I, 5)—*to run across, to run over; Pr. -skrienu; Pst. -skrēju*
 pārtikt (I, 3)—*to live on (something); Pr. -tīcku; Pst. -tīku*
 pārtraukt (I, 4)—*to interrupt*
 pārtrūkt (I, 5)—*to snap, to burst (intr.)*
 (pār)tulkot (II)—*to translate, to interpret*
 pārvērst (I, 4)—*to turn into; to change into*
 pārvērsties—*to change into (intr.)*
 pārvilkties (I, 2)—*to cover (intr.)*
 peldētājs(ae, ae:)—*swimmer*
 pelēks(ae, ae:)—*grey*
 peldēt (III)—*to swim*
 pelnīt (III)—*to earn*
 personība—*personality, individuality*
 pēc (+ gen.)—*after*
 pēcpusdiena—*afternoon*
 pēdējais—the last (one)
 pēkšņi—*suddenly*
 pēriens—*thrashing*
 pērle—*pearl*
 pērn(ae:)—*last year*

- pērt (I, 4)—*to beat, to whip, to flog*
 pētīt (II)—*to explore, to investigate*
 pildāmspalva—*fountain-pen*
 pildīt (III)—*to fill*
 pilnīgs—*entire, whole, complete*
 pilns—*full*
 pils—*castle, palace*
 pilsēta—*town, city*
 galvas pilsēta—*capital*
 pilsētnieks—a townsman
 pirkšana—*buying, bargain*
 pirkt (I, 2)—*to buy; Pr. pērk(ae:), pērc, pērk(ae:); Pst. pirku*
 pirmais—the first
 pirmdiena—*Monday*
 pirts (gen. -ts; fem.)—*bath-house, sauna*
 pīpe—*pipe*
 pie (+ gen.)—*at*
 pie tam—*beside; with*
 pieaugt (I, 1)—*to grow up*
 piecelties (I, 4)—*to get up*
 piedāvāt (II)—*to offer*
 man pieder—*belong(s) to me*
 piederēt (III)—*to belong*
 piedurties (I, 4)—*to touch; Pr. -duros; Pst. -dūros*
 piegādāt (II)—*to deliver*
 piegrūst (I, 4)—*to push at*
 pieiet—to go to
 piekāpties (I, 4)—*to give in, to yield*
 piektdiena—*Friday*
 pieklaist(uguni)—*to set on fire*
 pieliekties (I, 4)—*to bend (intr.), to stoop*
 pieliet (I, 1)—*to fill; Pr. -leju; Pst. -lēju*
 piemēram—for instance, for example
 pieminekļis—*monument, memorial*
 piemīt (I, 1)—*to tread; Pr. minu; Pst. -minu*
 pienākt (I, 1)—*to arrive, to come near; to call; Pr. -nāku, nāc, nāk; Pst. nācu*
 piens—*milk*
 pieņemt (I, 1)—*to accept, to take; Pr. -ņemu(ae), ņem, ņem(ae); Pst. ņēmu*
 pieņemties—to increase (intr.)
 piepēši—*suddenly*
 pietāte—*stop, station*
 pieticīgs—*content, moderate, modest, frugal*
 pīpe—*pipe*
 pietikt (I, 2; + gen. of object)—*to suffice, to be sufficient*
 man pietiek—it is sufficient for me
 pietrūkt (I, 5; + gen. of object)—*to be lacking, to fall short*
 pievērst (I, 4)—*to turn*
 plašs—*large, spacious*
 plats—*broad, wide*
 plaukts—*shelf*
 grāmatu plaukts—*bookcase*
 plecs(ae)—*shoulder*
 plivināties (III)—*to flutter*
 plīts—*hearth, cooking-stove*
 plīvot (II)—*to flutter*
 pozitīvs (III)—*to rage*

plūdi (*pl.*)—flood, high tide
 plūst (I, 5)—to flow, to stream
 pļaut (I, 4)—to cut, to mow, to reap
 pļava—meadow
 Polija—Poland
 politisks—political
 prasīt (III)—to ask
 prast (I, 3)—to know how to;
Pr. protu; Pst. pratu
 prece—ware, goods, merchandise
 pret (+ *acc.*)—against, contrary, towards, opposed to
 princese—princess
 priecāties—to be delighted, to rejoice
 priecīgs—glad, gay, cheerful
 prieks—joy, delight, pleasure
 priekšauts—apron
 priekšā—in front of
 process—process
 profesors—professor

R

radība—creation
 ragavas—sledges
 raibs—spotted, coloured
 raidījums—broadcast, transmission
 rakstāmgalds—writing-table, desk
 rakstīt (III)—to write
 rakstnieks—writer
 rakt (I, 3)—to dig; *Pr. roku; Pst. raku*
 rast (I, 3)—to find; *Pr. rodu; Pst. radu*

prom—away
 prom!—be off! off you go!
 pudele, *dim. pudelīte*—bottle
 puika (*dat. -am; masc.*)—lad, boy
 puķe—flower
 pulcināt (III)—to assemble
 pulkstenis—watch, clock
 pulksten . . . —(at) o'clock
 pulsts—desk
 purvainis—marshy
 purvs—marsh, swamp
 pusdiena—midday, noon
 pusdienas (*pl.*)—dinner
 pusnakts—midnight
 puteklis—speck of dust
 putekļi (*pl.*)—dust
 putenis—blizzard
 putns—bird
 putot (II)—to foam, to froth
 pūles (*pl.*)—effort, trouble, pains

rati (*pl.*)—cart, cab, coach
 raudāt (III)—to cry, to weep
 rādīt (III)—to show (*tr.*), to point, to expose
 rāviens—pull, tear, tug
 redzēt (III)—to see
 reiz—times
 reizē—time; turn
 rejšs—barking
 resns(*ac*)—thick
 rēķins—account, bill
 ritmisks—rhythmical
 rīcība—action

Rīga—Riga, capital of Latvia
 rikoties—to act, to deal
 rīt—tomorrow
 no rīta—in the morning
 rīti (*pl.*)—east
 rītos—mornings
 rīts—morning
 riet (I, 1)—to bark; *Pr. reju; Pst. rēju*
 robeža—border, frontier
 roka—arm, hand
 romāns—novel

rotāt (II)—to adorn, to decorate
 roze—rose
 rudens (*gen. -ns*)—autumn
 rudzi (*pl.*)—rye
 rudzu puķe—cornflower
 runāt (II)—to speak
 runcis—tom-cat
 rupjš—rough, coarse
 rūpīgi—carefully
 rūšināties (III)—to rake, to scratch

S

saukstēšanās—cold (illness)
 saaukstēties (II)—to catch a cold
 sacelt (I, 4)—to rouse, to stir up
 sacikste—match, race, competition
 sacīt (III)—to say
 sadurties (I, 2)—to collide
 saēsties (I, 1)—to eat one's fill
 (sa)gaidīt (III)—to wait for, to expect
 (sa)gludināt (III)—to iron
 (sa)graut (I, 4)—to destroy, to ruin
 (sa)griezt (I, 4)—to cut; to turn; to twist
 (sa)griezties—to whirl (*intr.*)
 saime—household
 saimiece—landlady, hostess
 saimnieks—landlord, host
 sainis—package
 saite—bound

(sa)ģigt (I, 5)—to get sulky, to become peevish
 saīgums—peevishness
 saīsināts—shortened, abridged
 saiet—to come together; to meet, to assemble
 (sa)just (I, 3)—to feel
 sajūsmināt (III)—to inspire
 sajūsmināties—to be inspired, to be delighted with
 (sa)kopot (II)—to compile, to collect
 (sa)kravāt (II)—to pack
 sakrist (I, 3)—to collapse; to fall on each other; to coincide with
 sala—*island*
 saldšs—sweet
 saldumi (*pl.*)—sweets
 saldums—sweetness
 salīdzināt (III)—to compare
 salna—hoar-frost; rime
 sals—frost

- (sa)maksāt (II)—to pay
 samazgas (pl.)—dishwater, slops
 samulst (I, 5)—to be embarrassed
 sanest (I, 1)—to bring together
 saņemt (I, 1)—to receive, to get, to obtain
 sapnis—dream
 sapņot (II)—to dream
 sapņot vaļējām acīm—to day-dream
 saprast (I, 3)—to understand, to comprehend; Pr. -protu; Pst. -pratu
 sargāt (III)—to guard, to protect, to defend
 sarkans—red
 saruna—conversation
 sarunāties—to converse
 sasalis—(is) frozen
 (sa)salt (I, 5)—to freeze
 sasist (I, 1)—to smash up, to knock to pieces; to hurt
 sasiet (I, 3)—to tie up, to bind; Pr. -sienu; Pst. -sēju
 saskaitī (III)—to sum up, to count
 (sa)skaldīt (III)—to chop
 saslimt (I, 5)—to fall ill
 sasniegt (I, 4)—to achieve, to obtain, to succeed in reaching
 saspīest (I, 4)—to press, to squeeze
 sastapties (I, 3)—to meet (each other)
 satikt (I, 3)—to meet; to be on good terms; Pr. -tīcku; Pst. -tiku
 satriekt (I, 4)—to shock, to crash, to smash; Pr. -triecu, triec, triec; Pst. triecu
 satumst (I, 5)—to grow dark
 saturēt (II)—to hold, to keep; to contain
 satvert (I, 4)—to seize, to catch
 mani sauc—my name is
 sauciens—call, shout, cry
 saukt (I, 4)—to call; Pr. saucu, sauc, sauc; Pst. saucu
 saulains—sunny
 saule—sun
 sauss—dry
 savāds—strange
 (sa)vākt (I, 4)—to collect, to accumulate
 savs—own; ref. to the subject: my, your, our, his, her, their
 sākt (I, 1)—to start, to begin, to commence
 sākties (intr.)—to begin, to start
 sāls—salt
 sālsūdens—salt-water
 sāļš—salty
 sāns—side, flank
 sāpes (pl.)—pain, ache
 sāpēt (III)—to ache
 sārts—rosy, pink
 sega (ac)—blanket, cover
 seja—face
 sekmes (pl.)—success, progress
 sekot (II + dat.; ac)—to follow
 sen—long ago

- senāk—formerly, in old times
 senos(ac) laikos—in the olden days
 sens(ac)—ancient, previous
 sestdiena—Saturday
 sevišķs—particular, special
 sēdēt (I, 4)—to sit
 sējums—volume
 sēne—mushroom
 sēņot (II)—to pick mushrooms
 sērga(ac:)—plague
 sērkociņš(ac:)—match
 (ap)sēt (I, 4)—to sew
 sēta(ac:)—fence, hedge; backyard; farm
 sētsvidus(ac:)—courtyard
 sidrabs/sudrabs—silver
 siksna—strap
 sildīt (III)—to warm
 sils—coniferous forest
 silts—warm
 sirds—heart
 sirms (mats)—grey (hair)
 sirsnīgi—sincerely, cordially
 sist (I, 1)—to hit, to beat
 sicošs—humming
 sīkbūtne—infusoria
 sīks—tiny, petty, minute
 sikt (I, 4)—to hum, to buzz; Pr. sīcu; Pst. sīcu
 siena laiks—hay-making season
 siens—hay
 sieva—wife
 skaists—beautiful
 skaits—number
 skaitīt (III)—to count
 skalot (II)—to wash, to rinse
 skaļš—loud
 skaņa—sound
 skapis—card-index cabinet, cupboard
 skatītāji (pl.)—audience
 skatītājs—spectator, onlooker
 skatīties (III)—to look
 skats—sight, view
 skat(u)logs—shop window
 skatuve—stage
 skola—school
 skolēns, skolnieks—pupil
 skolniecc—girl pupil
 skolotāja—lady teacher
 skolotājs—teacher
 skrāpēt (II)—to scratch
 skrejmaļpa—gangway
 skriet (I, 3)—to run; Pr. skrienu; Pst. skrēju
 skumjas (pl.)—sorrow, grief
 slapjš—wet
 slaucīt (III)—to wipe, to mop; Pr. slauku, slauki, slauka; Pst. slaucīju
 slavens(ac)—famous
 slavēt (II)—to praise, to glorify
 slāpes (pl.)—thirst
 slepus(ac)—secretly, stealthy
 slikti—badly
 sliktis—bad
 slimība—illness
 slimīgs—ailing, having bad health
 saslimt (I, 5)—to fall ill (slimību) digļi—germs
 slimot (II)—to be ill, to suffer from
 slims—ill
 slinks—lazy, idle
 slidēt (II)—to slip, to glide

- smags—*heavy*
 smaidīt (III)—*to smile*
 smails—*pointed*
 smarža—*smell, odour*
 smaržīgs—*fragrant*
 smaržot (II)—*to smell, to scent*
 smelgt (I, 4)—*to hurt, to ache*
 smelt (I, 4)—*to draw, to scoop; to obtain*
 smilts (*gen. -ts; fem.*)—*sand*
 smieties (I, 1)—*to laugh; Pr. smejos; Pst. smējos*
 iesmieties—*to laugh suddenly (for a moment)*
 sniegs—*snow*
 snigt (I, 2)—*to snow; Pr. snieg; Pst. sniga*
 sniegt (I, 4)—*to give, to pass; to perform; Pr. sniedzu; Pst. sniedzu*
 sniegties—*to extend, to reach to*
 sociāls—*social*
 solis—*step, pace*
 solists—*soloist*
 solīt (III)—*to promise*
 solīt par—*to offer for*
 sols—*bench, seat*
 soma—*bag*
 ceļa soma—*travelling bag*
 Somija—*Finland*
 spainis—*bucket*
 Spānija—*Spain*
 sārnains—*winged*
 spārns—*wing*
 spēcīgs—*strong, powerful*
 spēks (ac:)—*force, strength, energy*
 spēēt (I, 4)—*to be able; Pr. spēju; Pst. spēju*
 spīdēt (III)—*to shine*
 spodrināt (II)—*to polish*
 spožs—*shining, bright*
 spožums—*lustre, splendour*
 sprādziens—*explosion*
 sprāgt (I, 5)—*to burst, to explode; Pr. sprāgstu; Pst. sprāgu*
 priest (I, 4)—*to judge, to give one's opinion; Pr. spriežu, spried; Pst. spriedu*
 spuldze—*(electric) bulb, lamp*
 spulgs—*shiny, sparkling, glittering*
 stabs—*pole*
 Staburags—*'Staburags'—a famous rock on river Daugava*
 staigāt (II)—*to walk, to go*
 starot (III)—*to shine, to sparkle, to radiate*
 starmetis—*reflector, searchlight*
 stars—*ray*
 stādīt (III)—*to plant, to set*
 stāstīt (III)—*to tell, to relate, to narrate*
 stāvēt (III)—*to stand*
 stāvoklis—*state, condition, situation*
 stāvs—*steep*
 steiga—*haste, speed, hurry*
 steigties (I, 4)—*to hasten (intr.), to be in a hurry; Pr. steidzos; Pst. steidzos*
 stingrāk—*firmer*
 stingri—*strictly, firmly*
 stiprs—*strong*
 straume—*stream*

- strazds—*thrush, starling, black-bird*
 strādāt (II)—*to work*
 strādnieks—*worker*
 strēlnieks—*archer, fusilier; a Latvian soldier in the First World War*
 strīdēties (III)—*to quarrel, to dispute*
 stripa/svītra—*line, stripe*
 strops—*hive, apiary*
 students—*student, undergraduate*
 studēt (II)—*to study, to read (in the University)*
 stunda—*hour, lesson*
 suns (*irr.*)—*dog*
 sūdzēt (III)—*to go to law, to accuse*
 sūdzēties—*to complain (of)*
 sūna—*moss*
 sūnains—*mossy*
 š
 šad tad—*occasionally, sometimes*
 šalkot (II)—*to rustle*
 šalkt (I, 4)—*to rustle; Pr. šalcu, šalc; Pst. šalcu*
 šausmas—*horror*
 šausmīgs—*terrible*
 šeit—*here*
 šis, fem. šī—*this (one)*
 šķirsts—*coffin*
 šķībs—*slanting, oblique*
 šķietams—*apparent*
 šļakstēšana—*splash, splashing*
 šodien—*today*
 šūns—*bitter, sharp, harsh*
 svaigs—*fresh*
 svārki (*pl.*)—*jacket, coat; skirt*
 svece—*candle*
 sveicināt (III)—*to greet, to salute*
 Sveiki! Sveiks!—*Hullo! Good-bye!*
 sveiks—*well, sound*
 sveķi (*pl.*)—*resin*
 svešs—*strange, unknown*
 svētdiena—*Sunday*
 svētīt (II)—*to celebrate; to bless*
 svētki (*pl.*)—*festivity, feast*
 svētku (*gen.*)—*festive*
 svilpot (II)—*to whistle*
 svilpt (I, 4)—*to whistle*
 sviedri (*pl.*)—*sweat, perspiration*
 sviestmaize—*bread and butter, sandwich*

T

- tad—then
(vai) } tad—emphatic particle
(ko) }
- tagad—now, presently
taisīt (III)—to make
taisīties (+ inf.)—to prepare
for, to get ready for
taisni—straightly, directly
tapt (I, 3)—to become; Pr.
topu, topi, top; Pst. tapu
tas, fem. tā—that; it; he, she
tauki (pl.)—fat, grease
taure—bugle
tautas dziesma—folk-song
tavs—your, thou
tā—thus, so; that
tā?—indeed?
tāfele—blackboard
tā kā—as, since; so that
tālāk—further, farther
tāle—distance, remoteness
tāls—distant
tālu—far away
te—here
teātris—theatre
tecēt (III)—to flow, to run;
Pr. teku(ac), tec, tek(ac);
Pst. tecēju
teikt (I, 4)—to say, to tell; to
praise; Pr. teicu; Pst. teicu
tekošs(ac)—running; current
televīzija—television
telts (gen. -ts; fem.)—tent
tēja—tea
tētiņš—daddy
tēviņš—male (he)
tēvs(ac:)—father
- ticētājs—believer
tik—so; so much
tikai—only, merely
tikko—just; scarcely, hardly
tikmēr—meanwhile, as long as
tikt (I, 3)—to get; to become;
Pr. tieku, tiec, tiek; Pst.
tiku
tilts—bridge
tinte—ink
tirgotājs—tradesman, merchant
tirgus (gen. -us)—market
tīriba—cleanliness; purity
tīrīgs—clean, tidy
tīrīt (III)—to clean
tīrs—clean, pure
tīt (I, 1)—to wind, to wrap;
Pr. tinu; Pst. tinu
tiepša (masc. and fem.)—a
stubborn person
tiešām—indeed, really, truly
tievs—thin, slim
tomēr—yet, however, neverthe-
less
torpēda—torpedo
traips—spot
trauks—vessel, dish; dim.
trauciņš
trešdiena—Wednesday
trilogija—trilogy
trīcēt (III)—to tremble
trīsstūris—triangle
troksnis—noise
trupa—company
tu—you, thou
tulkot (II)—to translate
tumsa—darkness

- tums—dark
tur—there
turēties (III)—to hold oneself
turpināt (III)—to continue
turpmāk—further, hereafter
turpretim—but, on the con-
trary, on the other hand
- tuvinīks—kinsman, next of
kin
tuvoties (+ dat.)—to ap-
proach
tuvs—near, close
tuvu—nearly, close by
tvaikonis—ship, steamer

U

- uguns—fire
ugunskurs—(bon)fire, camp
fire
un—and
Ungarija—Hungary
upe—river
uz (+ gen./acc.)—on, at, to,
by
uzcelt (I, 4)—to rouse, to lift
up; to build
uziet—to ascend, to walk up;
to find, to discover
uzlēkt (I, 1)—to leap up; to
rise
uzlikt (I, 3)—to put on
(uz)liesmot (II)—to blaze up;
to flash
uzmanīgs—attentive, mindful
uzminēt (III)—to guess, to
unriddle, to solve
uznākt (I, 4)—to come up; to
appear suddenly
uzņemties—to undertake, to
take upon oneself
- (uz)rakstīt—to write (down)
uzrausties (I, 4)—to climb up,
to creep up (with difficulties)
uzrādīt (III)—to show, to
produce
uzrāpties—to climb up (with
effort)
uz redzēšanos!—Bye-bye!
Cheerio!
uzreiz—suddenly, at once
uzskats—opinion
uzticīgs—faithful, loyal
uztraukums—excitement
uzvalks—suit, dress
uzvārds—family name
uzzināt (III)—to get to know,
to find out
(uz)ziedēt (III)—to blossom,
to flower
ūdens—water
ūdensvads—water supply,
water-main

V

- vai—interrogative particle
vai—or, if, whether
- ... vai—almost
vai nu ... , vai—either ... or

- vaicāt (II)—to ask
 vainags—wreath, garland
 vairāk—more
 vairāki (pl.)—several
 vairākkārt—often, repeatedly
 vairīties—to avoid, to evade, to
 stun
 vairs—any more
 vajadzēt (III)—to have to, to
 be obliged
 man vajag—I have to
 vakar—yesterday
 vakarā—at night, in the evening
 vakar vakarā—last night
 vakars—evening
 valkāt (II)—to wear
 valoda—language, talk
 valodīgs—talkative
 valsts (gen. sg. -sts; gen. pl.
 -šku; fem.)—state, empire
 valsts ģerbonis—national coat
 of arms
 vanags—hawk
 vandīt (III)—to rummage
 varbūt—may be, perhaps
 varens (ae)—mighty, enormous
 varēt (III)—to be able
 vasara—summer
 vask—wax
 Vācija—Germany
 vācietis—German
 vācu (valoda)—German
 (language)
 vāks—lid, cover
 vārds—word, name
 vārīt (III)—to boil, to cook
 vārna—crow
 vārti (pl.)—gate
 vāts—wound, gash
 vecāki (ae) (pl.)—parent
 vecāmāte, dim. vecmāmiņa
 (ae)—grandmother
 vecs (ae)—old
 vectēvs (ae, ae:), dim. vec-
 tētiņš—grandfather
 vecums (ae)—age, old age
 vedējs—driver
 veidojums—structure, forma-
 tion
 veids—form, shape, manner
 veikalnieks—businessman,
 shopkeeper
 veikals—shop, business
 veiklība—skill, dexterity
 veikts (I, 4)—to accomplish, to
 master, to complete; Pr.
 veicu, veic, veic; Pst.
 veicu
 veikties—to succeed, to get on
 velns (ae)—devil
 vēlti, vēltīgi—in vain
 vēltīt (III)—to dedicate
 veļa—laundry, linen, under-
 wear
 vergot (II) (ae)—to slave
 veselība—health
 vesels (ae, ae)—well, healthy;
 whole, entire
 vest (I, 1)—to convey, to take;
 Pr. vedu (ae), ved, ved-
 (ae); Pst. vedu
 vējš—wind
 vēl—still
 vēlāk (ae:)—later, onwards
 vēlēšanās—wish, desire
 uz vēlēšanos—by request
 vēls (ae:)—late
 vēlu (ae:)—late

- vērot (II) (ae:)—to observe
 vērst (I, 4)—to turn, to direct
 vērtība—value
 vērtīgs—valuable
 vērts (ae:)—(is) worth
 vēss (ae:)—cool, fresh
 vēstule (ae:)—letter
 vēsture (ae:)—history
 vētra (ae:)—storm, tempest
 vidus (gen. -us)—middle
 vilciens—train
 vilkt (I, 2)—to drag, to pull;
 Pr. velku (ae), velc, velc-
 (ae); Pst. vilku
 vilnis—wave
 viltus (gen. -us)—fraud, deceit
 vingrinājums—exercise
 viņš, viņa—he, she
 viņa (gen.)—his
 viņas (gen.)—her(s)
 virs (+ gen.)—above, over
 virtuve—kitchen
 virziens—direction, course; ten-
 dency
 virzīt (III)—to direct, to
 advance
 visapkārt—all around
 visi (pl.)—all, entire, everybody
- Z
- zāle—grass
 zāle—hall, ballroom
 zāles (pl.)—medicine, drugs
 zelts—gold
 zem (+ gen.)—below, beneath,
 under
 zeme—earth, ground, soil;
 country
- vispirms—at first
 viss—everything
 vista—hen
 visur—everywhere
 vizbulīte—anemone
 vizēt (III)—to glint, to glitter
 vile, dim. vilīte—seam, edge
 vīrs—husband; man
 vist (I, 5)—to wither, to fade
 vitols—willow
 vieglāk—easier
 viegli—easily, gently
 vieglprātīgs—careless, thought-
 less
 viegls—easy, light
 vienīgais—the only one
 vienkāršot (II)—to simplify
 vienkāršs—plain, simple
 vienreiz—once
 vientuļš—lonely, solitary
 viesis (irr.)—guest, visitor
 viesoties (II)—to be on a visit,
 to visit
 vieta—place, spot; job, employ-
 ment
 manā vietā—for me, instead of
 me

- zemnieks—countryman;
peasant; farmer
zems(ac)—low
zemu(ae)—low
zēns(ac:)—lad, boy
zibens—lightning
zibēt (III)—to flash, to glitter
zilgans—bluish
zils—blue
zilums—blueness; blue, azure
zināms!—of course!
zināt (III)—to know, to be
aware
zirgs—horse
zīrnis—pea
zivs (gen. -vs; fem.)—fish
zīds—silk
zīle—acorn; titmouse

- zīme—sign, mark; token
zīmējums—drawing, design,
blueprint
ziedēt (III)—to blossom, to
flower
ziedošs—flowering, blossoming
zieds—blossom
ziema—winter
ziemelis—north wind
Ziemsvētki—Christmas
zoss (gen. -ss)—goose
zvaigzne—star
zvanīt (III)—to ring the bell,
to peal
zvans—bell
zvērs(ac:)—beast, animal
Zviedrija—Sweden
zviedrs—Swede

Ž

- žogs—fence, hedge
žuburs—forked branch

TABLES OF
DECLENSION

TABLES OF DECLENSION

Masculine

		Sg.					Pl.				
N.	labs <i>a good one</i>	labais <i>the good one</i>	tēvs <i>father</i>	brālis <i>brother</i>	rudens <i>autumn</i>	tirgus <i>market</i>	viesis <i>visitor</i>				
G.	laba	labā	tēva	brāļa	rudens	tirgus	viesa				
D.	labam	labajam	tēvam	brālim	rudenim	tirgum	viesim				
A.	labu	labo	tēvu	brāli	rudeni	tirgu	viesi				
I.	ar labu	labo	tēvu	brāli	rudeni	tirgu	viesi				
L.	labā	labajā	tēvā	brāli	rudeni	tirgū	viesī				
Pl.											
N.	labi	labie	tēvi	brāļi	rudēpi	tirgi	viesi				
G.	labu	labo	tēvu	brāļu	rudēpu	tirgu	viesu				
D.	labiem	labajiem	tēviem	brāļiem	rudēpiem	tirgiem	viesiem				
A.	labus	labos	tēvus	brāļus	rudēpus	tirgus	viesus				
I.	ar labiem	labajiem	tēviem	brāļiem	rudēpiem	tirgiem	viesiem				
L.	labos	labajos	tēvos	brāļos	rudēpos	tirgos	viesos				

Feminine

		Sg.					Pl.				
N.	laba <i>a good one</i>	labā <i>the good one</i>	māsa <i>sister</i>	māte <i>mother</i>	sirds <i>heart</i>	balsis <i>voice</i>	debess <i>sky</i>				
G.	labas	labās	māsas	mātes	sirds	balsis	debess				
D.	labai	labajai	māsai	mātei	sirdij	balsij	debessij				
A.	labu	labo	māsu	māti	sirdi	balsi	debēsi				
I.	ar labu	labo	māsu	māti	sirdi	balsi	debēsi				
L.	labā	labajā	māsā	mātē	sirdi	balsī	debēsi				
Pl.											
N.	labas	labās	māšas	mātes	sirdis	balsis	debēsis				
G.	labu	labo	māšu	mātu	sirdžu	balsu	debēsu				
D.	labām	labajām	māsām	mātēm	sirdīm	balsīm	debēsim				
A.	labas	labās	māšas	mātes	sirdis	balsis	debēsis				
I.	ar labām	labajām	māsām	mātēm	sirdīm	balsīm	debēsim				
L.	labas	labajās	māšās	mātēs	sirdīs	balsīs	debēsis				

SOURCES CONSULTED

Dictionaries:

- B. un K. Roze, Latviski—angliska vārdnīca, Geppingen, Germany, 1946.
 B. un K. Roze, Angliski-latviska vārdnīca, Augsburg, Germany, 1945.
 Dr. Ph. E. Turkina, Latviski-angliska vārdnīca, 'Imanta', Oldmarken 12, Bagsvaerd, Copenhagen, Denmark, 1948.
 I. Dravnieks, Angliski-latviska vārdnīca, 'Grāmatu Draugs', 7307 Third Avenue, Brooklyn, New York, 1964.
 K. Milenbachs un J. Endzelīns, Latviešu valodas vārdnīca, Rīga, 1923; Chicago, 1953.
 Latviešu pareizrakstības vārdnīca, Rīga, 1944.

Grammars

- V. Baltiņa-Bērziņa, Latviešu valodas gramatika, 1946.
 J. Endzelīns, Lettische Grammatik, Heidelberg, 1923.
 J. Endzelīns, Latviešu valodas skaņas un formas, Latvijas Universitātes mācību grāmatu sērija No. 7, Rīga, 1938.
 J. Endzelīna, Latviešu valodas gramatika, Rīga, 1951.

Essays on grammar:

- E. Blese, Latviešu refleksīvo verbu kulturvēsturiskie pamati, A.L.H.Z.A. Rakstu krājums I, New York, 1957.
 Dr. Velta Rūķe-Draviņa, Diminutive im Lettischen, Acta Universitatis Stockholmiensis, Lund, Sweden, 1959.
 V. Rūķe-Draviņa, Der lettische Gruss, from 'In honore Endzelini', Chicago, U.S.A., 1960.
 V. Staltmanē, Verbu veidi mūsdienu latviešu literārajā valodā;

SOURCES CONSULTED

295

- A. Ozols, Latviešu klasisko tautas dziesmu modalitātes problēma;
 A. Blinkena, Jautājuma modalitāte un tā izteikšanas veidi latviešu valodā; from: Latvijas P.S.R.Z.A. valodas un literatūras institūta Raksti VII. Rīga, 1958.
 V. Rūķe, Dažas Raiņa valodas stila problēmas;
 E. Hausenberga-Šturma, Vairīšanās no prepozicionāliem savienojumiem modernajā latviešu valodā; from: 'Ceļi', Rakstu krājums XI, publ. by Ramave, Lund, Sweden, 1963.
 A. Ozols, Latviešu tautas dziesmu valoda. L.V.I., Rīga, 1961.

ABBREVIATIONS

A.; acc.	accusative case	masc.	masculine
adj.	adjective	N.; nom.	nominative
adv.	adverb	obj.	object
coll.	colloquial	obs.	obsolete
comp.	comparative	part.	participle
con.	conjugation	pass.	passive
cond.	conditional	pers.	person
conj.	conjunction	pl.	plural
cons.	consonant	poss.	possessive
D.; dat.	dative	Pr.; pres.	present
decl.	declension	prep.	preposition
def.	definitive	pron.	pronoun
dim.	diminutive	pst.	past
e.g.	for example	reflex.	reflexive
emph.	emphatic	Rel.	relative mood
Engl.	English	Russ.	Russian
f.; fem.	feminine	sg.	singular
fut.	future	subj.	subject
G.; gen.	genitive	sup.	superlative
Germ.	German	t. dz.	tautas dziesma (folk-song)
gram.	grammar	tr.; trans.	transitive (verb)
i.e.	that is	transl.	translate
imp.	impersonal	V.; voc.	vocative
indecl.	indeclinable	=	equals
indef.	indefinite	/	or; alternating with
infin.	infinitive	*	hypothetical form
I.; instr.	instrumental	>	derived from
interrog.	interrogative	<	developing into
intr.	intransitive	+	plus; with
irr.	irregular		
L.; loc.	locative		
Latv.	Latvian		
lit.	literary		

INDEX

Addressing people: § 278-80
 Adjective: § 2, 3, 15, 18, 23, 37, 48, 49, 50-2, 76, 93, 116-20,
 126, 190, 207, 208, 227
 Adverb: § 77, 121, 135, 145, 146-8, 150, 152-4, 190

Capital letters: 90

Cases: acc.: § 18, 32, 83, 238; dat.: § 23, 204, 205, 311, 318;
 gen.: § 36-40, 59, 71; instr.: § 54-6, 71, 127; loc.: § 5,
 16-17, 140; nom.: § 2, 4, 13

Clauses: § 72, 96

Compound nouns: § 195

Compound tenses: § 266, 272, 275, 276

Compound verbs: § 89, 268, 269, 270

Conditional Mood: § 333-41

Conjugation:

Generally: § 108, 109, 110, 122, 123, 128, 129, 155-9,
 160-2, 197

Individual verbs: § 22—gaidīt, sildīt, darīt, lasīt, dziedāt;
 28—nākt, bēgt; 29—nest; 35—patikt, garšot; 42—prast;
 43—rakt; 46—gribēt; 47—ēst; 60, 61—sēdēt, braukt;
 68—sacīt, runāt; 83—klausīt; 87—celt, dzert, kāpt;
 88—cept; 99—iet; būt; 106—turēties, celties, mācīties,
 skatīties; 111—augt (*pst.*), vest (*pst.*); 113—ņemt/jemt;
 115—kļūt; 122—mazgāt, meklēt, cienīt, klepot; 130—
 dzirdēt, atbildēt; 133—mācīt, mācēt; 134—jāt; 143—
 braukt (*pst.*); 144—doties (*pres.*, *pst.*); 155—augt, bēgt,
 nākt; 156—cirst, likt, vilkt; 157—rakt, skriet, krist; 158
 —glābt, kost, lauzt, ciest; 159—krāt, spēt; 161—lūzt;
 185—dabūt (*pres.*, *pst.*); 200—likt, kļūt, nest, vest (*ful.*);
 201—iet, būt, dot (*ful.*); 202—celties, lūkoties, mesties
 (*ful.*); 247—(at)sēsties.

Conjunctions: § 31, 329, 330-1, 342, 343, 344, 345

- Dates: § 182
 Days of the week: § 181
 Debitive Mood: § 312-17, 318, 324
 Declensions: § 23-4, 37, 44, 50-1, 54, 58, 64, 66, 79, 80, 86, 91, 98
 Diminutives: § 73, 74-6
 Expressions: § 62, 70, 82, 141, 142, 168, 215, 229, 230, 243, 255, 278, 287, 290, 292, 296, 300, 302, 307, 308, 309, 311, 346, 347
 Future Tense: § 197-202, 247, 253, 271, 276
 Gender: § 2
 Geographical names: § 265
 Imperative: § 101, 107, 122
 Indirect speech: § 326
 Infinitive: § 20, 27, 46, 256-60
 Interjections: § 347
 Interrogation: § 12, 53, 136
 Loanwords: § 328
 Months: § 180
 Nationalities: § 265
 Negative: § 30, 38, 125, 136, 337
 Nouns: § 2, 4, 24, 36-40, 44, 57, 58, 66, 78, 80, 81, 84, 85, 91, 124, 127
 Numerals:
 Cardinal: § 165-70; 172, 192, 194
 Collective: § 189
 Compound: § 172
 Equations: § 191
 Fractions: § 186-8
 Indefinite quantity: § 171
 Ordinal: § 177-9, 183, 184, 193
 Time: § 174-6

- Participle:
 Past Active: § 223-6
 Past Passive: § 248-54
 Present Active: § 209-14, 216-20
 Present Passive: § 231-40, 317
 Passive Voice: § 253-5, 325
 Permutation of consonants and vowels: § 24, 27, 29, 41, 43, 60, 61, 74, 80, 84, 85, 87, 101, 112, 125, 131, 132, 155, 156, 157
 Prefixes: § 69, 261-4, 282
 Prepositions: § 56, 59, 282-94, 295-9, 301-3, 307-10, 311
 Pronoun:
 Demonstrative: § 63-4
 Interrogative: § 12
 'pats': § 163-4
 Personal: § 8, 9, 18, 34, 35, 86
 Possessive: § 10, 14, 45, 65
 Reflexive: § 65
 Relative: § 96-8
 Proper names: § 196
 Time: § 174, 175
 Verbs:
 Aspect: § 89
 Communication: § 67
 Compound: § 69, 89, 105, 114, 261-4, 268, 269, 270
 Irregular: § 11, 19
 Meaning: § 139, 140, 142, 228
 Motion: § 139
 Negative: § 30, 136
 Past Tense: § 111, 270, 274, 275
 Present Tense: § 267, 268, 269, 272-3
 Reflexive: § 104, 105, 106, 202, 203, 211, 220, 222, 226, 240, 247, 263 (2), 264 (5), 323, 334
 Relative Mood: § 319-26
 Rendering of English verbs: § 281 (to get), 306 (to look), 332 (to put), 348 (can)
 Sequence of tenses: § 206

Vocative: § 92, 93, 94

Word building:

Adjective: § 190, 207, 208, 227

Noun: § 95, 102, 103, 137, 138, 233, 241, 242, 244-6, 277,
304, 349-57

Verb: § 221, 327

KEY

Lesson 1

Ex. I. 1. vecs; 2. maza; 3. pļavā; 4. mājā; 5. laba; 6. veca;
7. vecs; 8. zaļa; 9. balta; 10. mazs.

Ex. II. mazs galds; vecs tēvs; laba māsa; veca māte; balta
puķe; zaļa zāle; zaļa pļava.

Ex. III. zaļā pļavā; zilā puķē; vecā mājā; labā galdā.

Ex. IV. 1. Tēvs ir vecs. 2. Māte ir laba. 3. Te ir māsa.
4. Tur ir zaļa zāle. 5. Tā puķe ir zila. 6. Māsa (ir) mājā.
7. Tā ir māja. 8. Galds ir te. 9. Tēvs ir pļavā. 10. Puķe ir
zālē. 11. Māja ir veca. 12. Tā ir veca māja. 13. Tas ir galds.
14. Galds ir mazs. 15. Kas tur ir? 16. Tur ir tēvs. 17. Kas
ir laba? 18. Māte ir laba. 19. Kur ir māsa? 20. Māsa ir
mājā.

Lesson 2

Ex. I. 1. mans; 2. mana; 3. pļavā; 4. esam, mājā; 5. laba;
6. veca; 7. pļavā, zaļa; 8. mana, veca; 9. tavs, vecs; 10.
tava, laba; 11. labs; 12. mans, istabā; 13. tava istaba;
14. tavs; 15. tavs, mazs; 16. mana; 17. tavā; 18. tavs;
19. manā; 20. mājā.

Ex. II. mans, tavs galds; mans, tavs tēvs; mana, tava māsa;
mana, tava māte; mana, tava puķe; mana, tava zāle;
mana, tava māja; mana, tava pļava; mana, tava istaba;
mans, tavs krēsls.

Ex. III. 1. Mans tēvs ir vecs. 2. Mana māte ir laba. 3. Te
ir mana māsa. 4. Vai mana māsa (ir) mājā? 5. Jā, viņa ir
mājā. 6. Tā ir mana māja. 7. Tā ir te. 8. Vai tā ir jūsu
māja? 9. Jā, tā ir mana māja. 10. Tā ir veca. 11. Kas tur ir?
12. Mans tēvs. 13. Kur ir mana māte? 14. Viņa ir istabā.
15. Vai tava māja (ir) veca? 16. Jā, tā ir veca. 17. Kur
mēs esam? 18. Mēs esam mājā. 19. Vai jūs esat istabā?
20. Jā, mēs tur esam. 21. Kur ir mans krēsls? 22. Tas ir

manā istabā. 23. Vai māja ir balta? 24. Jā, tā ir balta.
25. Kur jūs esat? or Kur tu esi?

Lesson 3

Ex. I. galdi; tēvi; māšas; mātes; puķes; zāles; mājas;
pļavas; istabas; krēsli; laiki; gaismas; dienas; saules;
zemes; vēji; lauki; draugi; grāmatas.

Ex. II. 1. silda zemi; 2. sildām istabu; 3. viņu, gaidāt;
4. pļavā, puķes; 5. lasa, baltas puķes; 6. skaistas; 7. jauka;
8. dziedam; 9. lasāt grāmatu; 10. lasa grāmatas; 11. ejat;
12. ejam mājās; 13. mani draugi; 14. manas māšas;
15. tavi draugi; 16. esam istabā; 17. esi; 18. gaida tēvu;
19. labas grāmatas; 20. gaidu; 21. gaida; 22. esam;
23. ejat; 24. gaidi.

Ex. III. 1. mājās; 2. istabā; 3. māte; 4. laukā; 5. tēvu;
6. pļavā; 7. zāle; 8. lasu; 9. grāmatu; 10. māti.

Ex. IV. 1. Es eju laukā (or: ārā). 2. Jūs gaidāt (/tu gaidi)
draugu. 3. Vai tu lasi (/jūs lasāt) puķes? 4. Mēs lasām
labu grāmatu. 5. Vai puķes zied? 6. Mans draugs ir labs.
7. Vai saule silda zemi? 8. Tavi draugi ir pļavā. 9. Tava
māša ir maza. 10. Mans tēvs un māte iet mājās. 11.
Mana istaba ir silta. 12. Arī vējš ir silts. 13. Kur iet jūsu
draugi? 14. Mūsu māša ir skaista. 15. Māte gaida mūsu
mūsu istabā. 16. Jūsu māja ir liela. 17. Mūsu draugi
dzied. 18. Es lasu tavu grāmatu.

Lesson 4

Ex. II. vecam tēvam; labai mātei; mazai māšai; baltai
puķei; melnam galdam; labam brālim; asam cirvim;
lielam spainim; zaļai zālei; siltai istabai.

Ex. III. 1. Māte dod bērnam maizi. 2. Brālis sauc māšu.
3. Brālim ir ass cirvis. 4. Es lasu skaistas pasakas. 5. Tēvam
ir labi draugi. 6. Dēls dod mātei vēstuli. 7. Māšai ir laba
grāmata. 8. Mēs ejam laukā. 9. Mūsu pļavā zied puķes.
10. Tēvam ir liela māja. 11. Viņš dod dēlam galdu.
12. Meita dod mātei maizi. 13. Es nelasu grāmatu.
14. Kad jūs nākat mājās? 15. Mēs nākam mājās vakarā.
16. Tēvs un māte strādā cauru dienu. 17. Kur tēvs
strādā? Pļavā. 18. Kam viņš nes spaini? Mātei. 19. Kam

māte dod maizi? Bērniem. 20. Vai dēls raksta mātei
vēstuli? Jā.

Ex. IV. 1. Viņš dod draugam grāmatu. 2. Māte dod
bērnam maizi. 3. Brālis un māša lasa pasaku. 4. Tēvs
strādā pļavā. 5. Māte strādā mājā. 6. Manam brālim ir
ass cirvis, bet viņš nestrādā. 7. Mēs nākam mājās. 8. Kur
tēvs strādā? 9. Mans brālis raksta manai mātei vēstuli.
10. Es nedodu grāmatu mūsu draugam.

Lesson 5

Ex. II. 1. Man nav mātes. 2. Tēvam nav māšas. 3. Brālim
nav drauga. 4. Dēlam nav cirvja. 5. Māšai nav grāmatas.
6. Māšām nav brāļu. 7. Man nav naudas. 8. Tev nav
dārza. 9. Viņam nav spaini. 10. Istabā nav galdu.

Ex. III. 1. mani, dārzā; 2. kokos, āboli; 3. zālē; 4. tēva,
liela; 5. mātes, skaists; 6. brāļa draugi; 7. maizes, laba;
8. mans, zelta, skaists; 9. naudas; 10. kļaiņu maizes.

Ex. IV. 1. Manam tēvam ir liela māja. 2. Es protu strādāt.
3. Jūs rokat (/tu roc) dārzā. 4. Viņš stāda baltas puķes.
5. Man patik sarkanās puķes. 6. Āboli garšo labi. 7. Vai
jums patik puķu smarža? 8. Es saucu draugu palīgā.
9. Manai mātei patik jūsu dārzs. 10. Koka lapas ir zaļas.
11. Tas koka galds ir mazs. 12. Manam brālim nav naudas.

Lesson 6

Ex. I. Sg. N. **liels koks**; G. liela koka; D. lielam kokam;
A. lielu koku; L. lielā kokā. Pl. N. lieli koki; G. lielu koku;
D. lieliem kokiem; A. lielus kokus; L. lielos kokos.

Sg. N. **saldais ābols**; G. saldā ābola; D. saldajam
ābolam; A. saldo ābolu; L. saldajā ābolā. Pl. N. saldie
āboli; G. saldo ābolu; D. saldajiem āboliem; A. saldo
ābolus; L. saldajos ābolos.

Sg. N. **zaļa zāle**; G. zaļās zāles; D. zaļai zālei; A. zaļu
zāli; L. zaļā zālē. Pl. N. zaļās zāles; G. zaļu zāļu; D.
zaļām zālēm; A. zaļās zāles; L. zaļās zāles.

Sg. N. **vecā māja**; G. vecās mājas; D. vecajai mājai; A.
veco māju; L. vecajā mājā. Pl. N. vecās mājas; G. veco
māju; D. vecajām mājām; A. vecās mājas; L. vecajās
mājās.

- Ex. II. labais; jaunie; vecais; gardais; mazais; mīļā; lielā; zilās; zaļā; mazā.
 Ex. III. 1. jaunā; 2. vecais; 3. jauno; 4. tīro; 5. mīļais.
 Ex. IV. 1. lielais; 2. mazā; 3. gardā; 4. sarkanie; 5. jauno; 6. mazie; 7. tīrais; 8. gaŗo.
 Ex. V. 1. Šai lielajā istabā nav galda. 2. Tas ir musu vecais galds. 3. Mana mīļā māte ir mājās. 4. Mēs ēdam saldus ābolus. 5. Man patīk tavš (/jūsu) zelta gredzens. 6. Tas ir ļoti spoŗš. 7. Koka dzeltenās lapas krīt zālē. 8. Es gaidu viesus. 9. Mani mīļie viesi nenāk. 10. Jums patīk mana māja, vai ne?

Lesson 7

- Ex. I. Sg. N. **spoŗš mēness**; G. spoŗa mēness; D. spoŗam mēnesim; A. spoŗu mēnesi; I. ar spoŗu mēnesi; L. spoŗā mēnesī. Pl. N. spoŗi mēneŗi; G. spoŗu mēneŗu; D. spoŗiem mēneŗiem; A. spoŗos mēneŗus; I. ar spoŗiem mēneŗiem; L. spoŗos mēneŗos.
 Sg. N. **pelēks akmens**; G. pelēka akmens; D. pelēkam akmenim; I. ar pelēku akmeni; L. pelēkā akmenī. Pl. N. pelēki akmeŗi; G. pelēku akmeŗu; D. pelēkiem akmeŗiem; A. pelēkos akmeŗos; I. ar pelēkiem akmeŗiem; L. pelēkos akmeŗos.
 Sg. N. **tumŗš rudens**; G. tumŗša rudens; D. tumŗam rudenim; A. tumŗu rudeni; I. ar tumŗu rudeni; L. tumŗā rudenī. Pl. N. tumŗi rudeŗi; G. tumŗu rudeŗu; D. tumŗiem rudeŗiem; A. tumŗus rudeŗus; I. ar tumŗiem rudeŗiem; L. tumŗos rudeŗos.
 Ex. II. 1. lieli; 2. lielie, veci; 3. labā, gardu; 4. mīļā; 5. dzeltenī; 6. dzeltenie, gatavi, zaļie, gatavi; 7. jauno; 8. skaistās; 9. vecā; 10. jauno.
 Ex. III. 1. gaidām; 2. rok; 3. braucat; 4. sēŗ; lasa; 5. nāk.
 Ex. IV. 1. Es braucu ar kamanām. 2. Viņi iet mājās. 3. Es dāŗzā roku zemi. 4. Pie debesīm ir mēness. 5. Rudenī laiks nav jauks. 6. Jūs rakstāt (/tu raksti) ar jaunu spalvu. 7. Kuŗš mēnesis ir tagad? 8. Šis akmens ir pelēks. 9. Es dodu jūsu (/tavai) māsai jauno grāmatu. 10. Mēs ar māsu lasām to grāmatu.

Lesson 8

- Ex. I. Sg. N. **melns suns**; G. melna suņa; D. melnam sunim; A. melnu suni; I. ar melnu suni; L. melnā sunī. Pl. N. melni suņi; G. melnu suņu; D. melniem suņiem; A. melnus suņus; I. ar melniem suņiem; L. melnos suņos.
 Sg. N. **tīrs ūdens**; G. tīra ūdens; D. tīram ūdenim; A. tīru ūdeni; I. ar tīru ūdeni; L. tīrā ūdenī. Pl. N. tīri ūdeņi; tīru ūdeņu; D. tīriem ūdeņiem; A. tīrus ūdeņus; I. ar tīriem ūdeņiem; L. tīros ūdeņos.
 Sg. N. **balts mākonis**; G. balta mākoņa; D. baltam mākonim; A. baltu mākonī; I. ar baltu mākonī; L. baltā mākonī. Pl. N. balti mākoņi; G. baltu mākoņu; D. baltiem mākoņiem; A. baltus mākoņus; I. ar baltiem mākoņiem; L. baltos mākoņos.
 Ex. II. 1. Brālis gaida savu draugu. 2. Tur nāk viņa draugs. 3. Māsa gaida savus draugus. 4. Tur nāk viņas draugi. 5. Tēvs sauc savu viesi. 6. Es redzu viņas viesus. 7. Šis ir mans jaunais suns. 8. Tu sauc savus suņus. 9. Jūs runājat ar mūsu mātī par bērniem. 10. Brālis runā ar māsu.
 Ex. III. 1. manu; 2. savu; 3. jūsu (/tava); 4. savu; 5. mūsu; 6. savu; 7. viņa; 8. manu; 9. savu; 10. manu.
 Ex. IV. 1. runāju; 2. saka; 3. stāsta; 4. stāstu; 5. runājam.
 Ex. V. 1. Mēs runājam par laiku. 2. Es saku mātei paldies. 3. Es stāstu savai māsai pasaku. 4. Ābeles ir pilnas ābolu (/ar āboliem). 5. Es redzu, ka nāk mūsu viesi.

Lesson 9

- Ex. I. 1. Es saucu savu mazo brālīti. 2. Mēs ar māsu ejam staigāt. 3. Ziemā var braukt ar kamanām. 4. Jūs saucat manu meitu istabā. 5. Vai bērni klausā vecākus? 6. Mēs klausām savam tēvam. 7. Naktī pie debesīm spīd mēness. 8. Vasaras mēneŗos ir silts. 9. Tumŗā naktī nekā nevar redzēt. 10. Manai māsiņai ir gaiŗi matiņi. 11. Tu strādā labi. 12. Alma runā kļusu.
 Ex. II. Sg. N. **liels tirgus**; G. liela tirgus; D. lielam tirgum; A. lielu tirgu; I. ar lielu tirgu; L. lielā tirgū. Pl. N. lieli tirgi; G. lielu tirgu; D. lieliem tirgiem; A. lielus tirgus; L. lielos tirgos.

Sg. N. **auksts ledus**; G. auksta ledus; D. aukstam ledum; A. aukstu ledu; I. ar aukstu ledu; L. aukstā ledū. Pl. seldom used.

Sg. N. **labā balss**; G. labas balss; D. labai balsij; A. labu balsi; I. ar labu balsi; L. labā balsī. Pl. N. labas balss; G. labu balsu; D. labām balsīm; A. labas balss; I. ar labām balsīm; L. labās balss.

Sg. N. **balta zoss**; G. baltas zoss; D. baltai zosij; A. baltu zosi; I. ar baltu zosi; L. baltā zosī. Pl. N. baltas zosis; G. baltu zosu; D. baltām zosīm; A. baltas zosis; I. ar baltām zosīm; L. baltās zosis.

Ex. III. galdiņš, dārziņš, krēslis, bērniņš; istabiņa, mājiņa, pļaviņa, vasariņa; upīte, puķīte, saulīte, zemīte; akmeņiņš, ūdeņiņš, mēnešņiņš, actiņa.

Ex. IV. 1. brālītis; 2. māsiņa; 3. māmiņai; 4. krēslis; 5. kamanīnām; 6. istabiņa; 7. vēstulīti; 8. bērniņi, bērniņi, māmuliņi; 9. sunītim; 10. maizīte.

Ex. V. 1. Zēns strādā mājās. 2. Man patīk medus. 3. Debess šodien zila. 4. Viņš ved savu jauno zirgu. 5. Mēness spīd ūdenī. 6. Es redzu, ka mana māte ir dārzā. 7. Mani mīļie draugi ir tālu. 8. Vakarā saule ir zemu. 9. Mūsu tēvam patīk alus. 10. Šis vecais, melnais suns ir mans.

Lesson 10

Ex. I. 1. naktī, balss; 2. ābeļu; 3. dzeņam, karstu, kafiju; 4. nesu, krūzi, auksta, ūdens; 5. lasām pasaku, ledus, pili; 6. ūdens, ledū; 7. uguni; 8. pilij; 9. tirgu; 10. maizi, launagam.

Ex. II. Sg. N. **salds medus**; G. salda medus; D. saldām medum; A. saldu medu; I. ar saldu medu; L. saldā medū. Pl. none.

Sg. N. **karsta uguns**; G. karstas uguns; D. karstai ugunij; A. karstu uguni; I. ar karstu uguni; L. karstā ugunī. Pl. N. karstas ugunis; G. karstu uguņu; D. karstām ugunīm; A. karstas ugunis; I. ar karstām ugunīm; L. karstās ugunis.

Sg. N. **augsta klintis**; G. augstas klintis; D. augstai klintij; A. augstu klinti; I. ar augstu klinti; L. augstā klintī. Pl. N. augstas klintis; G. augstu klinti; D. augstām

klintim; A. augstas klintis; I. ar augstām klintīm; L. augstās klintīs.

Ex. III. 1. dzeņu; 2. ceļ; 3. ved; 4. raudat; 5. dzirdu, runā; 6. paceļ; 7. dzer; 8. kāpj.

Ex. IV. 1. Laiks šodien jauks (*or*: Šodien jauks laiks). 2. Vasarā dārzā daudz darba. 3. Šī maize garšo labi. 4. Nakts ir ļoti tumša. 5. Mūsu draugi ir tālu. 6. Zēns strādā lēni. 7. Tur nāk mūsu mazās māsiņas. 8. Bērni labprāt ēd maizi ar medu (*or*: medus maizi). 9. Es zinu, ka jums (/tev) ir skaista balss. 10. Kā jums (/tev) klājas? Paldies, ļoti labi.

Lesson 11

Ex. I. Sg. N. **stiprais puika**; G. stiprā puikas; D. stiprajam puikam; A. stipro puiku; I. ar stipro puiku; Loc. stiprajā puikā. Pl. N. stiprie puikas; G. stipro puiku; D. stiprajiem puikām; A. stipros puikas; I. ar stiprajiem puikām; L. stiprajos puikās.

Sg. N. **lielā tiepša**; G. lielās tiepšas; D. lielajai tiepšai; A. lielo tiepšu; I. ar lielo tiepšu; L. lielajā tiepšā. Pl. N. lielās tiepšas; G. lielo tiepšu; D. lielajām tiepšām; A. lielās tiepšas; I. ar lielajām tiepšām; L. lielajās tiepšās.

Ex. II. 1. biju; 2. bija; 3. bijī; 4. gājām; 5. bijāt; 6. bija; 7. gājāt; 8. gāja; 9. gāja; 10. bijām.

Ex. III. 1. puikam; 2. uguni; 3. dziedu, balsi; 4. mazajam tiepšam; 5. mazajā, mājiņā, istabiņā; 6. lielo, galdiņa; 7. klints; 8. neraudi, pienu; 9. kam, naudas; 10. kam, rokas.

Ex. IV. 1. Viņam ir laba balss. 2. Viņam patīk dziedāt. 3. Jūsu (/tavs) vainags ir skaists. 4. Mēs esam mazi puikas. 5. Kalējam ir melnas rokas. 6. Mēs dziedam Jāņu naktī. 7. Dziedi bērnam šūpuļa dziesmu. 8. Mīļo brāli, raksti man vēstuli! 9. Mans bērns ir mana bagātība. 10. Māt, dod man karašu! 11. Vakar bērni nebija mājās. 12. Māt, gāja uz tirgu. 13. Liec šo koka zaru ugunī! 14. Man patīk svētku karašu smarža. 15. Tēv, dod man savu lāpstu!

Lesson 12

- Ex. I. 1. skolotājs; 2. dārznieks; 3. skolnieki; 4. saimnieks, saimniece; 5. jātnieks; 6. dziedātāja; 7. skolotājas.
- Ex. II. 1. turas; 2. turamies; 3. mācāmies; 4. pieņemam; 5. turas; 6. klausos; 7. saceļas; 8. pieceļos; 9. celies; 10. turies.
- Ex. III. 1. gājām; 2. biju; 3. bija; 4. krita; 5. nesa; 6. gājām; 7. vīta; 8. auga; 9. veda; 10. bēgu.
- Ex. IV. 1. Virs, kas strādā dārzā, ir dārznieks. 2. Māte dod bērnam medus maizi, kas viņam garšo. 3. Es lasu ābolus, kas ir gatavi. 4. Uguntiņas, kas mirdz (/spīd) pie debesīm, ir zvaigznes. 5. Man patīk dārzs, kur aug vecās ābeles. 6. Māte, kuņas bērns ir slims, raud. 7. Māsa, kas sēž savā istabā, lasa grāmatu. 8. Bērni, kas iet skolā, ir gudri.

Lesson 13

- Ex. I. *Comp.*: labāks, labāka; labākais, labākā. *Superl.*: vislabākais, vislabākā; pats labākais, pati labākā.
Comp.: skaistāks, skaistāka; skaistākais, skaistākā. *Superl.*: visskaistākais, visskaistākā; pats skaistākais, pati skaistākā.
Comp.: tīrāks, tīrāka; tīrākais, tīrākā. *Superl.*: vistīrākais, vistīrākā; pats tīrākais, pati tīrākā.
Comp.: jaunāks, jaunāka; jaunākais, jaunākā. *Superl.*: visjaunākais, visjaunākā; pats jaunākais, pati jaunākā.
Comp.: mazāks, mazāka; mazākais, mazākā. *Superl.*: vismazākais, vismazākā; pats mazākais, pati mazākā.
Comp.: vecāks, vecāka; vecākais, vecākā. *Superl.*: visvecākais, visvecākā; pats vecākais, pati vecākā.
Comp.: siltāks, siltāka; siltākais, siltākā. *Superl.*: vissiltākais, vissiltākā; pats siltākais, pati siltākā.
Comp.: aukstāks, aukstāka; aukstākais, aukstākā. *Superl.*: visaukstākais, visaukstākā; pats aukstākais, pati aukstākā.
- Ex. II. 1. Tēvs vecāks nekā māte. Tēvs vecāks par māti. Tēvs nav vecāks kā māte. 2. Saule siltāka nekā mēness. Saule siltāka par mēnesi. Saule nav siltāka kā mēness. 3. Diena gaišāka nekā nakts. Diena gaišāka par nakti. Diena nav gaišāka kā nakts. 4. Šis koks lielāks nekā tas koks. Šis koks lielāks par to koku. Šis koks nav lielāks kā

- tas koks. 5. Baltā puķe skaistāka nekā zilā puķe. Baltā puķe skaistāka par zilo puķi. Baltā puķe nav skaistāka kā zilā puķe.
- Ex. III. 1. Juris dzīvo Rīgā. 2. Rīga ir Latvijas galvas pilsēta. 3. Uz ielas viņš redz lauciniekus. 4. Juŗa vecāki ir pilsētnieki. 5. Juris staigā pa pilsētas ielām. 6. Pavasari, kad beidzas skola, Juris aizbrauc uz laukiem. 7. Juŗa draugs ir Jānis. 8. Uz laukiem ir govīs, zirgi, cūkas, aitas. 9. Uz laukiem aug rudzi, kvieši, mieži, auzas. 10. Juris domā, ka uz laukiem ir daudz labāk nekā pilsētā.
- Ex. IV. 1. dzīvojam; 2. staigāju, novēroju; 3. runājāt; 4. bija; 5. dzīvoja, strādāja; 6. cieniņa; 7. ceļojām; 8. meklējāt; 9. nomazgāji; 10. klepoja.

Lesson 14

- Ex. I. 1. Es aicīnu viesus. 2. Daži man atbild ar vēstuli. 3. Mēs meklējam savas grāmatas. 4. Veikalnieks pelna lielu naudu. 5. Skolā mēs runājam angļiski. 6. Vai tu dzirdi, ko māte saka? 7. Ko tu man prasi? 8. Vai slimie bērni klepo? 9. Mazais zēns no rītiem mazgājas. 10. Mēs strādājam līdz vēlam vakaram. 11. Viņš raksta uz tāfeles visus burtus. 12. Jānis redz uz kājām melnu svītru. 13. Saimniece vāra mums pusdienas. 14. Mēs ar brāli jājam uz pilsētu.
- Ex. II. 1. lielāka; 2. siltāks; 3. lielāks; 4. labāka; 5. vecāka; 6. gardāks; 7. skaistāka; 8. visskaistākā; 9. vismazākā; 10. vislabākā.
- Ex. III. 1. mācu; 2. māki; 3. aicina; 4. saka, kļūst; 5. prasām; 6. jā; 7. guļat; 8. sēdi, gaidi; 9. palīdzu; 10. dāvinām.
- Ex. IV. 1. Šī grāmata ir labāka nekā tā (/par to). 2. Vasara ir siltāka par ziemu (/nekā ziema). 3. Juris runā angļiski labāk nekā Jānis (/par Jāni). 4. Es ēdu saldāko (/vissaldāko) ābolu. 5. Jūs kāpjat visaugstākā (augstākajā) kalnā.

Lesson 15

- Ex. I. 1. Burtnīcu. 2. Jā. 3. Maisīja katlā melnu šķidrumu. 4. Māte. 5. Pudeliņē. 6. Rakstīja uz koka mizas burtu A.

7. Melna kā ogle. 8. Krusttēvs. 9. Kabatā. 10. Nē, vēl bija maza lāsīte.
- Ex. II. 1. šodien; 2. šorit; 3. šoreiz; 4. turpmāk; 5. vakar.
- Ex. III. 1. braucām; 2. ceļoja; 3. brauca; 4. gāja; 5. apmainīja; 6. pārgulēja; 7. turpinājām; 8. braucāt; 9. studēja; 10. nonācu.
- Ex. IV. 1. Aizvakar mēs lasījām un rakstījām latviski. 2. Neviens nerunāja angļiski. 3. Vai šie ļaudis dzīvo pilsētā? 4. Viņi staigāja pa ielām. 5. Vai viņi vakar bija mājās? 6. Kas stāvēja istabā? 7. Jūsu (/tava) māsa runāja ātri. 8. Vai jūs redzējāt (/tu redzēji) šorit uz galda manu grāmatu? 9. Nerunā (/nerunājiet) tagad angļiski! 10. Ir atkal pavasaris! 11. Rudenī bieži list lietūs. 12. Kurp (/uz kuriem) jūs ejat (/tu ej)?

Lesson 16

- Ex. I. 1. aug; 2. redzu, nāk; 3. nesalst; 4. liek; 5. velk; 6. lauž; 7. list; 8. lūst; 9. aizsalst; 10. nomirst.
- Ex. II. 1. patērējam; 2. piegādā; 3. slimo; 4. protam; 5. nezina; 6. kožu; 7. kopj; 8. cieš; 9. sēžos; 10. krājat.
- Ex. III. 1. Pati pilsēta ir ļoti skaista. 2. Viņš strādāja jau no paša rīta. 3. Mēs runājam ar pašu skolotāju. 4. Jūs dzīvojat pašā pilsētas centrā (/vidū). 5. Abas māsas iet tai pašā skolā. 6. Jūs esat mans pats labākais draugs. 7. Mēs jājam līdz pašam ceļa galam. 8. Ceļotāji ieradās stacijā pašā pēdējā brīdī.
- Ex. IV. 1. Mans mazais brālītis iet uz skolu. 2. Šogad mēs nebraucām uz ārzemēm. 3. Ziemā es arvien braucu uz Londonu. 4. Mēs brauksim uz teātri ar autobusu. 5. Vai jūs bieži braucat uz Franciju? 6. Lietū zāle kļūst slapja. 7. Zēni kāpj ļoti augstā kalnā. 8. Ābolu pilni zari lūst (/Zari, kas ir pilni ar āboliem, lūst). 9. Šai aukstajā ziemā mēs salstam. 10. Mans suns kož.

Lesson 17

- Ex. I. 1. septiņos; 2. piecās; 3. pusstundas; 4. divi; 5. trim (tris); 6. astoņas; 7. septiņdesmit piecas, divdesmit, trīsdesmit deviņas; 8. divsimt deviņdesmit piecas; 9. desmit; 10. piecās.

- Ex. II. 1. Ķīmenē ir pieci cilvēki. 2. . . . Jānis. 3. . . . trīsdesmit divi gadi. 4. . . . trīspadsmit gadi (/gadu). 5. . . . desmit gadi (/gadu). 6. . . . meitiņa. 7. . . . Lienīte. 8. . . . gadu sešdesmit.
- Ex. III. . . . piecas pāri septiņiem; desmit (minūtes) pāri astoņiem; ceturksnis (/piecpadsmit minūtes) pāri deviņiem; . . . pusdesmit; divpadsmit; . . . pusviens; . . . ceturksnis pāri divpadsmitiem; . . . divi četrdesmit (/bez divdesmit minūtēm trīs); . . . bez piecām (minūtēm) desmit (/deviņi piecdesmit pieci); . . . septiņi divdesmit (/divdesmit minūtes pāri septiņiem).
- Ex. IV. 1. Mūsu klasē ir divdesmit četras meitenes. 2. Mans tēvs man iedeva septiņas angļu grāmatas. 3. Cik (daudz) māju jums ir? 4. Mazajā ābelē ir trīspadsmit ābolu. 5. Manai jaunajai burtnīcai ir astoņpadsmit lapaspuses (/lapaspušu). 6. Mūsu draugiem ir pieci mazi bērni. 7. Lūdzu, dodiet man vienu mārciņu baltaizes (/balta maize). 8. Jūsu māte ir piecdesmit piecus gadus veca. 9. Vai nedēļā ir septiņas dienas? 10. Kad mēs braucam uz Londonu, mēs dodamies uz staciju pulksten astoņos. 11. Viņa brālis strādā fabrikā līdz (pulksten) pieciem. 12. Viņa lasa latviski trīs stundas dienā. 13. Kādā laikā (/Cikos) jūs ēdat vakariņas, kad jūs esat pilsētā? 14. Mans svars ir ap simt četrdesmit mārciņu (/kādas simt četrdesmit mārciņas). 15. Šodien ārā ir auksts, nesaaugstējieties! (nesaaugstējieties).

Lesson 18

- Ex. I. 1. velti; 2. iznāk; 3. dabū; 4. zinām; 5. pievērs.
- Ex. II. 1. . . . tūkstoš deviņsimt četrpadsmitā gada augustā. 2. . . . divdesmit piektajā decembrī. 3. . . . tūkstoš deviņsimt četrdesmit piektā gada maijā. 4. . . . tūkstoš deviņsimt astoņpadsmitā gada astoņpadsmitajā novembrī. 5. . . . tūkstoš deviņsimt piecdesmit trešajā gadā.
- Ex. III. 1. . . . tūkstoš astoņsimt trīsdesmit piektā gada trīsdesmit pirmajā oktobrī. 2. . . . astoņi. 3. . . . piecu gadu vecumā. 4. . . . ar ļoti labām sekmēm. 5. . . . matemātiku. 6. . . . četrdesmit piecu gadu vecumā. 7. . . . tūkstoš astoņsimt astoņdesmitajā gadā. 8. . . . trīsdesmit piecus gadus.

9. . . . tūkstoš deviņsimt piecpadsmitajā gadā. 10. . . . no visām ienesīgām vietām un goda amatiem.
- Ex. IV. 1. Vecais rakstnieks mira astoņdesmit astoņu gadu vecumā. 2. Pirmā pavasara diena ir divdesmit pirmais marts. 3. Es apēdu trīs ābolus. 4. Šis ir ceturtais ābols. 5. Nedēļas piektā diena ir piektdiena. 6. Pamiera noslēgšanas diena ir vienpadsmitajā novembrī. 7. Slavenais angļu rakstnieks Dikenss ir dzimis tūkstoš astoņsimt vienpadsmitajā gadā. 8. Latviešu dzejniece Aspazija ir dzimusi tūkstoš astoņsimt sešdesmit astotajā gadā. 9. Es braukšu uz Londonu pirmdien, trīspadsmitajā jūlijā, lai satiktu savu māsu. 10. Šodien ir otrdiena, septītais maijs.
- Ex. V. 1. Mēs vienmēr ēdam pusdienas pulksten septiņos darbdienās un pulksten vienos svētdienās. 2. Kur jūs gājāt sestdienas naktī? 3. Es viņu parasti redzēju katru ceturtdienu teātrī. 4. Cikos jūs ceļaties (/tu celies)? 5. Es arvien ceļos (pulksten) sešos.

Lesson 19

- Ex. I. divi reiz četri (ir) astoņi; trīs reiz pieci (ir) piecpadsmit; septiņi un astoņi ir piecpadsmit; desmit dalīts ar divi ir pieci; divdesmit dalīts ar pieci ir četri; trīsdesmit seši dalīts ar seši ir seši; no trīspadsmit atņemt pieci ir astoņi (trīspadsmit minus pieci ir astoņi); no septiņdesmit septiņi atņemt septiņi ir septiņdesmit; no astoņdesmit atņemt deviņi ir septiņdesmit viens.
- Ex. II. 1. . . . četros. 2. . . . astoņdesmit. 3. . . . nesa ūdeni, aplēja krūmus, izžāva veļu. 4. . . . astoņdesmit astoņus gadus. 5. . . . astoņos sējumos. 6. . . . trīsdesmit pieci tūkstoši septiņsimt astoņdesmit deviņas. 7. . . . tūkstoš deviņsimt divdesmit trešajā gadā. 8. . . . pieminekli.
- Ex. III. 1. strādāja. 2. redzēja. 3. gādāja. 4. kārtoja. 5. gāja.
- Ex. IV. 1. Mēs tur bijām stundas ceturksni (/ceturtdaļstundu). 2. (Pulkstenis) ir puspieci. 3. Jūsu draugiem (/taviem draugiem) ir māja otrā pusē ielai (/ielas otrā pusē). 4. Mana vecākā māsa ir divreiz (/divi reizes) vecāka par mani (/vecāka nekā es). 5. Man ir četrreiz (/četras reizes) nedēļā latviešu (valodas) stundas. 6. Tomass Mūrs ir dzimis Dablinā tūkstoš septiņsimt astoņdes-

mitā gada divdesmit astotajā maijā. 7. Viņš mira septiņdesmit viena gada vecumā (/septiņdesmit vienu gadu vecs). 8. Slavenais latviešu valodnieks Jānis Endzelins ir dzimis tūkstoš astoņsimt septiņdesmit trešā gada divdesmit otrā februārī. 9. Mans tēvs, kas (aiz)brauca (/devās) uz ārzemēm sestajā jūnijā, atgriezās divdesmit trešajā jūlijā. 10. Lūdzu, (at)nāciet (/atnāc) pie mums sestdien ap pulksten četriem.

Lesson 20

- Ex. I. 1. būsi, ceļosi; 2. iesim; 3. skatīsies; 4. saņems; 5. brauksit; 6. izlasīsi; 7. iztīrīšu, aizies; 8. pārnāks; 9. atnāks; svētīsim; 10. mācīsies, zināsi.
- Ex. II. 1. klājas; 2. kaujas; 3. brīnos; 4. steidzas; 5. strīdas; 6. sasveicināties; 7. sarunājas; 8. plosās; 9. pastaigājas; 10. ceļas.
- Ex. III. 1. slimīga; 2. bailīgs; 3. darbig; 4. mājīga. 5. priecīgs; 6. tīrīga; 7. vērtīgu; 8. bēdīgs.
- Ex. IV. 1. Es jūs (/tevi) rīt redzēšu. (Or: Rīt es jūs redzēšu). 2. Viņš maksās jums (/tev) labu algu. 3. Mēs sauksim ārstu. 4. Viņš te būs pussesos. 5. Pa Ziemsvētkiem es braukšu uz Londonu. 6. Mēs dosimies uz Skotiju martā (/Mēs brauksim . . .). 7. Es būšu dzelzceļa stacijā ceturksni pirms trim. 8. Mēs nāksim sestdien, trešajā aprīlī pulksten piecos. 9. Rakstīsim mīļajai māmiņai garu vēstuli. 10. Mana vecākā māsa mēdza sukāt (/parasti sukāja) man matus.
- Ex. V. 1. Man šodien sāp galva. 2. Man nav naudas. 3. Man salst, jo istaba ir auksta. 4. Vai tev (/jums) vajag šīs grāmatas (/šo grāmatu)? 5. Saulainā dienā man patik iet pastaigāties. 6. Bērnam bail(es) palikt tumšā istabā. 7. Es to nevaru pacelt, man trūkst spēka. 8. Šodien ir karsts, man slāpst. 9. Vai tev (/jums) slāpst? 10. Man bail(es) iet mežā.

Lesson 21

- Ex. I. 1. mirdzošās; 2. tekošā; 3. drebošās; 4. ejošā; 5. tekošs; 6. ziedoši; 7. smaidošā; 8. degošas; 9. čaukstošas; 10. nākošās.

- Ex. II. 1. runādami; 2. iedami; 3. smaržodamas; 4. saplūzdami; 5. redzēdams; 6. iznākdami; 7. sajuzdams; 8. apliecināms; 9. noliekdamās; 10. atbildēdams.
- Ex. III. 1. . . . kad ielās bija zilgana krēsla. 2. . . . biežajā cilvēku straumē. 3. . . . svētku rotājumi, /valstsvīru ģimenes un vēsturiskas ainavas. 4. . . . pie namu fasādēm. 5. . . . vārdos neizsakāma pacilātība. 6. . . . ka ir studenti. 7. . . . jūta sevi kā tautas daļu. 8. . . . skatījās uz apgaismoto (/ugunoto/illuminēto) Rīgu. 9. . . . neredzami starmeši. 10. . . . ka Rīga ir skaistākā pilsēta pasaulē.
- Ex. IV. 1. Vai jūs atceraties (tu atceries) dienu, kad mēs pirmo reizi satikāmies? 2. Mēs brīnījāmies (/domājām), kur mēs būsim gadu vēlāk. 3. Es apsēdos jums (tev) blakus. 4. Par ko jūs smejiaties (tu smējies)? 5. Mazā meitene smejas par sevi (pašu). 6. Kādā (kuņā) skolā iet jūsu (tavs) brālis? 7. Es vakar lietū saaukstējos. 8. Viņš slukti uzvedas. 9. Es atpūšos pēc dienas darba. 10. Māte arvien rūpējas par savu bērnu.
- Ex. V. Sg. N. **degoša svece**; G. degošas sveces; D. degošai svecei; A. degošu sveci; I. ar degošu sveci; L. degošā svecē. Pl. N. degošas sveces; G. degošu sveču; D. degošām svecēm; A. degošas sveces; I. ar degošām svecēm; L. degošās svecēs.
- Sg. N. **ziedošā ābele**; G. ziedošās ābeles; D. ziedošajai ābelei; A. ziedošo ābeli; I. ar ziedošo ābeli; L. ziedošajā ābelē. Pl. N. ziedošās ābeles; G. ziedošo ābeļu; D. ziedošajām ābelēm; A. ziedošās ābeles; I. ar ziedošajām ābelēm; L. ziedošajās ābelēs.
- Sg. N. **rejošs suns**; G. rejoša suņa; D. rejošam sunim; A. rejošu suni; I. ar rejošu suni; L. rejošā suni. Pl. N. rejoši suņi; G. rejošu suņus; D. rejošiem suņiem; I. ar rejošiem suņiem; L. rejošos suņus.
- Sg. N. **gulošais bērns**; G. gulošā bērna; D. gulošajam bērnam; A. gulošo bērnu; I. ar gulošo bērnu; L. gulošajā bērņā. Pl. N. gulošie bērni; G. gulošo bērnu; D. gulošajiem bērņiem; A. gulošos bērņus; I. ar gulošajiem bērņiem; L. gulošajos bērņos.

Lesson 22

- Ex. I. uzkāpis, uzkāpusi; paņēmis, paņēmusi; iegājis, iegājusi; pazinis, pazinusi; ievērojis, ievērojusi. izdedzis mežs; nolūzis koks; saīdzis cilvēks; aizmigusi meitene; pazudusi diena.
- Ex. II. 1. iznākuši; 2. redzējis; 3. izrotājuši; 4. satvēris; 5. uzgājuši; 6. atstājis; 7. paņēmis; 8. sajutis; 9. iegājis; 10. ticis.
- Ex. III. 1. . . . barona ēdamistabu. 2. . . . ārā. 3. . . . kurp gāja. 4. . . . kad viņu apņēma sveču smarža. 5. . . . Baltezeru muižas silā. 6. . . . pa zaru starpām. 7. . . . purvainas, sūnainas vietas, avotus, ezeru, lielus izcirtumus. 8. . . . tādēļ ka puika būdams, viņš te bija nācis ogās. 9. . . . ceļa kreisajā pusē. 10. . . . dūmu mākonī.
- Ex. IV. 1. saulaina; 2. lietainā; 3. kalnainā; 4. purvainā; 5. grumbaina; 6. putekljainas. 7. dubļainām; 8. celmainā; 9. zvaigžņainas; 10. zāļainas.
- Ex. V. 1. Vai jūs pazīstat (/tu pazīsti) Skota kungu? 2. Sa-protams, es pazīstu (/ka pazīstu). 3. Es protulāstīkrieviski. 4. Vai viņa māc runāt latviski? 5. Vai jūs zināt (pazīstat) šo latviešu dziesmu? 6. Vai jūs to protat dziedāt? 7. Es zinu, ka jūs brauksit (/dosities) uz Angliju. 8. Kas pazīst tās divas meitenes? 9. Viņš mani nepazīna. 10. Mēs ar viņu vakar satikāmies pilsētā (es viņu vakar satiku pilsētā).
- Ex. VI. 1. Vai jūs runājat (/tu runā) franciski tekoši? 2. Mazā meitiņa neprot atrast ceļu. 3. Mana jaunākā māsa prot runāt vairākas valodas. 4. Viņa arī prot šūt sev drēbes. 5. Atradis (/atradusi) savu grāmatu, es varēju turpināt savu darbu. 6. Zinādams (/zinādama), ka mans brālis ir Londonā, es braucu turp. 7. Prazdams diezgan labi latviski, viņš paņēma no bibliotēkas latviešu grāmatu. 8. Neprazdams valodu, viņš nevarēja saprast sarunu. 9. Tie ir mani skolas biedri, es viņus uzreiz pazinu. 10. Vai tu zini, kur ir mana angļu grāmata? (/vai tu nezini, . . .?)

Lesson 23

- Ex. I. nesams, nesama; protams, protama; liekams, liekama; lūdzams, lūdzama; saucams, saucama; darāms, darāma; zināms, zināma; aicināms, aicināma; domājams, domājama; meklējams, meklējama.

- Ex. II. 1. ēdamistaba; 2. ēdamkarotes; 3. šujammašina; 4. lāpāmadata; 5. pļaujāmā; 6. rakstāmgaldu; 7. guļamistabā; 8. pļaujammašīnu; 9. mirstamo; 10. nedzirdāmiem.
- Ex. III. 1. slavējams; 2. zināms; 3. lūdzams; 4. padarāmi; 5. aicināmi; 6. nezināma; 7. nedzirdāmiem; 8. nemanāms; 9. redzams; 10. mācāms.
- Ex. IV. 1. Liec somā (/koferi) visu **nepieciešamo**. 2. Es redzēju jūsu (/tavus) bērnu **ejam** uz skolu. 3. Mēs parasti ēdam pusdienas (pusdienojam) mūsu lielajā **ēdamistabā**. 4. Es nopirku savam brālim mazu **rakstammašīnu**. 5. Mana **pildāmspalva** ir jauna. 6. Ņemiet (/Ņem) no šīm zālēm pa **ēdamkarotei** ik četras stundas. 7. Viņas smaidis tikko **redzams**. 8. Protams, šie likumi ļoti **pazīstami**.

Lesson 24

- Ex. I. 1. sakravātas; 2. izgriezta; 3. nolikta; 4. pārlikti; 5. pazaudēti; 6. apēsti; 7. izgludināta; 8. šūts; 9. cepts; 10. atrautas.
- Ex. II. 1. Pēteris sakravāja ceļa somas. 2. . . . divi nesekļi. 3. . . . no mātes. 4. . . . brūnu koka lādi. 5. . . . smaga. 6. . . . grieztām margarietiņām un rudzu puķēm. 7. . . . ar kuģi. 8. Divus pār muguru, mātes lādi rokā. 9. . . . uz lādes. 10. Viņš taisīja lādi vaļā un sāka ēst mātes ceptos gardumus.
- Ex. III. 1. Mans koka krēsls ir izrotāts grieztām puķēm. 2. Jūsu grāmata ir nolikta uz galda. 3. Man garšo mūsu mātes cepta maize. 4. Šī vēstule ir sūtīta tev (/jums). 5. Daudz laika ir veltīts šim darbam. 6. Vakar pienāca ar labību pildīts kuģis. 7. Mans brālis pārnāca mājās negaidīts. 8. Svaigā maize ir sagriezta šķēlēs. 9. Vēja norautas lapas peld straumē. 10. Vai jūsu ceļa soma jau sakravāta?
- Ex. IV. 1. Saka, ka viņš ir ļoti gudrs zēns. 2. Māte atļauj bērniem rotaļāties dārzā. 3. Jūsu skolēni jums arvien paklausa. 4. Man stāsta, ka mana skaistā vāze ir saplēsta. 5. Šo vāzi man dāvināja mans krusttēvs.
- Ex. V. Likās, ka ikviens uz kuģa bija nodarbināts. Viri skraidīja šurpu turpu, palīdzēdami nolikt lielus kokus istajā vietā, jo kuģis veda kokus (kokmateriālu) no Latvijas

uz Angliju. Bija liels troksnis. Viri sasaucās, un bērni tikko varēja dzirdēt savu balsi. Beidzot viss bija kārtībā, un matei bija laiks atstāt kuģi. . . .

Nu māte stāvēja krastmalā un viņiem uzsmaidīja. Tad pēkšņi ūdens svītra starp krastu un kuģi sāka palielināties (paplašināties). Bērni stāvēja uz klāja, mādami ar roku. Arī māte māja, bet viņas stāvs kļuva arvien mazāks. Tagad kuģis bija Daugavas vidū, un Rīga pamazām attālinājās. Tad nāca upes pagrieziena. . . . Lielais ceļojums bija sācies.

Lesson 25

- Ex. I. 1. braucot; 2. braukdams; 3. nobraucis; 4. braucmais; 5. braukts; 6. braucama; 7. brauksi; 8. brauca.
- Ex. II. 1. iegāja; 2. sagāja; 3. aties; 4. salika; 5. ielika; 6. atliek; 7. iekrita; 8. saēdos; 9. sakrita; 10. iečst.
- Ex. III. 1. iemācīties; 2. atēdās; 3. saēdies; 4. sagriezta; 5. iekritis; 6. saskaitīt; 7. atņēma; 8. saņemat; 9. sagludinājusi; 10. sagaidīja.
- Ex. IV. 1. Tur ir skapis, ieliec savas drēbes tajā. 2. Sagriez kukuli divpadsmit šķēlēs! 3. Ēdamistabā ir dažī āboli, jūs varat (/tu vari) dažus paņemt. 4. Tie ir kastē (/lādē), izņem tos ārā. 5. Noliec tos, kuņus negribi, uz galda.
- Ex. V. 1. Kā jums (/tev) veicas skolā (or: Kā jums skolā veicas?). 2. Skolā es mācos angļu, vācu un latviešu valodu. 3. Mūsu latviešu (valodas) skolotāja runā labi angļiski. 4. Es pazīstu to jauno dāmu, kas māca jūsu skolā. 5. Vai jūs zināt (/tu zini) kādus stāstus par skotiem? 6. Jaunās latvietes devās uz Angliju mācīties angļu valodu. 7. Vai viņas brauca (/devās) turp caur Franciju vai Vāciju? 8. Ne tikai Vācijā ļaudis runā vāciski, bet arī daļā Šveices un Austrijā. 9. Saka, ka ābols nekrit tālu no ābeles. 10. Man teica, ka kuģis pienāks šonakt.

Lesson 26

- Ex. I. S. Pres.: **es sniedzu**, tu sniedz, viņš sniedz, mēs sniedzam, jūs sniežat, viņi sniedz; S. Past: **es sniedzu**, tu sniedz, viņš sniedz, mēs sniežam, jūs sniežat, viņi sniedz; S. Fut.: **es sniegšu**, tu sniegsi, viņš sniegs, mēs

sniegsim, jūs sniegsit, viņi sniegs. C. Pres.: es esmu sniedzis, -usi, tu esi sniedzis, -usi, viņš ir sniedzis, viņa ir sniegusi, mēs esam snieguši, -ušas, etc. Comp. Past: es biju sniedzis, -usi, etc.; Comp. Fut.: es būšu sniedzis, -gusi, etc.

notikt; S. Pres.: 3rd pers. notiek; S. Past: 3rd pers. notika; S. Fut.: 3rd pers. notiks; C. Pres.: ir noticis; C. Past: bija noticis; C. Fut.: būs noticis.

iekļūt; S. Pres.: es iekļūstu, tu iekļūsti, viņš iekļūst; mēs iekļūstam, jūs iekļūstat, viņi iekļūst; S. Past: es iekļuvu, tu iekļuvi, viņš iekļuva, mēs iekļuvām, jūs iekļuvāt, viņi iekļuva; S. Fut.: es iekļūšu, tu iekļūsi, viņš iekļūs; mēs iekļūsīm, jūs iekļūsit, viņi iekļūs; C. Pres.: es esmu iekļuvis, iekļuvusi, tu esi iekļuvis, -usi, viņš ir iekļuvis, viņa ir iekļuvusi, mēs esam iekļuvuši, iekļuvušas, etc; C. Past: es biju iekļuvis, -usi etc; C. Fut.: es būšu iekļuvis, -usi, etc.

pulcināt; S. Pres.: es pulcinu, tu pulcini, viņš pulcina, mēs pulcinām, jūs pulcināt, viņi pulcina; S. Past: es pulcināju, tu pulcināji, viņš pulcināja, mēs pulcinājām, jūs pulcinājāt, viņi pulcināja; S. Fut.: es pulcināšu, tu pulcināsi, viņš pulcinās, mēs pulcināsim, jūs pulcināsit, viņi pulcinās; C. Pres.: es esmu pulcinājis, pulcinājusi, tu esi pulcinājis, -usi, etc., mēs esam pulcinājuši, -ušas, etc; C. Past: es biju pulcinājis, -usi etc; C. Fut.: es būšu pulcinājis, -usi, etc.

Ex. II. 1. . . . (ir) pienācis . . . ; 2. . . . (ir) pulcinājušas; 3. . . . (ir) sasniedzis; 4. . . . (ir) viesojies; 5. . . . (ir) saņēmuši.

Ex. III. 1. . . . Koventgardena operā, Sadlera Velsa teātrī un Karaliskajā festivala aulā. 2. . . . lai iekļūtu krievu baleta trupā. 3. . . . ļoti augstu līmeni. 4. . . . Eiropā un Amerikas kontinentā. 5. . . . Margote Fonteine. 6. . . . Zviedrijā, Beļģijā, Somijā, Polijā un Ungārijā. 7. . . . ka viņiem vēl daudz jāmacās no latviešiem. 8. . . . uz angļu baletu.

Ex. IV. 1. Vai jūs mēģināt uzkāpt pa trepēm? 2. Kā mana grāmata iekļuvusi tai bibliotēkā? 3. Mēs bijām aicināti (/mūs aicināja) uz Bedfordu, bet mēs nokļuvām tur diezgan vēlu. 4. Vai jūs saņēmt (/dabūjāt) manu vēstuli? 5. Kļūst arvien aukstāks. 6. Lūdzu, dabūjiet man kādus sērkokļus. 7. Tas virs ir pārvarējis visas grūtības.

8. Kā lai mēs nokļūstam pilsētā? 9. Kāp zemē no tā koka! 10. Vai jūs dabūjāt biļetes krievu baletam?

Ex. V. 1. Labrīt, Viljams kungs, kurp jūs ejat? 2. Es eju uz teātri, ārsta kungs. 3. Lūdzu sakait man, vai Diksona kungs dzīvo tai mājā? 4. Nē, mans kungs, viņš te (vairs) nedzīvo jau desmit gadus. 5. Viņš uzcēla (/uzbūvēja) šo māju sev un savai ģimenei. 6. Vai jūs pazīstat Diksona kundzi? 7. Nē, es viņu nepazīstu, bet pazīstu viņas meitu Diksona jaunkundzi. 8. Bērziņa kungs ir mans draugs. 9. Vai mana slimība ir ļoti nopietna, ārsta kungs? 10. Nē, Kaula kungs, jūs drīz būsit vesels.

Ex. VI. 1. Kopš (No) kuŗa laika jūs ņemat latviešu valodas stundas? 2. Vai jūs atradāt grāmatu, ko jūs man apsolījāt? 3. Es neesmu redzējis savu labāko draugu ilgu laiku. 4. Kopš Vasarasvētkiem mums ir (/turas) labs laiks. 5. Šis suns manam draugam ir jau sešus gadus. 6. Viņš mani nepazīna. 7. Vai jūs jebkad (/kādreiz) esat dzirdējuši Kallasu dziedam (/dziedot)?

Lesson 27

Ex. I. 1. no; 2. zem; 3. no; 4. bez; 5. pēc; 6. virs; 7. aiz; 8. dēļ; 9. virs; 10. pie.

Ex. II. 1. Mēs stāvam zem kokiem. 2. Mākoņi pazūd aiz mežiem. 3. Mēs jūs saprotam bez vārdiem. 4. Mēs priecājamies brāļu dēļ. 5. Zēni nokrita no zirgiem. 6. No rītiem mēs ceļamies ļoti agri. 7. Pēc stundām jūs būsit še. 8. Aiz tiem kalniem noriet saule. 9. Skolēni nevar mācīties bez grāmatām. 10. Viņi viesojas pie saviem draugiem.

Ex. III. 1. Manis dēļ. 2. Aiz bēdām. 3. Raudāt aiz prieka (/priekiem). 4. Kopš otrdienas. 5. No galvas līdz kājām. 6. Mācīties no galvas. 7. No rīta līdz vakaram. 8. Bez drauga. 9. Pēc svētdienas. 10. Tuvu pie sienas.

Ex. IV. 1. Es mācos savu uzdevumu no galvas. 2. Viņš mani bridina no briesmām. 3. No rīta laiks ir jauks. 4. Zēni izbēga no niknā suņa. 5. Tagad viņš bija brīvs no visām rūpēm. 6. Vakar es (aiz)gāju pie ārsta. 7. Es varu raudāt (/kliegt) no prieka. 8. Slavenā Stratforda atrodas (/ir) pie Avonas (upes).

Ex. V. 1. Lasi stāstus vienu pēc otra. 2. Šī grāmata ir pēc

mana prāta. 3. Viņš skrēja pie sava drauga pēc palīdzības. 4. Māte sūta savu meitu uz veikalu pēc maizes. 5. Pēc manām domām jums (tev) nav taisnība. 6. Tēja mums jāvēra pēc kārtas. 7. Pēc līguma (/saskaņā ar līgumu) jūs maksāsiet naudu vēlāk. 8. Priekš (/pirms) divām dienām bija pērķona negaiss. 9. Tauti peld virs ūdens. 10. Vēstule picnācā pēc dažām dienām.

Lesson 28

- Ex. I. 1. par; 2. par; 3. Ap; 4. no, ar; 5. par; 6. uz, ar; 7. ar; 8. Ap; 9. par; 10. par.
- Ex. II. 1. par; 2. Par; 3. par; 4. ap; 5. ar; 6. par; 7. par; 8. Par; 9. par; 10. pret.
- Ex. III. 1. pēc; 2. par; 3. ar; 4. par; 5. ar.
- Ex. IV. 1. Skaties (Lūk), tās ir rozes un tulpes, ko mans vīrs iestādīja pagājušā gadā (pērn). 2. Paskaties (Paraugies) uz tām, vai tās nav skaistas? 3. Tās izskatīsies brīnišķīgi šajā vāzē. 4. Mans vīrs rūpējas par mūsu dārzu. 5. Es redzēju jūsu bērnus pagājušo nedēļu, viņi izskatījās ļoti labi. 6. Kas viņus uzrauga (kas par viņiem rūpējas), kamēr jūs esat projām? 7. Ko jūs vakar meklējāt? 8. Es meklēju savu pazudušo gredzenu. 9. Vai jūs skatījāties tai mazajā kastītē? 10. Es to visur meklēju, bet nevarēju atrast.
- Ex. V. 1. Zēns izskatās pēc savas mātes. 2. Vai jūs esat ko dzirdējuši par sava drauga ceļojumu? 3. Apmēram pirms divām nedēļām es dzirdēju par Barona kunga laimi. 4. Suns skrien gar žogu, mēģinādams iekļūt dārzā. 5. Dienas vidū ir par karstu, lai ietu ārā. 6. Viņš jūta, ka visi bija pret viņu. 7. Pēc manas pavēles (/Pēc mana rīkojuma) dārznieks ir nolīcis dažus solus dārzā gar celiņa malu. 8. Viņš ir divus gadus vecāks par savu brāli. 9. Māte bija nomodā pie sava slimā bērna gultas. 10. Šis koferis (Šī soma) ir man par smagu.
- Ex. VI. 1. Kas par jauku (/patīkamu) ceļojumu! 2. Vai starp jūsu draugiem ir kāds skolotājs? 3. Jūs varat braukt ar tramvaju, bet ar autobusu ir daudz ātrāk. 4. Viņi negāja mājā iekšā aiz bailēm no sērgas. 5. Mēs pieņēmām šo jauno cilvēku par pavadoni. 6. Jums vajag sūtīt pēc ārsta tūlīt. 7. Mans tērs ir šūts (/taisīts, gatavots) no tīra

zīda. 8. Mēs sēžam ap lielu apaļu galdu. 9. Maizi cep no kviešiem un rudziem. 10. Es arvien uzskatīju (/turēju) viņu par diezgan gudru.

Lesson 29

- Ex. I. . . . 2. Tev jāšēž, tev bija jāšēž, būs jāšēž. 3. Viņam jāēd, bija jāēd, būs jāēd. 4. Viņai jādzeļ, bija jādzeļ, būs jādzeļ. 5. Mums jāstrādā, bija jāstrādā, būs jāstrādā. 6. Jums jāgaida, bija jāgaida, būs jāgaida. 7. Viņiem jāmeklē, bija jāmeklē, būs jāmeklē. 8. Man jādara, bija jādara, būs jādara. 9. Tev jābūt, bija jābūt, būs jābūt. 10. Viņam jāliek, bija jāliek, būs jāliek.
- Ex. II. 1. Man jālasa grāmata. 2. Tev jāraksta vēstule. 3. Kaimiņiem jābrauc uz Rīgu. 4. Mums jāpērk biļetes. 5. Skolēniem skolā jāmacās vēsture. 6. Agri no rīta māte jāiztīra istaba. 7. Tev jāatrod pazudušais gredzens. 8. Man jāiemācās šis garais dzejolis no galvas. 9. Mums jāatbild skolotājam. 10. Jums jāpieņem mani padomi.
- Ex. III. 1. par; 2. no, pār; 3. Ar; 4. par; 5. ar, pa; 6. uz, pa, pa; 7. līdz; 8. līdz.
- Ex. IV. 1. līdz; 2. pa; 3. uz, pa; 4. pa; 5. pa; 6. pa; 7. uz, uz; 8. uz; 9. uz; 10. uz.
- Ex. V. 1. Man jāpaliek mājās līdz pulksten desmitiem. 2. Viņai bija jāiet uz banku pēc naudas. 3. Mums jāiet projām uz visiem laikiem. 4. Jums jāpakar (/jāpakarina) šī glezna starp logiem. 5. Lai tiktu uz Franciju (/lai nokļūtu Francijā), jāpārbrauc pār kanālu. 6. Pirms mēs dodamies uz Londonu, mums jāpaēd pusdienas. 7. Man bija jāiestāda dārzā dažas ābeles. 8. Vai jums nebūs jāgaida uz augļiem ļoti ilgi (/ļoti ilgu laiku)? 9. Jā, man būs jāgaida daudz gadu. 10. Sausā laika dēļ mums ļoti bieži bija jālaista puķes.
- Ex. VI. 1. Lielajā istabā nekā nebija pie sienas. 2. Es nezinu, vai viņš iet uz teātri. 3. Mēs braucām uz kādu mazu pilsētiņu pie Daugavas. 4. Kādēļ viņa iet uz banku tik agri? 5. Mēs (aiz)gājām pie mūsu brāļa, lai nosvinētu viņa divdesmit pirmo dzimšanas dienu (dzimšanas dienu). 6. Man sāp galva, es iešu pie ārsta. 7. Vai no jūsu mājas ir tālu līdz galvenajam pastam? 8. Šis ceļš

ved uz staciju. 9. No baznīcas es nācu tieši mājās. 10. Kas par skaistu (/jauku) laiku!

Lesson 30

Ex. I. **lūgt**: lūdzot, lūdzis, fem. lūgusi, lūgšot; **vilkēt**: velkot, vilcis, fem. vilkusi, vilkšot; **sēdēt**: sēžot, sēdējis, fem. sēdējusi, sēdēšot; **gulēt**: guļot, gulējis, fem. gulējusi, gulēšot; **redzēt**: redzot, redzējis, fem. redzējusi, redzēšot; **atrast**: atrodot, atradis, fem. atradusi, atradišot.

Ex. II. 1. . . . esot gājis; 2. . . . sākot; 3. . . . esot; 4. . . . nesākšoties; 5. . . . būšot.

Ex. III. 1. ka . . . bijis. 2. ka . . . esot bijis. 3. ka . . . bijušas. 4. ka . . . isnikšot. 5. ka . . . cksistējot.

Ex. IV. 1. Dzirdējis, ka es slimojot, mans draugs nāca mani apraudzīt. 2. Mēs dzirdējām, ka viņš drīz nākšot. 3. Kalna kungs, es esmu dzirdējis, ka jūs braukšot uz Parīzi. 4. Jānis mums stāsta, ka viņa draugs (esot) aizbraucis uz Ameriku. 5. Kaimiņi mums stāstīja, ka Bejas kungs un kundze te dzīvojot jau trīs gadus.

Ex. V. 1. Kādēļ jūs neizdzēšat spuldzi? 2. Vai jūs naudu esat ielikuši kabatā? (/Vai jūs ielikāt naudu kabatā?) 3. Andrej, noliec savas lietas un nāc vakariņās! 4. Viņš uzvelk mēteli un iet pastaigāties. 5. Mums vajadzēja ceļojumu atlikt (/Ceļojums mums bija jāatliek). 6. Radio spēlē visu dienu, un es nevaru šo troksni panest (/paciest). 7. Neliec šo smago somu uz galda! 8. Mums bija jāsakrāj drusku naudas, lai nopirktu mēbeles (/mēbeļu pirkšanai).

Ex. VI. 1. peldēt, bet; 2. kakla, un; 3. limeni un; 4. zāles, un; 5. grāmatu, tomēr; 6. gan pārtiku, gan; 7. lietu, turpretim.

Lesson 31

Ex. I. sauktu; būtu saucis, fem. saukusi; dotu; būtu devis, fem. devusi; varētu; būtu varējis, fem. varējusi; ieņemt; būtu ieņēmis, ieņēmusi; atrastu; būtu atradis, atradusi; celtos; būtu cēlies, fem. cēlusies; attīstītos; būtu attīstījies, fem. attīstījusies; gadītos; būtu gadījies, fem. gadījies; atgriezītos; būtu atgriezies, . . . atgriezies; sāktos; būtu sācies, . . . sākusies.

Ex. II. 1. Kaut man būtu vairāk naudas! 2. Kaut tu paliktu bagāts! 3. Kaut šodien nelītu lietus! 4. Kaut tu nekļūtu lepns! 5. Kaut viņš būtu atbraucis agrāk! 6. Kaut es viņu satiktu! 7. Kaut mēs paspētu uz vilcienu! 8. Kaut māte būtu dzirdējusi šo labo koncertu! 9. Kaut mēs par to jau agrāk būtu padomājuši! 10. Kaut tu klusētu!

Ex. III. 1. Vai tu nevarētu man iedot šo grāmatu? 2. Tu varētu to padarīt manā vietā. 3. Vai jūs svētdien negribētu atnākt ciemā? 4. Vai jūs man aizdotu drusku naudas? 5. Vai jūs man nepalīdzētu?

Ex. IV. 1. nelītu, ietu. 2. spīdētu, ienāktos. 3. atdzistu, izbeigtos. 4. uzminētu, celtos. 5. aizietu, pazītu.

Ex. V. 1. nebūtu uzrāpies, nebūtu atraduši. 2. nebūtu mācījusies, nebūtu izturējusi. 3. būtu strādājis, būtu bijis. 4. būtu atnākuši, būtu bijuši. 5. būtu bijis, nebūtu iekritušas. 6. nebūtu steigušies, būtu nokavējuši. 7. būtu pazinis, būtu apstājies. 8. būtu pazinusi, būtu aicinājusi. 9. būtu bijuši, būtu nogrimusi. 10. būtu spragusi, būtu tikuši.

Ex. VI. 1. Ja tēva stāvoklis pasliktinātos, mums jāsūta pēc ārsta. 2. Ja jūs būtu bijuši gatavi, mēs būtu varējuši iet pastaigāties. 3. Lai gan latviešu valoda ir grūta, tomēr tā ir interesanta. 4. Viņa nav tik slima kā liekas, lai gan viņa izskatās ļoti bāla. 5. Es uzrakstīju visu stundu uz tāfeles, tā ka jūs varat to norakstīt. 6. Bērni ieskrēja ēdamistabā, lai redzētu savas Ziemsvētku dāvanas. 7. Tā kā viņa sieva nenāca, šis vīrs palika stacijā, kad vilciens aizgāja. 8. Viņiem viņu ceļojums bija jāatliek, tādēļ ka vilciens uz viņiem (/viņus) nebija gaidījis. 9. Mana draudzene lūdza mani, lai es viņai aizsūtītu dažas latviešu grāmatas. 10. Viņa man teica, ka viņa nēsot saņemusi vēstuli no savas māsas.

Lesson 32

Ex. I. Bija karaļa meitas dzimšanas diena (/dzimšanas diena). Viņa bija tieši divpadsmit gadus veca, un saule spīdēja pils dārzos.
Kaut gan viņa bija ista princese un Spānijas karaļa

meita, katru gadu viņai bija tikai viena dzimšanas diena taisni tāpat kā pavisam nabadzīgu ļaužu bērniem, tādēļ gluži dabīgi visai zemei bija ļoti svarīgi, lai viņai šai gadījumā būtu tiešām jauka diena. Un protams, tā bija tiešām jauka diena. Gaŗās, svītrotās tulpes stāvēja taisnas uz saviem kātiem kā gaŗas kaŗavīru rindas un skatījās izaicinoši pāri zālei uz rozēm un teica: 'Mēs esam tikpat greznas tagad kā jūs.'

Mazā princese pati staigāja ņurpu turpu pa terasi ar savām biedrenēm un spēlēja paslēpšanos ap akmens vāzēm un apsūnojušām statujām. Parastajās dienās viņai bija atļauts (/viņai atļāva) rotaļāties tikai ar savas ņķiras bērniem, tā ka viņai bija jārotaļājas vienai pašai, bet viņas dzimumdiena bija izņēmums, un karalis bija devis rīkojumu, lai viņa ielūdz ikvienu no saviem jaunajiem draugiem, kuŗš viņai patik, lai tie nāktu un uzjautrinātos ar viņu (/priečātos kopā ar viņu). ņiem slaikajiem spēnu bērniem piemita kāda stalta grācija, kad viņi slidoši staigāja, zēni savās lielajās, spalvām puŗkotajās cepurēs un ņšajos, plīvojošos mēteļos, meitenes, pieturot savu gaŗo brokāta tērpu ņlepes un sargājot acis no saules ar milzīgiem vēdekļiem melnā un sudrabā. Bet karaļa meita bija par visiem graciozākā.

Ex. II. 'Kas ir tavš vectēvs?' viņš jautāja. Cedriks iebāza roku kabatā un uzmanīgi izvilkā papīra gabaliņu, uz kuŗa kaut kas bija rakstīts viņa pašā apaļajā neregulārajā rok-rakstā. 'Man bija grūti to atcerēties, tādēļ es to ņeit uzrakstīju,' viņš teica. Un lēnām viņš lasīja skaļā balsī: 'Džons Arturs Molinjē Errols, Dorinkurtas grāfs. Tas ir viņa vārds, un viņš dzīvo pilī—divās vai trīs pilīs, es domāju (/man liekas). Un mans tēvs, kas ir miris, bija viņa jaunākais dēls; un es nebūtu kļuvis par lordu vai grāfu, ja mans tēvs nebūtu miris; un mans tēvs nebūtu bijis (kļuvis par grāfu) grāfs, ja viņa divi brāļi nebūtu miruši. Bet viņi visi ir miruši, un nu nav vairs neviena izņemot mani—nav zēnu—un tā man jāklūst par grāfu; un mans vectēvs ir sūtījis pēč manis, lai es dotos uz Angliju.'

Hoba kungam, kā likās, kļuva arvien karstāk. Viņš

susināja sev pieri un galvas plikumu un smagi elpoja. Viņš sāka saprast, ka noticis kaut kas ļoti ievērojams.

Ex. III. Daži vāca kopā sienu gultai, citi lasīja. Nebija nekā ko darīt un nekā ko teikt (/Nekā nebija ne ko darīt, ne teikt). Vārds 'cerība' kā sudraba bulta iešāvās viņa domās, bet atkal aizlidoja pati uz savas nespējas spārnēm, neatstādama (/neatstājot) ne (/nekādas) pēdas.

Jau dažas stundas viņi bija gūstekņi, tomēr (viņiem) likās, ka viņi nekad nebutu bijuši nekas cits kā gūstekņi. Ja jūs mirstat kā gūsteknis, jūs arvien esat bijis gūsteknis. Ja vien es kaut ko varētu darīt. Vārdi bija nepieciešami, bet nevērtīgi kā skaitļiem aplūts metamais kauliņš slēgtā kastē. Tādēļ kāda jēga bija tos kratīt.

Durvis atvērās. Ienāca saules gaisma un troksnis, kam sekoja divi sargi ar ēdienu. Viņš vēroja, ka daži no pārējiem tuvojās tiem, uzbudināti no izredzēm paēst. Viņi dalīja ēdienu, smeldami sautējumu dziļos alvas (skārda) ņķivjos, un kad spainis bija tukšs, sargi izgāja, lai dabūtu vēl.

Atspiedies pret presēta siena sāni, viņš aizdedzināja (aizsmēķēja) cigareti. Pulksten četros divi apbruņoti sargi un tas virsnieks, kas viņus izglāba vilciena tuvumā, nāca, lai aizvestu viņu uz ģenerāļa dienesta telpu izjautāšanai (/pratināšanai).